

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DEKORATİF ÜRÜNLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

ANKARA İLİNDE BULUNAN TEPELİKLERİN İNCELENMESİ

SANATTA YETERLİLİK TEZİ

Hazırlayan
Emel ERKAPLAN

Ankara
Nisan, 2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
DEKORATİF ÜRÜNLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

ANKARA İLİNDE BULUNAN TEPELİKLERİN İNCELENMESİ

SANATTA YETERLİLİK TEZİ

Emel ERKAPLAN

Danışman: Prof. Dr. Mediha GÜLER

Yard. Doç. Dr. İbrahim KISAÇ

Ankara
Nisan, 2011

JÜRİ ONAY SAYFASI

Emel ERKAPLAN'ın ANKARA İLİNDE BULUNAN TEPELİKLERİN İNCELENMESİ başlıklı tezi 01 / 04 / 2011 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dekoratif Ürünler Eğitimi Ana Bilim Dalı / El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı'nda Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof.Dr. Mediha GÜLER

Üye (2. Danışman): Yard.Doç.Dr. İbrahim KISAÇ

Üye : Prof.Dr. Zeynep ERDOĞAN

Üye : Doç.Dr.Yücel GELİŞLİ

Üye : Yard.Doç.Dr. Serpil ORTAÇ

ÖNSÖZ

İnsanların önemli temel ihtiyaçların birisi olan giyim, aynı zamanda toplumların kültürel yapısının yansımasıdır. Anadolu insanı yüzyıllar boyu elde ettiği beceri ve deneyimleriyle önemli bir giyim kuşam kültürüne sahip olmuştur. Anadolu'nun uzun tarihi geçmişi, farklı kültürlerin etkileri giyim çeşitliliği ve zenginliğinde önemli rol oynamıştır.

Başlıklar ise geçmiş yüzyıllar içinde oluşup günümüze kadar gelmiş giyim kuşam uygarlığımızın eşsiz örnekleri arasında yer almaktadır. Anadolu kadını tarafından baş süslemelerinin vazgeçilmez olan tepelikler günlük yaşamda kullanıldığı gibi gelin başı olarak da kullanılmaktaydı.

Birçok bölgede kadın baş süslemelerinde kullanılan tepelikler üretim ve süsleme teknikleri bakımından zengin bir çeşitlilik göstermektedir. Bu zenginlik Anadolu kadının baş süslemelerinde tepeliğe verdiği önemi göstermektedir.

Halk kültürümüzün önemli bir parçası olan kadın baş süslemelerinde kullanılan tepelikler incelendiğinde bu konuyla ilgili çok fazla çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında yapılan bu çalışmanın milli kültürümüze ve bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmamın planlanıp yürütülmesinde beni yönlendiren sayın hocam Prof. Dr. Mediha GÜLER ve sayın hocam Yrd.Doç.Dr. İbrahim KISAÇ'a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca araştırmam sırasında yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Halit ÇAL'a, Ankara Etnografya Müzesi müdürü Sayın Erdoğan EROL başta olmak üzere, arkeolog Ayhan SALTUK ve tüm müze çalışanlarına, Kültür Bakanlığı çalışanlarına, Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi müdürü Mehmet KAHYA'ya, Prof. Ülker Muncuk Müzesi ve Keçiören Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi çalışanlarına, tasarım hazırlamam sırasındaki desteği için arkadaşım Öğrt. Gör. Özlem ÇAL'a, tasarımların uygulamaya aktarılması aşamasındaki desteği için Gürkan AKTAŞ ve Mustafa KELEŞOĞLU'na, her türlü desteği için arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Özden DEMİRKAN'a, sabır ve desteklerinden dolayı aileme sonsuz teşekkürler ediyorum.

Emel ERKAPLAN

ANKARA 2010

ÖZET

ANKARA İLİNDE BULUNUNAN TEPELİKLERİN İNCELENMESİ

ERKAPLAN, Emel

Sanatta Yeterlilik, Dekoratif Ürünler Eğitimi Anabilim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mediha GÜLER

Yrd. Doç. Dr. İbrahim KISAÇ

Nisan-2011, 357 sayfa

Bu çalışmanın amacı, Ankara İli müzelerinde tespit edilen tepeliklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi, teknik çizimlerinin yapılmasıdır. Ayrıca incelenen örneklerin bu özelliklerinden yararlanarak yeni takı tasarımlarının yapılması ve uygulanmasıdır.

Çalışmanın evrenini, Ankara İlinde bulunan kadın baş süslemelerindeki tepelikler, örneklemini ise; Ankara İlinde bulunan Etnografya Müzesi'nde 86 adet, Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde 2 adet, Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi'nde 14 adet ve Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi'nde 8 adet olmak üzere toplam 110 adet tepelik oluşturmaktadır.

Tespit edilen tepeliklerin genel-detay fotoğrafları çekilerek hazırlanan bilgi formları doğrultusunda tepeliklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Düzenlenen bilgi formları, incelenen her bir ürün için kullanılmıştır. Elde edilen bilgiler tablolara aktarılarak frekans ve yüzdeleri ifade edilerek yorumlanmıştır.

Ulaşılan sonuçlara göre, tepeliklerin kare ve daire biçimli oldukları, daha çok daire biçiminin tercih edildiği belirlenmiştir. Zemininde daha çok gümüş kakma tekniğinin kullanıldığı tepeliklerde, mine, savat ve delik işi tekniğinin az kullanıldığı, süslemede ise; sıvama mihlamanın ağırlıklı olarak kullanıldığı, kazaz, telkari ve tel işi tekniğinin daha az tercih edildiği görülmüştür. İncelenen tepeliklerde en çok yeşil, kırmızı, kahverengi ve mavi renklerin kullanıldığı, pembe ve siyah rengin ise fazla tercih edilmediği tespit edilmiştir. Süslemede daha çok çiçek, nokta, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) ve el motiflerinin kullanıldığı tepeliklerde, ağaç, başak, kare, sekiz köşeli yıldız ve insan motiflerinin daha az

tercih edildiği görülmüştür. Merkezi kompozisyon özelliğindeki ürünlerin tamamına yakınının, merkezden başlayan kompozisyon özelliği taşıdığı belirlenmiştir. Bu kompozisyon özelliğinin kendi içersinde, merkezden başlayan ve kenardan başlayan kompozisyon özelliği olmak üzere iki tipte olduğu ve daha çok merkezden başlayan merkezi kompozisyon özelliğinin tercih edildiği tespit edilmiştir.

Bilgi formlarında yer alan 30 adet tepeliğin teknik çizimleri yapılmıştır. Tepeliklerin belirlenen özellikleri doğrultusunda 10 adet takı tasarımı hazırlanmış ve bu tasarımlardan 3 adedinin uygulaması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tepelik, takı, baş süslemesi, takı tasarımları.

ABSTRACT

EXAMINATION OF TEPELIKS* IN ANKARA PROVINCE

ERKAPLAN, Emel

Department of Proficiency in Art, Education of Decorative Products

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mediha GÜLER

April–2011, 357 pages

The purpose of this study is to determine shape, dimension, material, technique, color, and ornamentation and composition features of tepeliks identified in museums of Ankara Province and to do technical drawing of them. In addition, it is also aimed at designing and applying new jewelries through utilizing these features of the samples under examination.

Universe of the present study comprises of tepeliks in female head ornaments in Ankara Province; and sample of the study comprises of a total of 110 tepeliks in Ankara Province, 86 of which are in Ethnography Museum, 2 of which are in Prof. Ülker Muncuk Museum, 14 of which are in Beypazarı- City History Museum, and 8 of which are in Estergon Castle Turkish Cultural Center Ethnography Museum.

General and detailed photos of the identified tepeliks were taken; and shape, dimension, material, technique, color, ornamentation and composition features of the tepeliks were examined in accordance with the information forms prepared. Information forms were used for each examined product. Obtained data were transferred to the tables; and their frequencies and percentages were showed.

According to the results obtained, it was determined that tepeliks are square or circular and mostly circular shape is preferred. It was seen that silver inlay technique is used mostly on the ground of the tepeliks; enamel, niello work and the hole technique is used a little; plastering and nailing are used intensely in ornamentation; and kazaz, filigree and wire work technique is preferred less. It was found out that mostly green, red, brown and blue are used in the tepeliks examined, but pink and black are not preferred much. It was seen that mostly flower, point, hexagram (Solomon's Seal) and hand motifs are used; but tree, spica, square, eight-pointed star and human motifs are preferred less. It was found out that all of the

examined tepeliks have the feature of a central composition. The examined tepeliks usually have central composition characteristics where this composition is mostly formulated in two types as central and peripheral. In the first type, composition emerges from the centre reaching the peripheral edges however, oppositely the second one evolves from the edges towards centre. Nevertheless, this second type is found out to be the most preferred one.

Technical drawings of 30 tepeliks in information forms were done. 10 jewelry designs were prepared in accordance with determined features of tepeliks; and 3 of these designs were applied.

*Tepelik(s) refers to the headwear used by countrywomen in Anatolia, ornamented with gold and silver currencies and some precious stones.

Key Words: Tepelik, jewelry, head ornament, jewelry designs.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Sayıltıları	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Araştırmanın Tanımları	4

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
A-KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
1. ANKARA İLİ HAKKINDA GENELBİLGİLER	7
1.1. Ankara İlinin Tarihçesi	7
1.2. Ankara İlinin Coğrafi Durumu	8
1.3. Ankara İlinin Sosyal ve Kültürel Yapısı.....	9
2. SANAT VE EL SANATLARI	11
2.1. Sanat ve El Sanatlarının Tanımı	11
3. TÜRK EL SANATLARININ TARİHÇESİ.....	11
4. ÇALIŞMANIN YAPILDIĞI MÜZELER HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	15
4.1. Ankara Etnografya Müzesi	15
4.2. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	17
4.3. Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi.....	18
4.4. Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi	19
5. GİYİM KUŞAM BAŞ SÜSLEMELERİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ	19
5.1. Giyim Kuşam Baş Süslemelerinin Tanımı	19
5.2. Giyim Kuşam Baş Süslemelerinin Tarihçesi	20

5.2.1. Orta Asya’ da Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri	20
5.2.2. Anadolu Uygarlıklarında Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri	22
5.2.3. Selçuklu - Beylikler Dönemi Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri	25
5.2.4. Osmanlı Dönemi Türk Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri	28
6. TAKILAR HAKKINDA GENEL BİLGİ	33
6.1. Takıların Tarihçesi	33
7. BAŞ SÜSLEMELERİNDE KULLANILAN TAKILAR HAKKINDA GENEL BİLGİ	40
7.1. Baş Süslemelerinde Kullanılan Takıların Sınıflandırılması	40
8. TEPELİK HAKKINDA GENEL BİLGİ	41
8.1. Anadolu’da Tepelik Kullanımı	43
9. TEPELİKLERDE KULLANILAN BİÇİM, MALZEME, TEKNİK, MOTİF VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ	48
9.1. Tepeliklerde Kullanılan Biçimler	48
9.2. Tepeliklerde Kullanılan Malzemeler	49
9.3. Tepeliklerde Kullanılan Teknikler	50
9.3.1. Savat (Niello)	50
9.3.2. Gümüş Kakma (Kabartma (Repose) - Çökertme)	51
9.3.3. Telkari (Filigre)	54
9.3.4. Delik İşi (Ajur, Kafes oyma)	56
9.3.5. Tel İşi	57
9.3.6. Mine (Emay, Emaye)	57
9.3.7. Tombak (Yaldızlama)	59
9.3.8. Kalıpla Kabartma (Stampa)	60
9.3.9. Mıhlama	61
9.3.9.1. Alaturka Mıhlama	62
9.3.9.2. Alafranga Mıhlama	62
9.3.10. Güverse (Granülasyon, Taneleme, Habbeleme, Damlatma)	63
9.3.11. Astar İşi	64
9.3.12. Kazaz (Kazzaz)	65
9.4. Tepeliklerde Kullanılan Motifler	66
9.4.1. Çiçek ve Yaprak Motifleri	68
9.4.2. Çark-ı Felek Motifi	69
9.4.3. Yıldız Motifi	70

9.4.4. Ay ve Yıldız Motifi.....	72
9.4.5. El Motifi.....	73
9.4.6. İnsan Motifi.....	74
9.5. Tepeliklerde Kullanılan Kompozisyon Özellikleri.....	75
B- İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	76
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	80
Araştırmanın Modeli.....	80
Evren ve Örneklem	80
Veri Toplama Teknikleri	80
Verilerin Analizi	81
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM.....	82
1. Ankara İlinde Bulunan Tepeliklerde Belirlenen Biçim, Boyut, Malzeme, Teknik, Renk, Süsleme ve Kompozisyon Özellikleri	82
1.1. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dağılımı	82
1.2. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dağılımı.....	84
1.3. Tepeliklerde Belirlenen Malzeme Özellikleri Dağılımı	91
1.4. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikleri Dağılımı.....	93
1.5. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dağılımı.....	97
1.6. Tepeliklerde Belirlenen Süsleme Özellikleri Dağılımı.....	100
1.7. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dağılımı.....	106
BÖLÜM V	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
KAYNAKLAR	114
EKLER	123
Ek- 1. Tepelik Bilgi Formları	123
Ek- 2. Tasarımlar	346
Ek- 3. Uygulamalar.....	356

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dökümü.....	82
Tablo 2. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dağılımı.....	83
Tablo 3. Tepeliklerde Belirlenen Boyutlar Dökümü.....	84
Tablo 4. Tepeliklerde Belirlenen Genel Boyut Dağılımı	87
Tablo 5. Tepeliklerde Belirlenen En, Boy, Çap ve Yükseklik Dağılımı.....	88
Tablo 6. Tepeliklerde Belirlenen Penes Çapı, Zincir, Ön ve Arka Zincir Uzunlukları Dağılımı.....	90
Tablo 7. Tepeliklerde Kullanılan Malzemeye Göre Tepelik Gruplarının Dağılımı.....	92
Tablo 8. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikler Dökümü	93
Tablo 9. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikler Dağılımı	96
Tablo 10. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dökümü	97
Tablo 11. Tepeliklerde Belirlenen Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Kullanımı Dağılımı... 99	99
Tablo 12. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dağılımı	99
Tablo 13. Tepeliklerde Belirlenen Süsleme Özellikleri Dökümü	101
Tablo 14. Tepeliklerde Belirlenen Genel Süsleme Özellikleri Dağılımı	104
Tablo 15. Tepeliklerde Belirlenen Motif Özellikleri Dağılımı	104
Tablo 16. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dökümü	107
Tablo 17. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dağılımı	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Etnografya Müzesi	15
Şekil 2. Prof. Ülker Muncuk Müzesi.....	17
Şekil 3. Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi.....	18
Şekil 4. Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi	19
Şekil 5. Hun dönemi kumaşlarında görülen kadın giyimi ve baş süslemeleri	21
Şekil 6. Uygurlara ait boğtak tipi şapka	22
Şekil 7. Ana tanrıça Kupaba kabartması	24
Şekil 8. Urartu saç modelleri.....	24
Şekil 9. Polos başlığı ile Tanrıça Kybele	25
Şekil 10. Kubad Abad sarayı çinilerinde peçeli kadın portresi	26
Şekil 11. Kubad Abad sarayı çinilerinde yaşmaklı kadın portresi	26
Şekil 12. Kubad Abad sarayı çinilerinde nar tutan kadın figürü	27
Şekil 13. Selçuklu dönemine ait bir tabakta görülen başlıklı insan figürü.....	27
Şekil 14. Levni minyatürlerinden rakkase.....	27
Şekil 15. Osmanlı dönemi minyatüründe gelin.....	28
Şekil 16. Osmanlı dönemi Abdullah Buhari minyatüründen genç kadın resmi.....	28
Şekil 17. Osmanlı dönemi kadın giyim kuşamı ve baş süslemeleri	29
Şekil 18. Osmanlı 16. yüzyıl kadın-erkek giyim ve baş süslemeleri	30
Şekil 19. 17. yüzyıl Osmanlı kadını	31
Şekil 20. Sultan IV. Mustafa'nın başında sorgucuyla yapılmış bir portresi	37
Şekil 21. Titrek kuşlu broş	38
Şekil 22. Çiçekli, sallantılı küpe.....	38
Şekil 23. Enderun-ı Humayun'da Kethuda kadının ay yıldızlı mücevherle süslü başlığı.....	39
Şekil 24. Tepelik	42
Şekil 25. Ankara yöresine ait paralardan oluşan tepelik ve baş süslemesi.....	46
Şekil 26. Kütahya gelinbaşı.....	46
Şekil 27. Urfa yöresi tepelik ve baş süslemesi	46
Şekil 28. Erzurum yöresi tepelik ve baş süslemesi	46
Şekil 29. Tülbent üzerine yerleştirilerek kullanılan tepelik	47
Şekil 30. Fes üzerine yerleştirilerek kullanılan tepelik	47
Şekil 31. Daire biçimli tepelik.....	49

Şekil 32. Kare biçimli tepelik.....	49
Şekil 33. Başlık üzerine peneslerle oluşturulmuş tepelik.....	49
Şekil 34. Savat tekniği ile süslenmiş tepelik.....	50
Şekil 35. Savatlı tepelik.....	50
Şekil 36. Gümüş kakma tekniği ile süslenmiş tepelik.....	52
Şekil 37. Telkari tekniği ile süslenmiş tepelik.....	54
Şekil 38. Delik işi süslemeli tepelik.....	56
Şekil 39. Tel işi ile süslenmiş tepelikten detay.....	57
Şekil 40. Mine tekniği ile süslenmiş kemer tokası.....	57
Şekil 41. Ortası mine tekniği ile süslenmiş tepelikten detay.....	57
Şekil 42. Tombaklı tepelik.....	59
Şekil 43. Tepeliğin uç kısımlarından sarkan kalıpla kabartılmış süslemeler.....	61
Şekil 44. Mercan kakmalı tepelik parçası.....	61
Şekil 45. Sıvama mıhlama.....	63
Şekil 46. Güverse süslemeli daire biçimli tepelik.....	63
Şekil 47. Ortasında astar işi süsleme bulunan tepelikten detay.....	64
Şekil 48. Kazaz tekniği.....	65
Şekil 49. Üzeri çiçek ve yaprak motifleri ile süslenmiş tepelik.....	69
Şekil 50. Merkezinde çarkı felek motifi bulunan gümüş kakma tekniği ile üretilmiş tepelik.....	69
Şekil 51. Osmanlı minyatürü - Beşikelayı.....	71
Şekil 52. Mühr- i Süleyman motifli muhafazalık.....	71
Şekil 53. Ay-yıldız motifli, gümüş kakma tekniği ile süslenmiş tepelik.....	73
Şekil 54. Tepelik peneslerinde bulunan el motifleri.....	73
Şekil 55. Gümüş kakma tekniği ile üretilmiş tepelik üzerinde bulunan insan motifi.....	74
Şekil 56. Tepelik.....	123
Şekil 57. Çizim 1.....	124
Şekil 58. Tepelik.....	125
Şekil 59. Tepelik.....	127
Şekil 60. Tepelik.....	129
Şekil 61. Çizim 2.....	130
Şekil 62. Tepelik.....	131
Şekil 63. Çizim 3.....	132
Şekil 64. Tepelik.....	133

Şekil 65. Tepelik	135
Şekil 66. Tepelik	137
Şekil 67. Tepelik	139
Şekil 68. Tepelik	141
Şekil 69. Çizim 4.....	142
Şekil 70. Tepelik	143
Şekil 71. Çizim 5.....	144
Şekil 72. Tepelik	145
Şekil 73. Çizim 6.....	146
Şekil 74. Tepelik	147
Şekil 75. Tepelik	149
Şekil 76. Tepelik	151
Şekil 77. Tepelik	153
Şekil 78. Çizim 7.....	154
Şekil 79. Tepelik	155
Şekil 80. Çizim 8.....	156
Şekil 81. Tepelik	157
Şekil 82. Tepelik	159
Şekil 83. Tepelik	161
Şekil 84. Tepelik	163
Şekil 85. Tepelik	165
Şekil 86. Çizim 9.....	166
Şekil 87. Fes-Tepelik.....	167
Şekil 88. Tepelik	168
Şekil 89. Tepelik	169
Şekil 90. Tepelik	171
Şekil 91. Tepelik	173
Şekil 92. Tepelik	175
Şekil 93. Tepelik	177
Şekil 94. Tepelik	179
Şekil 95. Çizim 10.....	180
Şekil 96. Tepelik	181
Şekil 97. Tepelik	183
Şekil 98. Tepelik	185

Şekil 99. Tepelik	187
Şekil 100. Tepelik	189
Şekil 101. Tepelik	191
Şekil 102. Tepelik	193
Şekil 103. Tepelik	195
Şekil 104. Çizim 11.....	196
Şekil 105. Tepelik	197
Şekil 106. Tepelik	199
Şekil 107. Tepelik	201
Şekil 108. Çizim 12.....	202
Şekil 109. Tepelik	203
Şekil 110. Tepelik	205
Şekil 111. Tepelik	207
Şekil 112. Tepelik (detay).....	208
Şekil 113. Çizim 13.....	209
Şekil 114. Tepelik	210
Şekil 115. Tepelik	212
Şekil 116. Tepelik	214
Şekil 117. Tepelik	216
Şekil 118. Tepelik	218
Şekil 119. Çizim 14.....	219
Şekil 120. Tepelik	220
Şekil 121. Tepelik	222
Şekil 122. Çizim 15.....	223
Şekil 123. Tepelik	224
Şekil 124. Tepelik	226
Şekil 125. Tepelik	228
Şekil 126. Tepelik	230
Şekil 127. Tepelik	232
Şekil 128. Tepelik	234
Şekil 129. Tepelik	236
Şekil 130. Tepelik	238
Şekil 131. Çizim 16.....	239
Şekil 132. Tepelik	240

Şekil 133. Tepelik	242
Şekil 134. Çizim 17.....	243
Şekil 135. Tepelik	244
Şekil 136. Tepelik	246
Şekil 137. Tepelik (detay)	247
Şekil 138. Çizim 18.....	248
Şekil 139. Çizim 19 (detay).....	248
Şekil 140. Tepelik	249
Şekil 141. Tepelik (detay)	250
Şekil 142. Tepelik	251
Şekil 143. Tepelik	253
Şekil 144. Tepelik (detay)	254
Şekil 145. Çizim 20.....	255
Şekil 146. Çizim 21 (detay).....	255
Şekil 147. Tepelik	256
Şekil 148. Tepelik (detay)	257
Şekil 149. Tepelik	258
Şekil 150. Çizim 22.....	259
Şekil 151. Tepelik	260
Şekil 152. Çizim 23.....	261
Şekil 153. Tepelik	262
Şekil 154. Çizim 24.....	263
Şekil 155. Tepelik	264
Şekil 156. Tepelik	266
Şekil 157. Tepelik	268
Şekil 158. Tepelik	270
Şekil 159. Tepelik	272
Şekil 160. Tepelik	274
Şekil 161. Tepelik	276
Şekil 162. Tepelik	278
Şekil 163. Tepelik	280
Şekil 164. Tepelik	282
Şekil 165. Tepelik	284
Şekil 166. Tepelik	286

Şekil 167. Tepelik	288
Şekil 168. Tepelik (detay)	289
Şekil 169. Tepelik	290
Şekil 170. Tepelik (detay)	291
Şekil 171. Tepelik	292
Şekil 172. Tepelik	294
Şekil 173. Tepelik (detay)	295
Şekil 174. Tepelik	296
Şekil 175. Tepelik	298
Şekil 176. Tepelik	300
Şekil 177. Tepelik	302
Şekil 178. Tepelik	304
Şekil 179. Tepelik	306
Şekil 180. Çizim 25	307
Şekil 181. Tepelik	308
Şekil 182. Gelin fesi	310
Şekil 183. Tepelik	312
Şekil 184. Tepelik	314
Şekil 185. Çizim 26	315
Şekil 186. Tepelik	316
Şekil 187. Çizim 27	317
Şekil 188. Çizim 28	317
Şekil 189. Fes-Tepelik	318
Şekil 190. Tepelik (detay)	319
Şekil 191. Tepelik	320
Şekil 192. Çizim 29	321
Şekil 193. Tepelik	322
Şekil 194. Çizim 30	323
Şekil 195. Tepelik	324
Şekil 196. Başlık	326
Şekil 197. Tepelik (detay)	327
Şekil 198. Tepelikli takke	328
Şekil 199. Tepelik (detay)	329
Şekil 200. Aşiret başlığı	330

Şekil 201. Niğde başı	332
Şekil 202. Tepelik	333
Şekil 203. Çizim 31	333
Şekil 204. Başlık	334
Şekil 205. Başlık	336
Şekil 206. Zenne fesi	338
Şekil 207. Tepelik	339
Şekil 208. Başlık	340
Şekil 209. Çizim 32	341
Şekil 210. Tepelikli fes	342
Şekil 211. Tepelik	343
Şekil 212. Çizim 33	343
Şekil 213. Tepelik	344
Şekil 214. Tasarım 1 (Yaka iğnesi, küpe, bilezik)	346
Şekil 215. Tasarım 2 (Yüzük, yaka iğnesi)	347
Şekil 216. Tasarım 3 (Yüzük, küpe)	348
Şekil 217. Tasarım 4 (Yüzük, küpe)	349
Şekil 218. Tasarım 5 (Yüzük, küpe)	350
Şekil 219. Tasarım 6 (Yüzük, küpe, kolye)	351
Şekil 220. Tasarım 7 (Yüzük, küpe, kolye)	352
Şekil 221. Tasarım 8 (Kolye, küpe)	353
Şekil 222. Tasarım 9 (Kolye, bileklik)	354
Şekil 223. Tasarım 10 (Kolye, yaka iğnesi, küpe)	355
Şekil 224. Uygulama 1 (Kolye)	356
Şekil 225. Uygulama 2 (Küpe)	357
Şekil 226. Uygulama 3 (Yaka iğnesi)	357

BÖLÜM I

GİRİŞ

Önceleri tabiat şartlarına bağılı olarak ortaya çıkan el sanatı örnekleri zaman içerisinde örtünmek ve süslenmek amacıyla ortaya çıkmıştır. El sanatları, insanoğlunun bir takım ihtiyaçlarını karşılarken, zaman içerisinde nesilden nesile gelişerek değişmiş aynı zamanda da zenginleşmiştir. Ait oldukları toplumların kültürel özelliklerini ve beğenilerini yansıtan el sanatları aynı zamanda toplumların sanat zevkini ve kültürünü yansıtan önemli bir araç olmuştur.

Geçmişin, yaşam biçimlerinin, gelenek ve göreneklerin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından büyük önem taşıyan Türk el sanatları, her yönüyle çeşitlilik ve zenginlik göstermektedir. Türk insanı zevkini, duygularını üretmiş olduğu el sanatı ürünleri ile yansıtmış ve ortaya çıkan eserler Türk Ulusu'nun bu alandaki başarısının önemli bir göstergesi olmuştur.

Toplumlar gittikleri ve egemenlik kurdukları her yere kültürlerini yansıtan el sanatlarını da beraberlerinde götürmüşlerdir. Türkler de Orta Asya'dan Anadolu'ya gelirken kendilerine özgü gelenek, görenek ve estetik anlayışlarını beraberinde getirmişlerdir. Anadolu Türk el sanatları Asya'dan İran ile Irak'a göç eden Büyük Selçuklular ve onlara etki eden Türk devletlerinin sanatlarından kaynaklanmış ve Anadolu uygarlıklarından beslenmiş, böylece Anadolu farklı kültürlerin harmanlanmasıyla ortaya çıkan zengin bir kültüre sahip olmuştur (Barışta, 1998: 1).

Anadolu'daki bu farklı kültürlerin etkileri, Türk giyim kuşam çeşitliliği ve zenginliğinde büyük bir rol oynamaktadır. Türk toplumu yüzyıllar boyunca zengin bir giyim kültürüne sahip olmuştur. Anadolu'nun uzun tarihi geçmişi, farklı kültürlerin etkileri giyim çeşitliliği ve zenginliğinde önemli rol oynamıştır. Her yörede kadınlar farklı mesajlar veren başlıklar takmış farklı etekler, elbiseler giymişlerdir (Tansuğ, 2007: 31).

Bu zenginlik içerisinde, Anadolu kadın giyiminin vazgeçilmez bir parçası olan baş süslemelerinin önemli bir yeri vardır.

Başlıklar, süslenmek ya da giyimi tamamlamak gibi fonksiyonlarının dışında kadının ekonomik gücünü, toplumsal konumunu aynı zamanda duygularını yansıtır (Ildıroyuk, 2009: 167). Duygu ve düşüncelerin de ifade edildiği kadın başlıkları bir nevi Anadolu kadınının sessiz dili konumundadır (Nas ve Hidayetoğlu, 2005: 1254). Bir Anadolu kadının başındakilere bakarak onun evli, bekar, sözlü, dul, çocuklu, nişanlı olup olmadığını anlamak mümkündür (Araz, 1989: 37). Bir kadının özellikle düğün, bayram, hasat gibi tören günlerinde taktığı başlık onun sosyal durumunu açıkladığı gibi, servetini zenginlik derecesini, yöresini açıklayıcı niteliktedir (Tansuğ, 1984: 540). Anadolu baş süslemeleri bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Başların tanzim edilişlerinde giyenin zevki ve bölgenin geleneği ön plana çıkmaktadır. Geleneksel başlıkların her bölgede ve her devirde başka bir incelik gösterdiği bir gerçektir (Yener, 1976: 138).

Geleneksel kadın başlıklarının önemli bir parçası olan tepelikler Türk kadınının vazgeçemediği baş takıları arasındadır.

Tepelik, “kadın fesleri üzerine dikilerek veya doğrudan doğruya saç üzerindeki tülbent üzerine yerleştirilerek kullanılan çoğunlukla gümüşten bazen de altından yapılan baş süsü” dür. Tepelikler bilinen bütün maden işleme teknikleri ile yapılmış olup geçmişteki Türk kültürünün önemli bir parçasıdır (Kuşoğlu, 1994: 37; Kuşoğlu, 2006: 221).

Tepelikler fesin üzerine oturtularak takıldığı gibi fessiz, serpuş gibi saç üzerine oturtularak da kullanılmaktadır. Fesin veya başın üzerine oturtularak kullanılan dairesel yapıya sahip tepeliklerin merkezinde; bazen renkli bir taş, bazen de süsleme teknikleriyle motifler yer almaktadır. Dairenin etrafında ise zincirlere tutturulmuş değişik penes ve boncuklar bulunmaktadır (Özbağı, 1993a: 14). Gümüş ve altının yanı sıra az değerli başka alaşımlarla da hazırlanan tepelikler fes ve külah gibi kumaş yapılı başlıkların tepesine oturtulup kenarları da para, zincir gibi sarkıtlarla süslenmektedir (Kırtunç, 1990: 78). Şekil bakımından aynı olmalarına rağmen tepelikler, kullanacak kişiye göre malzeme, teknik, süsleme özellikleri ve kullanıldığı yöreye göre farklılıklar göstermektedir (Özbağı, 2004: 208). Tepelikler, genellikle yapılıp kullanıldıkları bölgenin karakteristik özelliklerini taşırlar. Toprağına ve geleneğine bağlı olan Türk insanı yaşadığı yere bağlı kalmış bunun sonucu olarak da imkanlarını zorlayarak yeni teknikler bulmuş ve geliştirmiştir. Kendi yöresine özgü, aynı biçimde olup farklılıkları olan eserler üretmiştir. Bu nedenle birine yakın iki şehirde birbirinden farklı tepeliklere

rastlamak mümkündür. Örneğin, Van'da savat tekniği ile üretilen tepelik, Bitlis'te gümüş kakmalı, Mardin'de ise telkari tekniği ile üretilmiştir (Kuşoğlu, 1988: 34).

Kadın baş süslemelerinde kullanılan tepeliklerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında tepeliklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özellikleri bakımından incelenerek teknik çizimlerinin yapıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca tepeliklerin bu özelliklerinden yararlanarak yeni takı tasarımlarının yapılması ve takıya dönüştürülmesine yönelik bir uygulama yapılmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara İli müzelerinde tespit edilen tepeliklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi, teknik çizimlerinin yapılmasıdır. Ayrıca incelenen örneklerin bu özelliklerinden yararlanarak yeni takı tasarımlarının yapılması ve uygulanmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin biçimleri nelerdir?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin boyutları ne kadardır?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin yapımında kullanılan malzemeler nelerdir?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin yapımında kullanılan teknikler nelerdir?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin renk özellikleri nelerdir?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin süsleme (motif) özellikleri nelerdir?
- Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin kompozisyon özellikleri nelerdir?
- İncelenen örneklerin tespit edilen özelliklerinden yararlanarak ne türde yeni tasarımlar ve uygulamalar yapılabilir?

Araştırmanın Önemi

Literatür taraması sırasında tepeliklerle ilgili az miktarda kaynağa ulaşılmıştır. Bu açıdan, böyle bir çalışmanın yapılması, bu çalışmanın önemini arttıracaktır. Çalışma, müze koleksiyonlarında yer alan eserlere kolaylıkla ulaşamayan araştırmacılara kolay

ulaşım fırsatı sunması ve bu alanda yapılacak araştırmalara ışık tutması bakımından ayrıca önem taşımaktadır.

Yapılan çalışmanın alana yeni tasarımlar, yeni yöntem ve teknikler geliştirilmesi bakımından katkı sağlayacağı dūřünölmektedir.

Türk kōltürünün geçmişte önemli bir parçası olan tepeliklerde kullanılan motif ve biçim özellikleri farklı bir bakış açısı ile yeni tasarımlara aktarılmıştır. Ankara İlinde bulunan tepeliklerin bu özelliklerinin ağdaş takılara aktarılması, geçmişin bu güne taşınması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu alışmayla Türk kōltürüne ait değerlerin kaybolmaması, korunması ve gelecek kuşaklara tanıtılması sağlanacaktır.

Tespit edilen tepeliklerin bilgi formları ile belirlenen sınırlar içerisinde incelenmesi ve teknik çizimlerinin yapılması tekstil tasarımcıları, giyim ve ev aksesuarları tasarımcılarının çalışmalarına temel oluşturacağı dūřüncesi bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sayıtları

Hazırlanan bilgi formları incelenen örneklerin özelliklerini ortaya koyabilecek niteliktedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu alışma, Ankara İlinde bulunan Etnografya Müzesi, Prof. Ülker Muncuk Müzesi, Beypazarı Kent Tarihi Müzesi ve Estergon Kalesi Türk Kōltür Merkezi Etnografya Müzesi koleksiyonlarında yer alan 110 adet tepelik bilgi formundan elde edilen veriler, 30 adet teknik çizim, 10 adet takı tasarımı ve 3 adet takı uygulamasıyla sınırlıdır.

Araştırmanın Tanımları

Barak: Gaziantep'e yerleşip ziraatle uğraşan Türkmen gruba verilen addır (Kayıkçı, 2008:771).

Bezeme: Her türlü kullanım eşyası üzerinde, süslemeye yönelik olarak yapılan çalışmaların tümüdür (Sözen ve Tanyeli, 2001: 41). Bezemenin diğer bir anlamı ise süslemedir (Keskiner, 2002: 105).

Biçim: Bir nesnenin görme ya da dokunma organlarıyla algılanabilmesini sağlayan kendine özgü gerçekliğidir (Sözen ve Tanyeli, 2001: 41).

Fes: Silindir veya kesik koni biçiminde, kırmızı çuhadan yapılarak kalıplanmış, tepe ortasında siyah iplikli püskül sarkan bir tür başlıktır (Önder, 1998: 81).

Hotoz: Hotoz kelimesi Çağataycada (Kotas) kelimesinden gelmektedir. Eskiden Türk kadınlarının süs için saçlarının üstüne taktıkları, türlü renk ve biçimlerde yapılmış küçük ve zarif başlığa verilen addır. Kayık hotoz, küp kapağı hotoz ve saraylı toz gibi çeşitleri vardır (Şimşek, 1961b: 2344). Kadınların başlarına süs olarak giydikleri başlıktır (Önder, 1998: 109)

Kompozisyon: Parçaların bir bütün içinde düzenli olarak bir araya getirilmesi yani tertiptir (Akar ve Keskiner,1978: 28).

Motif: Bir tablonun, bir figürün yahut tezyini resmin esasını teşkil eden şekil ve unsurdur (Akar ve Keskiner,1978: 28).

Palos: Hitit kadınlarının kullandığı, silindirik biçimlerde fese benzeyen ya da daha yüksek yapıdaki başlıklardır (Türkoğlu, 2002: 39).

Penes: Çeşitli takılarda özellikle de başlıklarda kullanılan altın, gümüş, madeni paralara, üzeri desenli veya düz pullara verilen addır.

Rakçın: Tiftikten yapılan küçük beredir (Özel, 1992: 19).

Süsleme: Sanatsal çalışmaların ya da sanat yapıtlarının yapısında olan ve onlarla bütünleşen ya da onlarla bütünleştiren bir ögedir (Sürür, 1984: 7).

Taç: Mücevherlerle süslü, madeni veya kumaş başlıklardır (Özel, 1992: 19).

Takı: Takı takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası olarak adlandırılan takılar, insanların süslenmek ve dini inançları doğrultusunda

taktıkları çeşitli maden, taş, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden çeşitli biçimlerde yapılmış olan süs eşyalarıdır (Özbağı,1993a: 13).

Tepelik: Hafif çukur ve dairesel yapıda olup, kadın feslerine tutturulan veya doğrudan doğruya saç üzerindeki tülbende yerleştirilen, çoğunlukla gümüşten bazen de altından yapılan baş süsüdür (Özbağı, 1993b: 51; Kuşoğlu 1994: 37).

Tuzak: Üzerine madeni süsler yapılmış kumaştan bir kadın başlığıdır (Özel, 1992: 19).

Sorguç: Osmanlı döneminde, kavuk ve fes gibi başlıkların alınlarına takılan, içine güzel tüylerin takılabileceği biçimde yapılan, üzerleri değerli taşlarla süslenmiş huni biçiminde bir baş takısıdır (Kuşoğlu, 2006: 204).

Yaşmak: Selçuklu dönemi kadınlarının kullandığı omuzlara kadar inen, tülbent veya ipekli kumaştan yapılan bir başörtüsüdür (Süslü, 2007: 138). Osmanlı kadınlarının feraceyle birlikte kullandıkları, genellikle bir parçası çeneye, diğer parçası çeneden başa doğru bağlanan iki bölümden oluşan, feracenin üstünden sarkıtıldığı gibi, yakanın içinde de olabilen, zenginlerin ve saraylıların kolalayarak kullandığı beyaz bir örtüdür (Gürtuna, 1999: 5).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

A- KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. ANKARA İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ankara ili, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentidir. İç Anadolu Bölgesi'nde yer alır. Türkiye'nin ikinci büyük şehridir (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 511).

1.1. Ankara İlinin Tarihçesi

Ankara adının kaynağı kesin olarak bilinmemekle birlikte, belgelere dayanmayan söylentilere göre; şehre ilk adı Ankyra olarak Galatlar vermiştir. Yunanca çapa anlamına gelen bu ad zamanla değişerek Ancyre, Engüriye, Angara, Angora ve son olarak Ankara olmuştur (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 6).

Helenistik dönemde Galat boylarından Tektosak'ların başkenti olan Ankara Roma döneminde önemli bir kent, Osmanlı döneminde ise; Anadolu'nun önemli bir merkezi olmuştur. İlk kuruluş tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, kent çevresinde yapılan araştırmalarda bulunan tarih öncesi izler şehrin insanoğlunun yerleşik düzene geçtiği dönemlerde kurulduğunu göstermektedir. Çeşitli araştırmalar ve buluntular, Ankara'da Hititlerin, Friglerin, Lidyalıların ve Galatların yaşamış olduklarını göstermektedir. Yerleşik düzeninin çok eskilere dayandığı şehrin tarihsel olarak takibi ancak Hitit devrinden itibaren yapılabilmektedir. Bölgeye Hititlerden sonra Friglerin hakim oldukları görülmektedir. Eski çağ kaynaklarındaki bir efsaneye göre Ankara'yı Frig kralı Midas kurmuştur. Frig Devletinin yıkılmasında birinci derecede rol oynayan Kimmer istilasından sonra Ankara Lidyalıların eline geçmiştir. Fakat bu hakimiyet Pers kralı Kyros'un bütün Anadolu ile birlikte Ankara'yı da işgal etmesi üzerine sona ermiştir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 6).

Büyük İskender iki yüzyıl sonra Anadolu'daki Pers hakimiyetini sonlandırmıştır. Şehir M.Ö. 278' de Galatların, 189'da Roma'nın, 395' de de Bizans'ın hakimiyetinde kalmıştır (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 524-526).

1071'de Selçuklu sultanı Alparslan' ın Malazgirt' de Bizans İmparatorluğu'nu yenilgiye uğratması ile Anadolu kapıları Türklere açılmış oldu ve şehir 1073'de Türklerin eline geçti. I. Haçlı seferleriyle tekrar Bizans' a katılan Ankara, 1127 yılında Selçuklu egemenliğine geçmiştir (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986: 635).

Ankara, Selçukluların 1243 yılındaki Köseadağ Savaşı sonrasında Moğol saldırıları sonucunda işgal altında kalmış. (Dictionnaire Lorraine Ansiklopedik Sözlük, 1993: 154). 1304' de İlhanlılar' ın aldığı şehir, kırk yıl süren egemenlikten sonra Eretnaogulları'nın yönetimine girmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 532).

1354 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa şehri Osmanlı ülkesine katmıştır. Yıldırım Beyazid devrine kadar önemli bir olay olmamıştır. Ankara Savaşı'ndan sonra şehrin kaderi de değişmiştir. Timur Ankara'dan ayrıldığı sırada Yıldırım Beyazıt'ın oğlu Mehmet Çelebi padişahlığını ilan etmiş ve böylece Ankara'yı da almıştır. Kanuni Sultan Süleyman devrinde Anadolu'da bir bölgesel örgütü kurulmuş ve Ankara bu Anadolu bölgesinin merkezi olmuştur. Balkan Savaşı sonunda Rumeli vilayetlerinin çoğunun kaybedilmesiyle, batıdaki Türk sınırları İstanbul'a çok yaklaşmıştı. İstanbul Boğazının ele geçirilmesi de oldukça kolaylaşmıştı. Bu yüzden devlet merkezinin İstanbul'da kalması tehlikeli ve sakıncalı görülerek, başkent in Anadolu içinde başka bir şehre taşınması düşünülmüştür (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 7).

Ankara, kurtuluş savaşında özel bir yere sahip olmuştur. 27 Aralık 1919 tarihinde ulu önder Mustafa Kemal Paşa ve Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi Ankara' ya gelmiştir. Bu tarihten sonra milli mücadele Ankara'dan yönetilmiştir. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara' da toplanmış ve kurtuluş savaşından sonra 13 Ekim 1923 tarihinde çıkartılan bir yasayla Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmuştur (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986: 635-636)

1.2. Ankara İlinin Coğrafi Durumu

26.897 kilometrekarelik bir alana sahip olan Ankara 39.57 K enlemi ile 32,53 D boylamları arasında yer alır. Deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 890 metredir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 8).

İl, doğusunda Yozgat, Kırşehir ve Kırıkkale, batısında Eskişehir, kuzey Bolu, Çankırı, güneyinde Konya, güneydoğusunda Niğde illeri ile çevrilmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 511).

İlçeleri; Altındağ, Çankaya, Mamak, Keçiören, Sincan, Yenimahalle, Akyurt, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Evren, Kazan, Gölbaşı, Bala, Ayaş, Güdül, Haymana, Kalecik, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Pursaklar ve Şereflikoçhisar'dır. Orta Anadolu'nun kuzeybatısında yer alan il, Kızılırmak ve Sakarya nehirlerinin kollarının çevrelediği ovalarla kaplı bir bölgede yer alır. Bu bölgede orman alanları ile bozkır ve step alanlarını bir arada görmek mümkündür. İlin kuzey sınırını Kuzey Anadolu sıradağlarının kolları olan dağlar ve Orta Anadolu düzlüklerinin devamı olan ovalar çizer. Güney kısmında Tuz Gölü çanağı, Kepez Ovaları ve Hacıbekirözü gibi düzlükler bulunur. Bu düzlükler arasında volkanik Karadağ, Karasimir Dağı, Paşa Dağı ve Teke Dağı yükselir. İl sınırları içinde Mogan, Eğmir, Karagöl, Kurumcu ve Samsun gölleri bulunur. Bölgede yer yer volkanik arazilere de rastlanır. Bu kütle üzerinde 2.378 metre yüksekliğindeki Köroğlu Dağı ile 2.006 metre yüksekliğindeki Mahya Tepesi yer alır. İlin Güneydoğu yönünde ise Hüseyingazi dağ kütlesi bulunur. Kızılırmak ve Sakarya nehirleri, Çubuk Çayı, İncesu ve Ova Çayları ilin akarsularıdır. Yüksek dağlarla kuşatılan Ankara'da kışları soğuk ve yazları kurak geçen bir iklim görülür. En fazla yağışı ilkbahar mevsiminde alır. Bu iklim şartları ve coğrafik yapı Ankara ve çevresinde step ve orman gibi iki ayrı bitki topluluğunun gelişmesine yol açmıştır. Geniş arazi yapısına sahip olan ilde yer yer iklim farklılıkları görülür. Güneyde, İç Anadolu ikliminin belirgin özellikleri olan step iklimi, kuzeyde ise Karadeniz ikliminin ılıman ve yağışlı halleri görülebilir. Kara ikliminin hüküm sürdüğü bu bölgede kış sıcaklıkları düşük, yaz ise sıcak geçer (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 8-11).

1.3. Ankara İlinin Sosyal ve Kültürel Yapısı

Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara, idari organların teşkilatlanması ve sanayinin gelişmesi nedeniyle yakın il, ilçe ve yurdun diğer yörelerinden gelen iç göçle özellikle de 1927-1935 ve 1950-1955 yılları arasında Ankara'nın nüfusu hızla artmıştır. Cumhuriyet öncesi küçük bir kasaba görünümünde iken, bugün Türkiye'nin nüfus yoğunluğu bakımından ikinci büyük şehri haline gelmiştir. İl genelinde okuryazarlık oranı % 96,45 olup, okuma-yazma seferberliği kırsal kesimin tamamını kapsayacak şekilde genişletilerek uygulanmaktadır. İlde dört devlet, altı özel üniversite, üç akademi,

bir de devlet konservatuvarı bulunmaktadır. Tarihi ve kültürel değerler bakımından oldukça zengin olan ilde, Akköprü, Ankara Kalesi, Kayabaşı Mozayığı, Hatti Anıtı, Kalecik Kalesi, Alladdin Camii, Kurşunlu Camii, Hacıbayram Veli Camii-Türbesi, Aslanhane Camii, Çiçekoğlu Camii, Ahi Şerafettin Türbesi, Cenab-ı Ahmet Paşa Türbesi, Karyağdı Türbesi ve Ankara evleri şehirde görülmesi gereken tarihi yerler arasındadır. Roma Tiyatrosu, Bitik Höyüğü, Etiyokuşu, Gavurkale, Gordion vb. önemli ören yerleridir. Ankara'da bulunan müzelere bakıldığında sayının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Alagöz Karargah Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi, Cumhuriyet Devri Müzesi, Ankara Devlet ve Resim ve Heykel Müzesi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesi, Atatürk Orman Çiftliği Atatürk Evi Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Çankaya Müze Köşkü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Meteoroloji Müzesi, Devlet Mezarlığı Müzesi, Atatürk Eğitim Müzesi, Sakarya Şehitleri Anıtı ve Müzesi, Eğitim Müzesi, Gordion Müzesi, Kız Teknik Öğretim 100.Yıl Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi, Hava Müzesi, Mehmet Akif Ersoy Müze Evi, Milli Mücadelede Atatürk Konutu, TCDD Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi, TCDD Müzesi ve Sanat Galerisi, MSB Harita Genel Komutanlığı Haritacılık Müzesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Müzesi, PTT Pul Müzesi, Roma Hamamı Açık hava Müzesi, TRT Müzesi, T.C Ziraat Bankası Müzesi, Vehbi Koç Vakfı ve Ankara Araştırma Merkezi, 75.Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi, Şefik Bursalı Müze Evi, Pembe Köşk, Türk Hava Kurumu Müzesi, Polatlı Tarım Müzesi, Çengel han-Rahmi Koç Müzesi, Ülker Zaim Müzesi, Akkale Müzesi, Arşiv Müzesi, Eğit-Der Müzesi, Beynam Atatürk Evi, Etnografya Müzesi, Keçiören Estergon Etnografya Müzesi, Prof. Dr. Ülker Muncuk Müzesi, Beypazarı Kültür ve Tarih Müzesi Ankara'da bulunan müzelerdir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 16-76).

Ankara ili ve ilçelerinde geçmişten bu güne önemini yitirmiş veya azda olsa devam eden bazı el sanatları şunlardır: sofuculuk, tabaklık, mutap, çilingircilik vb.. Günümüzde yapılan ve devam eden el sanatları ise; örgü işleme, dokuma, çömlekçilik ve gümüş işlemeciliğidir (Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2005: 8).

2. SANAT VE EL SANATLARI

2.1. Sanat ve El Sanatlarının Tanımı

Sanat “insanoğlunun yarattığı yapılarda güzellik ülküsünün ifadesi” biçiminde tanımlanır. Thomas Mundro’nun tanımıyla, “doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisi” olarak nitelemek mümkündür (Sözen ve Tanyeli, 1986: 208).

Bir başka tanıma göre el sanatları “Eski bir faaliyet koludur. Bu sanatlara, ağırlıklı olarak kadınlarca yapıldığı için kadın sanatları da denilebilir” (Öztürk, 1998: 11).

El sanatları, “Plastik sanatların dışında araç gereç ve teknik yönden genellikle geleneksel yolları tercih eden ve bir toplumun geleneksel kültürünü yansıtan ürünlerdir” (Barışta, 2005: 15).

El sanatları tabiri elde yapılan, el emeği göz nuru ile üretilen ürünler için kullanılır (Büyük, 2006: 1).

3. TÜRK EL SANATLARININ TARİHÇESİ

El sanatları tarihi insanoğlunun yaratılışı ve var olma kavgası ile başlamış, barınma, korunma, beslenme ve giyinme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla girişilen çabalar ile el sanatlarının ilk örnekleri ortaya çıkmıştır (Büyük, 2006: 1).

İnsanoğlu, var olduğu tarihten bu güne kadar el sanatlarıyla iç içe yaşamış ve yaşamaya devam etmektedir. Denebilir ki insan her gittiği yere veya egemenlik kurduğu yöreye el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır (Arlı ve Ilgaz, 1992: 23).

“Türk ulusunun kültür zenginliği yaşadığı coğrafyalardan ve yaşadığı büyük tarihsel olaylardan yeniden ortaya çıkmıştır” (Onuk ve Akpınarlı, 2005: 28).

Türkler Anadolu’ya gelirken kendilerine özgü gelenek, görenek ve estetik anlayışlarını da birlikte gelmişlerdir. Türk el sanatları, Orta Asya’dan İran ile Irak’a göç eden Büyük Selçuklular ve onlara etki eden Hun, Göktürk, Uygur, Gazne ve Karahanlılar gibi Türk devletlerinin sanatlarından kaynaklanmış; Hitit, Frig, Yunan, Roma, Bizans sanatları gibi Anadolu uygarlıklarını da beslemiştir. Türklerin Anadolu’ya Asya’dan taşıdıkları geleneksel sanatlar, geçtikleri İslami çevrede den etkilenmiştir. Ve bu süreç içerisinde Anadolu’da bu günkü kültürel yapı meydana

gelmiştir. Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda Asya'da bulunan Pazirik ve Noin Ula'da bulunan eski kurganlardan çıkarılan el sanatları örneklerinin yüksek bir kültür seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Çıkan metal elbise süsleri, küçük plakalar, eyerler, elbiseler, işlemeli örtüler, kap, kacak, çanak, çömlek, ahşap parçaları, mücevherler, halılar, küçük heykelcikler bu konuda bilgi vermektedir. Hun prenslerine ait kurganlara dolan kar sularının uzun bir zaman boyunca erimemiş olması bir çok parçanın bu güne kadar ulaşmasını sağlamıştır. Bu kurganlardan çıkan parçalar, el sanatlarını, tekstil, metal, ağaç ve karışık elemanlar aracılığıyla, değişik dallarda, değişik teknikler kullanılarak yapıldığını ortaya koymaktadır. Çin ve Bizans kaynaklarında, tekstil ve metal gibi alanlarda Hunlar'dan sonra Göktürkler'in güzel örnekler verdikleri yer almaktadır. Bölgede yapılan kazılar da bu bilgileri desteklemektedir. Uygurlu sanatçı ve ustaların ise eserlerini realist, naturalist ve antinaturalist üsluplarla çalıştıkları bilinmektedir. Her iki uygarlığın bıraktığı parçalardan anlaşılmaktadır ki, el sanatlarının Orta Asya' da büyük gelişmeler gösterdiği ve bu gelişmelerin Anadolu Türkleri'nin üzerine ekledikleriyle devam ettiği görülmektedir. Türkler, İslam kültürüyle 9. yüzyılda Abbasiler zamanında tanışmışlardır. Türklerin İslam kültürleri üzerinde de etkileri olmuştur. Tuğrul beyin Bağdat'ı almasıyla güçlü bir devlet kuran İran Selçukluları olarak bilinen Büyük Selçuklular, topraklarını Anadolu'ya kadar genişletmiştir. Selçuk kültür ve sanatı, Şamanizm, Maniehizm ve Budizm gibi inanç sistemlerinden İslam dinine geçişini gösteren ve maddi niteliklerden manevi niteliklere doğru değişen özellikler göstermektedir. İslam süsleme sanatlarındaki gerçek dışı yaklaşım, yanlışlıkla figürlü resmin yasak oluşuna bağlanmıştır. Kuran'da hayvan ve insan figürü, nesne tasvir edilmesi yasağı yoktur; yalnız tapılacak resimler "her şey hayaldir" görüşüyle yasaklanmıştır. Selçuklu döneminden bu güne ulaşan parçalar ilgi çekici olmakla birlikte çok azdır. Bu parçaların bir grubu yenilikler dışında dönemin beğenilerini yansıtmaktadır. Ve Asya gelenekleriyle beslenmiş olup, Doğu kültüründen Batı Kültürüne geçiş göstermektedir. Bitkisel ve geometrik bezemelerle süslenmiş olan bir grup ise, yeni kabul edilen İslam dininin etkisiyle gelişen yumuşak bir üsluba sahiptir. Osmanlı imparatorluğu 16. yüzyılda Akdeniz çevresinde büyük bir gelişme göstermiş ve sınırları Tunus'dan Yugoslavya'ya kadar uzanan topraklara sahip olmuştur. Türk estetik anlayışı, farklı kültürlerle kısa sürede etkileşim göstermiş ve yepyeni üstün bir sanat anlayışına ulaşmıştır. Ve böylece Türk Sanatında Klasik Dönem olarak bilinen bir dönem başlamıştır (Barışta,1998: 1-46).

Osmanlı kültüründen söz edildiğinde ilk akla gelen imparatorluğun altın çağı sayılan 16. yüzyıl ürünleridir. Sinan, Karahisari, Süleymanname minyatürleri, İznik çinileri, dönemin kaftanları, Topkapı Sarayı ve avluları ve daha birçok tasarım, sanat ve zanaat işi bize imparatorluğun çeşitli kültür birikimlerinin en incelmış sentezi olan ve güç tutkusunun kabalaştırmadığı bir zevk sunar. 700 yıllık Osmanlı Devleti, çeşitli aşamalarında, doğuya ve batıya birçok yakınlaşmalarda farklı beğeniler geliştirmiştir. Bunlar birçok kez başka diyarlardan gelen sanatçıların verdiği ürünlerle ortaya koyulmuştur. Farklı kültür ilişkilerinin etkileri ile biçimlenmiş olsa da şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, hep batıya hareket etmiş olan Müslüman bir devlet olarak Osmanlı kendi sentezini üretebilmiş, diğer İslam ülkelerinin kültürüne ne çok benzemiş ne de tamamen batıcı bir taklit ortaya koymuştur (Erzen,1999: 39).

18. yüzyılda Türk kültürünün etkileri kendini göstermiş, aynı dönemde Türk kültürü eserleri ve ürünleri önemsenmeye başlamıştır. Bu modanın etkisi ve endüstrileşmeyen el sanatlarındaki gelişme Türk el sanatlarına yepyeni ufuklar açmıştır. Osmanlı imparatorluğu 19. Yüzyıl sonlarına doğru hızla gerilemeye başlamıştır Ancak Avrupa’da gelişen endüstriye karşılık Türk el sanatları en üst düzeye ulaşmıştır. Bir yandan teknik eğitim veren okullar açılarak gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışılmış, bir yandan da artistik nitelikleri çok yüksek kalitede eserler ortaya koyulmuştur. Osmanlı kültürünün bir parçası olan el sanatları, sultanlarca sosyal, ticari ve ekonomik ilişkilerle geliştirilmiştir. Şiire musikiye ve başta resim olmak üzere plastik sanatlara özel bir ilgi duyan Fatih fetihten hemen sonra Anadolu ve Rumeli taraflarına fermanlar gönderip “ashab-ı sanayi” ve “hıref ehli”nin İstanbul’a gönderilmesini emretmiştir. Böylece sarayda Ehl-i Hiref teşkilatının temelini teşkil eden bir Nakışhane kurulmuştur. Sultanlar her çıktıkları sefere bilim ve sanat adamlarını götürmüşler, gittikleri ülkelere bilim adamı ve sanatçıyı İstanbul’a getirmişlerdir. Yavuz Sultan Selim zamanında fethedilen ülkelere taşınabilir sanat eserleri de İstanbul’a getirilmiştir. Bu yolla Topkapı Sarayı’nda çok çeşitli koleksiyonlar oluşmuştur. Tüm bunlar imparatorluğun el sanatları açısından çok zengin bir merkez olmasına neden olmuştur (Barışta, 1998: 46-50; Ayvazoğlu, 1999: 17).

Gerek Anadolu ve çevresinde gerek dışında yaşayan Türkler, klasik estetik kurallarına göre güzel sanatlar kapsamı dışında bırakılan ağaç, metal, cam, alçı, deri, taş, toprak, kağıt, tekstil işleri ve karma gereçlerle yapılan işlerden oluşan zengin bir kültür meydana getirmişlerdir. Türklerin yaşadığı farklı coğrafyalar, farklı zaman

dilimlerinin ürünleri olan bu kültürün, Türkiye Cumhuriyeti Dönemini, Anadolu ve çevresinin son dönemine ait örnekler oluşturmaktadır. Bu dönemde, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinin izlerini görmek mümkündür. Cumhuriyet Dönemi, yüzyıllar boyu devam eden kültürel birikim zincirinin son halkasını tamamlamakta ve 11. yüzyıldan 21. yüzyıla taşımaktadır (Barışta, 2005: 17).

Cumhuriyetin döneminde Atatürk, kadınların eğitimine önem verilmesi gerektiğini belirtti. Bu dönemde, Mesleki ve Teknik Eğitim ile ilgili uzmanlar Türkiye'ye getirildi. 1943' den itibaren erkek ve kız teknik sanat okulları açıldı. 1934-1935' de Kız Teknik Yüksek Öğretmen okulu açıldı. 1960 yılından itibaren günümüze kadar Mesleki ve Teknik Eğitim örgütü giderek yaygınlaştı ve ülkenin ekonomik, sosyal gelişmelerine dayalı olarak gelişti. El sanatları programları bu kurumlarda önemli ölçüde yer aldı (Güler ve Özdemir, 2003: 95-96).

Çok zengin bir el sanatları potansiyeline sahip olan Türk milletinin kültür tarihi incelendiğinde estetik anlayışını ve yaratıcı gücünü kullanarak Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan göç yolunda karşılaştıkları kültürlerden de etkilenerken günümüze kadar uzanan zengin el sanatlarını oluşturmuşlardır (Altuntaş, 1994: 1).

Türk insanı, çeşitli araç, gereç ve teknikleri kullanarak bazılarını çarşıda, bazılarını dükkanda, bazılarını ise; evde ürettiği el sanatı ürünlerini, kendilerini ve çevrelerini süslemek amacıyla ya da duygu ve düşüncelerini yaratıcı güçleriyle harmanlayarak yansıtmaya ve aktarmaya yönelmiştir. Ortaya çıkan bu el sanatı ürünleri Türk kültürünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Barışta, 2005: 17). Aynı zamanda yörelerdeki ham maddelerin ve ailedeki tüm bireylerin iş gücünün, boş zamanların değerlendirilmesi, gelenek ve göreneklerin yaşatılması, çok büyük sabit yatırım ve tesis sermayesi gerektirmemesi buna karşılık önemli bir gelir sağlaması bakımından önemlidir (Kulaç, 2006: 12).

Bu gün el sanatlarına bakıldığında bir yandan ülkenin tanıtım aracı ve ekonomik değer olmakta, diğer yandan geçmiş kuşakların kültürel birikimlerini bu güne taşıyan, diğer sanat eserlerinde olduğu gibi geçmişin mirasını taşımaktadır (Öztürk, 1994: 371). Kültür varlıkları, ulusların dünya uygarlığına katkıları bakımında önemli belgelerdir. Türk kültür varlıklarının korunması ve sağlıklı bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması milli bir görevdir (Akgün, 2008: 47).

Bu bağlamda geçmişin mirasını koruma, taşıma ve aktarma görevini zengin koleksiyonlarıyla dikkat çeken müzeler üstlenmektedir.

4. ÇALIŞMANIN YAPILDIĞI MÜZELER HAKKINDA GENEL BİLGİ

Çalışmanın temelini oluşturan tepeliklerin bulunduğu Ankara müzeleri bir ön araştırmayla tespit edilmiştir. Tespit edilen müzelerden gerekli izinler alınarak bu doğrultuda çalışmalar yapılmıştır. Bu müzeler Ankara Etnografya Müzesi, Prof. Ülker Muncuk Müzesi, Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi ve Keçiören Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi'dir.

4.1. Ankara Etnografya Müzesi

Şekil 1. Etnografya Müzesi.

Ankara Etnografya Müzesi, Türkiye’de Cumhuriyet döneminde kurulan ilk müzelerden birisidir (Önder, 1999: 51). Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk, Ankara’da bir devlet müzesi kurulmasını istemiştir. Milli kültüre büyük önem verildiği bu yıllarda bir Etnografya müzesinin bu konuda oynayacağı rolün büyük olacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle 1924 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Komisyonu çalışmalarında, önce bir “Etnografya Müzesi Binası” yapılmasına karar vermiştir. Bu kararı doğru bulan Milli Eğitim Bakanı, ilk çalışmalarına başlamış ve Budapeşte Etnografya Müzesi uzmanlarından Macar Türkologu Gyula Meszaros’un bu yeni

müzei kurma konusunda fikirlerine başvurulmuştur. Atatürk'ün emriyle 25 Eylül 1925 tarihinde ilk devlet müzesi örneği olan Ankara Etnografya Müzesi'nin temeli atılmıştır. Müzenin inşaatı 1926 yılında tamamlanmış ve Macar Türkolog'un hazırladığı rapor doğrultusunda Etnografya müzesi şeklinde düzenlenmiştir. Yapımı tamamlanan müzeye 1 Haziran 1927 tarihinde Hamit Z. Koşay müdür olarak atanmış ve aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı tarafından müzenin önüne Atatürk'ün at üzerinde büyük bronz bir heykeli yaptırılmıştır. İtalyan heykeltıraş Pietro Canonica'ya yaptırılan bu heykel 4 Kasım 1927'de açılmıştır. Atatürk 15 Nisan 1928 yılında, müzeye gelerek çalışmalarını gözden geçirerek müzenin bazı bölümleri hakkında bilgi almış ve Afgan Kralı Emanullah Han'ın Türkiye'yi ziyareti ile müzenin resmi açılış emrini vermiştir. Müzenin halkın hizmetine açılması ise; 18 Temmuz 1930 tarihinde olmuştur. 1938 Kasım ayında, müzenin iç avlusu geçici kabre tahsisi edilinceye kadar da açık kalmıştır. 1938-1953 yılları arasında ise; müze Anıtkabir görevi yapmıştır. Müze 15 yıl boyunca Anıt-Kabir olarak kullanılmış ve bu arada müzecilikle ilgili çalışmalara devam etmiştir. Etnografya Müzesinde Atatürk'ün naşının konulduğu yer, bugün bir sembol olarak korunmaktadır (Fırat, 1998: 20-23).

Ankara Etnografya Müzesi'nin mimarı Türk Ocağı (Resim ve Heykel Müzesi), Gümrük ve Tekel Bakanlığı gibi birçok önemli yapıya imzasını atan İsmet Hikmet Koyuncu'dur. Müze, 854 metrekarelik bir alan üzerine inşa edilmiş, tek katlı, 8 salon ile bir hol ve iki kat üzerine 5 odalı idare kısmından oluşmaktadır. Sergilenen eserler Selçuklu Döneminden bu güne kadar devam eden devirleri kapsamakta olup, geleneksel Türk Sanatı örneklerinin önemli parçalarıdır (Koç, 1985: 36-37).

Zamanla büyüyen ve zenginleşen müzenin bugün kütüphanesi, arşivi, depoları, idare odaları ve 10 tane salonu bulunmaktadır.

Salonlar sırasıyla şu bölümlere ayrılmıştır;

Giriş: Şeref Holü

1. Bölüm: Giyim Salonu
2. Bölüm: İşlemeler Salonu
3. Bölüm: Dokumalar Salonu
4. Bölüm: Madeni Eserler Salonu
5. Bölüm: Ankara Evi
6. Bölüm: Tekke Eşyaları Salonu
7. Bölüm: Cam eserler Salonu
8. Bölüm: Yazma Eserler Salonu

9 ve 10. Bölüm: Ahşap Eserler Salonu (Önder, 1999: 51-53; Fırat, 1998: 28-31).

4.2. Prof. Ülker Muncuk Müzesi

Şekil 2. Prof. Ülker Muncuk Müzesi.

Ankara’da idealist bir grup öğretmen tarafından oluşturulan Prof. Ülker Muncuk Müzesi etnografya niteliğinde olup, 1974 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bünyesinde Cumhuriyetin 50. yıl dönümüne ithafen açılmıştır.

Müzedeki eserlerin büyük bir kısmı okulun öğretmenleri tarafından 50 yıl öncesinden Anadolu’nun çeşitli bölgelerinden temin edilmiştir. Ayrıca müzeye hibe yoluyla gelen çok sayıda eser de bulunmaktadır.

Müzedede yer alan eserler arasında,

- Giysiler (bindallı, üçetek, şalvar ve cepkenler)
- İşlemeler (çevre, peşkir, uçkur, nehale ve ayna örtüleri vb.)
- Takılar (kemer, küpe, kolye, yaka iğnesi, tepelik vb.)
- Çoraplar
- Dokümanlar
- Oyalar
- Keseler yer almaktadır.

Eserlerin bir kısmı Topkapı Müzesi'ndekilerle eş değer niteliktedir (İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 63).

4.3. Beypazarı Kent Tarihi Müzesi

Şekil 3. Beypazarı Kent Tarihi Müzesi.

1928 yılında inşa edilen ve bu güne kadar korunan Rùstem Paşa Okulu, Beypazarı Belediyesi tarafından İl Özel İdaresi'nden alınarak, tarihi değerlerin sergilendiği Beypazarı Kent Tarihi Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Beypazarı ile ilgili ilk çağlardan bu güne kadar olan tüm tarihi malzemeler; maketler, kalıntılar, dönem eserleri ve tüm belgeler müze bünyesinde toplanmıştır. Kişisel araştırmalar için çok önemli bir arşivi de bulunduğu müzede, Beypazarı'nın dünü ve bugünü detaylı olarak canlandırılmaktadır (Beypazarı Belediyesi, 2010).

4.4. Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi

Şekil 4. Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi.

Müze 29 Mayıs 2005 tarihinde halkın ziyaretine açılmıştır. Müze Keçiören Belediyesi Türk Kültür Merkezi'nin birinci katında bulunmaktadır. Sergilenen eserler Konya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Tokat, Amasya, İzmir, Aydın gibi Türkiye'nin değişik illerinden derlenmiş olup etnografik özellikler taşımaktadır (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009: 62).

5. GIYİM KUŞAM BAŞ SÜSLEMELERİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ

5.1. Giyim Kuşam ve Baş Süslemelerinin Tanımı

“Giyim, insan yaşamının önemli bir bölümünü oluşturan dış etkenlere karşı korunma, iyi görünüm sağlama işlevine ve özelliğine sahip önemli bir olgudur” (Güler ve Özdemir, 2006: 175).

“Giyim insanın bedenini örten giysi, aksesuar, makyaj ve bunları kullanma biçimidir” (Aydın, 2005: 29).

Giyim, “İnsanın düşüncesinde var olan kendi görüntüsü, duygularına ya da düşüncesine göre biçimlendirdiği varlığı veya insanı sanatsal bir dille anlatabilen toplumsal bir olgu” olarak tanımlanmaktadır. Kısaca giyim, giyenin sosyal durumunu,

yaşını, kimliğini ekonomik durumunu ve toplumdaki yerini belirlediği gibi, bireysel toplumsal ya da ulusal özellikler gösteren bir olgudur (Şener, 2006: 230).

İnsanın temel ihtiyaçlarından biri olan giyim, çoğu zaman toplumun kültürel yapısının etkisiyle temel ihtiyaç olmanın ötesinde anlamlar kazanmıştır. Giyim aynı zamanda kişisel bir dışa vurum aracı olarak bireylerin ve toplumun yapısı hakkında bilgiler ve mesajlar vermesi açısından önemlidir (Koca, 2009: 64).

Giyim kuşam insanoğlunun tabii ihtiyaçlarından birisidir. İnsanoğlunun temel ihtiyaçlarının başında yer alan yeme-içme olgusundan sonra giyinme gelmektedir. İnsanı giyinmeye veya örtünmeye iten üç önemli faktör vardır. İlki biyolojik yani soğuktan ve vahşi hayvanlardan korunma, ikincisi inanışlara dayalı olarak dinsel diğeri ise hoş gitme, güzel görünme veya farklı olma duygusudur (Türkoğlu, 2002: 4).

Başlangıçta çeşitli doğaüstü güç ve doğal etkenlerden korunma aracı olarak kullanılan giysiler, zamanla iklim farklılıkları, teknolojik gelişmeler, toplumların kültürel ve ekonomik yapılarındaki değişimler nedeniyle farklı niteliklere kavuşmuş, kullanım biçimlerinde geniş kapsamlı yeni boyutlar kazanmıştır. Öyle ki giysiler korunma fonksiyonlarının yanında kişilik ve statü belirlemede farklı bir araç olmuştur. Bu oluşum giysiyi, kişinin belli boyutlarda dünya görüşünü, yaşam felsefesini, düşünce ve değer yargılarını yansıtan bir olgu niteliğine ulaştırmıştır. Dolayısıyla giysiler bireylerin oluşturduğu toplumların en canlı yansıtıcıları olmuştur (Erden, 1996: 1).

Önceleri temel ihtiyaçlardan doğan nedenlerle ortaya çıkan giyim kuşam, zamanla süslenmeyi de kapsamına alarak hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

“Giyim kuşamla ilgili gelenekler, kıyafet biçimleri, kullanılan kumaşlar, süsleme maddelerinin niteliği, halkın giyim kültürü, toplumların değer yargıları, değişen dünya görüşü ve yaşam koşulları hakkında bilgi vermektedir” (Batislam, 2008: 279).

5.2. Giyim Kuşam ve Baş Süslemelerinin Tarihçesi

5.2.1. Orta Asya’da Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri

Türk kıyafet tarihiyle ilgili en eski bilgileri Orta Asya’da ki arkeolojik kazı buluntularından, heykellerden, çini, keramik, madeni eşyalar ve tekstil ürünleri üzerindeki resimlerden, minyatürlerden, Divanü Lügat’it Türk’ten, seyahatnamelerden, edebi eserlerden, kıyafetnamelerden ve müzelerde bulunan kıyafetlerden öğrenilmektedir (Özel, 1992: 12).

Şekil 5. Hun dönemi kumaşlarında görülen kadın giyimi ve baş süslemeleri (Ögel, 1991: 234).

Orhun nehrinin kaynakları, Büyük Hun Devleti'nin de başkentiydi. Bu bölgenin, kültür tarihi bakımından çok önemli bir özelliği vardı. Burası, Çin denizinden Orta Avrupa'ya kadar uzanan, Orta Asya kültürünün hiç değişmemiş ilk örneklerini, kendinde saklıyordu. Bunun içindir ki 500 yıl sonra bile, buradaki eserlerin değişmediklerini ve eski özlüklerini korudukları görmek mümkündür. Burada en çok bulunan eserlerden biri de kuşak üzerine takılan ay yıldız veya bronz süslerdi. Giyimden önemli bir parçası olan kuşak eski Türklerce çok önemli bir süs eşyasıydı. Hükümdarın en önemli sembollerinden birisinin kuşak olup, asker yine her şeyini kuşağında taşırdı (İstanbul Araştırma Merkezi, 1996: 37-38).

Türkler göçebe hayatı gereği olarak Orta Asya'da, ata binme günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası olduğundan rahat kıyafetleri, daha çok da deriden yapılmış giyim eşyalarını tercih etmişlerdir. Uzun ve örgülü saç biçimi, Orta Asya'da Hunlar'dan itibaren hem kadınlar hem de tarafından benimsenmiştir. Asya Hunlar'ı kısa ve uzun konçlu deri çizme, keçe çorap kullanmışlardır (Özel, 1992: 14).

Kuzey Mogolistan'da Ulan-Bator ile Kiyakhta arasında, Selenge nehrinin Baykal gölüne aktığı yerin yakınlarında üç grup halinde 212 tane kurgan bulunmaktadır. Genellikle İ.Ö. II-I.yıllarına tarihlenen bu kurganlardan 6 nolu mezarda, Çin ipeğinden yapılmış, pantolon gömlek gibi giyim eşyası ve başlık örnekleri bulunmuştur. Hun

Prenslerinin gömüldüğü Noin–Ula kurganlarında, özenle hazırlanmış törensel nitelik taşıyan bu kıyafetlerle birlikte giyilmiş olması muhtemel bir ipek başlık, konumuz açısından dikkat çekmektedir. Başlık silindirik şeklinde biçiminde olup tepesi düzdür. Fonksiyonel bir niteliği olmayıp törensel nitelikli olan bu başlık, daha sonraları Göktürklerde görülen ve asalet göstergesi kabul edilen yüksek ve yuvarlak başlıkların bir prototipi olarak düşünülebilir (İndirkaş, 1990: 37-38).

Kudirge kurganlarından çıkan buluntular Göktürkler'in giyim kuşam ve günlük yaşamları hakkında bilgi vermektedir. Bu kurganlardan çıkan buluntuların üzerinde yer alan tasvirlerde üç dilimli bir taç bulunmaktadır. Göktürkler'in başlıkları hakkında en fazla bilgiyi heykeller vermektedir. Orhun yazıtlarının bulunduğu yerde, kayalar üzerinde çizilmiş şapkalı bazı insan başları görülmüştür. Türk halkının yayıldığı bölgelerde mezarların başına dikilen ve taş nine adı verilen heykeller arasında kadın heykellerinin taranmış, tuvaletli saçları ve onun üzerinde de başörtüleri ve ya başlıkları bulunmaktadır (Özder, 1995: 56-58). Göktürkler deri ve keçeden yapılmış çizmeler giymişlerdir (Özel, 1992: 14).

Uygurların giyim kuşama özellikleri Hunlar'ın giyim kuşamları ile aynı özellikleri taşımaktadır (Özel, 1992: 14). Ancak Uygur fresklerinde genellikle o çağda yaşamış büyüklerin portrelerine rastlandığından bu kıyafetler bize günlük kıyafet ve gelenekler hakkında tam olarak bilgi verememektedir (Ögel, 1991: 284).

Şekil 6. Uygurlara ait boğtak tipi şapka (Ögel, 1991: 130).

5.2.2. Anadolu Uygarlıklarında Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri

Anadolu'da, insanın giyimi hakkında görsel belgelerin bulunmadığı dönemden sonra, İ.Ö. 8 bin yıllarından başlayarak Çayönü, Çatalhöyük ve Hacılar gibi en eski ve

uygar köy yerleşmelerinde ele geçen buluntular, o dönem insanların bitki liflerini örneği öğrenmiş ve giyimin bu bölgelerde başlamış olduğunu; özellikle de süslenmenin ileri seviyelerde olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu bölgedeki taş devri buluntularında deniz yumuşakçalarına ait kabuklardan, taş, kemik, maden ve doğal cam parçalarına kadar değişik maddelerden yapılmış çok sayıda takıya rastlamak mümkündür. Bu buluntular kadınlara özgü süslenme içgüdüsünün, belki de örtünmeden önce güçlü bir şekilde var olduğu ve uygulandığı düşüncesini güçlendirir niteliktedir. Anadolu'nun değişik yerlerinde bulunan saç tokalarının birbiri ile olan benzerliği Doğu, Orta ve Batı Anadolu'da ortak bir saç modası olduğunu belgelemektedir. Hacılardaki tasvirlerde yaşlı kadınların saçları topuz, genç kızların ki ise atkuyruğu biçimindedir. Kalkolitik çağda pişmiş topraktan yapılmış heykellerde, yüksek başlıklar bu dönemden itibaren çok belirgin olarak gösterilmek istenmiştir (Türkoğlu, 2002: 5-14).

Hitit Dönemi (M.Ö. 1650-1200) günlük giysileri, boynu dışarıda bırakan, diz boyunda gömleğe benzeyen tuniklerdi. Tunikler uzun kolluydu ve kemersiz olarak giyiliyordu. Bayram kutlamalarında giyilen, daha uzun ve gösterişli olan tunikler “Hurri gömleği” olarak bilinmekte olup renkli işlemeli ya da metal süslemeli olan çeşitleri de vardı. Kemerle ya da kuşakla giyilirdi. Kadınlar dışarı çıkarken giydikleri dış kıyafet, vücudu baştan ayağa örten pelerinlerdi. Pelerinlerin altında evde giysisi olan hafif elbiseler giyilirdi. Giysiler genellikle bir ya da iki bronz iğne ile omuzlardan tutturulurdu (Macqueen, 1999/2001: 110-111). Hittit kadınının saç şekillerini Yazılıkaya tanrıçalarının baş süslemelerinde görmek mümkündür. Saçlar düz ve arkaya doğru, alını açıkta bırakacak şekildedir. Arkada saçın altından enseyi örten ve bele kadar inen kalın bir örgü bulunmaktadır. Yanda, kulağın önünde, kulak üzerinde spiral bukleler saça farklı bir görünüm kazandırmaktadır (Darga, 1976: 86).

Hititler ait yazılı bir belgedeki “Bir yukarı çekilmiş elbise, bir işlemeli tunika, bir manto, bir başlık, bir elbise, bir takım kemerli tunika, bir takım gümüş kemerli tunika, bir takım gümüşten göğüs süsü, bunlar kadınındır” açıklamaları bu döneme ait önemli bilgiler vermektedir. Ağırlıklı olarak Hitit kadınlarının tercih ettiği başlıklar, silindirik biçimlerde fese benzer ya da daha yüksek biçimde yapılırdı. “Palos” adıyla tanımlanan bu başlıklar Anadolu kadınının her çağda taşıdığı başlıklara benzemeleri açısından da dikkat çekmektedir. (Türkoğlu, 2002: 29-31).

Bugün Adana Müzesi'nde bulunan, Maraş'daki kazılardan çıkan mezar taşı üzerindeki karı-koca figürlü kabartmadaki kadın, Türk köylü kadınlarının beşibirliklerle süslü başlığını anımsatan, fese benzer ve altından pullarla süslü bir palos taşımaktadır.

Vücutunun yalnız üstünü örten mantonun iki ucu, biri yukarıdan diğeri aşağıdan kemer içine yerleştirilmiştir (Akurgal, 1998a: 145-146, Akurgal; 1998b: 204).

Şekil 7. Ana tanrıça Kupaba kabartması (Belli, 2001: 32).

Urartular (M.Ö.860-580) Hititler gibi entari eteklerini yerlere sürünecek kadar uzun yapıyorlardı. Kadınların palosları orta yükseklikteydi. Paloslar boncuk ve pullardan çeşitli motifler oluşturularak süslenmiştir. Bunlardan bazıları yukarı doğru genişleyerek yükselmektedir. Tepelerinde bir püskül veya yuvarlak ponpon bulunmaktaydı. Saçları bazen arkaya, bazen de ortadan iki yana doğru ayırarak tarıyorlardı. Ensedan sonra omuzlara bollaşarak ve bukleler halinde bırakılıyordu (Türkoğlu, 2002: 47).

Şekil 8. Urartu saç modelleri (Türkoğlu, 2002: 47).

Frig Dönemi (M.Ö. 7-8 yy) kadın giysileri konusunda detaylı bilgi sahibi olunmasının nedeni bu güne kadar ortaya çıkartılan buluntular üzerindeki tasvirlerin, daha çok kadın veya kadın tanrılara ait olmasıdır. Frigyalı olarak kabul edilen Tanrıça Kybele tasvirleri kadın kıyafet ve başlıkları konusunda detaylı olarak bilgi vermektedir. Kybele tasvirlerinde elbise, genellikle uzun bir entaridir. Bazen eteklerin ucu motiflerle bezelidir. Bütün tasvirlerde, tanrıça Kybele başındaki yüksek veya birkaç katlı başlığı yani palosu ile gösterilmiştir. Kibele başlığı Anadolu’da geçmişten bu yana kadınlar tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Kibele’nin başında taşıdığı palosun devirlere göre bazı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu değişim genellikle başlık üzerindeki boğumlardadır. Bazen iki, üç ve daha çok boğumlu olmakla birlikte bitkisel motifler ve diyagonal çizgilerle bezenmektedir. Başlık daima yukarı doğru genişleyen biçimiyle dikkat çekmektedir (Türkoğlu, 2002: 51-52).

Şekil 9. Palos başlığı ile Tanrıça Kybele (Türkoğlu, 2002: 52-53).

5.2.3. Selçuklu – Beylikler Dönemi Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri

Selçuklular döneminde (1092-1038) saç şekli dahil birbirine çok yakın olan kadın ve erkek giyim tarzı aynı özellikleri sürdürmüştür. Selçuklu kıyafetlerinde kadını erkekten ayıran en önemli unsur baş kısmında görülmekteydi (Özel, 1992: 14). Selçuklu kadınları saçlarını tek örgü, çift örgü, bazen de kırk belik halinde ince ince örerdiler. Ünlü Selçuklu kadın şairlerinden Erguvan Hatun, kocasına yazdığı mektupta ona sitem ediyordu: “Henüz saçlarım gece gibi siyah, örgülerim ise zincir gibi. Böyle olduktan sonra sen, yüz niyaz ile bir kadın avlarsın. Ama ben, bir gamze ile yüz erkeği ardımda sürüklerim” (Araz, 1985: 5). Kadınların keçi kılından yapılan ve “ongıkladı” adı verilen

takma saç taktıkları bilinmektedir. Yaşlı kadınlar sürekli, gençler ölüm olaylarında başlarını omuzlarına kadar inen bir örtüyle kapatırlardı. Gelinler başlarına örttükleri örtüye ise “didek” adı verilirdi. Selçuklu kadınları; “bağaltak” ve “üsküf” denilen başlıklar kullanıyorlardı. Bağaltaklar, üç dilimli ve kenarları değerli taşlar ve sırmalarla süslü kumaşlardan hazırlanıyordu. Farklı şekillerde hazırlanmış bağaltak türleri de mevcuttu. Fakat uçları arkaya sarkan külah biçimindeki keçe veya kalın kumaştan yapılan üsküfler daha yaygındı. Selçuklu erkek ve kadın giyimine, kaftanlar ile yuvarlak kapalı yakalı, önden açık elbiseler hakimdi. Kaftan ve elbiselerin altına dize kadar çıkan çizme veya geniş paçalı şalvarlar giyiliyordu. Deri ve kürk giyim kuşamda önemli bir yer tutmaktaydı. Selçuklular ayaklarına çarık, deri çizme, pataya (Anadolu’da dolak) giymişler, keçe çizmeyi İslam dünyasına yaymışlardır (Özel, 1992: 14).

Süslü 2007’de yayımlanan çalışmasında kadın başlıklarından şöyle bahseder: Kadınların sarıklarının takkeleri altın ve gümüş ile süslenirdi. Kadın başlarının erkeklerden ayıran bir özellik kadınların başlarına daha uzun bir saç koymalarıdır. Bu saç şekline “yetüt saç” , “yetrüm saç” veya “art saç” denir. Selçuklu hanımları başlarını örtmek için yaşmak kullanırlardı. Yaşmak omuzlara kadar inen, tülbent veya ipepli kumaştan yapılan bir başörtüsüdür. Sokağa çıkarken giyilen yaşmağın diğer adı da “Süre Mahrama”dır. Kişinin statüsüne göre ipekten olur, bazen arkadan ve önden belden aşağıya kadar inerdi. Hun Türklerinde de aynı tip yaşmağın kullanıldığı görülürdü (Süslü, 2007: 138).

Kubadabad ve Konya Allaadin Sarayı harabelerinde bulunan Selçuklu çinileri üzerindeki kadın ve erkek resimleri Selçuklu dönemi kıyafetlerine dair bilgi vermesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Sevin, 1990: 7).

Şekil 10. Kubad Abad sarayı çinilerinde peçeli kadın portresi (Arık, 2000: 198).

Şekil 11. Kubad Abad sarayı çinilerinde yaşmaklı kadın portresi (Arık, 2000: 199).

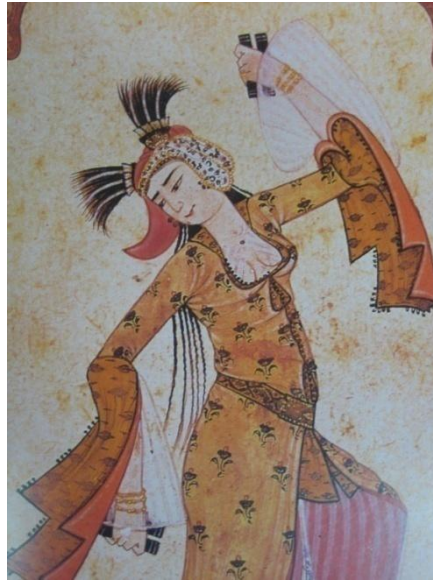

Şekil 12. Kubad Abad sarayı çinilerinde nar tutan kadın figürü (Arık, 2000: 191).

Şekil 13. Selçuklu dönemine ait bir tabakta görülen başlıklı insan figürü (13. yüzyıl) (Öney, 1999: 79).

Kadınların 12-14. yüzyıllardaki başlıkları, minyatür, çini ve taş eserlerdeki tasvirlerden izlenir. Selçuklu kadınının saçları genellikle topuklarına kadar örgüler halinde uzanırdı. Başlarına kimi kez oyalı örtüler bağladıkları, kimi zaman da alınının ortasında, damla biçiminde bir mücevher bulunan diadem taktıkları gözlemlenir (Çağman, 1994: 46).

Kadınların başlıklarını kaşbastılarla süslemeleri ise Orta Asya geleneğinin bir devamı olarak görülmektedir. Kaşbastılarla süslü baş giyimi Osmanlı kadın kıyafetlerinde de sıklıkla görülmektedir. Özellikle 18. yüzyılın başında Levni tarafından resimlenen kadın figürlerinde kaşbastısını bağlayan genç hanımların konu edildiği görülmektedir.

Şekil 14. Levni minyatürlerinden rakkase (18.yüzyıl) (Önder, 1997: 301).

Anadolu Beylikler Devri giyim kuşamı hakkında bu güne ulaşan bilgi yok denecek kadar az ve sınırlıdır. 15. yüzyılda kadınların özellikle de gelinlerin erkeklerdeki horasani başlığa benzer bir başlık taktıkları ve dönemin gelin kıyafetinin bir külahın tepe kısmına elmas iğne ile tutturulmuş, telli, pullu bir duvak ile kıymetli taşlarla bezeli, kırmızı renk kaftandan oluştuğu bilinmektedir (Çetin, 2008: 24-26).

Bu dönemde kadınlar başlarına, içi ve dışı farklı renkte olan sarı, yeşil bir örtü örterlerdi. Saç ise bu örtünün içersinde tek örgü halinde toplanırdı. 19. yüzyıla kadar bürümcükten yapılan entari içe giymeye devam etmektedir. Etekler uzun kat kat olup entari üzerine kürk giyildiği görülmektedir (Aşa, 1993: 68).

5.2.4. Osmanlı Dönemi Türk Kadın Giyim Kuşam ve Baş Süslemeleri

Osmanlı İmparatorluk döneminde kadın ve erkekler, toplumsal statülerine göre; saraylı ya da halktan, dinlerine göre; Müslüman ve diğerleri olarak giyinmekteydi (Aydın, 2005: 29).

Gürtuna 1999'da yayımlanan çalışmasında Osmanlı kadın giyim kuşamı için şunları söyler: Saraylı kadın, halkın büyük bir kısmını oluşturan Müslüman kadın ve diğer kesimi oluşturan gayrimüslim kadınların giysileri incelendiğinde giysiler arasında farklılıklar vardır. 13. yüzyıldan itibaren Osmanlı kadını özellikle saray sanatı olan minyatürlerde izlenmektedir. Fatih Sultan Mehmet (1451-1481) dönemi minyatürlerinde kadınlar eski Anadolu ve Orta Asya geleneklerini sürdürecektir şekilde açık giyimlidir. 1460 civarında Edirne'de minyatürlen "Külliyat-ı Katibi", 15. yüzyıl Osmanlı saraylı kesiminin yaşam biçimini ve dönemin giysileri sunması açısından önemini bir belge niteliğindedir (Gürtuna, 1999: 3-4).

Şekil 15. Osmanlı dönemi minyatüründe gelin (And, 2003: 423).

Şekil 16. Osmanlı dönemi Abdullah Buhari minyatüründen genç kadın resmi (Renda, 2003: 934).

Osmanlılarda kadın kıyafetleri, saray kıyafetleri, gelin kıyafetleri, sokak ve ev kıyafetleri şeklinde değişmekte olup bu kıyafetleri tamamlayan başlıklarında üstüfe ve hotoz isimleri kullanmışlardır (Özder, 1999: 37).

Şekil 17. Osmanlı dönemi kadın giyim kuşamı ve baş süslemeleri
(Baş ve sondaki figür Manisa, ortadaki figür İzmirli müslüman hanım)
(Osman Hamdi Bey ve Marie de Lounay, 1999:222).

15. yüzyıl Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde erkeklerin üzerine sarık sararak kullandıkları külah biçimli başlığın kadınlar tarafından özellikle de gelinlerin kullandıkları görülmektedir. Bu başlık gelinin gittiği evin gelir düzeyine göre mücevher ya da tel ve pullarla süslüdür. Duvak, külah biçimli başlığın tepesine bir elmas iğne ile tutturulmuştur. Telli ve pullu olan bu al duvak günümüzdeki gelinler tarafından da kullanılmaktadır (Aşa,1993: 68).

Bu dönemde ana hatları itibari ile Orta Asya ve Selçuklu kadın giyim kuşam ve süslenme geleneğinin sürdürüldüğü görülmektedir. Osmanlı Dönemi Türk Kadın iç giyimi, genellikle gömlek, dizlik ve iç yeleğinden ibaret olup; dış giyimi üç-iki-tek etek entari, içlik, hırka, kürk, şalvar, çorap, çizme, terlik, kuşak, kemer, başlık ve takılar oluşturmaktadır. Sokağa çıkarken de ferace, yeldirme, çar, maşlah kullanılmakta, 1892 yılından itibaren ise çarşaf ve peçe kullanılmaya başlanmıştır (Özel, 1992: 15).

“Külliyat-ı Katibi” yapıtında yer alan Sultanın Meclisinde Müzisyen Kızlar'ın betimlendiği minyatürde giysi yönünden en ilgi çekici olan parçalar kuşkusuz başlıklardır. Başka çevrelerde bu başlık, erken Osmanlı kadın baş örtme biçimi hakkında ipucu verirken yapıtın tarihlenmesi konusunda da bilgi vermesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Çenk çalan kadın arkaya doğru sarkan başörtüsünün üzerinde külahvari bir başlık giymiş, alınının üstüne dilimli bir kaşbastı bağlamıştır. Tempo tutan

hanımda da aynı başlık vardır. Tef çalan müzisyenin başlığı yoktur fakat başörtüsünün üzerinde ortası dilimli koyu renk kaşbastı bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet döneminde Edirne nakkaşhanesinde kopya edilmiş, 1455-1456'ya tarihlenen “Dilsuz-name” minyatürlerindeki kadınlarda da aynı tür başlıklara rastlanmaktadır. Fakat bu yüzyılın sonunda Sultan II. Beyazıd (1481-1542) döneminde hazırlanan minyatürlerde bu başlıklara rastlanmamaktadır (Gürtuna, 1999: 4).

16. yüzyılın ortalarına doğru kadın başlıklarının yüksekliği on santimi geçmeyen yassı fes şekline dönüştüğü gözlenmektedir. Bu başlık, üstünden geçen bütün başı örtüp omuzlara inen, çene altından tutturulan beyaz ince bir örtüyle örtülmektedir. Ev içinde kullanılan baş süslemeleri dışarıya çıkarken giyilenlere göre çok daha süslüydü. Baş süslemelerinin statü belirlemede çok önemli bir yeri vardı. Bu sebeple ev içi giyimlerinde özellikle hanım sultanların mücevherlerle süslü, gösterişli baş süslemeleri dikkate değerdir. Bu yüzyılda ressamın çizdikleri tasvirlerde daha çok fes şeklinde başlıklar, başın gerisinden arkaya sarkan ince, renkli ince bir örtünün üzerine konulup ve etrafının bir bant çevirili olduğu görülmektedir (Tezcan, 1999: 521, 523).

Şekil 18. Osmanlı 16. yüzyıl kadın-erkek giyim ve baş süslemeleri (Racinet, 1990: 119).

17. yüzyılda kadın başlıkları erkek başlıklarından çok farklı biçim ve süsleme özellikleri göstermektedir. Erkek başlıklarının çoğunlukla tüy sorguçlarla süslenildiği görülürken kadın başlıklarında çok az tüy sorguç kullanıldığı görülmektedir. Kadın terpuşları daha çok enselik, kaşbastı, altın rengi katlanmış küçük taşlar ve püsküller ile bezenmiştir. Birçok başlıkta kaşbastı kullanılmıştır (Çetin, 2008: 852). 17. Yüzyıl tasvirlerinde, kadın başlıklarının yükselip kesik koni şeklinde nihayetlendiği ve yanlarına takılan sorguçlarla zenginleştiği dikkat çekmektedir (Tezcan, 1999: 523).

Şekil. 19. 17. yüzyıl Osmanlı kadını (İrepoğlu, 2000a: 110).

Osmanlı şairlerinden Nedim'in şiirleri kendi döneminin giyim kuşam ve süslenmenin anlayışı hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Nedim'in şiirleri aracılığıyla 18. yüzyıl İstanbul'u giyim kuşamında lüks ve gösterişe düşkünlük, abartılı süslenmeni yaygın olduğu kanısına varılmaktadır (Batislam, 2008: 279).

“18. yüzyılda saçların ön kısmı kısa kesilmiş ve arkaya atılan saçlar örülmeden bırakılmıştır. Başa geçirilen hotoz, külaha benzer şekilde arkaya doğru sarkıtılmıştır. Hotozun ön kısmına elmas iğneler, boyuna gerdanlıklar ve ellere yüzükler takılmıştır” (Koç, 2009: 94).

18.yüzyıldan itibaren baş süslemelerinde alışılmadık tarzda büyüklük ve bezemelerde değişiklikler gözlenecektir (Tezcan, 1999: 521).

Osmanlı kadın başlıkları genel olarak hazır başlıklar ve baş üzerinde hazırlanan başlıklar olmak üzere iki çeşittir. Fes, rakçın (arakçın), taç, tuzak (tozak), hotoz, tepelik, tas hazır başlıklardır. Fes kullanımı II. Mahmut döneminde askerler ve memurlar tarafından kullanılmaya başlanmış daha sonraları halk tarafından da yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Kadın başlıklarında feslerin kenarlarına yemeni, yazma, krep vb. örtüler sarılır, mücevherler takılırdı. Rakçın, tiftikten yapılan küçük beredir. Taç, mücevherlerle süslü, madeni veya kumaş başlıklardır. Tuzak, üzerine madeni süsler yapılmış kumaştan bir kadın başlığıdır. Tepelik köylerde yaygındır. Tepelik çevresine ve alın kısmına altın ve gümüş paralar dizilir. Küçük tas da kadın başına şekil verdiği ve kenarlarına yazma sarılabildiği için başlık olarak kullanılır. Sayılan hazır başlıklar,

altlarına veya üzerlerine oyali yazma, yemeni veya baş kuşağı sarılarak tamamlanır. Hotoz diğerlerine biraz farklıdır. Daha çok İstanbullu hanımlar ev içerisinde hotozlu gezerlerdi. Kahküller, perçemler dışında bütün saçlar tepede hotoz içinde toplanırdı. Hotozun ön kısmı yüksek, arkası alçak ve açıktır. Ön tarafında bir elmas, süslü bir tüy veya çeşitli oyalalar takılırdı. Düşmemesi için yandan elmas iğne ile saçlara tutturulurdu. Sokağa çıkarken hotozun üzerine yaşmak bağlanırdı. Yatarken ise çıkartılarak özel kutularına yerleştirilerek muhafaza edilirdi. Başlıklarda başörtülerinin ayrı bir yeri vardır. Yemeniler, yazmalar, krepler, şallar, başlıca başörtüleridir. Bu örtüler el tezgahlarında dokunur, kenarları iğne, mekik, boncuk oyalalarıyla veya tıgla yapılan oyalalarla süslenirdi. Başlık ve başörtüleri çeşitli mücevherlerle, değerli taşlarla, nazarlık ve uğurluklarla zenginleştiriliyordu (Özel, 1992: 19).

İhtişamlı Osmanlı kadın başlıkları Avrupalı kadınları etkilemiştir. Bunun nedenin, başlıkların dillere destan olan elmas, inci, gül ve çiçek biçimindeki mücevherler ile süslenmiş olmasıdır (Zorlu, 2008: 1481). Kuşkusuz en fazla değişim gösteren giysi parçası başlıklardır. Her yüzyıl içinde birçok değişik modelin kullanılması, bütünlüğü oluşturan ama en kolay değişebilen ve kadının şıklığını doğrudan etkileyen giysi parçası olması, sürekli yeni modellerin görülmesine neden olmuştur (Gürtuna, 1999: 58).

Yüzyıllar boyu değişim gösteren ancak Osmanlı tarzını yansıtan kadın kıyafetlerinin, 18. yüzyıldan itibaren tarzının hızla kaybolduğu görülmektedir. II. Mahmut döneminde erkek kıyafetlerinde mecburu değişimler yapılırken kadın kıyafetleri için doğrudan bir değişim müdahalesi yapılmamıştır. Buna rağmen kadın giyiminin değişmesinde saray çevresinin alafranga hayata verdiği değer önemli rol oynamıştır (Barbarosoğlu, 1993: 172).

Binlerce yıllık geçmişi olan Türk toplumu, değişerek ve gelişerek özellikle de doğum ve evlilik gibi mutlu günlerle töreleştirdiği adetleriyle büyük bir medeniyet meydana geliştirmiştir. Orta Asya'dan başlayıp çok sayıda kurdukları Türk devletleriyle, dünyaya giyim kuşam sanatına büyük katkılarda bulunmuşlardır. Öncelikle Uygur Türkleri daha sonra Selçuklu ve en önemlisi Osmanlı medeniyeti tüm dünyaya özellikle de batı dünyasını kendisine hayran bıraktırmıştır (Kuşoğlu, 1998a: 13).

Orta Asya'dan gelip Anadolu'nun Türkler öncesi yerleşik medeniyetleri ile yoğrularak şekil almış olan giyim kuşam kültürü, malzemesi, biçimi ve bezemesi ile zengin bir kültür hazinesi oluşturmaktadır (Çetin ve Ünver, 2007: 115).

6. TAKILAR HAKKINDA GENEL BİLGİ

6.1. Takıların Tarihçesi

“Takı, vücudun çeşitli yerlerine takılan, çeşitli malzeme, teknikle ve çeşitli biçimlerde yapılmış süs eşyası olarak tanımlanabilir” (Barışta, 2002: 1310).

Demirbağ 1996’da hazırladığı çalışmasında takıyı şöyle tanımlamaktadır: ‘Takı, yapımında gelenek ve inançların önemli rol oynadığı, çoğu zaman madenden yapılan ve taşlarla süslenen, çoğunluğunu kadınların süslenmek amacıyla kullandıkları özel parçalardır’ (Demirbağ, 1996: 2).

“Takı, malzeme, teknik ve estetiğin bütünleştiği hem süsleme, hem de fonksiyonel olarak kullanılan aksesuarlardır” (Büyükyazıcı, 2008a: 535).

İnsanların süslenme gereksinimlerinden birisini de en ilkel şekilden gelişmişine kadar “Takı” oluşturmaktadır. Takı takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziyet eşyası olarak adlandırdığımız takılar, insanların süslenmek ve dini inançları doğrultusunda taktıkları çeşitli maden, taş, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden çeşitli biçimlerde yapılmış olan süs eşyalarıdır (Özbağı,1993a: 13).

Süslenmek, güzel ve estetik görünmek isteği insanların çağlar boyunca vaz geçemedikleri bir duygu olarak devam etmiştir. Eski medeniyetlerin yaşadıkları bölgelerde yapılan kazılarda ele geçen buluntularda, süslenmenin ileri seviyelerde olduğu görülmektedir. Taş, kemik, hayvan dişleri, maden ve doğal cam parçaları gibi farklı malzemelerden yapılan değişik takılara rastlanmaktadır (Demirtaş, 1996: 3).

Büyük, korunma, inanç, gösteriş, asalet, süslenme ve en önemlisi de beğenilme amacıyla insanların kendi bedenlerini boyamaları, baş, kulak, burun, dudak, boyun, gövde, kol, parmak, bel ve ayak bileği gibi vücudun belirli bölümlerini süslemeleri farklı kültürlerde, farklı görünümelerde ortaya çıkmaktadır. İlkel toplumlarda süslenme ayrıca büyüsel bir anlam da taşımaktadır (Köroğlu, 2004: 1).

Mağara yaşantısı içinde olan insan, doğada bulunan kemik, hayvan dişleri, deniz ve kara hayvanlarının kabukları ve çeşitli taşları doğal biçimleriyle kullanarak ilk takıyı oluşturmuştur (Türe ve Savaşçın, 1985: 9).

M.Ö. 8 bin yıllarından başlayarak Çayönü ve Hacılar’ da taş devri buluntuları arasında deniz kabuğu, taş, kemik, maden ve doğal cam parçası gibi değişik malzemelerden yapılan takıl bulunmaktadır (Türkoğlu, 2002: 5).

Anadolu’ da Neolitik Dönem kültürünün en gelişmiş örnekleri M.Ö. 6500’de Catalhöyükte bulunmuştur. Kurşun ve bakırın metalik hale getirilerek takı yapımında kullanıldığı bu dönemde renkli kireç taşları, oniks, kemik, fildişi, deniz kabukları, traverten, apatit gibi malzemeler kullanılmıştır. Kalkolitik dönemin (M.Ö. 5500-3000) sonlarına doğru Anadolu takılarında ilk kez agat, kuvars, kalsedon gibi yarı değerli ve sert yapıdaki taşların işlendiği ve boncuk yapıldığı görülmüştür (Türe ve Savaşçın, 1985: 9-10).

İlk tunç çağında (M.Ö. 3200-1800) gerek Anadolu’da gerekse Mezopotamya’da Sümer Ur mezarlarında bulunan takılarıyla yapım ve tasarım açısından ne kadar ileri seviyeye ulaşıldığının göstergesidir (Meriçboyu, 2001: 27). Tüm Anadolu’ da madencilik ve maden işleme sanatı ileri düzeyde olup Alacahöyük kral mezarları, Truva’ nın II. ve III. katmanlarından çıkan altın, taş boncuklu kolyeler, ilk kez bu dönemde görülmüştür. Ayrıca dövme, altın döküm, granülasyon ve filigre gibi teknikler Anadolu’ da görülmeye başlar (Türkoğlu, 2002: 16-20).

Hitit (M.Ö. 1650-1200) döneminden günümüze kadar ulaşan takı sayısı azdır (Türe ve Savaşçın, 1986a: 11). Bu dönemde kadın ve erkekler benzer küpeler kullanmışlardır. Küpe takma geleneği özellikle taş kabarmalar üzerinde açıkça görülmek mümkündür. Tasvirlerde tanrıların ve halktan erkeklerin halka biçimli küpe küpeler taktıkları görülmektedir. Broşlar, bilezikler, yüzükler, rozet ve pandantifler gibi takılar kullanılmıştır. Dönemin en karakteristik takısı hal-hallar, Anadolu’da ilk kez tarih öncesi dönemlerde görülüp Hititler’de de kullanılmaya devam edilmiştir. Heykelcik şeklindeki kolyelerin kullanımı bir Hitit geleneği olarak başlamış ve sonraki dönemlerde devam etmiştir (Türkoğlu, 2002: 43-44). Hitit uygarlığında mühür kullanımı yaygın olup, günümüze ulaşan takılar arasında, kaş kısmı mühür amaçlı kullanılmış yüzükler mevcuttur. Mühür kullanımı krallar, saray memurları, yazıcılar ve rahipler yanı sıra kraliçeler, halktan ticaretle uğraşan kadın ve erkekler tarafından da kullanılmaktaydı. Üzerinde kadın adlarının bulunduğu mühürler Hitit toplumunun kadına verdiği önemin kanıtı niteliğindedir. Bu döneme ait takı kültürü hakkında bilgiyi, buluntuların yanı sıra yazılı kaynaklardan da edinmek mümkündür. Tapınak hazine envanterinde, krala ait çeyiz, haraç ve ganimet listeleri arasında çok çeşitli ve zengin takılar mevcuttur (Koroğlu, 2004: 19-20). Yontma tekniği ile altın, gümüş, bronzdan döküm veya fildişi, kuvars gibi malzemelerden yapılmış olan kolye askıları dinsel amaçlı kullanılan takılardı. Tanrı ve tanrıça figürlü olan ve “amület” adı verilen bu kolye askılar yaygın olarak kullanılan takılar arasındaydı (Türe ve Savaşçın, 1986a: 11).

Hitit İmparatorluğunu yıkan deniz kavimlerinin bir grubu olan Frigler (900-550), Geç Hitit ve İyon sanatından etkilenmiş ve kendilerine özgü bir kültür yaratmışlardır. Friglerin kuyumculuğa en büyük katkıları giysileri tutturmada kullandıkları, değişik boylarda bronz ve gümüşten yapılan fibulalardır. Bunlar döküm tekniği ile seri biçimde üretilmiş ve ticari yollardan İtalya'ya kadar yayılarak dönemsel bir moda yaratmışlardır. Onixten üretilmiş ana tanrıça heykellerinin üzerindeki zengin takılar, Frigyalıların zengin kuyumculuğu hakkında bilgi vermektedir. Bazı Kybele heykellerinde ana tanrıçanın boynunda geniş bir gerdanlık ve kollarında manşet biçiminde bilezikler taşıdığı görülür. Bu dönemde ayrıca hayvan başlı bilezikler ve kalın gümüş kemerler de kullanılmıştır (Demirtaş, 1996: 9-10; Köroğlu, 2004: 23).

M.Ö. 330-30 arasındaki Helenistik dönemde takı biçimlerinde çeşitlilik artmaktadır. Bir önceki dönemin devamı olmakla birlikte takı sanatının en önemli dönemlerindedir. Süs eşyaları üzerinde, granülasyon ve filigre teknikleri kullanılarak insan ve hayvan figürleri oluşturulmuştur. Bu döneme kadar yalnızca metal kullanılan süs eşyalarında, zümrüt, yakut, agat, akuamarin, grena, karneol, sard, plasma, ametist gibi taşların kullanımına başlanmıştır. M.Ö. 4-1 yüzyıllar arasında hayvan başlı takılar yaygın olarak kullanılmıştır (Bingöl, 1999: 17). Dönemin en önemli yeniliği kuyumculukta renk kullanımının başlamasıdır (Türe ve Savaşçın, 1986b: 14).

Yazılı kaynaklar Romalı (M.Ö. 2. yüzyıl-M.S. 4.yüzyıl) hanımların mücevhere düşkünlüklerinden bahsetmektedir. Bu dönemde en önemli kuyumculuk atölyeleri Roma' da bulunmaktadır. Takılar Helenistik Dönemde olduğu gibi genel bir üslup özelliği taşımaktadır. Değerli ve yarı değerli taş kullanımı yanı sıra, ithal renkli taşlarında çok pahalı olması nedeniyle cam kopyaları yapılarak takıların süslemelerinde kullanılmıştır. Takının tüm Romalılar tarafından kullanılmasının en önemli nedeni cam, demir ve bronz gibi pahalı olmayan malzemelerin kuyumculukta kullanılmasıdır. M.S. 2-3. yüzyıllarda kabartma ve kazıma tekniklerinin bir arada kullanıldığı küpe ve bilezikler özellikle tercih edilen takılardır. Ayrıca değişik şekillerde örülmüş veya iri plakalardan meydana zincir kolyelere asılı olarak kullanılan ve "pandantif" olarak adlandırılan kolye sarkaçlarının kullanımı yaygındır (Köroğlu, 2004: 33-36). Romalılar, kuyumculuğa iki yeni teknik getirmişlerdir. Bunlardan birincisi olan oyma ve dövme tekniklerinin birlikte kullanıldığı ajur tekniğidir. M.S. I. yüzyılda ortaya çıkmıştır. İlk örnekleri basit ve kaba olan, fakat kısa sürede geliştirilip ince ve zevkli takılar yapılan bu teknik, daha sonra Bizanslılar tarafından kullanılan telkari (filigre) tekniğinin temelini oluşturur. İkinci teknik savat (niello) tekniğidir. M.Ö. 15. yüzyılda

ilk örnekleri görülmeye başlanan ve silahların süslenmesinde kullanılan savat tekniğini ilk uygulayan Romalılar, bu gün bilinen bütün kıymetli ve yarı kıymetli süs taşlarını kullanarak taşların işlenmesinde büyük bir ustalığa ulaşmışlardır (Demirtaş, 1996: 11-12).

Bizans imparatorluğu Roma İmparatorluğu ikiye bölündükten sonra kurulmuş ve M.S. 4-15. yüzyıllar arasında bin yıla yakın varlığını sürdürmüştür. Bu döneme ait takılarla ilgili bilgilere mozaik, ikona ve fresklerden ulaşılmaktadır. Mezarlara hediye koyma geleneği kalktığı için bu döneme ait az sayıda takıya ulaşılmaktadır (Bingöl, 1999: 17). Bitkisel motiflerin insan ve hayvan figürleriyle bir arada kullanıldığı barok tarzı küpe, kolye ve diademler Roma döneminde kullanılan takılardır. Ayrıca zincir biçiminde sarkaçlı veya sarkaçsız, boncuklu kolyeler de kullanılmaktaydı. Romaların renkli olan yüzük taşları üzerinde çeşitli insan, hayvan tasvirleri ve bitkisel süslemeler görülmektedir. Yüzüklerde kalsedon, mercan, ametist, garnet gibi taşların yanı sıra M.S. II. yüzyıldan sonra ise inci kullanımı yaygınlaşmıştır (Türkoğlu, 2002: 108).

“Eski Türklerde kadın süslenmeye önce başından başlamış, yüz güzelliğini, yüze sürülen allık ve göze çekilen sürmeler, yanaklara konurulan benler, kulaklara takılan küpeler, örgülü saçlar ve saç süsleri, işlemeli başlıklar ve taçlarla zenginleştirilmiştir” (Payzın, 1985: 44).

Selçuklu Dönemi (11-14. yüzyıl) takılarının çok azı günümüze kadar ulaşmıştır. Bunun nedeni, çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçişte, ölümlerin takıları ile mezara gömülme geleneğinin ortadan kalkmış olmasıdır. Bunun dışında, ekonomik kriz dönemlerinde, hazine dairesindeki kıymetli eşyaların, takıların ve altınların satılması, Anadolu’daki Türk dönemine ait takı tarihinin yazılmamasında en önemli etkidir (Demirtaş, 1996: 15). Bu döneme ait günümüze ulaşan takılar altın, gümüş ve bronzdandır. Altın statü simgesi olduğundan daha çok sultan ve soylular tarafından kullanılmıştır. Halk ise bronzdan yapılan takıları kullanmıştır. Takılarda en çok firuze, yakut ve inci kullanılmıştır. Halka ve hilal biçimli olan ve ökmek adı verilen bu küpelere Selçuklu hanımları tarafından tercih edilen takılar arasındaydı. Ayrıca bazı tasvirlerden gerdanlıkların Selçuklu takıları arasında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir (Koroğlu, 2004: 50).

Türklerin Anadolu’ya gelirken getirdikleri ve en çok kalıcı olan takı, başlığa takılan tüyler ve sorguçlardır. Bu gelenek, sonraki yüzyıllar boyunca saraydan halka kadar, bütün kesimlerde sevilerek kullanılmıştır (Türkoğlu, 2002: 148).

Şekil 20. Sultan IV. Mustafa'nın başında sorgucuyla yapılmış bir portresi (19. yüzyıl) (İrepoğlu, 2000b:116).

Osmanlı döneminde sıklıkla kullanılan takılarının başında erkek ve kadınlar tarafından takılan sorguçlar gelmektedir. Padişahlarca kullanılan sorguçlar aynı zamanda padişahın yanındaki kadınlar ve devlet adamları tarafından, ya da at başlıklarını süslemek amacıyla kullanılmıştır. Çoğu zaman dostluk belirtisi olarak karşılıklı hediye de edilmiştir. Gerdanlık, hemen her kesimde kadının kullandığı çok sevilen takı çeşidiydi. Osmanlılarda kolye türü takılara “Boğazaltı” denilmekteydi. Kolyeler genellikle altın ve gümüşten yapılır süslemelerinde ise değerli taş kullanılırdı. Ayrıca altın ya da gümüşten halkaların bir araya getirilmesiyle oluşan zincir biçiminde taşsız kolyelere “kordon” yada “köstek”, beş altının bir araya getirilmesiyle oluşturulan kolyelere “beşbiryerde”, yirmi altınlı olanlara “yirmilik siyeç gerdanlık”, altı beşlik olarak yapılanlara ise “kayma gerdanlık” denilmektedir. Nazar ve dini inançlarla ilgili olarak başörtüsüne ya da hotoza iliştirilerek kullanılan bir takı çeşidi de baş iğneleridir. Saça takılan bu iğneli takılar istenildiğinde göğüs takısı olarak da kullanılıyordu. Başa ve göğse takılan “titrek” denilen broşlar da yine çok rağbet gören takılar arasındaydı (Ülgen, 1999: 242-244).

Şekil 21. Titrek kuşlu broş (19. yüzyıl).
(İrepoğlu, 2000a:106).

Şekil 22. Çiçekli, sallantılı küpe (19. yüzyıl).
(İrepoğlu, 2000a:107).

Osmanlı döneminde takılar, değerli taşlar ile bezenmiş altınlardan oluşmuştur. Hatta giysiler üzerine bile taşlardan bezemeler yapılmış ve altın düğmeler kullanılmıştır. Özellikle yüzük ve kolye çok kullanılmış, yükseliş döneminde Avrupa'dan esinlenerek çok sayıda gösterişli takılar üretilmiştir (Demirtaş, 1996: 15).

Takılar, saray atölyelerinde üretildiği gibi, saray dışında da üretim yapılmış, birçok parça da armağan olarak gelmiş ya da Avrupa'dan ithal olarak gelmiştir. Osmanlı Sarayındaki mücevher kullanımı Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden sonra giderek artmış, özellikle geç dönemde abartılı bir biçime dönüşmüştür. Fatih Döneminde madenlerin denetimi bağlamında kuyumculara gümüş kullanımında sınırlama getirilmiştir. Bu tutuma paralel olarak, erken Osmanlı minyatürlerinde göze çarpan takı ayrıntılarına rastlanmaz. Örneğin Fatih Döneminde Külliyyat-ı Katibi'deki kadın figürlerinde, altın düğmeler ve çaprastlardan başka takı görülmez. Buna karşılık takıların zamanla Osmanlı kültüründe giyimin doğal ve önemli bir parçası konumuna geldiği görülür. Takılarda, Osmanlı ruhunu yansıtan naturalist tasarımlar; çiçekler, dallar, kuşlar, ayrıca ay ve yıldız sevilen takı motifleridir. Bunların yanı sıra geç dönemde armalar, gemiler, fiyonklarda görülmektedir. Osmanlı kadınının en önem verdiği takılar, baş süsleri olarak belirir. Başlık ya da fes üzerine takılan diadem, Helenistik takı "stephanephoros" yani "çelenk taşıyan" dan türemiş olmalıdır, Türkçe söylenişle "istefan"a dönüşmüştür. Ancak bu takı geleneğinin oluşmasında Orta Asya geleneğinde görülen taçlı başlıklarda göz ardı edilmemelidir. Murassa ya da yalın altın ve gümüş zincirler ve inci dizileri, yüzün iki yanından sarkıtıldığında "zülüflük", başın arkasına takıldığında "enselik" adını alır. İnce zincirlerle örülü başlıklara ise "tepelik"

adı verilir. Bu tür baş süslerine minyatür ve resimlerin yanı sıra muhallefat defterlerinde de sıkça rastlanmaktadır (İrepoğlu, 2000a: 102-108).

Şekil 23. Enderun-ı Humayun'da Kethuda kadının ay yıldızlı mücevherle süslü başlığı (19. yüzyıl) (İrepoğlu, 2000a:105).

Bazı padişahların hükümdarlıkları zamanında kadınların taktıklarını takılara fermanlarla sınırlamalar getirmiş olmaları Osmanlı kadının takıya ne kadar yoğun bir ilgisinin olduğunun bir kanıtıdır (Özbağı ve Erkaplan, 2005: 1200).

Osmanlı İmparatorluk Dönemi'nin 18. yüzyıl ikinci yarısı 19. yüzyıl birinci yarısına tarihlenen Türk mezar taşlarındaki takı tasvirleri yüz yıllık bir zaman kesitinin takıları konusunda bizleri aydınlatmaktadır. Türk kültürü açısından önem taşıyan bu tasvirler yakalı ve yakasız gerdanlıklar olarak çeşitlenmektedir. Levha ya da yarım daire biçiminde bir çember ucunda bulunan, çeşitli kilitlerle tasarlanmış örnekler günümüz takılarından beşbiryerdelerin, kıstıların 18. yüzyıldan bu yana takı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca 19. yüzyıl modasında incilerle kuşatılmış altın sarkıtlı gerdanlıkların bulunduğunu göstermektedir (Barışta, 2002: 1313). Mezar taşlarındaki bu tasvirler bir taraftan bu döneme ait bilgiler verirken bir taraftan da Türk kadının süslenmeye ve takıya düşkünlüğünün yansımasıdır.

Takı tarihine bakıldığında insanoğlunun takıya çok çeşitli anlamlar yüklediği görülmektedir. Kullanılan bir takının çok kişisel ve gizli bir anlamı olabilmektedir. Takılar, bir topluluğa aitlik anlamı da taşımaktadır. Bazı takılar belli bir grup ya da belirli bir sınıfa bağlılık sembolü olarak kullanılmaktadır. Evli kadınlar bekarlardan, zenginler fakirlerden, inançlılar inançsızlardan kullandığı takı ile ayırt edilebilmektedir.

(Demirtaş, 1996: 15). İlk çağlardan günümüze kadar farklı amaçlarla kullanılan takılar tüm toplumların vazgeçemediği ortak bir özellik haline gelmiştir(Güler ve Büyükyazıcı, 2008: 623)..

7. BAŞ SÜSLEMELERİNDE KULLANILAN TAKILAR HAKKINDA GENEL BİLGİ

Geçmişten bu güne kadın giyiminde başlıkların önemli bir yeri vardır. Başlıklar geçmiş yüzyıllar içinde oluşup bu güne kadar gelmiş Türk giyim kuşam kültürünün eşsiz örnekleri arasında yer almaktadır (Tansuğ, 2007: 33).

Baş giyimleri ve başlıklar çeşitli devirlerde birçok şekiller almıştır. Eskiden Türk kadınları ev içersinde de başları açık gezmezlerdi. Sokağa çıkarken de başlarına başlıklarının üzerine ayrıca bir örtü örterlerdi. Bu örtülere yaşmak, peçe, başörtüsü gibi isimler vermişlerdir. Bu örtülerin altına gerek süs gerekse başı kollamak için fes, takke, hotoz, arakçin, yemeni vb. isimleri verilen çeşitli şekillerde başlıklar giyilirdi. Bu başların tanzim edilişlerinde giyenin zevki ve bölgenin geleneği belirtilir, başlıklar her bölgede ve her devirde başka bir incelik gösterirdi (Yener,1976: 138, Şimşek, 1961a: 2334). Özellikleri bölge bölge, köy köy değişiklik gösterir ve kullanım amaçları farklıdır (Tansuğ, 2007: 33).

Kadın baş süslemelerinin ana öğeleri şunlardır: fesler (dal fes, sırmalı fes), oyalı krepler, yazma ve yemeniler, üstlük örtüler. Bunları süslemek için ise tılsımlar, dizi altınlar, küpeler, yanak dövenler, taçlar, taraklar ve saç bağları gibi baş takıları kullanılmaktadır (Araz,1985: 6).

“Güzel görünmek her insanın içinde taşıdığı, yaradılışından gelme bir duygudur. Dolayısıyla insanoğlu beğendiği, kendisini güzel göstereceğine inandığı her nesneyi vücudunda taşımaya ve takmaya başlamıştır” (Kuşoğlu, 1994: 44). Bu nedenle insan giyimi, baş süslemeleri ve takıları ile yaşamın aynı zamanda kültürel kimliğin bir parçası olmuştur.

7.1. Baş Süslemelerinde Kullanılan Takıların Sınıflandırılması

Baş süslemelerinde kullanılan takılar;

- Tepelik,
- Fes süsü,
- Alınlık,

- Yanak döven-zülüf bastı,
- Küpe,
- Taç olarak sınıflandırılmaktadır (Özbağı, 1993a: 14).

Tepelik: Kadın fesleri üzerine dikilen veya doğrudan doğruya saç üzerindeki tülbent üzerine yerleştirilen, gümüş, altın ve değişik metallere yapılan baş süsüdür (Kuşoğlu, 1994: 37).

Fes süsü: Anadolu’da, kadın baş süslemelerinde fesin ön kısmından yanlara doğru takılarak kullanılan bir takıdır (Özbağı, 1993b: 51) .

Alınlık: Kadınların baş süslemelerinde alınlarına taktıkları, çeşitli metal, boncuk ve taşlarla süslü zincir şeklinde takılardır (Özbağı, 1993b: 52).

Yanak döven-zülüf bastı: Anadolu’ da kadın feslerinin, kulak yanına gelen kısmına asılan, kulak, zülüf denilen kulak önü saçlarını örten, zincir ve penesli bir takıdır (Kuşoğlu, 2006: 257; Önder, 1998: 264).

Küpe: İnce bir tel çengelle kulağa geçirilen ve sayılamayacak kadar çok çeşitli olan, kadınların ve bazende erkeklerin taktıkları ziynet eşyasıdır (Kuşoğlu, 2006: 137).

Taç: Hükümdarların başlarına giydikleri, değerli taşlarla süslenmiş, iktidar ve tanrısal gücün simgesi olan bir başlıktır (İndirkaş, 1990: 5).

Kullanılan malzeme, teknik, şekil, bezeme özellikleri ve kullanım biçimleriyle verdikleri mesajlar, Anadolu takılarına ayrı bir anlam kazandırır. Anadolu kadını süslenmeye başından başlar (Özbağı, 1993b: 51). Bu açıdan Anadolu’da büyük önem taşıyan baş süslemeleri tepeliğiyle, alınlığıyla, fes süsüyle, küpesiyle zengin bir çeşitlilik gösterir.

8. TEPELİKLER HAKKINDA GENEL BİLGİ

“Anadolu kadın baş süslemelerinde önemli bir yer tutan tepelik, hafif çukur ve dairesel olup fesin üzerine yerleştirilerek kullanılan bir takı çeşitidir” (Özbağı, 1993a: 14).

Kuşoğlu tepeliği, “kadın fesleri üzerine dikilen veya doğrudan doğruya saç üzerindeki tülbent üzerine yerleştirilen, çoğunlukla gümüşten bazen de altından yapılan baş süsü” olarak tanımlar (Kuşoğlu, 1994: 37). Tepelikler bilinen bütün maden işleme

teknikleriyle ile yapılmış olup dünkü maddi kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Kuşoğlu, 2006: 221).

Şekil 24. Tepelik-Orijinal (Ankara Etnoğrafya Müzesi).

“Tepelik, gelin başlıklarından birisidir. Altından veya gümüşten yapılan, genellikle daire şeklinde, kenarında sallantıları ya da paralar olan bir başlık türüdür” (Ildıroyuk, 2009: 167).

Kavukta tepelik olmaz ve tepelik yalnız kadın feslerinde kullanılmıştır. Yalnız fes üstünde değil, doğrudan, bir serpuş gibi saç üzerine de oturtularak kullanılmıştır. Fes üzerine konulanlar, altından, gümüşten, yıldızlı bakırdan fes tablasını örtecek şekilde yapılmış daire şeklinde, oymalı nakışlı madeni bir levha olup etrafı altınlarla veya inciler, inci püskülcükler asılarak süslenirdi (Koçu, 1996: 227).

Gümüş ve altının yanı sıra az değerli başka alaşımlarla da hazırlanan tepelikler fes ve külah gibi kumaş yapılı başlıkların tepesine oturtulup kenarlarına da para, zincir gibi sarkıtlarla süslenmektedir (Kırtunç, 1990: 78). Şekil bakımından aynı olmalarına rağmen, kullanacak kişiye göre malzeme, teknik, süsleme özellikleri ve kullanıldığı yöreye göre farklılıklar göstermektedir (Özbağı, 2004: 208). Örneğin Van’da savatlı tepelikler üretilirken, Bitlis’de kakmalı ve ortası sivri üretilmiş, Mardin’de telkariden yapılmış, boşlukları güherse ile süslü tepelikler tercih edilmektedir (Kuşoğlu, 1988: 34).

Genellikle yapılıp kullanıldıkları bölgenin karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Bazı ailelerin tepelikleri büyük şehirlerdeki ustalara yaptırdıkları ve oldukça ihtişamlı oldukları bilinmektedir (Kuşoğlu, 1998a: 32).

8.1. Anadolu’da Tepelik Kullanımı

Türk toplumu yüzyıllar boyunca zengin bir giyim kültürüne sahip olmuştur. Anadolu’nun uzun tarihi geçmişi, farklı kültürlerin etkileri giyim çeşitliliği ve zenginliğinde önemli rol oynamıştır. Her yörede kadınlar farklı mesajlar veren başlıklar takmış farklı etekler, elbiseler giymişlerdir (Tansuğ, 2007: 31).

Anadolu’da geleneksel kadın başlıkları, giyimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Geleneksel kadın giyiminde saç, düzeni, saç bağları, başlıklar, giysi süslemeleri ve başa örtülen örtülerden giyenin sosyal ve ekonomik durumu açıkça anlaşılırdı (Görgünay, 2008: 173).

Başlıklar, süslenmek ya da giyimi tamamlamak gibi fonksiyonlarının dışında kadının ekonomik gücünü, toplumsal konumunu aynı zamanda duygularını yansıtırlar (İldıroyuk, 2009: 167). Duygu ve düşüncelerin de ifade edildiği kadın başlıkları bir nevi Anadolu kadınının sessiz dili konumundadır (Nas ve Hidayetoğlu, 2005: 1254). Bir kadının özellikle düğün, bayram, hasat gibi tören günlerinde taktığı başlık onun sosyal durumunu açıkladığı gibi, servetini zenginlik derecesini, yöresini açıklayıcı niteliktedir. Türkmenler’de erkek ailesinin geline altın paralarla hazırlanmış “başlık” hediye etmesi gelenektendir. Her aile varlığına göre başlık hazırlamaktadır. Bu da Anadolu’da kadına verilen önemin bir göstergesidir (Tansuğ, 1984: 540).

Bir Anadolu kadının başındakilere bakarak onun evli, bekar, sözlü, dul, çocuklu, nişanlı olup olmadığını anlamak mümkündür (Araz, 1989: 37). Başlık Anadolu insanı için doğumdan ölüme kadar giyilen bir tür şapkadır (Tansuğ, 1991: 71).

Anadolu’da tepelikler günlük yaşamda kullanıldığı gibi gelin başı olarak da kullanılmaktaydı. Günlük yaşamda daha sadeleri tercih edilen tepeliklerin gelin başı olarak kullanılanlar daha gösterişlidir. Ekonomik güce göre tepeliklerin üzerinde zümrüt, elmas gibi değerli taşlar ya da turkuaz, mercan gibi yarı değerli taşlar bulunmaktadır. Tepeliklerin üzerinde nazardan korunmak için mavi boncuklar kullanılmaktadır. Anadolu’da genelde gümüş, çinko, bakır ve nikelin karışımı olan “bafon” en çok kullanılan malzemedir. Altın tepelikler çoğunlukla İstanbul ve çevresinde kullanılmıştır. Tepelikler, doğrudan saçın üzerine takılabildiği gibi fesin üzerine yerleştirilerek de kullanılmaktadır. Ancak fes üzerindeki kullanımı daha yaygındır (İldıroyuk, 2009: 167).

“Tepeliklerdeki merkez; takıyı takan aşiret ve topluluğu temsil etmekte, etrafından sarkan zincirler, penesler, boncuklar ise takan kişiyi nazardan korumak

amacıyla kullanılmakla birlikte bolluk ve bereketi simgelemektedir” (Özbağı, 1993b: 51).

“Her yıl doğurup, bıksam, usanmam gebelikten, vazgeçmem ağam ben bu altın tepelikten...”. Bu sözler eskiden Anadolu’da Yörük beylerinin doğum yapmış kadınlarının, kocalarından aldıkları hediyeye karşın verdiği bir cevaptır. Eskiden Yörük beyleri her doğumda eşlerine, doğan çocuk kız ise gümüş, erkek ise altın tepelik hediye ederlerdi. Yörük kadını bu ifadesiyle doğumun zorluğuna rağmen altın tepelikten vazgeçmediğini ve tepeliğe verdiği değeri vurgulamaktadır (Takı geleneğimiz, 2008: 26).

Yörük gelin başlıklarında tepelik tek başına kullanılmaz alt ve üst kısmına oyali krep, yemeni ve başörtüsü yerleştirilerek kullanılmaktadır (Arıcı, 2004: 42).

İster kep biçiminde, ister kaska şeklinde, ister kesik koni şeklinde olsun bu başlıklar, altın, gümüş veya boncuklarla süslenir. Üzerine örtülen, bağlanan rengarenk örtülerle çeşitli başlıklar yapılır. Tepesi yuvarlak olanların tepelerine ya boncukla geleneksel kilim motifleri işlenir veya gümüş tepelikler konur. Ya da düz sade bırakılır. Başa örtülen örtülerden sonra, bölgelere göre “İlmeçer”, “Tomako” veya “Cıngıl” ve “Dulluncak” denilen, gümüş ya da boncuktan çeşitli takılar takılır. Ayrıca başlıklarda, kulakların önünden ve çene altından geçen, başlığın iki yanına tutturulmuş olan bağlar bulunur (Kırzioğlu, 1992: 135).

Konargöçer ve yerli Türkmenler’de de kadın başlıklarına çok önem verilmektedirler. Geleneklerin devam ettiği köylerdeki Türkmenler yeni evlenen gelinin başına ilk kez başlık bağlanacağında “Başbağlama Töreni” düzenlenmektedir (Kırzioğlu: 1994, 48). Türkmen kadınının, pul ve boncuklarla süslü örtüleri, “Tepelik”, “yanaklık”, “alınlık”, “tomako”, “ilmeçer”, “cıngıl” ve “sakandırık” adları taşıyan baş takıları, oldukça dikkat çekicidir (Kırzioğlu, 1992: 135).

Arık ve diğerleri yayımlanan bir çalışmada Kayseri’de tepelik giyilip üzerine krep bağlanarak ve onun üzerine elmas iğne takarak kırmızı veya beyaz duvak örterek gelin başı hazırlandığından, diğer bir gelin başının ise başa fes giydirilip fesin tepesine kabartmalı gümüş bir tepelik konularak hazırlandığından bahsetmektedir. Aynı çalışmada Niğde yöresi baş süslenmelerinde başa beş cm genişliğinde tepelik oturtulduğu belirtilmektedir (Arık ve diğerleri, 1972: 95,147).

Kırşehir’ de yukarı doğru daralan başlıkların üzerinde tepelik, arka kısmında ise püskül bulunmaktadır. Nevşehir, Derinkuyu’da incelenen keçe bir fes üzerinde yüzeyi bombeli ve ortası sivri bir tepelik kullanıldığı görülmektedir (Özder, 1999: 306-307).

Sümbül, Adana yöresi giyim kuşamı ile ilgili çalışmasında yöre baş süslemelerinde tepelik kullanımından bahsetmektedir. Ve tepelik kullanımına dair şu bilgilere yer vermiştir; tepelik başın şekline göre som gümüşten yapılmaktadır. Uç kısımlarında salkım gibi gümüş zincirler, uçlarında ise paralar vardır. Başa takılan tacın etrafına çeşitli kafiyeler yazılmaktadır. Gümüş tepelikler ise; Yörükler de daha çok kullanılmaktadır (Sümbül, 2001: 2).

Sivas’da tepelik, yapı olarak bir festir. Fesin tepe kısmı ufak altınlardan meydana gelen dizilerle süslüdür. Altın dizisi tepenin orta yerinden başlamaktadır. Tepelikte altınlar genellikle beş sıralık iç içe geçmiş halkaları meydana getirmektedir. Yirmilik altınlar en içte, kırkılık altınlar ise en dış sırada yer almaktadır. Tepeliklerde kullanılan altınlar 200 ile 400 arasında değişmektedir. Altınların sayısı kullanacak kişinin zevkine ve alım gücüne bağlıdır (Çulcuoğlu, 2007: 235).

Ankara ilinde başlıklar genellikle fes, terlik, tepelik, takı, çekiç, örtü gibi kısımlardan meydana gelmektedir (Özder, 1996: 249).

Özbağı (2004)’de Ankara- Beypazarı geleneksel takılarından tepelikler üzerine hazırladığı bir çalışmasında tepeliklerden söyle bahseder: Üreğil ve Kabaca köylerinde tespit edilen tepeliklerin neredeyse tamamına yakını yuvarlak olup, kenarlarında zincir ve peneslerden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. Kare biçimli tepeliklerin ise Kıbrısçık ve Karaşar köylerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Üreğil ve Kabaca köylerine gidilerek, bazı yaşlı kadınların günlük hayatta, bazı genç kadın ve kızların ise özel günlerde baş bağlamalarında tepelik kullandıkları bizzat görülmüştür. Özbağı araştırmasında kaynak kişilerden elde ettiği bilgilerden 1950-1955 yılları arasındaki dönemlerde de günlük hayatta başlık kullanıldığını, başlıklardaki fesin üzerine tepelik dikildiğini ve ayrıca düğünü yapılan yeni gelinin ertesi gün bindallı giyip üzerinde tepeliği olan altın paralarla süslü başlık denilen fesi takıp misafirlerin karşısına çıktığını belirtmektedir (Özbağı, 2004: 209-210).

Ankara ve Kütahya illerinde kullanılan başlıklar üzerinde yer alan tepeliklerin benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Şekil 25. Ankara yöresine ait paralardan oluşan tepelik ve baş süslemesi (Özel, 1992: 61).

Şekil 26. Kütahya gelinbaşı (Özel, 1992: 43).

Gaziantep’de taç olarak adlandırılan başlık, il genelinde Barakların dışında yeni evli kadınlar tarafından kullanılmaktadır. Başlık keçe fes üzerine gümüş tepelik dikilerek, alın kısmına altuniye poşunun sarılmasıyla oluşturulmaktadır (Kayıkcı, 2008: 779).

Şanlıurfa yöresinde tepelik başa takılan fesin üzerine tutturularak kullanılmaktadır. Üst kısmı telkari işlemeli olup çevresi gümüş paralardan oluşan saçaklarla süslüdür. Diğer bir grubun ise doğrudan tülbent üzerine zincirlerle tutturulduğu görülmektedir. Alın üzerine yerleştirilerek kullanılan tepelikler dairesel biçimdedir. Tepelik yörede taç olarak da adlandırılmaktadır (Kürkçüoğlu ve Oymak, 1991: 54, Akpınar lı ve Büyükyazıcı, 2008: 65).

Şanlıurfa yöresi baş süslemelerinde kullanılan tepeliklerin, Erzurum’da kullanılanlarla benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Şekil 27. Urfa yöresi tepelik ve baş süslemesi (Özel, 1992: 124).

Şekil 28. Erzurum yöresi tepelik ve baş süslemesi (Orta Doğu Video İşletmeleri, 1989: 74).

Akdeniz ve Ege yörelerimizde ise tepelikler genellikle kakma tekniklerinden oluşmakta ve diğer kakmalardan motif farklılıkları ile ayrılmaktadır. Fesin tepesine tamamen oturmuş ve tepe yuvarlağı genişliğinde olan tepeliklerin yanı sıra bazıları kubbeli olup, etrafındaki zincirlerden gümüş paralarla kaplanmış olurdu. İç Anadolu'da, özellikle Sivas yöremizde, gümüş paralar zincirsiz olarak doğrudan doğruya fesin üzerine, aralarında boşluk kalmayacak ve üst üste gelecek biçimde dikilir ve fes böylece gümüş paralarla kaplanmış olurdu. Çeşitlerini saymakla bitiremeyeceğimiz tepeliklerin bir başka güzel ve değişik şekli de Gaziantep ve Maraş yörelerinin gelin feslerinde görülmektedir. Bu fesler ince sim tellerin altın yaldızlanmasından sonra fesin tamamının hiç boşluk bırakmadan nakış nakış işlenmesiyle yapılırdı. Özellikle bu yöreye has olan gelin feslerinin bazılarında sim örgülü püsküller sarkar ve uçlarında pullar bulunurdu (Kuşoğlu, 1988: 31-33).

Tepelikler fesin üzerine oturtularak takıldığı gibi fessiz serpuş gibi saç üzerine oturtularak da kullanılmaktadır. Fesin veya başın üzerine oturtularak kullanılan dairesel yapıya sahip tepeliklerin merkezinde; bazen renkli bir taş, bazen de süsleme teknikleriyle motifler yer almaktadır. Dairenin etrafında ise zincirlere tutturulmuş değişik penes ve boncuklar bulunmaktadır (Özbağı, 1993a: 14).

Şekil 29. Tülbent üzerine yerleştirilerek kullanılan tepelik (Tansuğ, 2007: 32).

Şekil 30. Fes üzerine yerleştirilerek kullanılan tepelik-Orijinal (Beypazarı-Kent Tarihi Müzesi).

Yöresel özelliklerde farklılıklar gösteren geleneksel Türk kadın giyim-kuşamı ve takıları, özellikle köylerde zaman içerisinde değişime uğramıştır. Özellikle Cumhuriyet sonrası toplumda ekonomik ve kültürel yapı değişmiş, tarımsal yapıdan endüstrileşmeye

kayan gelişmelerle birlikte kırsaldan şehirlere göç başlamıştır (Öztürk, 1997: 19). Bunun sonucunda çeşitli yönlerden etkilenen kadın giyim ve baş süslemeleri şehirlerde hızlı bir şekilde, köylerde ise yavaş yavaş kaybolmaya yüz tuttuğu görülmektedir (Kamiloğlu, 2005: 1175). Buna rağmen geleneksel başlıkların Anadolu'nun bazı kırsal bölgelerinde günlük olarak kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Şehirlerde ise başlıkların gelenekler doğrultusunda özel günlerde kullanıldığı görülmektedir.

9. TEPELİKLERDE KULLANILAN BİÇİM, MALZEME, TEKNİK MOTİF VE KOMPOZİSYON ÖZELLİKLERİ

Kadın baş süslemelerinin önemli bir parçası olan tepelikler kullanılan biçim, malzeme, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

9.1. Tepeliklerde Kullanılan Biçimler

Tepelikler, biçim bakımından incelendiğinde daire ve kare biçimli olmak üzere iki tiptedir.

Daire biçimli tepelikleri kendi içinde iki grupta incelenmiştir. Birinci gruptaki daire biçimli tepelikler etrafı penes ve zincirlerle süslü olan tepeliklerdir. Zincirlerin uçlarından daire, damla çiçek, yaprak ve biçiminde penesler sarmaktadır. Bazı değişik geometrik süslemeleri olan tepeliklere de rastlanmaktadır. Bu grupta dış kenarında zincirlerin bulunduğu halkaların boş olanları ya da halkaların kırık olanlarına rastlanmıştır. İkinci gruptaki dairesel biçimli tepeliklerin etrafında herhangi bir süsleme bulunmakla birlikte bazı örneklerin üzerlerinde görülen deliklerin fes üzerine dikilmek için açıldığı düşünülmektedir.

İkinci grupta yer alan kare biçimli tepelikleri de kendi içinde iki grupta incelemek mümkündür. Birinci grupta yer alan kare tepeliklerin bir kenarı zincir ve peneslerle süslüdür. İkinci grupta yer alan kare tepeliklerin bazılarının kenarlarında zincir ve penesli süslemeler bulunurken bazılarında bu süslemelere rastlanmamaktadır.

Şekil 31. Daire biçimli tepelik-Orjinal
(Yozgat Müzesi).

Şekil 32. Kare biçimli tepelik-Orjinal
(Beypazarı-Mehmet Gökçe Koleksiyonu).

9.2. Tepeliklerde Kullanılan Malzemeler

Tepelikler tek parça olarak metalden üretilen tepelikler (Şekil 31-32) ve penes ya da paralarla oluşturulan tepelikler (Şekil 29) olmak üzere iki grupta incelenebilmektedir. Penesle oluşturulan tepelikler, birbiri üzerine gelecek şekilde kaydırmalı olarak bir kaç kat halinde yüksek olarak oluşturulduğu gibi (Şekil 29), fes ya da başlık üzerine merkeze yerleştirilen para etrafına birbiri üzerine gelecek şekilde, peneslerin bir kaç sıra halinde yerleştirilmesiyle oluşturulan tiplerine rastlamak mümkündür (Şekil 33).

Şekil 33. Başlık üzerine peneslerle oluşturulmuş tepelik
(Özder, 1999: 287).

Tepeliklerin yüzey süslemelerinde doğal taş, sentetik ve cam boncuk kullanılmaktadır. Dış kenarlarında ise zincirler, penesler, paralar değişik biçimlerde metal süslemeler, yine doğal taş, sentetik ve cam boncuk kullanıldığı görülmektedir.

9.3. Tepeliklerde Kullanılan Teknikler

Tepeliklerin zemininde savat, gümüş kakma, telkari, delik işi, tel işi, döküm, mine teknikleri, süslemede ise telkari, tel işi, tombak, kalıpla kabartma, sıvama mıhlama, güverse, astar işi ve kazaz teknikleri kullanılmıştır.

9.3.1. Savat (Niello)

“Niello Latince “siyah” demek olan “nigellus” kelimesinden gelmektedir. İslam dünyasında bu teknik için kullanılan “savat” kelimesinin de Arapçada “karartma” anlamına gelen “sevad” ile ilgisi olduğu düşünülmektedir” (Erginsoy, 1978: 43).

Türk diline savat diye yerleşmiş olan kelimenin aslı “Sevad” dır. Kelimenin manası ise kara, karanlık anlamına gelmektedir (Kuşoğlu, 1994: 33). Kelimenin aslı “sevad” olup, zamanla “savat” olarak söylenmeye başlamıştır (Kuşoğlu, 1999a: 33). Orta Asya maden sanatında büyük ölçüde kullanılan savatlamamanın, “yalak”, “çukur” anlamındaki “savat” kelimesiyle veya “su oluğu” anlamındaki “savak” kelimesiyle bir ilgisi olması da mümkün görülmektedir (Erginsoy, 1978: 43).

Şekil 34. Savat tekniği ile süslenmiş tepelik
(Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel
Müdürlüğü, 1993: 49).

Şekil 35. Savatlı tepelik-Orijinal
(Ankara Etnografya Müzesi)

Anadolu’da köklü bir geçmişi olan bu sanatın en eski merkezi Kafkasya ve Dağıstan’dır (Kuşoğlu, 1999a: 33). Bu bölgedeki Türk boylarının pek çoğunda savat tekniğinde çalışmalar ecdat sanatı olarak sürdürülmektedir. Bir zamanlar Avrupalılarca da çok aranan savat eserler, özellikle Birinci Dünya Savaşı öncesinde Fransa’ya ihraç edilmiştir. Bu sanatı, büyük savaş öncesinde Van’da birçok sanatkar uygulamış, Van ili yanı sıra Bitlis, Sivas, Erzincan, Eskişehir, Kula, Trabzon ve Samsun gibi illerde de bu tekniğin uygulandığı eserlerin üretimleri yapılmıştır (Kuşoğlu, 1994: 36). Anadolu’nun

birçok yöresinde olduğu gibi Orta Anadolu bölgesinde gümüş bilezikler üzerinde de bu tekniğin yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Kuşoğlu, 1999b: 58).

Savat tekniği, Batılıların gravür tekniğine benzemekte ancak gravür düz zemin üzerine uygulanırken, savat her türlü geometrik biçim üzerine uygulanmaktadır. Bu açıdan savat tekniği daha zordur. Savat tekniği yalnızca bitmiş biçimler üzerine uygulanan bir teknik olduğundan önce savat tekniği uygulanıp sonra biçimlendirme işlemi yapmak mümkün değildir (Kuşoğlu, 1994: 33-34).

Savat işi iki önemli safhada gerçekleşmektedir. Kalem işi ve savatın hazırlanarak gümüşe uygulanmasıdır.

İlk aşama ustanın tasarladığı şekli önce kağıt üzerine veya doğrudan biçim üzerine kurşun ya da sabit kalemle çizip, şeklin üzerinden çelik kalemlerle yürüyerek kanallar açılmasıdır.

İkinci aşama olan savatın hazırlanmasında, bir ölçü gümüş, dört ölçü bakır, dört ölçü kurşun, yeterince kükürt ayrı ayrı hazırlanır. Önce gümüş ve bakır beraber eritilir. Eriyen karışıma dört ölçek kurşun ilave edilir ve arkasından kükürt eklenir. Kükürt ekleme işlemine savat karışımı koyu gri bir renk alana kadar devam edilir. Savat denilen bu karışım bir kaba boşaltılarak soğumaya bırakılır. Soğuyup katılaştıktan bu karışım, çekiçle parçalara ayrılır. Parçalar demir bir havanda toz haline gelene kadar dövülerek ince elek veya tülbentten geçirilir. Hazırlanan savat ustanın isteğine göre toz halinde (ekme savat) veya boraks ile karıştırılarak (sürme savat) çamur haline getirilerek kullanılır. Çamur halindeki sürme savat boşluklara doldurularak kullanılır. Önceden açılan kanallara ekilen ya da sürülen savat, ateşe tutularak yeniden eriyerek boşlukların dolması sağlanır. Soğumaya bırakılan savat çok ince ege ve su zımparasıyla tesviye edilir. Tesviye sonrası cilası yapılan iş tamamlanmış olur (Kuşoğlu, 1994: 33-36).

Bu teknik Helenistik Dönem’de başlamıştır. Roma ve özellikle de Bizans Devri’nde yaygın olarak kullanılmıştır. Geç Antik Dönem’e ait altın evlilik yüzüklerindeki figürlerde savat tekniği kullanıldığı görülmektedir (Meriçboyu, 2001: 36).

9.3.2. Gümüş Kakma (Kabartma (Repousse) - Çökertme)

Altın, gümüş, bakır gibi ince medeni plakaların zift üzerine yapıştırılarak çelik kelem ve çekiçle, çizilen motiflerin kabartılmasına ve dışta kalan zeminin çökertilerek desenin tüm detaylarının işlenmesine “kakma” denir (Baykal, 1986: 49). Kakma, Arkeoloji literatüründe repousse’nin Türkçe karşılığıdır (Meriçboyu, 2001: 28).

Şekil 36. Gümüş kakma tekniği ile süslenmiş tepelik-Orijinal (Lale Özder Koleksiyonu).

“Adının gümüş kakma olmasına rağmen, astar gümüş veya gümüşten yapılmış her türlü süs ve kullanım eşyaları üzerine yapılan bu uygulama aslında gümüşün çelik kalemler yardımı ile arka yüzünden kabartılması ve ön yüzünden çöktürülmesi işlemidir” (Kuşoğlu, 1994: 65).

Madeni eserlerin üzerine kabartma aletleri ve çekiç kullanılarak, kabartma süslemelerin yapıldığı tekniğe “repousse” (çarpma, çakma) tekniği denir. Kabartmalar, maden tabakasının dıştan (yüzden) ve içten (tersten) veya hem dıştan hem içten çekiçlemek suretiyle elde edilebilir. Gerçek repousse, içten (tersten) çekiçleyerek kabartma yapma usulüdür. Ancak “repousse” kelimesi, bütün kabartma süslemeler için genel bir deyim olarak kullanılmaktadır (Erginsoy, 1978: 34).

Ulusman 2008’de yayımlanan çalışmasında kakma tekniğinin yapım aşamalarından şöyle bahseder:

Kabartma işleminde kullanılan alaşım zift; reçine, çam sakızı, kırmızı mum, horasan, karasakız, zeytinyağı, şimşir talaşı, balmumu, parafin ve zift çeşitli oranlarda hazırlanarak bir kabın içine konular, kısık ateş üstünde yavaş yavaş eritilir. Bu alaşım sıvı haline geldikten sonra iyice karıştırılır ve önceden hazırlanmış kapların içine dökülerek sertleşmeye bırakılır. Kakma çalışılacak altın veya gümüş plakanın çatlamaması için 900-925 ayarda 0,40-0,90 cm. kalınlıkta olması gerekir Çizilen biçimlerin etrafında 1-1,5 cm. den fazla pay bırakılarak astar hazırlanır. Biçimin dışında fazladan bırakılan astar, pense ile 5-6 mm. içeriden tutturularak 2 cm. aralar ile kenar kıvrılır ve zifte yapıştırılmak için hazır hale getirilir. Şişirme işleminde kullanılan çelik

kalemlerin uçları küre biçiminde 0,2 ila 2 cm. arasında birer mm. farkla büyüyen şişirme kalemler kullanılır. Kabartma işleminde kullanılan çekicinin bir ucu düzdür ve 200-250 gr. ağırlığındadır. Çelikten yapılmış şişirme kalemi, sol elin işaret, orta ve yüzük parmakları ile başparmakları arasında tutulur. Kalemin küre kısmı yüzük parmağının ucunda durur. Yüzük parmağının alt ucu plakaya oturur. Serçe parmak ise dışarıdan zemine dayanarak elin durumunu dengeler. Çekicinin tutulma şekli ise; çekicinin sapının uç kısmı sağ elin avuç içine oturur. Sağ omuzdan kol, öne doğru 90 derece kaldırılır. Dirsek, bilek ve avucunun içine oturan çekicinin düz tarafı ile bilekten sallanarak çelik kaleme vurulur. Astarın üzerine yapılacak kabartma desenler yüksek kabartma olması isteniyorsa, zifte ısıtılarak yapılandırılan astarın ters yüzüne çizilen desenler şişirme kalemlerine çekiçle vurularak istenen yüksekliğe ulaşıncaya kadar astar kabartılır. Levhanın tersten çalışılarak dış yüzeyde kabartmalar elde edilme işlemi tamamlanınca, şalüme ile zift ısıtılarak plakaya çıkarılır. Metal plaka tavlama (450-650 C derecede homojen ısıtılma tabii tutulması). Zaç yağında (derişik sülfürik asit sulandırılmış) ağartılır. Şişirme işlemi tamamlan plaka, bu kez dış yüzeyden kenarları kıvrılarak, şalüme ile ısıtılarak zifte yatırılır. Kakma yapılırken kullanılan çekiç 100 gramdır. Plakanın üstünden desen detaylarını çalışmak için her ustanın kendi üslubuna göre çeşitli şekil, boy ve kalınlıklarda yüzlerce çelik kalemi vardır. Bu çelik kalemleri usta işin gereğine göre kendisi yapar. Kakma çelik kalemlerin uçları; kuşgözü, yol kalemi (Düz), baskı, saç (yarım yuvarlak), kum (doku), martele vb. şeklindedir. Kakmaya desenin kabartmalarının dış sınırları yukarıda anlatılan şekilde tutulan çekiç ve kaleme vurularak toplanır. Zemine istenen doku kalemine çekiçle vurulur. Bu aşamadan sonra kabartmalara diğer çelik kalemlerle istenen detaylar verilir. Levhanın dışından çalışılarak dış yüzeyinde detaylar tamamlanınca, şalüme ile zift ısıtılarak plakaya çıkarılır. Plaka tavlama (450-650 C derecede homojen ısıtılma tabii tutulması). Zaç yağında ağartılır (derişik asit sulandırılmış). Kakma işlemleri tamamlanan plakanın kenarları ve zemini düzeltilir. Tavlanarak (450-650 C derecede homojen ısıtılma tabii tutulması) kenarların oturması sağlanır. Biçimin dışında kalan fazlalıkları kıl testere ile kesilerek tesviyesi yapılır. Ve diğer işlemlere geçilir (Ulusman, 2008: 468-469).

Kakma tekniğinde bahsedilen ısıtılma işlemi, “Metallere ve alaşımlara uygulanan, zaman, sıcaklık, ısıtılma ve soğutılma hızı bileşimini içeren, mikro yapıda değişiklik oluşturarak dayanıklılığı, sertliği ve sürekliliği de değiştirebilen bir uygulamadır” (World Gold Council, 1995: 4).

Yakın doğuda Eski Çağ’dan beri uygulanan bu tekniğin, İslamlık devrinde altın, gümüş, bakır, tunç ve pirinç eserlerin süslenmesinde tek başına veya diğer süsleme

teknikleriyle birlikte kullanıldığı görülmektedir (Erginsoy, 1978: 36). Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden eserlerden kakma tekniği ile süslenmiş ibrik, leğen, tepsi, kazan gibi birçok esere rastlamak mümkündür (Bodur, 1987: 26-33).

9.3.3. Telkari (Filigre)

“Altın ve gümüş telleri eğip bükerek çeşitli desenlere uygun biçimde birbirine ve zemine tutturmaya filigre denir. Filigre adı, Latince filium (iplik) ve granium (buğday) sözcüklerinin birleşmesinden oluşur” (Koroğlu, 2004: 14).

“Telkari’nin sözlük anlamı “tel ile yapılan sanat” tır. Telkari’ye aynı zamanda “vav işi” de denilmektedir” (Kuşoğlu, 1998b: 15). Bunun nedeni telkari’de, Osmanlı Türkçesi’nde vav harfine benzeyen biçimlerin sıklıkla kullanılmasıdır. Telkari tekniğinden bütün işler çift denilen bir cımbız yardımıyla bir araya getirildiğinden ustalar tarafından “çift işi” adıyla da anılmaktadır (Kuşoğlu, 2006: 220).

“Altın veya gümüş telleri eğip bükerek desenler yapma ve bu desenleri birbirine ya da bir zemine kaynakla tutturma tekniğidir” (Önder, 1998: 247).

Şekil 37. Telkari tekniği ile süslenmiş tepelik-Orijinal (Lale Özder koleksiyonu).

Altın ya da gümüşün çubuğun haddeden geçirilerek tel halini almasından sonra, yapılacak işi kağıt üzerine çizilir. Yapılacak çalışma düz levha halinde ise bu çalışma yeterlidir. Ancak fincan zarfı gibi yarım ise kağıt üzerine yarım küreyi meydana getirecek şeklin açık durumun çizilerek kesilip, düzeltmeleri yapılır.

Telkari işi iki ana kısımdan meydana gelmektedir.

Birincisi, muntaç (klavuz, iskelet),

İkincisi ise; muntaç içine yerleştirilmiş olan motifler (vav, kake, dudey, gül, tırtıl, güverse) dir.

Çalışmaya önce iskelet kurularak başlanır ve ara boşluklar teker teker doldurulur. İskeletin tel kalınlığı motiflerin tel kalınlığının iki katıdır. (Kuşoğlu, 1994: 102-103).

Haddeden çekilerek inceltilen altın veya gümüş teller silindirde hafifçe basılarak ince yassı şeritler elde edilir. Yapılacak işin tasarımına göre genel iskelet hazırlanır. Boşluklar tellerden hazırlanan süslemeler ile doldurulur. Simetrik ve bir uyum içinde yan yana getirilen bütün parçalar toz kaynak ile birbirine kaynatılarak tek blok haline getirilir. Genellikle spiral şekilli helezonlar, S şeklinde sular, armudi, mekik, gül motifleri hakim boyuttadır. Uygun noktalarda kürecikler (güverse) kullanılır (Ayter, 1996: 106).

Bu sanatın kaynağının, Mezopotomya ve eski Mısır olduğu sanılmaktadır. Buralardan, Uzak Doğu'ya, başka bir koldan ise; Anadolu'ya geldiği ve buradan da Avrupa'ya yayıldığı bilinmektedir. Türkiye'de telkari tekniğinin ağırlıklı olarak yapıldığı iki merkezden birisi Mardin diğeri ise; Beypazarı'dır. Ayrıca Avrupa'daki Osmanlı topraklarında da büyük ilgi görmüş olan bu sanat, özellikle Yugoslavya ve Yunanistan'da yaygınlaşmıştır (Kuşoğlu, 1994: 105).

Telkari tekniği ile yapılan işler sayılamayacak kadar çeşitlidir. Birçok eşyanın üretim ve süslemesinde tercih edilen bir tekniktir. Sigara ağızlığı, fincan zarfı, tepsi, kemer, tepelik, ayna gibi birçok takı ve süs eşyası telkari tekniği ile yapılmıştır. Bu teknikle üretilen eşyalar arasında Osmanlı döneminde çok sık kullanılan yastık aynaları da oldukça dikkat çekicidir (Kuşoğlu, 1994: 105; Kuşoğlu, 2000: 72).

Mardin'de günümüzde, telkari tekniği uygulanarak giyim aksesuarlarından; kolye yaka iğnesi, küpe, yüzük, bileklik kravat iğnesi, kol düğmesi, bayan kemeri gibi, ev aksesuarlarından ise; şekerlik, tepsi, takunya, mücevher kutusu, resim çerçevesi, peçetelik, vazo vb. eşyalar üretilmektedir (Kamiloğlu, 2009: 32).

9.3.4. Delik – işi (Ajur, Kafes oyma)

Ajur, “ Altın veya gümüş levhaların üzerine yapılan motiflerde delikler açılıp kıl testerelerle lüzumsuz yerlerin boşaltılarak kafeslerin açılma işlemidir (Ayter, 1996: 187).

Şekil 38. Delik işi süslemeli tepelik-Kütahya (Özkuş, 2008: 581).

“Madeni eserlerin üzerine, kesici ve dilici aletler kullanarak, delikli süslemelerin yapıldığı tekniğe “ delik-işi”, “ kesme”, “ajur” tekniği denir” (Erginsoy, 1978: 37).

Bu tekniğe ajur, kafes oyma ve maden oyma gibi isimlerde verilmektedir. İki çeşit delik işi vardır. Birincisi, çelik kalemle gümüş üzerinde öncelikle amaç ve işlev düşünülerek zemini boşaltılmış eserlere denilir. İkincisi ise delgiyle, ince uçlu kalem veya matkap ile açılan küçük deliklerden geçirilen kıl testere yardımıyla desen üzerinde istenilen şeklin verilmesine denir. Testere ile yapılan delik işi kalem ile yapılan delik işine nazaran daha sağlıklı sonuç verir ve çapaksız olur. Matkabin ve kıl testerenin olmadığı dönemlerde delik işi, ince uçlu ve yassı keskin uçlu madeni kalemlerle ve çekiçle yapılırdı (Kuşoğlu, 2006: 65).

Delik-işi tekniği ile süsleme yapılırken, çizilen desenin zemin kısımları kesilerek çıkartıldığı gibi desen kesilip çıkartılarak zeminin bırakılması şeklinde iki türde uygulama yapılabilir. Sonrasında kesilen kenarlar bir törpü yardımıyla törpülenerek pürüzsüz hale getirilir (Erginsoy, 1978: 37).

Bu sanat geçmişi çok eskilere dayanan bir sanattır. Delik işi tekniği I. Yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlamış olup Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerine ait bu teknikle bezenmiş bilezikler bulunmaktadır. Dünyada bütün milletler

uygulamıştır. Fakat bir milletin kakma sanatını diğerininkinden ayırt etmek mümkündür (Koroğlu, 2004: 11; Kuşoğlu, 1994: 65).

9.3.5. Tel işi

Bir birine sarılarak bükülen ince telin istenilen şekle göre kesilip, oluşturulan süslemenin istenen biçim yüzeyine kaynatılması işlemidir (Gürkan Aktaş).

Şekil 39. Tel işi ile süslenmiş tepelikten detay-Orijinal
(Ankara Etnografya Müzesi).

9.3.6. Mine (Emay, Emaye)

“Metal yüzeyler üstüne, yüksek ısı uygulanarak cam benzeri bir sır katmanının (mine) kaynaştırıldığı bezeme tekniğidir” (Bingöl, 1999: 27)

Cam hamuru ve çeşitli maden oksitleri ile maden üzerine renkli, yarı saydam cam kaplamaya mine denir. Bu tekniğe emaye de denilmektedir (Önder, 1998: 177).

“Mina” kelimesi İran dilinde “semavi”, “göklere ait” anlamını taşıyan, “mainyava” veya “mainyu” kelimesinden gelmektedir. “Mina” İran asıllı kelime olmasına rağmen Orta Çağ’a ait İslami madeni eserler arasında, İran’da yapılmış mineli örneklerle rastlanmamaktadır (Erginsoy, 1978: 46).

Şekil 40. Mine tekniği ile süslenmiş kemer tokası
Orijinal (Beypazarı-Kent Tarihi Müzesi).

Şekil 41. Ortası mine tekniği ile süslenmiş tepelikten
detay- Orijinal (Ankara Etnografya Müzesi).

Mine, toz cam ve maden oksidi karışımından yapılır. Mine için kullanılan toz cam içinde % 50 oranında çakmaktaşı veya kum, % 35 oranında kırmızı kurşun ve % 15 oranında soda veya potas bulunan yumuşak bir cam bileşenidir. Bu tozun içine, renk vermesi için bir miktar da maden oksidi karıştırılarak bileşim potada eritilir. Karışım 10-12 cm boyutlarında tabakalar halinde dökülerek soğumaya bırakılır ve soğuyan karışım kırılarak parçalara ayrılır. Parçalar bir havanda dövülmek sureti ile kaba toz haline getirilip iyice yıkanır ve uygulanacak eser üzerinde cloissonne veya champleve teknikleriyle hazırlanmış yuvalara doldurulur. Mine tozu kuruduktan sonra üzerine uygulama yapılan parça fırınlanır. Isının etkisiyle eriyen toz madene yapışarak parlak ve renkli mine dolguyu meydana getirir (Erginsoy, 1978: 44).

Mine mat, saydam, renksiz ya da renkli olabilir. Renkler, renksiz mineye metal oksitler eklenerek elde edilir. Kırmızı mineler ısı ile altın tozunu meydana getiren altın klorürün katılması ile elde edilir. Minelerin erime noktasından daha yüksek erime noktasına sahip olan tüm metaller ve alaşımlar kaplanabilir (Vitiello, 1995: 402-403).

Mine yapımında dört teknik kullanılmaktadır;

- Bölmeli mine tekniği,
- Gömme mine tekniği,
- Kabart mine tekniği,
- Sıvama tekniği (Ayter, 1996: 104).

Mine tekniğinde şimdilik bilinen en erken örnek Kıbrıs'da Miken devrine ait M.Ö. 1200 yıllara tarihlendirilen mezarda bulunan yüzüklerdir. Romalılar ve Mısırlıların da kullandığı bu teknik gelişimini 10-12 yüzyıllar arasında Bizans'ta göstermiştir. Avrupa, Balkanlar ve Rusya'daki kuyumcularda mine tekniğini uygulamıştır. İslam devletlerinden Fatimiler ve İspanya'da ki Endülüs Emevileri de bu teknikte eserler vermiştir (Koroğlu, 2004: 12-13). Mine tekniği Türk maden işçiliğinde de çok eskiden beri bilinen bir tekniktir. Selçuklu ve Osmanlı sanatında mine ile süslenmiş tabaklar, fincanlar, kandiller, kaseler, kutular, madalyonlar vb örneklere rastlamak mümkündür (Önder, 1998: 178).

9.3.7. Tombak (Yaldızlama)

Gümüş, bakır, pirinç gibi madenleri altınla kaplama tekniğidir.

Altın ve gümüşün diğer bir özelliği de cıva içinde çözünebilmeleri, atomlarının atomlarının cıva atomları gibi bağlarını kopararak sıvılaşabilmeleridir. Bu cıva ile karışım sıvı yapmaya malgama (amalgam) denilir. Bu özellikten yararlanılarak gerçekleştirilen tekniğe “yaldızlama” veya “tombaklama” denilmektedir (Türe ve Savaşçın, 1988: 15).

Tombak, yapımında büyük bir sabır ve itina ile çeşitli tekniklerde hazırlanmış sanat ürünleri bakırdan yapılmış eşyanın üzerine 24 ayar altınla yapılan cıvalı altın kaplama sanatıdır. Hint asıllı bir kelime olup Doğu kökenli bir sanattır (Kuşoğlu, 2006: 107-108).

Tombaklama şu beş aşamada gerçekleşmektedir.

- Altın amalgamın hazırlanması,
- Altın kaplanacak metalin yüzeyinin temizlenmesi,
- Altın kaplanacak metal yüzeyine altın amalgamın sürülmesi,
- Cıvanın metal yüzeyinden uzaklaştırılması,
- Altın kaplamanın istenilen renge kavuşturulması (Şekerci, 2008: 450-451).

Şekil 42. Tombaklı tepelik-Orijinal (Beypazarı-Kent Tarihi Müzesi).

Kuşoğlu 1994’de yayımladığı çalışmasında tombak yapımından şöyle bahseder.

Tombak yapılacak parça her ne ise, önce zemini pürüzsüz hale getirilir. Bu ameliye altının parlak gözükmeye içindir. Daha sonra işin üzerindeki her türlü kir, yağ ve ter lekeleri temizlenir; bu da altının zeminine iyice nüfuz etmesidir. Şimdi sıra cıvalı altının hazırlanmasına gelmiştir. Mücellit Mehmet Efendi, Mithat Sertoğlu ve İbrahim

Asil Beylerin ifadelerine göre bir porselen kap içerisine 8 kısım cıva, 1 kısım çok ince kıyılmış 24 ayar altın atılır, bu karışım ahşap bir çubuk parçası ile iki saate yakın bir süre karıştırılır. Cıvanın içindeki altın zerrelerinin iyice eriyip eremediğini anlamak için cıvalı altın ince bir tülbentten geçirilir. Tülbentten geçen karışım, zaman geçirmeden daha önce hazırlanmış olan işin üzerine fırça ve parmağa geçirilen bir bez ile sürülerek yedirilir. İşin bundan sonrasında ise, ateşi geçmek üzere olan (kor halinde olamayan) mangaldaki kömür ateşine tutulur. Bu muamele neticesinde cıva uçar altın ise medenin zeminine nüfuz eder ve iş bitmiş olur (Kuşoğlu, 1994: 108-109).

Altın veya gümüş suyuna batırarak da yaldızlama yapılmaktadır. Pirinç, bafon gibi ucuz alaşımlardan yapılan takıları gümüş suyuna batırarak yaldızlama tekniği kuyumculukta halen kullanılmaktadır. Yapılan bu işlemin amacı düşük ayar gümüşün daha parlak görünmesini sağlamaktır. Gümüş suyuna daldırma ile aynı işlem altın içinde geçerlidir. Bu tekniğin esası, altının veya gümüşün bir çözücü içinde çözeltilip elektoliz yolu ile istenilen objenin üzerine kaplanmasıdır (Türe ve Savaşçın, 1988: 15).

Eserlerin altınla kaplanması Hunlar'dan başlayarak Göktürkler'de de devam eden ve tamamıyla Türk topluluklarına ait olan süsleme tekniğidir. Oğuzlar arasında "Altın Yalatma" olarak tanınan bu teknik Selçuklu devrinden Osmanlılara kadar gelen ve "Tombak" adını alan ve altınla kaplanmış birçok eserle zamanımıza kadar gelmiştir (Bodur, 1987: 17).

Tombak olarak isimlendirilen bakır üzerine altın kaplama eserlerin Osmanlı dönemi on sekizinci yüzyıl ikinci yarısı ve on dokuzuncu yüzyılda tercih edilmiş olması günümüz kalan eser sayısından anlaşılmaktadır. Cıva yaldızlama olarak bilinen bu tekniğin az da olsa her devirde kullanıldığı bilinmektedir. Tombak, hemen hemen tüm biçimlerde hamam tası, sahan, buhurdan, gülaftan, ibrik, şamdan vb. biçimlerin yanı sıra kuyumculukta da kullanılmıştır (Yılmaz, 1999: 233).

9.3.8. Kalıpla Kabartma (Stampa)

Kabartma desenle süslenecek bir eser üzerinde, aynı desenin tekrarlanması gerekiyorsa, üzerinde kabartılması istenen desenlerin negatifi oyulmuş olan kalın bir çubuk ya da karşılıklı düzleştirilmiş yüzleri olan makas benzeri çelik aletler kullanılır. Kalıpla kabartma tekniğinde diğer bir yöntem ise üzerinde kabartma olarak yapılması istenen desenin negatifi bulunan kalıbın üzerine, tavllanmış haldeki madeni levha konup, arkasından çekiçlenerek levhanın oyuğun şeklini alması sağlanarak kalıba oyulan negatif desen, madeni eserin üzerine hem pozitif hem de kabartma olarak çıkar. Bu

yöntem ile çeşitli takılar, paralar, altın varaktan çelenk ve diademler üretilmiştir (Erginsoy, 1978: 37; Bingöl, 2004: 10).

Şekil 43. Tepeliğin uç kısımlarından sarkan kalıpla kabartılmış süslemeler-Orijinal (Ankara Etnografya Müzesi).

9.3.9. Mıhlama

Mıhlama, “Değerli taşları maden üzerine yerleştirme sanatı” dır (Önder, 1998: 174).

“Kuyumculukta bu sanat dalında kıymetli veya kıymetsiz taşların değişik teknikler kullanılarak yüzük, küpe, broş vs. üzerine takılması demektir” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006: 16).

Şekil 44. Mercan kakmalı tepelik parçası (Ankara Etnografya Müzesi).

Genel bir tanımlama yapmak gerekirse mıhlama, değerli, yarı değerli taşların, cam ya da sentetik boncukların çeşitli maden yüzeyler üzerine yerleştirilmesi olarak da

tanımlanabilmektedir. Değerine göre, kıymetli veya yarı kıymetli taş vb. nesnelere madeni zeminler üzerine yuva yapılarak ya da yuva açılarak yerleştirilmesi işi olan mihlamanın alafranga ve alaturka olmak üzere çeşitleri vardır (Kuşoğlu, 2006: 156).

9.3.9.1. Alaturka Mihlama

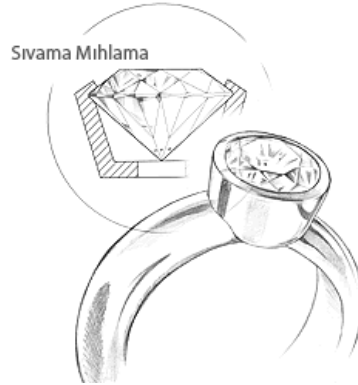
Alaturka mihlama elmas işlemi için yapılır. Yapılacak işlem için taşın genişliği kadar yuva açılır. Yuvaya, foya denilen kurşun alaşımı levhadan çekilmiş folyo konulup, üzerine elmas yerleştirilip etrafı sıvama denilen işlemle kapatılır. Tesviye ve cila işlemi dışında mihlama tamamlanmıştır. Foya işleminde elmasın fasetalı (pırlantada yüzey ismidir) kısmı foya levhası üzerine bastırılır ve bu işlemde elmasın fasetaları foyanın üzerine şekillendirilmiş olur. Foya yuvaya yerleştirilince, elmas yüzüğün üstüne mihlandığı zaman daha parlak bir görüntü sağlar. Alaturka mihlama, isminden de anlaşılacağı gibi Türklere özgü bir yöntemdir (MEB, 2006: 17).

Mihlama, kakma, savad, telkari, kalem işi gibi birçok tekniklerle beraber kullanılmaktadır. Ancak bazı çeşit mihlamada taş evi (taşın yerleştiği boşluk) sonradan, bazı tekniklerde ise önceden hazırlanır. Mesela gümüş kakma bir eserin bazı yerlerine mihlama yapmak isteniyor ise, o yer, kakmada boş bırakılarak kakma tamamlanır. Daha sonra kullanılacak kıymetli taşın önceden hazırlanmış şekline göre, taşın yüksekliği de hesaba katılarak, kesme makası ile gümüş astar kesilir. Kesilen ölçülü astar genellikle zemine kaynak yapılmadan önce üst kısmı zikzaklı dişler meydana getirecek şekilde getirilir. Bu dişlere meslek dilinde tırnak denir. Bundan sonra taşın taban şekline göre (bu şekiller yuvarlak, köşeli, beyzi, yıldız biçimi olabilir) kaynak yapılır. Bu merhaleden sonra hazırlanan yuvaya taş yerleştirilir ve tırnaklar, zarar vermeden taşın üzerine yatırılır. Tırnaksız olanlarda ise, taş yerleştirildikten sonra çelik kalem vasıtasıyla sıvanarak taşın durumunu sağlamlaştırır. Bu çalışmalar esere, renkli taşlardan dolayı çok güzel bir görünüş kazandırır. Gümüşe yapılan mihlamada çoğunlukla mercan, akik, firuze, türkuvaz gibi taşların yanında çeşitli renkli camlarda kullanılmıştır (Kuşoğlu, 1994: 141-142).

9.3.9.2. Alafranga Mihlama

Alafranga tabir edilen yani modern mihlama teknikleri takı ve ziynet eşyası üzerine mihlanırken taşın yuvasının altına açık olarak delik açılır. Taş yuvasına yerleştirilip, tekniğine göre tutturulur (agrafe işlemi). Belli başlı teknikler; Amerikan mihlama, kanal mihlama, güverse mihlama, sıvama mihlamadır (MEB, 2006: 17).

Sıvama mihlamanın diğerk bir ismi “Bezel”dir. Bu mihlamada taşın oturabileceğibir yuva açıldıktan sonra taş bu yuvaya yerleştirilir. Taşın üzerine maden sıvanarak taş sıkıştırılır.

Şekil 45. Sıvama mihlama (bezel) (Divin, 2010).

9.3.10. Güverse (Granülasyon, Taneleme, Habbeleme, Damlatma)

“Bir metal zemin üzerinde, küçük metal topçukların çeşitli şekillerde dizilmesiyle yapılan bezemeye denir” (Köroğlu, 2004: 11).

“Altın ve gümüşten yapılan minyatür metal kürecik” (Ayter, 1996: 189).

Şekil 46. Güverse süslemeli daire biçimli tepelik- Orijinal (Yozgat Müzesi).

“Güherse” (güverse) Farsça, gevher (mücevher), asa gibi kelimelerin galat bir kullanılışıdır. Anlam olarak güher veya gevher gibi anlamında, yani mücevher gibi demektir. Anadolu’da, küçük metal küreciklerin haşhaş tanelerine benzetmesinden ötürü bazı sanatkarlarca “hışhaş” da denmektedir. Genellikle gümüş ve altın eserlerin süslemelerinde kullanılan küçük pırıltılı küreciklerdir (Kuşoğlu, 1994:166). Bu küçük

kürecikler kömür tozu tabakası üzerine açılan küçük çukurların üzerine serpilten altın kırıntıları, ısıtılıp eritildiğinde kendiliğinden oluşmaktadır. Bu topçuklar boyutlarına göre ayrılarak istenilen yerlere lehimlenerek kullanılmaktadır (Köroğlu, 2004: 11)

Haddeden geçirilerek ince milimetrik teller haline getirilen altın veya gümüş ince bir çivi üzerine aralarında boşluk bırakılmadan sarılır, daha sonra çividen boşaltılan tel sivri uçlu metal kesme makası ile ortasından kesilerek halkalar haline getirilir. Bu halkalar eğimli amyant levha üzerine aralıklarla dizilir ve hamlaç ile ısıtılır. Isınırken kürecik haline gelen halkacıklar yuvarlanarak içi su dolu kaba düşerler. Böylece aynı çaplı kürecikler elde edilir. Otuz, kırk yıl öncesine kadar bu uygulama üfleme borusu ile yağı giderilmiş ceviz kütü üzerinde yapılırdı. Güherse elde etmek için takip edilecek ikinci yol ise, haddeden geçmiş telin mıstar tahtasında eşitlenip kesilmesinden sonra, aynı ısıtma yolu ile elde edilir (Kuşoğlu, 1994: 166-167).

“Tunç çağının erken evrelerinde granüle yapılmıştır. İ.Ö. 2500’de Ur mezarlarından çıkan takılarda filigreyi ve hemen onu izleyen yıllarda granülasyonu görmekteyiz. Her iki teknik de Anadolu ve Suriye yolu ile Girit’e ulaşmıştır” (Bingöl, 1999: 27).

9.3.11. Astar işi

İnce düz levhadan kesilen dairelerin kabartılarak yarım küre haline getirilmesidir. Tepeliklerin yüzeyinde bulunan farklı teknikle yapılmış motiflerin ara boşluklarında bulunan yerleri süslemek için kullanılmaktadır (Gürkan Aktaş-Mustafa Keleşoğlu).

Şekil 47. Ortasında astar işi süsleme bulunan tepelikten detay-Orijinal (Ankara Etnografya Müzesi).

9.3.12. Kazaz (Kazzaz)

Kelime manası ipek işleyen, ipek satan anlamında olup çok ince örgü işçiliği gerektiren bir sanattır (Kuşoğlu, 2006: 126).

“İbrişim (ipek iplik) üzerine 80-90 mikron inceliğinde (saç teli inceliği) 24 ayar altın ve 1000 ayar gümüş teller sarılarak elde örülen ve yörede kazaziye veya kazazlık olarak isimlendirilen bir sanattır” (Büyükyazıcı, 2008b: 130).

“İpek veya naylon tel üzerine burularak sarılan çok ince (0,08 mikron) 995 ayar altın ve 999 ayar gümüş teller ile yapılan yöresel bir el sanatıdır. Altın ve Gümüş tellerin sarılması sırasında, içte kalan ipek ya da naylon iplik kıvrak tutularak sarma işlemi yapılır. Bunun neticesinde bitmiş bir telin kalınlığı ise 03-05 mm kalınlığına ulaşır” (Trabzon İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2010).

Şekil 48. Kazaz tekniği (Ogün Silver, 2010).

Büyükyazıcı 2008b’da hazırladığı doktora çalışmasında, kazazlıkta birkaç değişik örgü çeşidi olduğundan bahseder. Bunlar, top, sürgü (ikili, dördü, yedili, dokuzlu veya kısa ve uzun olarak ifade edilen sürgüler), çubuk sürgü, ikili, dördü ajur ve balıksırtı zincirdir. Bu örgülerde top örgünün yapım aşamasını şöyle anlatır:

Tığa yerleştirilen top, altın veya gümüş tel iplik solda kalacak şekilde sol elde dik olarak tutulur. Tel iplik tığ ucunun sol tarafından ve arkasından geçirilerek, sağ tarafa yerleştirilir (top eşit ikiye bölünecek şekilde). Sağ alt tarafa yerleştirilen iplik baş ve işaret parmakları arasında sıkı bir şekilde tutulur. İğne tığın sol tarafında bulunan başlangıç ipliğinin altından, önden arkaya topun dikine yerleşecek şekilde geçirilir. Bu tel topu dörde bölecek şekilde yerleştirilir. Baş ve işaret parmakları arasındaki top hafifçe sola doğru döndürülür. Soldaki iplik üzerinden alt kısma yakın yerleştirilir. İkinci ipliğin içinden iğne ile önden arkaya geçirilir. Önünde yer alan başlangıç ipliğinin üzerinden soldan sağa yerleştirilir. Top üzerinde oluşacak yıldızın birinci köşesi

oluşturularak top hafifçe sola döndürülür. Sağdaki ilk ipliğin üzerine yerleştirilir. Uç kısma en yakın yerden oluşan ilk yıldızın ön tarafında bulunan ikiz ipliklerin altından soldan sağa yerleştirilerek top sola döndürülür. Hemen önündeki ilk ipliğin üzerine yerleştirilerek iplik sağ alta yerleşecek şekilde tutulur, böylece ikinci yıldız oluşturulmuştur. Top hafif sola döndürülerek öndeki ortadan çapraz olan ipliğin, alta yakın kısmından sağdan sola doğru alttan çıkılır. İplik ortada kalır ve çaprazın soldaki ipliğin üzerine yerleştirilir. Soldaki ilk ipliğin altından, uca yakın enine olan ipliğin üzerinden yerleştirilir. Sol tarafındaki uca yakın enine olan ipliğin altından, önden arkaya geçirilir ve yıldızın beşinci köşesi oluşturulmuş olur. Hemen önündeki ipliğin üzerine yerleştirilerek top sola döndürülür. Önündeki ipliğin altından geçirilerek başlangıç noktasındaki ipliğin yanına çekilir. Dönüşler sağa, geçişler sola doğru yapılara, ipliklerin yerleşmesine dikkat edilerek, bir alt bir üst örgüye istenilen sıra sayısına ulaşmaya kadar devam edilmektedir (Büyükyazıcı, 2008b: 133-135).

Kazaz tekniği kullanılarak, çok çeşitli küpeler, kolyeler, bileklikler yapılmakla birlikte tespih ve tespih püskülleri de oldukça yaygındır.

Barişta 2005’de yayımladığı çalışmasında kazaz tekniği ile Osmanlı Dönemi’nde görülen düğme, tespih imame ve müezzinlerini akla getiren, öreker tasarlanmış toplardan bahsetmektedir (Barişta, 2005: 291).

Bu sanatın kökeni Kafkasya ve Dağıstan’dır (Kuşoğlu, 2006: 126).

9.4. Tepeliklerde Kullanılan Motifler

“Motif, bir tablonun, bir figürün yahut tezyini resmin esasını teşkil eden şekil ve unsur” (Akar ve Keskiner, 1978: 28).

“Süsleme, sanatsal çalışmaların ya da sanat yapıtlarının yapısında olan ve onlarla bütünleşen ya da onlarla bütünleştiren bir ögedir. Süsleme, ya başlı başına bir bütün olarak ya da motif denilen bir birimin ya da birimlerin beraberliğinden oluşturulan ve desen denilen genel bir adla tanımlanmaktadır” (Sürür, 1984: 7).

Maddi ve manevi değerlerin içinde sakladığı kıymet kadar sunuş biçimi de önemlidir. Bu sunuştaki incelik ve zerafet, değer verilen şeylerin önemini anlatmaya yardımcı olmaktadır. Bir milletin kendine has sanatını halkın kültür seviyesinin ve sosyal hayatının sembollerini içinde taşıyıp aynı zamanda yansıtmaktadır. Süsleme sanatı da bu anlayış içinde doğup gelişerek bu güne kadar ulaştığına göre, süslemenin temel malzemesi olan motiflerin kaynakları, tarihi gelişmeleri, kullanılış şekilleri ve üsluplaşmalarıyla büyük önem taşımaktadır. Süsleme unsuru olan bezemeler ve onları

meydana getiren motifler, devirlerin tecrübe ve zevk süzgecinden elenip geçerek, erişilmesi zor bir zirveye ulaşmıştır. Ait oldukları toplumların gelenek, göreneklerini yansıtan süsleme sanatı, zevk, düşünce, inançların özlü ve ölümsüz ifadelerle gelecek kuşaklara aktarma görevini üstlenmektedir. Atalarımız motiflerden meydana getirdikleri süslemeleri gösteriştten uzak bir biçimde, kendi anlayışları doğrultusunda, kullandıkları eşyalara ve yaşadıkları mekanlara üstün bir estetik anlayışı ile en üst seviyede aktarmışlardır (Biol ve Derman, 1991: 13).

Türk motifleri şöyle sınıflandırılmıştır.

- Bitkisel motifler:
Çiçekler, yapraklar, ağaçlar, yemiş ve meyvelerdir.
- Hayvansal motifler:
Yalın hayvan biçimleri, rumiler, Selçuklu mühanileri'dir.
- Geometrik ve sembolik motifler:
Geometrik motifler: Yüzyıllar boyu en sık ve ayrıntılarla kullanılmış desen türlerinden biride şüphesiz geometrik kurallara dayanmaktadır. Geometrik desenler kare, dikdörtgen, daire, poligon, baklava ve yıldızlar gibi birçok yalın biçimlerin birleşmesinden oluşmakta ve anlam olarak evrenin sonsuzluğunu simgelemektedir.
Sembolik motifler: Bilinçli veya bilinçsiz belli bir anlatımı olan motiflerdir. Herhangi bir şeyi simgelemek amacı ile kullanılan veya belirli bir fikri uyandıran şekillerdir. Türk süslemeciliğinde bu tarzda kullanılan birçok motife rastlamak mümkündür. Bu motifler araştırıldığında kökenlerinin çok eski medeniyetlere ve inançlara dayandığı görülmektedir.
- Geçmeler:
Eski adı zencerek olarak anılan bu desenlerin binlerce çeşidi vardır. Zincirleme halkaların devamı şeklinde oluşmaktadırlar.
- Mimari ve insan yapısı biçimlerden esinlenen motifler:
Kablalar, bina desenleri, gemi ve kalyonlardır.
- Doğadan stilize edilen motifler:
Hayvan ve bitki motiflerin yanı sıra doğada var olan birçok kavram süslemede

kullanılmıştır. Bunlar, bulut, güneş-ay-yıldızlar, deniz-akarsu-durgun su, ateş ve nur motifleridir.

- Barok, ampir ve rokoko motifler:
Batı etkisi ile on yedinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk süslemesi değişime uğrar ve bu yeni moda, eski motiflerle birleşerek “Türk Rokokosu” adı verilen bir üslubu ve yeni motiflerini oluşturmaktadır.
- Yazının dekor ve motif olarak kullanılması:
Genellikle eski harfler bazı hallerde süsleme elemanı olarak da kullanılmıştır. Resim şeklinde oluştukları vakit anlamlı bir kelime veya ibarenin kuş, hayvan, meyve, çiçek, bina veya insan biçimleri halinde biçimlendiği görülmektedir. Süsleme amacı ile harfleri iri olarak hazırlayıp içleri belli motiflerle doldurulduğu gibi, bazı hallerde de yazının dışında kalan boşluklar yine motiflerle bezenmektedir.
- İnsan, giysilerinin ve takılarının motifleri (Akar ve Keskiner, 1978: 10-20).

Tepeliklerin süslemelerinde bitkisel, geometrik, sembolik ve figürlü motiflerin kullanıldığı görülmektedir. Bitkisel bezemelerden çiçek, yaprak, dal, ağaç, başak motifleri; geometrik bezemelerden nokta, eşkenar dörtgen, dikdörtgen, daire, kare, oval; sembolik çarkı-ı felek, beş-alt-sekiz köşeli yıldızlar ve ay motifleri; figürlü bezemelerden ise; el ve insan motifleri yaygın olarak kullanılmaktadır.

9.4.1. Çiçek ve Yaprak Motifleri

Tepeliklerde stilize edilmiş çiçekler, kıvrımlı dallar ve yapraklar, geometrik, sembolik ve figürlü bezemelerle bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.

Şekil 49. Üzeri çiçek ve yaprak motifleri ile süslenmiş tepelik-Orijinal (Etnoğrafya müzesi).

9.4.2. Çark-ı Felek Motifi

“Çok kollu döner biçimde çizilmiş çiçek biçimi. Türk süsleme sanatlarında sıkça kullanılmıştır” (Kuşoğlu, 2006: 54).

Bir daire içersinde, merkeze bağlı, döner yaprak dilimlerinden meydana gelen, Türk sanatında bir süsleme motifidir. Diğer bir ismi ise “Gülbezek” dir (Önder, 1998: 39).

Şekil 50. Merkezinde çarkı felek motifi bulunan gümüş kakma tekniği ile üretilmiş tepelik-Orijinal (Mehmet Gökçe koleksiyonu- Beypazarı).

Kelimenin kökeni Sümerce’ye dayanmaktadır. Bu dilde anlamı yuvarlak olmak ve kendi etrafında dönmektir. Günümüz Türkçe’sinde kullanılan çark sözcüğü kökeninde Farsça çarh (çark) terimine bağlanır ve dönme eylemini anlatmaktadır. Sözcük genelde gökyüzü, tekerlek, dönen tekerlek, felek anlamında kullanılmaktadır. Önceleri yalnız gökkubenin tekerlek gibi döndüğünü dile getirmek için kullanılan “gök

çarkı” deyimi, “çark-ı felek” tamlamasına dönmesiyle anlam değişikliğine uğramaktadır. Batlamyus kuramında, durağan yeryüzü ile birlikte onun etrafında dönen yıldızlar, gezegenler ve gök katlarının tamamını belirtmek için kullanılır. Böylece çark-ı felek tamlaması evrenin bir göstergesi yerine geçer. Arap ve İranlılar’ın kullandıkları “cerh-i felek” deyimi Türkçe’de “çark-ı felek” olur (Alantar, 2007: 187-191).

9.4.3. Yıldız Motifi

Yıldız motifi iç içe geçmiş iki üçgenden meydana gelmektedir. Bu biçim, kare ve haç motifi ile birlikte anlamsal bir bütünlük içerir ve bu bütünlük evreni simgeler. Yani dört dünya ve dört gök bölgesinin simgesel anlatımıdır.

- **Beş köşeli yıldız:** Beş sayısı gibi mükemmelliği temsil etmektedir (Erbek, 2002: 86).

- **Altı köşeli yıldız (Mühr-ü Süleyman):** Zıtlıkları, evliliği ve evrenin yalnızlığıyla karmaşıklığını ifade etmektedir (Erbek, 2002: 86). Süleyman Peygamber’e atfedildiği için müh-ri Süleyman (Süleyman’ın mührü) olarak da adlandırılan bu motifin diğer bir adı da Davud yıldızıdır. Hz. Davut’a ait olduğu söylenen altı köşeli yıldız daha çok oğlu Hz. Süleyman’ın adıyla şöhret bulmuştur (Kuşoğlu, 2006: 64,160).

Rus bilgini Prof. Dr. A. Zadneprosky’ye göre yıldız motifi Hun kökenlidir. Dolayısı ile Coğrafi kökeni Orta Asya’dır. Kuran-ı Kerim’de de güney, ay ve yıldızlarla ilgili sureler yer almaktadır. Bunlar En’am, Nur, Necm, Kamer, Buruc, ve Şems sureleridir. İslam’da tanrının, doğu-batı, kuzey-güney, gök ve yer olmak üzere altı yönün yani tüm evrenin (Rabbülalemin) hakim olduğu inancı vardır ve bu inanç, yıldız motifi ile simgelenmektedir. Bu bağlamda, Hz. Davut Peygamber’in kalkanının altı uçlu olması, altı yöne hakim olan tanrının kendisini koruduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, Hz. Süleyman’ın mührü de iç içe geçmiş iki üçgenin meydana getirdiği bir yıldız motifi şeklindedir. Mühürde yıldız şeklinde, Arapça, Süleyman yazmaktadır ve her harf bir anlam içermektedir (Erbek, 2002: 87-88).

Türk sanatında kötülükleri uzaklaştıran, uğur getirdiğine inanılan bu motifteki üçgenlerin gözü sembolize ettiği, bununda nazarlık olduğu inancı yaygındır. İki gözün yani iki üçgenin üst üste gelerek Mühr-ü Süleyman’ı meydana getirdiği söylenir (Önder, 1998: 184).

Bu yıldız biçimli mührün tılsım gücüne olduğuna inanılmış ve Selçuklular, Osmanlılar tarafından değişik kullanım eşyalarının üzerlerinde kullanılmıştır (Kuşoğlu, 2006: 64,160). Mühr-ü Süleyman motif olarak kendi başına kullanıldığı gibi birçok yazı çeşidi ve muhtelif şekillerle de beraber kullanılmıştır. Kullanıldığı yerler ise mimarinin yanı sıra tepelik, pazvant, mushaf kapları, Osmanlı paraları, Kur-an durakları, el yazmaları vb. birçok yerde kullanıldığı bilinmektedir. Bazı Osmanlı sancakları ve Barbaros Hayrettin Paşanın bayrağında da Mühr-ü Süleyman motifi yer almaktadır (Kuşoğlu, 1994: 132).

Şekil 51. Osmanlı minyatürü- Beşikalay 18. yüzyıl (Sakaoğlu ve Akbayar, 2000: 70).

Şekil 52. Mühr- i Süleyman motifli muhafazalık (Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya müzesi Orijinal).

Çal ve Çal 2008’de yayımladıkları çalışmalarında 18. yüzyıla tarihlendirilmiş mezar taşları üzerinde mühr-ü Süleyman motifinin kullanımından bahsetmektedir (Çal ve Çal, 2008: 29).

Anadolu Selçuklu sikkeleri içerisinde ele alınan mühr-ü Süleyman, aynı dönemlerde antik sikkelerde de görülmektedir. Eyyübiler’de, Fatimiler’de, Artuklular’da ve Selçuklular’da görülen bir motiftir. Özellikle de Anadolu Selçuklular’da pek çok sanat dalında kullanılan bir motif olarak ortaya çıkmaktadır (Parlar, 2001:117-118). Topkapı Sarayı Müzesi’ndeki, 18. yüzyıla ait sininin ortasında Osmanlıların çok sevdiği motif olan “mühr-ü Süleyman” yer almaktadır. Yiyecek ve su ile ilgili biçimlerin çoğunda göbek motifi olarak kullanılan bu motif, bir başka inanca

göre de dayanıklılığın sembolüdür (Yılmaz, 2010). Aynı zamanda Hükümdar olan Hz. Süleyman'dan ötürü gücü, iktidarı ve saltanatı temsil eden motifin, Osmanlı padişah kaftanlarında da kullanıldığı görülmektedir.

Türk devletlerinin mühr-ü Süleyman motifini mimaride ve günlük kullanım eşyalarında sıklıkla tercih etmeleri, Türklerin bu motifi benimsediğinin bir göstergesidir.

- **Yedi köşeli yıldız:** Bir açıdan yedi sayısının sembolizmini paylaşır, bir açıdan da küresel müziğin evrensel uyumunu, gökkuşağının renklerini, gezegenlerle ilgili yedi alanı ve bireysel bütünlüğü sembolize eder (Erbek, 2002: 86).

- **Sekiz köşeli yıldız:** Uçları mühr-ü Süleyman motifinde olduğu gibi ara boşluklara gelecek biçimde üst üste yerleştirilmiş iki kare yapıdan meydana gelen motiftir.

9.4.4. Ay ve Yıldız Motifi

- **Ay:** Gökyüzündeki çevrimsel devinimi sırasında ortaya çıkar, büyür, küçülür, kaybolur ve yeniden doğar. Üç gece yok olup gökyüzünde görülmemesi ölümle son bulan bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Bu üç günlük yok oluşun ardından dördüncü gecede yeniden ortaya çıkış ölümü izleyen yeniden doğuş olarak kabul edilir. Ayın kaybolması kesin bir son olarak değil yenilenme ve sonsuz bir döngüsellik olarak yorumlanır. Sonsuza kadar dengeli bir oluşum içersindeki aynı yaşam ritmini düzenleyen bir güç olarak kabul edilmektedir (Alantar, 2007: 257).

“Türk sanatında önemli biçimlerden biridir. İslami bir anlamda ifade ettiğinden daha çok dini eserler üzerine üzerinde görülür. Ayın değişik şekilleri olmasına karşın Türkler hilal denilen ay biçimini yeğlemişlerdir” (Kuşoğlu, 1994: 29).

- **Yıldız:** Yıldızların insan yaşamındaki etkilerinin iki boyutu olduğu inancı vardır. İlki insanların alın yazılarının yıldızların hareketlerine bağlı olduğu inancı, diğeri ise yıldız falına bakarak geleceği görmenin mümkün olmasına inanılmasıdır. Yıldız falına olan inanç eski medeniyetlerden Selçuklu ve Osmanlılara hatta bu güne kadar önemini yitirmemiştir (Erbek, 2002: 86).

Şekil 53. Ay-yıldız motifli, gümüş kakma tekniği ile süslenmiş tepelik-Orijinal (Etnografya müzesi).

9.4.5. El Motifi

Yaratıcı gücün sembolü olan “el” insanı hayvandan ayıran en önemli organdır. Eller kuvvet, kudret ve hükmetme gücünü simgelemektedir (Erbek, 2002: 112).

Şekil 54. Tepelik peneslerinde bulunan el motifleri-Orijinal (Etnoğrafya müzesi).

Payzın 1985’de yayımladığı çalışmasında bu motifle ilgili bir hikayeden şöyle bahsetmektedir;

Bir gün Fatma Ana’mız (Hz. Muhammet S.S.V’nin kızı) bahçe kapısı açılarak kocası Hz. Ali yanında yeni ve güzel bir cariye ile içeri girmiş. Fatma Ana’mız kocasının yanındaki genç ve güzel cariyeyi görünce, üzüntüsünden yüreğine od düşmüş; şaşkınlıkla helvayı eli ile karıştırmaya başlamış, yüreğinin acısından sıcak helvayı karıştıran elinin acısını duymamış bile. Ancak kocası Hz. Ali yanına gelip “Ne

yapıyorsun ya Fatma?” diye hayretle sorduğunda elinin yandığını ve acısını duymuş. İşte o günden bu güne, bütün İslam aleminde, Fatma Ana’mızın eli, sabrın, bereketin ve sadakatin simgesi olarak kullanılır. Ucundan eller sallanan gerdanlığı takan kızlar ve kadınlar, Fatma Ana’mızın ellerinin kendilerine uğur, bereket ve sabır vereceğine inanırlar (Payzın, 1985: 45).

Anadolu’da kadınlar arasında “Fatma Ana Eli”, ev işlerinde bereketin ve bolluğun sembolüdür. Hastalıklarda ve doğumda ayrıca karı kocanın iyi geçinmesine yardımcı olduğu inancı yaygındır. Ev kadını ev işlerine başlamadan önce “Yarab, elim Fatma Ana Eli olsun” diyerek onun elinin işlerini kolaylaştırıp bereket sağlayacağına inanır (Erbek, 2002: 112). Ayrıca açık el Müslüman toplumlarda bir inanç simgesi olarak İslamın beş şartının anlatılmak istendiği bir motif olarak da kullanılmaktadır (Kalafat, 2008: 242).

El sanatlarında figürlü motiflere nadir olarak rastlanmakla birlikte insan figürünün bir parçası olan “el motifi” birçok el sanatı ürününde rastlamak mümkündür. Dokumalarda, işlemelerde, örgü ve metal işlerinde sıklıkla görülen el motifi takılarda genellikle süsleme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Özbağı, 2008: 285-287).

9.4.6. İnsan Motifi

İnsan, çalışmanın ve yaratıcı aklın sembolü olup düşünen ve üreten bir güç simgesidir.

Şekil 55. Gümüş kakma tekniği ile üretilmiş tepelik üzerinde bulunan insan motifi-Orjinal (Etnografya müzesi)

Ural-Altay kültüründe ölümsüzlüğü ve bununla ilgili kavramları birçok el sanatına aktararak ayrı bir anlam kazandırmıştır. Bu aktarımlar, Anadolu Selçuklu dönemine ait el sanatı ürünlerinde de görmek mümkündür. İnsanı hayvandan ayıran en

önemli özellik düşünme ve elini kullanabilme yetisi olduğundan insan motifi İ.Ö 600.000 yıl önce mağara duvarlarından başlayarak günümüze kadar birçok yerde kullanılmıştır (Erbek, 2002: 60-62).

9.5. Tepeliklerde Kullanılan Kompozisyon Özellikleri

Kompozisyon, bir yüzey üzerine istenilen şekilleri, dengeli ve göze hoş görünecek biçimde yerleştirmeye denir. Parçaların bir bütün içinde düzenli olarak bir araya getirilmesi işi olarak tanımlanmaktadır (Akar ve Keskiner, 1978: 28, 15).

Tepeliklerin kompozisyon özellikleri incelendiğinde merkezi bir kompozisyon özelliği taşıdıkları görülmektedir. Tespit edilen tepeliklerin içersinde ağırlıklı olarak merkezden başlayan nadir olarak da kenardan başlayan kompozisyon özelliğine sahip oldukları belirlenmiştir. Tepeliklerin orta kısımda genellikle dairesel yapı etrafına yerleştirilen motifleri, en dışta bordür çevrelemektedir.

B. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kuşoğlu (1988), “Kadın Başlıklarında Tepelikler” isimli makalesinde tepeliğin tanımını yaparak öneminden bahsetmiştir. Tepeliklerin, Anadolu kadını tarafından nişan, kına gecesi ve düğünlerde kullanıldığı, yapıldıkları, üretildikleri bölgelerin özelliklerini taşıdığı belirlenmiştir. Ustaların yörelerine özgü üretim yaptıkları, birbirlerinden etkilendikleri ancak tepeliklerin şehir ve bölgelere özgü özellikler taşıdıkları ifade edilmiştir. Van’da savat, Bitlis’de gümüş kakma, Mardin’de ise telkar, tekniği ile üretilen tepeliklerin birbirine yakın illerde üretilmesine rağmen farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Akdeniz ve Ege yöresinde üretilen tepeliklerde kakma tekniği kullanıldığı fakat uygulanan diğer kakma tekniklerinde kullanılan motiflerden farklı motifler kullanıldığı belirlenmiştir. İç Anadolu Bölgesi’nde özellikle Sivas’ da fes üzerine, doğrudan aralarında boşluk kalmayacak ve üst üste gelecek şekilde gümüş paralarla oluşturulan tepeliklerin kullanımından ayrıca Gaziantep ve Maraş illerinde hiç boşluk bırakılmadan işlenerek hazırlanan gelin feslerinden bahsedilmektedir. Anadolu’nun değişik illerinde üretilen tepeliklerde kullanılan teknik ve süsleme özelliklerinin ortaya koyulduğu çalışma illere ait fotoğraflarla desteklenmiştir.

Özder’in (1995) “İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları ve Çeşitli Özellikleri” isimli doktora tezinin amacı, tarihsel gelişim süreci içerisinde Orta Asya tarihi incelenerek Hunlar’dan günümüze kadar kadın baş süslemelerinin geçirdiği aşamaların belirlenmesidir. Ayrıca süsleme şekilleri, günümüzde bulunabilen örneklerin model, teknik, renk ve yöresel özelliklerinin belgelenmesi; bu sanatın sahip olduğu geleneksel değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara tanıtılması; günümüz ihtiyaçları doğrultusunda farklı tekniklerle bütünleştirilerek, turistik değeri olan, yurt içinde ve dışında kullanılabilir nitelikte, kaliteli ve sanatsal ürünler elde etme olanaklarının sağlanmasıdır. Yapılan araştırmada İç Anadolu bölgesi halkının elinde bulunan ve il müzelerinde tespit edilen 89 adet baş süsleme örneği tespit edilmiştir. Bu örnekler için belirlenen özellikler doğrultusunda bilgi formları hazırlanmış ve teknik çizimleri yapılmıştır. Araştırmacı çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır; Aksaray ilinde bulunan başlıkların bordo keçeden yapılp tepe kısmına üçgen motifli, kabartma desenli tepelik dikildiği görülmüştür. Kayseri müzesinde üç ayrı tipte başlık tespit edilmiştir. Bunlardan birisi, baş çevresinden tepeye doğru daralan bordo keçedendir. Diğer iki başlığın alt yapısı sert bir malzeme ile hazırlandıktan sonra üzeri kumaş kaplanarak baş

çevresi ve tepe yüzeyi maraşışi tekniği ile işlenmiştir. Kırşehir müzesinde iki ayrı tipte başlık tespit edilmiştir. Bunlardan birisi, sert zemin üzerine kumaş kaplanmış ve yüzeyi işlemelidir. Diğerleri, baş çevresinden tepeye doğru daralarak yükselen bordo keçedendir. Yöre halkının elinde bulunan başlıklar ise müzede tespit edilen keçe başlıklar gibi yukarıya doğru daralan tiptedir. Konya müzesinde bulunan saçlıklar ile yöre halkın elinde bulunan başlıklardaki saçlıkların şekil olarak birbirine benzediği görülmüştür. Nevşehir müzesinde, fes şeklindeki başlıkların üzerindeki tepelikler değişik formlarda olup, yüzeyleri taş kakma, kabartma ve telkari teknikleri ile süslenmiştir. Yöre halkının elinde bulunan başlıklar ise yuvarlak ve düz tepeli feslerdir. Sivas müzesinde dört ayrı tipte başlık tespit edilmiştir. Başlıklardan birisi, tepe kısmı yuvarlak ve alın kısmı tepeye kadar bir kumaş üzerine tutturulan peneslerle süslüdür. İkinci tip başlık bordo fes olup yüksek değildir. Üçüncüsü, bordo keçe festir ve tepeliği penesler ile oluşturulmuştur. Dördüncü tip başlık ise Kayseri müzesinde bulunan yüzeyi maraşışi tekniği ile işlenmiş olan fes tipindedir. Yozgat müzesinde tespit edilen başlıkların birinci tipi, alın kısmı ile tepesi penes dizisi ile süslenmiş olan başlıktır. İkinci tip ise; keçe fesin tepesinde, tepesi yuvarlak, kenarları zincirli tepelik bulunan başlıktır.

Büyük Yazıcı'nın (2008), "Trabzon İlinde Altın ve Gümüş İşlemeciliği" isimli doktora tezinin amacı, Trabzon İli altın ve gümüş takı işlemeciliği içerisinde yer alan hasır örgü, telkari, kazazlık tekniği ile üretilen takıları tespit etmek, bu takıların üretim tekniklerinin geçmiş ve günümüzdeki durumlarını incelemektir. Ayrıca, altın ve gümüş takıların yapımında kullanılan hammadde özelliklerini, araçlarını, üretim tekniklerini ve bu tekniklere bağlı olarak yapım aşamalarını belirlemektir. Araştırmacı verilerini elde etmek için, takı üretimi yapan ve takı ile uğraşanların özelliklerine (demografik özellikleri, meslek ile ilgili bilgiler, çalışma ortamları ve koşulları, takı ticaretine ilişkin bilgiler, sağlık sorunları vb.) yönelik bilgileri içeren görüşme formu hazırlamış ve 53 ustaya anket uygulamıştır. Ayrıca yörede üretilen altın ve gümüş takıların çeşidinin, üretim tekniğinin, yardımcı gereçlerinin, boyutlarının, süslemede kullanılan motif ve kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi amacı ile bilgi formları hazırlanmıştır. Yörede incelenen takılar arasından seçilen 100 takı için ayrı ayrı bilgi formları düzenlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, ustaların % 90.6'sının erkek, % 9.4'ünün kadın, % 37.7'sinin 31-35 , % 5.7'sinin 25 ve altı yaş aralığında olduğu, ustaların işe başlama yaşının en çok 12 yaş ve altında, en az 16-18 yaş olduğu tespit edilmiştir. Takıların tamamına yakınının gümüşten üretildiği belirlenmiştir. Bu takıların % 84.9'unda en çok bitkisel, % 1.9'

unda en az hayvansal motiflerin kullanıldığı ve en çok talep edilen takıların % 47.1' ini hasır takımların oluşturduğu tespit edilmiştir. Kullanılan desen ve motiflerin kaynağının % 41.5'inin ustaların yaratıcılıkları olduğu, ustaların % 83.0'nının ürettikleri takıların tasarımını kendilerinin yaptığı, % 56.6'sının eski ürünlerden esinlendikleri, % 3.8'inin tasarımcıya çizdirildiği saptanmıştır. Trabzon'da üretilen ürünlerin pazarlanmasında birden fazla pazarlama şeklinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Trabzon'da altın ve gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların orta yaş grubunda yoğunlaştığı ve bu meslekle ailelerinin geçimini sağladıkları görülmüştür. Ustaların % 88.7'si ailelerinin geçim kaynağını altın ve gümüş işlemeciliği ile sağlamakta olup, az sayıda ustanın birden fazla meslekte çalıştığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bilgiler ışığında ilde yapılan yerel teknikler, tek başına veya bir kaçı bir arada kullanılarak, kullanışlılık ve fonksiyonellik özellikleri göz önünde tutularak değişik ve yeni takı tasarımları hazırlanmıştır.

Kamiloğlu'nun (2009), "Mardin İli Gümüş İşlemeciliği ve Yörede Yapılan Ürünlerin Bazı Özellikleri" isimli doktora tezinin amacı, Mardin İlindeki gümüş işlemeciliğinde kullanılan telkari tekniği ile üretilen giyim ve ev aksesuarı ürünler, Mardin Müzesi'nde bulunan gümüş ürünler ve bu ürünlerin yapım tekniklerinin geçmiş ve günümüzdeki durumunu tespit etmektir. Ayrıca, Mardin İli gümüş işlemeciliğinde kullanılan araçları, yörede yapılan telkari tekniğinin yapım aşamaları, üretilen ürünlerin özelliklerini, gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların özelliklerini belirlemektir. Araştırmacı, verilerini elde etmek için gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların demografik özelliklerini, gümüş işlemeciliğine ait mesleki bilgilerini, gümüş ürünlerin ticaret ve çalışma ortamına ait bilgileri tespit etmek amacıyla görüşme formu hazırlamıştır. Bu formlar ile 75 ustaya anket uygulamıştır. Yöredeki gümüş ürünlerin tespiti için hazırlanan bilgi formlarında boyut, teknik, desen, kullanım özellikleri ve kaynak kişi bilgileri yer almaktadır. Atölye ve mağazalarda incelenen ve fotoğrafları çekilen 210 ürün arasından seçilen 46 giyim aksesuarı, 11 kullanım amaçlı aksesuar ile Mardin Müzesi'nde incelenen 22 giyim aksesuarı için toplam 112 adet bilgi formu düzenlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, Mardin'de ustaların % 92'sinin erkek, % 8'inin kadın, % 41'inin 21-30 , % 12'sinin 41 ve üzeri yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Ustaların mesleğe başlama yaşı 10-14 yaş aralığında olup, mesleği daha çok ustadan ve aileden öğrendikleri belirlenmiştir. Ustaların gümüş işlemeciliğini atölyede yaptıkları gibi evde de yaptıkları görülmüştür. Kullanılan hammaddenin yani gümüşün

külçe olarak İstanbul'dan alınarak Mardin' de tel haline getirildiği, kullanım özelliği ve modeline göre 950 ve 975 ayar gümüş kullandıkları, incelik gerektiren ürünlerin daha uzun sürede, işçilik gerektirmeyenlerin ise daha kısa sürede ve daha çok sayıda üretildiği belirlenmiştir. Ustaların % 100'ünün giyim aksesuarlarından en çok kolye, yaka iğnesi, küpe, tespih, % 64' ü ise en az çanta, % 100'ünün ev aksesuarlarından en çok şekerlik, tepsi, takunya, % 66.6'sının en az kaşığı, % 100'ünün kullanım amaçlı aksesuarlardan tespih, % 73.3'ünün en az küçük el aynası ve ilaç kutusu üretmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yörede, giyim aksesuarlarından, yaka iğnesi, kolye ucu, küpe, yüzük, bileklik, bilezik, ev aksesuarlarından, şekerlik, gondol, takunya, tepsi, mücevher kutusu, kullanım amaçlı aksesuarlardan ise; anahtarlık, sigaralık, sigara ağızlığı, çakmak kılıfı, ilaç kutusu, anahtarlık ve tespihin tercih edildiği görülmüştür. Ürünlerin model tasarımını, ustaların % 70.7'sinin kendileri tarafından, % 13.3'ünün başkalarından temin ettikleri, % 42.6'sının en çok bitkisel, % 9.3'ünün en az sembolik motifleri kullandıkları saptanmıştır. Mardin Müzesi'nde tespit edilen ürünler arasında bilezik, kolye, küpe, saç tokası, saç iğnesi, tarak, sürmedan, tepelik, kemer, sigaralık ve mücevher kutuları bulunmaktadır. Bu ürünlerin yapımında telkari tekniği yanı sıra kabartma, kalem işi, ajur işi ve kakma teknikleri kullanıldığı belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırma bir müze çalışması olduğu için alan araştırması niteliğindedir. Ankara İlinde bulunan tepelikler incelendiğinden betimsel bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, Ankara İlinde bulunan kadın baş süslemelerindeki tepelikler oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini Ankara İlinde bulunan Etnografya Müzesi'nde 86 adet, Prof. Ülker Muncuk Müzesi'nde 2 adet, Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi'nde 14 adet ve Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi'nde 8 adet olmak üzere toplam 110 adet tepelik oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Ankara İli müzelerinde bulunan tepeliklerin katalogunun oluşturulması için bilgi formu düzenlenmiştir.

Ankara İlinde bulunan Etnografya Müzesi, Prof. Ülker Muncuk Müzesi, Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi ve Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi'nde tespit edilen tepeliklerin genel-detay fotoğrafları çekilmiştir. Düzenlenen bilgi formları, incelenen her bir ürün için kullanılmıştır. Bilgi formları doğrultusunda tepeliklerin biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özellikleri elde edilmiştir.

Tepelik bilgi formlarında yer alan boyut ölçüleri alınırken en, boy, çap, penes çapı ve zincir uzunluklarında çelik cetvel, yükseklik ölçülerinde ise; profil tarağı kullanılmıştır.

Tepeliklerin teknik çizimleri, bu konuda uzman kişilerin kontrolünde hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

İncelenen tepeliklerin ele alınan özelliklerini (biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon) ortaya koyan bilgi formlarından elde edilen veriler SPSS 13. 0 programına aktararak frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır. Elde edilen değerlere göre tablolar hazırlanmış ve yorumları yapılmıştır. Hazırlanan bazı tablolarda, birden fazla özelliğin birlikte ele alındığı durumlarda toplam belirtilmemiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı doğrultusunda hazırlanan bilgi formlarından elde edilen bulgular yer almaktadır.

1. Ankara İlinde Bulunan Tepeliklerde Belirlenen Biçim, Boyut, Malzeme, Teknik, Renk, Süsleme ve Kompozisyon Özellikleri

Ankara İlinde bulunan tepeliklerde belirlenen biçim, boyut, malzeme, teknik, renk, süsleme ve kompozisyon özelliklerine ilişkin dağılımlar aşağıda yer almaktadır.

1.1. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dağılımı

İncelenen tepeliklerin biçimlerine ait döküm Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dökümü

Örnek No	Biçim Özellikleri		Örnek No	Biçim Özellikleri		Örnek No	Biçim Özellikleri	
	Kare	Daire		Kare	Daire		Kare	Daire
1	x		38		x	75		x
2	x		39		x	76		x
3	x		40		x	77		x
4	x		41		x	78		x
5	x		42		x	79		x
6	x		43		x	80		x
7	x		44		x	81		x
8	x		45		x	82		x
9	x		46		x	83		x
10	x		47		x	84		x
11		x	48		x	85		x
12		x	49		x	86		x
13		x	50		x	87		x
14		x	51		x	88		x
15		x	52		x	89		x
16		x	53		x	90		x
17		x	54		x	91		x
18		x	55		x	92		x

Tablo 1. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dökümü (Devamı)

Örnek No	Biçim Özellikleri		Örnek No	Biçim Özellikleri		Örnek No	Biçim Özellikleri	
	Kare	Daire		Kare	Daire		Kare	Daire
19		x	56		x	93		x
20		x	57		x	94		x
21		x	58		x	95		x
22		x	59		x	96		x
23		x	60		x	97		x
24		x	61		x	98		x
25		x	62		x	99		x
26		x	63		x	100		x
27		x	64		x	101		x
28		x	65		x	102		x
29		x	66		x	103		x
30		x	67		x	104		x
31		x	68		x	105		x
32		x	69		x	106		x
33		x	70		x	107		x
34		x	71		x	108		x
35		x	72		x	109		x
36		x	73		x	110		x
37		x	74		x			

Tablo 1’de dökümü verilen tepeliklerin biçim özelliklerine göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tepeliklerde Belirlenen Biçim Özellikleri Dağılımı

Biçim Özellikleri	f	%
Kare Biçimli	10	9.1
Daire Biçimli	100	90.9
Toplam	110	100

Tablo 2 incelendiğinde, tepeliklerin % 90.9’unun daire, % 9.1’inin kare biçimli oldukları görülmektedir.

Elde edilen bu veriye göre, tepeliklerde daha çok daire biçimi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tepeliklerde daha çok daire biçiminin tercih edilme sebebi; daire biçimli tepeliklerin şekil itibari ile feslerin üzerinde kare tepeliklere göre düzgün durması olduğu düşünülmektedir. Kare biçimli tepeliklerin ise, Türk insanının kullanım

eşyalarına getirdikleri yenilik, farklılık ve yaratıcılık sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir.

1.2. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dağılımı

Tespit edilen tepelikler kare ve daire olmak üzere iki farklı biçimdedir. Kare biçimli ürünlerde en-boy, daire biçimlerde çap ve tümünde yükseklik ölçüleri tespit edilmiştir. Ayrıca, tepeliklerin bir kısmında kullanılmış olan penes ve zincirlerin de ölçüleri belirlenmiştir. Bazı tepeliklerin zincir uzunluklarının aynı, bazılarının ise; ön ve arka zincir uzunluklarının farklı ölçülerde oldukları tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örneklerde zincir uzunluğu ölçüleri, ön ve arka zincir uzunluğu olarak ayrı ayrı ele alınmıştır.

İncelenen tepeliklerin özellikleri dikkate alınarak belirlenen boyutların dökümü Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dökümü

Örnek No	Boyutlar							
	En (Kare)	Boy(Kare)	Çap (Diare)	Yükseklik	Penes Çapı	Zincir Uzunluğu	Ön Zincir Uzunluğu	Arka Zincir Uzunluğu
1	14.3	14.4	-	1.3	-	-	-	-
2	13.3	13.3	-	1.4	-	-	-	-
3	13.5	13.5	-	1.2	-	-	-	-
4	12.5	12.5	-	1.1	-	-	-	-
5	12	12.5	-	1.1	-	-	-	-
6	13.1	13.1	-	1.4	-	-	-	-
7	12.4	12.4	-	0.9	-	-	-	-
8	12.5	12.7	-	1	1.1	-	7	-
9	13	13	-	1.2	1.7	-	6	-
10	12.8	12.8	-	1.2	-	-	-	-
11	-	-	11.9	2	1.2	7.5	-	-
12	-	-	12	1.5	-	7	-	-
13	-	-	12.5	1.3	-	4.5	-	-
14	-	-	12.3	1.9	1.6	8.5	-	-
15	-	-	12.5	0.8	-	6	-	-
16	-	-	8.5	1.5	1.6	5.5	-	-
17	-	-	12	2.8	1.4	1	-	-
18	-	-	12.8	0.9	7	-	-	-
19	-	-	12.5	2.1	-	-	-	-
20	-	-	12	1.2	-	-	-	-

Tablo 3. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dökümü (Devamı)

Örnek No	Boyutlar							
	En (Kare)	Boy(Kare)	Çap (Diare)	Yükseklik	Penes Çapı	Zincir Uzunluğu	Ön Zincir Uzunluğu	Arka Zincir Uzunluğu
21	-	-	12.8	4.8	1.7	-	5.5	10.5
22	-	-	12.5	1.3	-	6.2	-	-
23	-	-	13.5	1.5	-	7	-	-
24	-	-	12.6	1.6	-	7.5	-	-
25	-	-	12.6	1.2	-	7	-	-
26	-	-	11.8	1.5	-	7	-	-
27	-	-	12.3	1.3	-	7.2	-	-
28	-	-	12.5	1.6	2	10	-	-
29	-	-	11.5	3.2	-	-	-	-
30	-	-	12.1	2.1	-	-	-	-
31	-	-	9.5	0.4	-	-	-	-
32	-	-	9.5	1.7	-	-	-	-
33	-	-	16.5	6	1.7	6.6	-	-
34	-	-	12	1	-	-	-	-
35	-	-	11	1.3	-	-	-	-
36	-	-	13.3	3.4	-	-	-	-
37	-	-	10.2	2	-	-	-	-
38	-	-	12.5	2.5	-	-	-	-
39	-	-	12.2	2.5	1.6	10	-	-
40	-	-	11.9	1	-	10	-	-
41	-	-	11.5	1.6	1.7	7.2	-	-
42	-	-	12.3	1.5	-	7	-	-
43	-	-	11.4	3	1.6	-	12.5	31.5
44	-	-	12	1	-	-	-	-
45	-	-	12.5	2.5	-	-	-	-
46	-	-	12.6	1.8	-	-	-	-
47	-	-	17.5	6.4	-	-	-	-
48	-	-	16.4	4.4	-	-	-	-
49	-	-	14	5	-	-	-	-
50	-	-	11	3.5	-	-	-	-
51	-	-	5.8	5.8	1.5	-	5.7	-
52	-	-	12.2	4.4	-	-	-	-
53	-	-	10.6	3.3	-	-	-	-
54	-	-	10.1	2.1	1.7	10.5	-	-
55	-	-	11	3.8	1.8	10.3	-	-
56	-	-	11	2.9	1.9	11.6	-	-
57	-	-	11.3	3.3	2	14	-	-
58	-	-	12.5	3	-	-	-	-
59	-	-	11.5	3	2	11.5	-	-
60	-	-	13	1.2	-	-	-	-

Tablo 3. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dökümü (Devamı)

Örnek No	Boyutlar							
	En (Kare)	Boy(Kare)	Çap (Diare)	Yükseklik	Penes Çapı	Zincir Uzunluğu	Ön Zincir Uzunluğu	Arka Zincir Uzunluğu
61	-	-	11.2	2.9	-	2	-	-
62	-	-	15.5	4.5	1.8	-	-	-
63	-	-	14.4	3.9	1.8	-	-	-
64	-	-	15.5	3.8	2.2	-	-	-
65	-	-	18.2	8.6	3	-	-	-
66	-	-	19.9	8.6	2.7	-	-	-
67	-	-	14	1.3	-	-	-	-
68	-	-	9.3	1.9	1.3	7	-	-
69	-	-	9	2.6	-	-	-	-
70	-	-	10.2	1.6	-	-	-	-
71	-	-	7.7	4	-	-	-	-
72	-	-	11.8	1.9	-	-	-	-
73	-	-	15.5	3.3	-	-	-	-
74	-	-	12	2.3	1.8	12	-	-
75	-	-	14.8	4.6	-	-	-	-
76	-	-	10.2	3.6	-	-	-	-
77	-	-	12.5	3.1	-	-	-	-
78	-	-	10.2	3.3	-	-	-	-
79	-	-	11.3	2	1.5	9.3	-	-
80	-	-	10	3	2	9.3	-	-
81	-	-	11	2.7	2	7	-	-
82	-	-	10.2	5.3	2.2	14.5	-	-
83	-	-	10.7	3.5	-	12.5	-	-
84	-	-	10.5	4.2	2.3	12.5	-	-
85	-	-	10	4.5	2	13	-	-
86	-	-	11	3.5	-	-	-	-
87	-	-	10.2	3.8	-	-	-	-
88	-	-	11	3.4	2	9.2	-	-
89	-	-	13.5	3.2	-	-	-	-
90	-	-	10.5	3.8	-	-	-	-
91	-	-	11	3.4	-	-	-	-
92	-	-	11	4.4	-	-	-	-
93	-	-	12.5	0.3	1.2	8	-	-
94	-	-	10.6	2.8	1.8	10.1	-	-
95	-	-	12.5	1.8	-	-	-	-
96	-	-	10.7	2.7	-	11.4	-	-
97	-	-	12.5	5	1.8	8	-	-
98	-	-	13.9	2.8	1.9	-	11.5	25
99	-	-	13	4.5	1.8	-	15	9.5

Tablo 3. Tepeliklerde Belirlenen Boyut Dökümü (Devamı)

Örnek No	Boyutlar							
	En (Kare)	Boy(Kare)	Çap (Daire)	Yükseklik	Penes Çapı	Zincir Uzunluğu	Ön Zincir Uzunluğu	Arka Zincir Uzunluğu
100	-	-	10.1	3.4	-	-	-	-
101	-	-	11	0.2	1.5	-	-	-
102	-	-	12.5	0.2	1.3	-	-	-
103	-	-	7.2	0.3	1.3	-	-	-
104	-	-	7.5	0.3	2	-	-	-
105	-	-	11	1.4	2	-	-	-
106	-	-	11	0.5	2	-	-	-
107	-	-	10	1.5	2.1	-	-	-
108	-	-	11.5	0.4	1.6	-	-	-
109	-	-	12.2	0.4	1.9	-	-	-
110	-	-	6.2	1.8	1.3			

Tablo 3’de dökümü verilen tepeliklerde belirlenen boyut dağılımları; genel boyut dağılımı, en, boy, çap ve yükseklik dağılımı, penes çapı ve zincir uzunlukları dağılımı olmak üzere üç farklı şekilde ele alınarak Tablo 4, 5 ve 6’da sunulmuştur.

Tepeliklerde belirlenen genel boyut dağılımları Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Tepeliklerde Belirlenen Genel Boyut Dağılımı

Boyut	f	%
En-boy (kare)	10	9.1
Çap (daire)	100	90.9
Yükseklik	110	100.0
Penes Çapı	47	42.3
Zincir Uzunluğu	40	36.0
Ön Zincir Uzunluğu	7	6.3
Arka Zincir Uzunluğu	4	3.6

n: 110

Not: Bazı tablolarda, birden fazla özelliğin birlikte ele alındığı durumlarda toplam belirtilmemiştir.

Tablo 4 incelendiğinde tepeliklerin % 9.1’inin en-boya sahip olduğu (kare biçimli), % 90.9’unun ise çapa (daire biçimli) sahip olduğu belirlenmiştir. % 100’ünün yüksekliği olduğu, % 42.3’ünde penes çapı, % 36’ında zincir uzunluğu, % 6.3’ünde ön zincir uzunluğu, % 3.6’ında arka zincir uzunluğu bulunmaktadır.

Elde edilen verilere göre tepeliklerin tamamının yüksekliğe sahip olduğu, büyük bir kısmının çapının olduğu, yarıya yakınında penes ve zincir bulunduğu, ön ve arka zincir kullanımının az olduğu belirlenmiştir.

İncelenen kare biçimli tepeliklerin en- boy ölçüleri, daire biçimli tepeliklerin çap ölçüleri ve tüm tepeliklerin yükseklik dağılımı Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Tepeliklerde Belirlenen En, Boy, Çap ve Yükseklik Dağılımı

Kare Biçimli						Daire Biçimli					
En			Boy			Çap			Yükseklik		
cm	f	%	cm	f	%	cm	f	%	cm	f	%
12.0	1	0.9	12.4	1	0.9	5.8	1	0.9	0.2	2	1.8
12.4	1	0.9	12.5	2	1.8	6.2	1	0.9	0.3	3	2.7
12.5	2	1.8	12.7	1	0.9	7.2	1	0.9	0.4	3	2.7
12.8	1	0.9	12.8	1	0.9	7.5	1	0.9	0.5	1	0.9
13.0	1	0.9	13.0	1	0.9	7.7	1	0.9	0.8	1	0.9
13.1	1	0.9	13.1	1	0.9	8.5	1	0.9	0.9	2	1.8
13.3	1	0.9	13.3	1	0.9	9.0	1	0.9	1.0	4	3.6
13.5	1	0.9	13.5	1	0.9	9.3	1	0.9	1.1	2	1.8
14.3	1	0.9	14.4	1	0.9	9.5	2	1.8	1.2	6	5.5
						10.0	3	2.7	1.3	6	5.5
						10.1	2	1.8	1.4	3	2.7
						10.2	6	5.5	1.5	6	5.5
						10.5	2	1.8	1.6	4	3.6
						10.6	2	1.8	1.7	1	0.9
						10.7	2	1.8	1.8	3	2.7
						11.0	12	10.9	1.9	3	2.7
						11.2	1	0.9	2.0	3	2.7
						11.3	2	1.8	2.1	3	2.7
						11.4	1	0.9	2.2	1	0.9
						11.5	4	3.6	2.3	1	0.9
						11.8	2	1.8	2.5	2	1.8
						11.9	2	1.8	2.6	1	0.9
						12.0	6	5.5	2.7	2	1.8
						12.1	1	0.9	2.8	3	2.7
						12.2	3	2.7	2.9	2	1.8
						12.3	3	2.7	3.0	4	3.6
						12.5	13	11.8	3.1	1	0.9
						12.6	3	2.7	3.2	2	1.8
						12.8	2	1.8	3.3	4	3.6
						13.0	2	1.8	3.4	4	3.6
						13.3	1	0.9	3.5	3	2.7
						13.5	2	1.8	3.6	1	0.9
						13.9	1	0.9	3.8	4	3.6
						14.0	2	1.8	3.9	1	0.9
						14.4	1	0.9	4.0	1	0.9
						14.8	1	0.9	4.2	1	0.9
						15.5	3	2.7	4.4	3	2.7
						16.4	1	0.9	4.5	3	2.7
						16.5	1	0.9	4.6	1	0.9
						17.5	1	0.9	4.8	1	0.9
						18.2	1	0.9	5.0	2	1.8
						19.9	1	0.9	5.3	1	0.9
									5.8	1	0.9
									6.0	1	0.9
									6.4	1	0.9
									8.6	2	1.8

n: 110

Tablo 5’de kare biçimli tepeliklerin en ve boy ölçüleri incelendiğinde, en ölçülerinin % 1.8 oranında 12.5 cm olduğu, diğer ürünlerde ise; % 0.9 oranında 12 cm ile 14.3 cm arasında farklı en ölçüsü kullanıldığı belirlenmiştir. Boy ölçüsülerinde yine en ölçülerinde olduğu gibi % 1.8 oranında 12.5 cm kullanılmış olup ve diğer ürünlerde ise; % 0.9 oranında 12.4 cm ile 14.4 cm aralığında yine farklı ölçüler kullanıldığı tespit edilmiştir.

Daire biçimli tepeliklerin çap ölçülerinin 5.8 cm ile 19.9 cm aralığında olduğu belirlenmiştir. Ürünlerde kullanılan çap ölçüsünün % 11.8’inde 12.5 cm, % 10.9’unda ise 11 cm olduğu görülmüştür. Diğer ürünlerde ölçülerin değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Tepeliklerin tümünde yükseklik ölçülerinin 0.2 cm ile 8.6 cm aralığında olduğu görülmektedir. İncelenen örneklerde kullanılan yükseklik ölçüsünün % 5.5’inde 1.2 cm, diğer % 5.5’inde 1.3 cm ve diğer % 5.5’inde ise; 1.5 cm olduğu belirlenmiştir. Diğer ürünlerde yükseklik ölçülerinin ise değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Elde edilen bu veriye göre tepeliklerin kare biçimlilerinde en ölçülerinin 12 cm ile 14.3 cm arasında, boy ölçülerinin 12.4 cm ile 14.4 cm aralığında, daire biçimli tepeliklerin çap ölçülerinin ise; 5.8 cm ile 19.9 cm aralığında olduğu belirlenmiştir. Tepeliklerde kullanılan yüksekliklerin 0.2 cm ile 8.6 cm aralığında değişkenlik gösterdiği ancak ağırlıklı olarak 1.2 cm, 1.3 cm ve 1.5 cm yükseklik ölçüsünün tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tepeliklerin ana boyutları baş ölçüleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle ölçüler arasında büyük farklar görülmemektedir. Yüksekliği fazla olmayan tepeliklerin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiş ancak yüksek olanlara da rastlanmıştır. Tepelik başta kullanılan bir takıdır. Dolayısıyla günlük yaşamda daha rahat ve kolay kullanım nedeniyle yüksekliği fazla olmayan tepeliklerin tercih edildiği düşünülmektedir. Yüksek tepelikler ise; daha gösterişli ve ağırdır. Bu nedenle özel günlerde kullanıldığı düşünülen bu tepeliklerin daha az tercih edildiği söylenebilir.

İncelenen tepeliklerde belirlenen penes çapı, zincir uzunluğu, ön zincir ve arka zincir uzunlukları dağılımı Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6. Tepeliklerde Belirlenen Penes Çapı, Zincir, Ön ve Arka Zincir Uzunlukları Dağılımı

Penes Çapı			Zincir Uzunluğu			Ön Zincir Uzunluğu			Arka Zincir Uzunluğu		
cm	f	%	cm	f	%	cm	f	%	cm	f	%
1.1	1	0.9	1.0	1	0.9	5.5	1	0.9	9.5	1	0.9
1.2	2	1.8	2.0	1	0.9	5.7	1	0.9	10.5	1	0.9
1.3	4	3.6	4.5	1	0.9	6.0	1	0.9	25.0	1	0.9
1.4	1	0.9	5.5	1	0.9	7.0	1	0.9	31.5	1	0.9
1.5	3	2.7	6.0	1	0.9	11.5	1	0.9			
1.6	5	4.5	6.2	1	0.9	12.5	1	0.9			
1.7	5	4.5	6.6	1	0.9	15.0	1	0.9			
1.8	7	6.4	7.0	8	7.3						
1.9	3	2.7	7.2	2	1.8						
2.0	10	9.1	7.5	2	1.8						
2.1	1	0.9	8.0	2	1.8						
2.2	2	1.8	8.5	1	0.9						
2.3	1	0.9	9.2	1	0.9						
2.7	1	0.9	9.3	2	1.8						
3.0	1	0.9	10.0	3	2.7						
			10.1	1	0.9						
			10.3	1	0.9						
			10.5	1	0.9						
			11.4	1	0.9						
			11.5	1	0.9						
			11.6	1	0.9						
			12.0	1	0.9						
			12.5	2	1.8						
			13.0	1	0.9						
			14.0	1	0.9						
			14.5	1	0.9						

n: 110

Tablo 6 incelendiğinde tepeliklerde kullanılan penes çap ölçüsünün 1.1 cm ile 10.6 cm aralığında olduğu tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığında tepeliklerde kullanılan penes çap ölçüsünün % 8.2’sinin 2 cm, % 5.4’ünün 1.8 cm, % 4.5’inin 1.6, % 3.6’sının 1.3 cm ve diğer % 3.6’sının ise 1.7 cm olduğu görülmüştür. Diğer örnekler incelendiğinde penes çap ölçüsünün değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

Tepeliklerde kullanılan zincirlerin tabloya göre dağılımına bakıldığında bazı örneklerde zincirlerin tüm çevre için bazılarında ise ön kısım ve arka kısımdaki uzunlukları açısından ayrı ayrı incelenmiştir. Buna göre tüm çevre için kullanılan zincir uzunluğu 1 cm ile 14.5 cm aralığındadır. Fakat örneklerin % 8.2’sinde 7 cm, % 1.8’inde ise 8 cm, diğer % 1.8’inde 10 cm ve diğer % 1.8’inde 12.5 cm olduğu belirlenmiştir. Diğer ürünlerde ise; uzunlukların değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Ön zincir ve arka zincir kullanılan tüm örneklerde, ön zincir uzunluğunun % 0.9 oranında 4.5 cm ile 15 cm aralığında farklı ölçülerde olduğu belirlenmiştir. Arka zincir uzunluğunun ise yine % 0.9 oranında 6.6 cm ile 31.5 cm aralığında değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

Elde edilen bu veriye göre tepeliklerin penes çap ölçülerinin 1.1 cm ile 10.6 cm aralığında olduğu, 2 cm çapındaki penes kullanımının yaygın olduğu ve çap ölçüsünün her bir üründe değişkenlik gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Zincir uzunluklarında ise tüm çevre için kullanılan zincir uzunluğu 1 cm ile 14.5 cm aralığında olup 7 cm uzunluğundaki zincirlerin kullanımının yaygın olduğu ve diğer her bir üründe ise; uzunlukların değişkenlik gösterdiği, ön zincir ve arka zincir için kullanılan ölçülerde 4.5 cm ve 12.5 cm aralığında farklı ölçülerde olduğu, arka zincir uzunluğunun ise 6.6 cm ve 31.5 cm aralığında yine değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

Tepeliklerde tüm çevre için kullanılan zincir uzunlukları değişkenlik göstermektedir. Bunun sebebinin tepeliklerin, fes üzerinde ya da fessiz kullanılmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Ön zinciri kısa, arka zinciri uzun olan tepelikler diğerlerine göre daha gösterişlidir. Bu nedenle özel günlerde kullanıldığı söylenebilir.

1.3. Tepeliklerde Belirlenen Malzeme Özellikleri Dağılımı

Tepeliklerin büyük bir kısmının üretiminde kullanılan malzemeler metaldir. Bu metallerin tespit edilebilmesi için tepeliklerden parça alınarak laboratuvar ortamında inceleme yapılması gerekmektedir. Tepeliklerin müze koleksiyonlarında bulunması ve eser niteliği taşıması nedeniyle böyle bir çalışma mümkün olamamış ve malzeme tespiti sağlanamamıştır. Bu nedenle başlıklarda kullanılan metal çeşitlerine göre malzeme özellikleri tablosu oluşturulamamıştır.

Ancak incelenen tepelikleri üretiminde kullanılan malzemeye göre metalden üretilen (Örnek No: 1-110) ve değişik malzemelerden oluşturulan tepelikler (Örnek No: 100-110) olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür.

Değişik malzemelerden oluşturulan tepelikler kendi içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Tepeliklerin, yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen peneslerle oluşturulan (Örnek No: 101,102,103), yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen paralarla oluşturulan (Örnek No: 109), yuvarlak plaka etrafına boncuk ve peneslerle oluşturulan (Örnek No: 104,108), yuvarlak plaka etrafına boncuk ve paralarla oluşturulan (Örnek No: 105,106,107) ve yalnızca peneslerle oluşturulan tepelikler (Örnek No: 110) olmak üzere

beş farklı şekilde oldukları görülmektedir. Bu gruptaki tepelikler, malzemelerin başlık ya da fes üzerine tutturmasıyla oluşturulmuştur.

Kullanılan malzemelere göre belirlenen tepelik gruplarının dağılımı Tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7. Tepeliklerin Kullanılan Malzemelere Göre Tepelik Gruplarının Dağılımı

	f	%
Metal Tepelikler	100	90.9
Değişik Malzemelerle Oluşturulan Tepelikler		
Yuvarlak Plaka Etrafına Yerleştirilen Peneslerle Oluşturulan Tepelikler	3	2.7
Yuvarlak Plaka Etrafına Yerleştirilen Paralarla Oluşturulan Tepelikler	1	0.9
Yuvarlak Plaka Etrafına Yerleştirilen Boncuk ve Paralarla Oluşturulan Tepelikler	2	1.8
Boncuk ve Paralarla Oluşturulan Tepelikler	3	2.7
Yalnızca Peneslerle Oluşturulan Tepelikler	1	0.9
Toplam	110	100

Tablo 7 incelendiğinde, tepeliklerin % 90.9’unun metal, değişik malzemelerden oluşturulan tepelik çeşitlerinden % 2.7’sinin yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen peneslerle oluşturulan ve diğer % 2.7’sinin boncuk ve paralarla oluşturulan, % 1.8’inin yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen boncuk ve paralarla oluşturulan, % 0.9’unun yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen paralarla ve diğer % 0.9’unun yalnızca peneslerle oluşturulan tepelikler olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen bu veriye göre, tepeliklerin tamamına yakını metal malzemenin üretilmiştir.

Tepeliklerin yüzeyindeki süslemelerde renkli cam ve sentetik boncuk kullanımının yanı sıra doğal taşlarda kullanılmıştır. Bu taşlardan özellikle mercan taşının tercih edildiği görülmektedir. Bu taşın tercih edilme sebebinin ekonomik ve kolay bulunan bir malzeme olduğu düşünülmektedir.

Tepeliklerin dış kenar süslemelerinde ise zincir, penes, değişik biçimlerde metal süslemeler, renkli cam ve sentetik boncuklar kullanılmıştır.

Tablo 8. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikler Dökümü (Devamı)

Örnek No	Teknik Özellikler													
	Zeminde						Süslemede							
	Savat	Gümüş Kakma	Telkari	Delik işi	Tel işi	Mine	Telkari	Tel işi	Tombak	Kalıpla Kabartma	Mıhlama(Sıvama)	Güverse	Astar işi	Kazaz
36		x									x			
37		x												
38		x												
39		x												
40		x												
41		x												
42		x												
43		x								x				
44		x												
45		x												
46		x												
47		x							x					
48		x												
49		x		x	x							x		
50			x									x		
51		x			x		x					x	x	
52					x									
53					x						x	x		
54					x						x			
55					x						x			
56					x									
57					x						x	x		
58					x						x			
59					x						x			
60		x			x							x		
61					x	x					x	x		
62			x		x			x		x	x		x	
63			x		x			x		x	x		x	
64			x		x						x		x	
65					x					x	x	x		
66					x					x	x	x		
67			x			x			x			x		
68			x							x	x			
69			x								x	x		
70			x								x			
71			x								x			
72			x								x	x		
73			x								x			
74			x						x				x	
75			x						x			x		
76			x									x	x	

Tablo 8. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikler Dökümü (Devamı)

Teknik Özellikler														
Örnek No	Zeminde						Süslemede							
	Savat	Gümüş Kakma	Telkari	Delik işi	Tel işi	Mine	Telkari	Tel işi	Tombak	Kalıpla Kabartma	Mıhlama(Sıvama)	Güverse	Astar işi	Kazaz
77			x						x		x	x		
78			x						x		x	x	x	
79			x								x			
80			x								x			
81			x								x			
82			x							x	x	x		
83			x								x	x		
84			x						x		x			
85			x						x	x	x			
86			x						x		x	x		
87			x								x	x		
88			x						x	x	x		x	
89			x								x			
90			x								x	x		
91			x								x	x		
92			x								x	x		
93			x								x	x		
94			x								x	x		
95			x			x			x		x	x		
96			x								x	x		
97			x				x						x	
98	x	x												
99	x										x			
100		x							x					x
101			x								x	x		
102					x						x	x		
103			x								x	x		
104			x								x			
105														
106														
107														
108			x								x			
109		x												
110														

Tablo 8’de dökümü verilen tepeliklerin zemin ve süslemede belirlenen teknik özelliklerine göre dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Tepeliklerde Belirlenen Teknik Özellikler Dağılımı

Teknik Özellikler	f	%
Zeminde		
Savat	2	1.8
Gümüş Kakma	54	49.1
Telkari	39	35.1
Delik işi	1	0.9
Tel işi	18	16.2
Mine	3	2.7
Süslemede		
Telkari	3	2.7
Tel işi	3	2.7
Tombak	13	11.8
Kalıpla Kabartma	10	9.0
Mıhlama(Sıvama)	47	42.3
Güverse	30	27.0
Astar işi	9	7.2
Kazaz	1	0.9

n: 110

Tablo 9 incelendiğinde, tepeliklerin zemininde % 49.1’inde gümüş kakma, % 35.1’inde telkari, % 16.2’sinde tel işi, % 2.7’sinde mine, % 1.8’inde savat ve % 0.9’unda delik işi tekniği kullanılmıştır.

Süsleme de ise % 42.3’ünde mıhlama (sıvama), % 27.0’ında güverse, % 11.8’inde tombak , % 2.7’sinde telkari ve diğer % 2.7’sinde tel işi, % 0.9’unda kazaz tekniği kullanıldığı görülmektedir.

Elde edilen bu veriye göre, tepeliklerin zemininde daha çok gümüş kakma, telkari ve tel işi tekniğinin kullanıldığı, mine, savat ve delik işi tekniğinin daha az kullanıldığı, süslemede ise mıhlamanın (sıvama) ağırlıklı olarak kullanıldığı, kazaz, telkari ve tel işi tekniğinin daha az tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.

Tepeliklerin zemininde en çok gümüş kakma tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun sebebinin tekniğin malzeme açısından her türlü metal üzerine kolay uygulanabilmesidir. İşçilik gerektiren bu teknik diğer metallerle uyum gösterdiğinden bakır gibi ekonomik malzemeyle çalışıldığında fiyat düşmekte, gümüş gibi daha pahalı malzemeyle çalışıldığında maliyet artmaktadır. Bu nedenle diğer tekniklere göre hem üretici hemde tüketici tarafından tercih edildiği düşünülmektedir.

Gümüş malzeme ile yapılan telkari tekniğinin; maliyetinin yüksek olması nedeniyle, gümüş kakma tekniğine nazaran, daha az tercih edildiği ve gelir düzeyi yüksek kişilere hitap ettiği düşünülmektedir.

Süslemeye ise; sıvama mıhlamanın tercih sebebinin fazla işçilik gerektirmemesi olduğu söylenebilir. Doğal taş, renkli cam ve sentetik boncukların değerli olmaması, bu tekniğin sıkça kullanımına bir neden olarak gösterilebilir.

1.5. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dağılımı

İncelenen tepeliklerin süslemesinde belirlenen renkler, metal ve fes üzerine değişik malzemelerle oluşturulan tepeliklerin süslemesinde kullanılan doğal taş, cam ve sentetik boncukların renkleri olup dökümü Tablo 10'da verilmektedir.

Tablo 10. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dökümü

Renk Özellikleri																					
Örnek No	Süslemeye										Örnek No	Süslemeye									
	Kırmızı	Mavi	Beyaz	Turuncu	Kahverengi	Sarı	Yeşil	Pembe	Bordo	Siyah		Kırmızı	Mavi	Beyaz	Turuncu	Kahverengi	Sarı	Yeşil	Pembe	Bordo	Siyah
1											56										
2											57		x		x	x					
3											58							x			
4											59				x						
5											60										
6											61				x	x		x			
7											62				x						
8											63	x	x					x			
9											64		x			x					
10											65	x									
11											66	x	x								
12											67										
13											68	x									
14		x									69							x			
15											70	x									
16											71			x							
17	x										72	x									
18											73	x	x			x		x			
19											74		x			x		x			
20											75										
21											76	x				x		x			
22											77		x		x	x	x	x			
23		x									78				x						
24											79	x		x		x		x			
25											80	x			x	x		x			
26											81			x		x		x		x	
27											82	x						x			

Tablo 10. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dökümü (Devamı)

Renk Özellikleri																				
Örnek No	Süslemeye										Örnek No	Süslemeye								
	Kırmızı	Mavi	Beyaz	Turuncu	Kahverengi	Sarı	Yeşil	Pembe	Bordo	Siyah		Kırmızı	Mavi	Beyaz	Turuncu	Kahverengi	Sarı	Yeşil	Pembe	Bordo
28											83		x							
29	x										84		x		x					
30											85				x					
31											86					x		x		x
32											87					x		x		x
33											88	x				x		x		x
34											89				x			x		x
35											90		x		x			x		x
36	x										91							x		x
37											92		x					x		x
38											93	x						x	x	
39											94							x		
40											95				x					
41											96	x	x							
42											97	x	x							
43		x	x	x	x						98									
44											99	x						x		
45											100									
46											101	x						x		
47											102	x	x					x	x	
48											103	x						x		
49											104	x	x							
50											105									
51											106									
52											107									
53					x						108	x	x					x		
54		x		x			x				109									
55		x		x	x						110									

Tablo 10’da tepeliklerde belirlenen doğal taş, cam ve sentetik boncuklara ait renk dökümü verilmiş, metal ve fes üzerine değişik malzemelerle oluşturulan tepeliklerde doğal taş, cam ve sentetik boncuk kullanım dağılımı Tablo 11’ de, doğal taş, cam ve sentetik boncuklara ait renk kullanım dağılımı ise; Tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 11. Tepeliklerde Belirlenen Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Kullanım Dağılımı

	f	%
Metal Tepelikler		
Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Süslemeli	51	45.9
Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Süslemesiz	52	46.8
Fes Üzerine Değişik Malzemelerle Oluşturulan Tepelikler		
Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Süslemeli	5	4.5
Doğal Taş, Cam ve Sentetik Boncuk Süslemesiz	2	1.8
Toplam	110	100

Tablo 11 incelendiğinde görüldüğü gibi metal tepeliklerin % 46.8'inin doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemesiz olduğu belirlenmiştir. Fes üzerine değişik malzemelerle oluşturulan tepeliklerin ise; % 4.5'inin doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemeli olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen veriye göre, tespit edilen metal tepeliklerde çoğunlukla doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemesi tercih edilmemiştir. Fes üzerine değişik malzemelerle oluşturulan tepeliklerde ise doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemesinin tercih edildiği belirlenmiştir.

Tepeliklerin süslemesinde belirlenen renk kullanımı dağılımı Tablo 12' de verilmektedir.

Tablo 12. Tepeliklerde Belirlenen Renk Özellikleri Dağılımı

Renk Özellikleri	f	%
Süslemede		
Kırmızı	24	21.8
Mavi	21	19.1
Beyaz	4	3.6
Turuncu	14	12.6
Kahverengi	24	21.8
Sarı	1	0.9
Yeşil	28	25.2
Pembe	2	1.8
Bordo	7	6.3
Siyah	2	1.8
n: 110		

Tablo 12 incelendiğinde görüldüğü gibi ürünlerin süslemesinde, % 25.2'sinde yeşil, % 21.8'sinde kırmızı ve diğer % 21.8'sinde kahverengi renklerin, % 19.1'inde

mavi, % 1.8'inde pembe ve diğeri % 1.8'inde ise; siyah renklerin kullanıldığı görülmektedir.

Elde edilen bu veriler, incelenen ürünlerin süslemesinde en çok yeşil, kırmızı, kahverengi ve mavi renklerin kullanıldığını, pembe ve siyah rengin ise fazla tercih edilmediğini ortaya koymaktadır.

Tepeliklerin büyük çoğunluğunun süslemesinde doğal taş, cam ve sentetik boncuk kullanılmış olup bazılarında ise hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir.

İncelenen kare biçimli tepeliklerde cam ve sentetik boncuk kullanılmamıştır. Süslemede renk kullanımı olmayıp yalnızca metalin kendi rengi görülmektedir. Bu kullanıma bazı daire biçimli tepeliklerde de rastlanmıştır.

Süslemesinde boncuk bulunan daire biçimli tepeliklerde; tek renk kullanıldığı gibi birden fazla rengin bir arada kullanıldığı da görülmüştür. Tek renk kullanılan tepeliklerin günlük, birden fazla rengin kullanıldığı tepeliklerin ise; özel günlerde kullanıldığı düşünülmektedir. Bu nedenle, süsleme yoğunluğu ve renklerin özel günlerde kullanılan tepeliklerde arttığı, günlük olanlarda ise; daha sade olanların tercih edildiği söylenebilir.

1.6. Tepeliklerde Belirlenen Süsleme Özellikleri Dağılımı

İncelenen tepeliklerin süsleme özelliklerine ait döküm, Tablo 13'de verilmektedir.

Tablo 13. Tepeliklerde Belirlenen Süsleme Özellikleri Dökümü (Devamı)

Örnek No	Süsleme Özellikleri																	
	Bitkisel Bezeme					Geometrik Bezeme						Sembolik Bezeme				Figürlü Bezeme		
	Çiçek	Yaprak	Dal	Ağaç	Başak	Nokta	Eşkenar dörtgen	Dikdörtgen	Daire	Kare	Oval	Çark-ı felek	Beş köşeli yıldız	Altı köşeli yıldız (mühr-i Süleyman)	Sekiz köşeli yıldız	Ay	El	İnsan
41	x					x												
42	x					x												
43	x	x				x											x	
44	x	x			x	x												
45	x					x				x								
46	x	x	x			x												
47	x	x	x			x												
48	x	x				x												x
49		x	x			x		x										
50	x					x		x										
51	x							x										
52								x										
53	x	x				x												
54								x										
55								x										
56		x						x										
57	x					x												
58	x																	
59		x				x		x										
60	x	x				x							x					
61		x				x							x					
62	x					x												
63	x					x												
64	x					x												
65						x			x			x						
66	x					x												
67	x					x	x											
68	x																x	
69	x					x	x	x										
70	x																	
71	x																	
72	x	x						x										
73	x						x				x							
74	x						x	x										
75	x					x	x											
76	x							x					x					
77	x						x						x					
78	x							x										
79	x						x	x					x					
80	x						x	x					x					

Tablo 13. Tepeliklerde Belirlenen Süsleme Özellikleri Dökümü (Devamı)

Süsleme Özellikleri																		
Örnek No	Bitkisel Bezeme					Geometrik Bezeme						Sembolik Bezeme				Figürlü Bezeme		
	Çiçek	Yaprak	Dal	Ağaç	Başak	Nokta	Eşkenar dörtgen	Dikdörtgen	Daire	Kare	Oval	Çark-ı felek	Beş köşeli yıldız	Altı köşeli yıldız (mühr-i Süleyman)	Sekiz köşeli yıldız	Ay	El	İnsan
81	x						x		x					x				
82	x								x					x	x	x	x	
83	x						x							x				
84	x					x	x							x		x	x	
85	x						x		x					x		x	x	
86	x													x				
87	x					x	x		x					x				
88	x						x		x							x	x	
89	x						x		x					x				
90	x						x							x				
91	x						x							x				
92	x							x						x				
93	x						x	x										
94	x								x									
95	x			x		x	x											
96		x				x												
97	x	x					x		x									
98	x	x	x			x						x						
99	x	x	x															
100	x	x	x															
101	x					x												
102							x		x									
103	x					x			x									
104	x																	
105																		
106																		
107															x	x		
108			x															
109	x	x																
110																		

Tablo 13’de dökümü verilen tepeliklerde belirlenen süsleme özellikleri dağılımı; genel süsleme özellikleri ve motif özellikleri dağılımı olmak üzere iki farklı şekilde ele alınarak Tablo 14 ve 15’de sunulmuştur.

Tepeliklerde belirlenen genel süsleme özellikleri dağılımı Tablo 14’de verilmektedir.

Tablo 14. Tepeliklerde Belirlenen Genel Süsleme Özellikleri Dağılımı

Genel Süsleme Özellikleri	f	%
Bitkisel Bezeme	102	91.8
Geometrik Bezeme	94	84.4
Sembolik Bezeme	28	36.0
Figürlü Bezeme	7	6.3
n: 110		

Tablo 14 incelendiğinde görüldüğü gibi ürünlerin genel süsleme özelliklerinin % 91.8'inin bitkisel, % 84.4'ünün geometrik, % 36'sının sembolik ve % 6.3'ünün ise; figürlü bezeme olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu veriler, incelenen ürünlerde en çok bitkisel ve geometrik bezemenin kullanıldığını, sembolik bezemenin daha az tercih edildiğini, figürlü bezemenin ise çok az kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tepeliklerde belirlenen motif özellikleri dağılımı Tablo 15'de verilmektedir.

Tablo 15. Tepeliklerde Belirlenen Motif Özellikleri Dağılımı

Motif Özellikleri		
Bitkisel Bezeme	f	%
Çiçek	95	85.5
Yaprak	40	36.0
Dal	23	20.7
Ağaç	1	0.9
Başak	1	0.9
Geometrik Bezeme		
Nokta	69	62.1
Eşkenar dörtgen	21	18.9
Dikdörtgen	4	3.6
Daire	23	20.7
Kare	2	1.8
Oval	2	1.8
Sembolik Bezeme		
Çark-ı felek	9	8.1
Beş köşeli yıldız	3	2.7
Altı köşeli yıldız (Mühr-ü Süleyman)	28	25.2
Sekiz köşeli yıldız	4	3.6
Ay	6	5.4
Figürlü Bezeme		
El	6	5.4
İnsan	1	0.9
n: 110		

Tablo 15 incelendiğinde, bitkisel bezemelerden, tepeliklerin % 85.5'inde çiçek, % 36.0'ında yaprak, % 20.7'sinde dal, % 0.9'unda ağaç ve diğer % 0.9'unda ise; başak motifleri kullanılmıştır.

Geometrik bezemelerden % 62.1'inde nokta, % 20.7'sinde daire, % 18.9'unda eşkenar dörtgen, % 1.8'inde kare ve diğer % 1.8'inde ise; oval biçimli motiflerin kullanıldığı görülmektedir.

Sembolik bezemelerden % 25.2'sinde altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman), % 8.1'inde çark-ı felek, % 5.4'ünde ay, % 3.6'sında sekiz köşeli yıldız ve % 2.7'sinde beş köşeli yıldız motifleri kullanılmıştır.

Figürlü bezemelerden % 5.4'ünde el ve % 0.9'unda insan motifleri kullanıldığı görülmektedir.

Elde edilen bu veriye göre, tepeliklerin süslemesinde daha çok çiçek, nokta, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) ve el motiflerinin kullanıldığı, ağaç, başak, kare, oval, beş köşeli yıldız ve insan motiflerinin daha az tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.

Altı köşeli yıldız (Mühr-ü Süleyman)

Evliliği, İslam dininde Allah' ın, doğu-batı, kuzey-güney, gök ve yer olmak üzere altı yönün yani, tüm evrenin hakimi olduğu inancını simgelenmektedir. Hz. Davut Peygamber'in kalkanının altı uçlu olması, altı yöne hakim olan tanrının kendisini koruduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, Hz. Süleyman'ın mührü de iç içe geçmiş iki üçgenin meydana getirdiği bir yıldız motifi şeklindedir (Erbek, 2002: 86-88). Türk sanatında kötülükleri uzaklaştıran, uğur getirdiğine inanılan bu motifteki üçgenlerin gözü sembolize ettiği, bununda nazarlık olduğu inancı yaygındır(Önder, 1998: 184).

El Motifi

Eller kuvvet, kudret ve hükmetme gücünü simgelemektedir (Erbek, 2002: 112). Anadolu'da kadınlar arasında "Fatma Ana Eli" olarak da anılan motif, ev işlerinde bereketin ve bolluğun sembolüdür. İşleri kolaylaştırıp bereket sağlayacağı, hastalıklarda şifa olacağı inancı yaygındır (Erbek, 2002: 112). Ayrıca açık el Müslüman toplumlarda bir inanç simgesi olarak İslamın beş şartının anlatılmak istendiği bir motif olarak da kullanılmaktadır (Kalafat, 2008: 242).

İncelenen tepeliklerde nokta motifi genellikle noktasal tekrarlar şeklinde kullanılmış olup bordürleri oluşturmaktadır. Bu bordürler motifleri vurgulamak, ön

plana çıkartmak amacıyla kullanılmıştır. Çiçek motifleri ana motif olarak kullanıldığı gibi diğer motifleri destekleyici şekilde ara motif olarak da kullanılmıştır.

Altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) motifinin, evliliği sembolize etmesi evli kadınların tepeliklerinde kullanıldığını düşündürmektedir. İslam dininde Allah' ın, altı yönün yani tüm evrenin hakimi olduğunu simgelemektedir. Ayrıca kötülüklerden uzaklaştırıp, uğur getirdiğine inanılan bu motifin nazara karşı koruduğu inancı da yaygındır. Bu nedenle Türk kadını, inançlarına dayalı olarak bu motifin Allah'a olan inancını yansıtır, kendisini koruduğunu, güç verdiğini düşünmüş ve tepeliğini üzerinde, dolayısıyla başında taşımıştır. Tepeliklerde bu motifin ağırlıklı olarak kullanılmasının nedeninin dini inançlara dayalı olduğunu söylemek mümkündür.

Bereketin ve bolluğun sembolü olup işleri kolaylaştırıp bereket sağlayacağı inancı taşıyan el motifi, tepeliklerde süsleme unsuru olan penesler üzerinde kullanılmıştır. Bu motifin, altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) motifi gibi İslam dininde kutsal olması, tercih edilme nedeninin yine dini inançlara dayalı olduğunu düşündürmektedir.

Altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) ve el motiflerinin diğer motiflerin taşıdığı birçok önemli kavramı sembolize etmesi sebebiyle daha çok tercih edildikleri söylenebilir.

İnsan motifine yalnızca tek örnekte rastlanmıştır. İslamiyet gereği süsleme sanatlarında insan figürü kullanılmaması sebebiyle bu motifin tepeliklerin süslemesinde de kullanılmadığı düşünülmektedir.

1.7. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dağılımı

İncelenen tepeliklerin kompozisyon özelliklerine ait döküm Tablo 16' da verilmektedir.

Tablo 16. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dökümü

Kompozisyon Özellikleri								
Örnek No	Merkezi Kompozisyon Özelliği		Örnek No	Merkezi Kompozisyon Özelliği		Örnek No	Merkezi Kompozisyon Özelliği	
	Merkezden Başlayan	Kenardan Başlayan		Merkezden Başlayan	Kenardan Başlayan		Merkezden Başlayan	Kenardan Başlayan
1	x		38	x		75	x	
2	x		39	x		76	x	
3	x		40	x		77	x	
4	x		41	x		78	x	
5	x		42	x		79	x	
6	x		43	x		80	x	
7	x		44	x		81	x	
8	x		45		x	82	x	
9	x		46	x		83	x	
10	x		47	x		84	x	
11	x		48	x		85	x	
12	x		49	x		86	x	
13	x		50	x		87	x	
14	x		51	x		88	x	
15	x		52	x		89	x	
16	x		53	x		90	x	
17	x		54	x		91	x	
18	x		55	x		92	x	
19	x		56	x		93	x	
20	x		57	x		94	x	
21	x		58	x		95	x	
22	x		59	x		96	x	
23	x		60	x		97	x	
24	x		61	x		98	x	
25	x		62	x		99	x	
26	x		63	x		100	x	
27	x		64	x		101	x	
28	x		65	x		102	x	
29	x		66	x		103	x	
30	x		67	x		104	x	
31	x		68	x		105	x	
32	x		69	x		106	x	
33	x		70	x		107	x	
34	x		71	x		108	x	
35	x		72	x		109	x	
36	x		73	x		110	x	
37	x		74	x				

Tablo 16’da dökümü verilen tepeliklerin belirlenen kompozisyon özellikleri Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17. Tepeliklerde Belirlenen Kompozisyon Özellikleri Dağılımı

Merkezi Kompozisyon Özelliği	f	%
Merkezden Başlayan	109	99.1
Kenardan Başlayan	1	0.9
Toplam	110	100

Tablo 17 incelendiğinde merkezi kompozisyon özelliği taşıyan ürünlerin, % 99.1’inin merkezden başlayan, % 0.9’unun kenardan başlayan bir kompozisyon özelliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen bu veriler doğrultusunda, merkezi kompozisyon özelliğindeki ürünlerin tamamına yakınının, merkezden başlayan kompozisyon özelliği taşıdığı belirlenmiştir. Belirlenen bu kompozisyon özelliğinin kendi içerisinde, merkezden başlayan ve kenardan başlayan kompozisyon özelliği olmak üzere iki tipte olduğu görülmektedir.

İncelenen ürünlerin en fazla merkezden başlayan merkezi kompozisyon özelliği taşıdığı, kenardan başlayan merkezi kompozisyonların ise çok nadir olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tepelik ustası üreteceği tepeliğin üzerindeki kompozisyonu, daha önce üretilmiş bir tepeliğe bakarak ya da kendi yaratıcılığıyla oluşturmaktadır. Usta, bir tepeliğe bakarak ya da kendi zevkine göre, merkezden başlayarak motifleri yüzeye hem daha düzgün hem de daha hızlı yerleştirmektedir. Bu nedenle merkezden başlayan merkezi kompozisyon özelliğinin ustalar tarafından daha çok tercih edildiği düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre; tepeliklerin kare ve daire biçimli oldukları, daha çok daire biçiminin tercih edildiği belirlenmiştir.

Tepeliklerde daha çok daire biçiminin tercih edilme sebebi; daire biçimli tepeliklerin şekil itibari ile feslerin üzerinde kare tepeliklere göre düzgün durması olduğu düşünülmektedir. Kare biçimli tepeliklerin ise, Türk insanının kullanım eşyalarına getirdikleri yenilik, farklılık ve yaratıcılık sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Tepeliklerin kare biçimlilerinde, en ölçüleri 12 cm ile 14.3 cm aralığında, boy ölçüleri ise; 12.4 cm ile 14.4 cm aralığındadır. Daire biçimli tepeliklerin çap ölçüleri ise; 5.8 cm ile 19.9 cm aralığında olduğu belirlenmiştir. Tepeliklerde kullanılan yükseklikler, 0.2 cm ile 8.6 cm aralığında değişkenlik göstermekte olup, ağırlıklı olarak 1.2 cm, 1.3 cm ve 1.5 cm yükseklik ölçüsünün tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tepeliklerin ana boyutları baş ölçüleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu nedenle ölçüler arasında büyük farklar görülmemektedir. Yüksekliği fazla olmayan tepeliklerin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiş ancak yüksek olanlara da rastlanmıştır. Tepelik başta kullanılan bir takıdır. Dolayısıyla günlük yaşamda daha rahat ve kolay kullanım nedeniyle yüksekliği fazla olmayan tepeliklerin tercih edildiği düşünülmektedir. Yüksek tepelikler ise; daha gösterişli ve ağırdır. Bu nedenle özel günlerde kullanıldığı düşünülen bu tepeliklerin daha az tercih edildiği söylenebilir.

Penes çap ölçülerinin 1.1 cm ile 10.6 cm aralığında olduğu tespit edilmiş olup, 2 cm çapındaki penes kullanımının yaygın olduğu ve çap ölçüsünün her üründe değişkenlik gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Zincir uzunluklarında ise; tüm çevre için kullanılan zincir uzunluğu 1 cm ile 14.5 cm aralığında olup 7 cm uzunluğundaki zincirlerin kullanımının yaygındır. Ve diğer her bir üründe ise; uzunlukların değişkenlik gösterip, ön zincir uzunluğunun 4.5 cm ve 12.5 cm aralığında farklı ölçülerde olduğu,

arka zincir uzunluğunun ise; 6.6 cm ve 31.5 cm aralığında yine değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir.

Tepeliklerde tüm çevre için kullanılan zincir uzunlukları değişkenlik göstermektedir. Bunun sebebinin tepeliklerin, fes üzerinde ya da fessiz kullanılmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Ön zinciri kısa, arka zinciri uzun olan tepelikler diğerlerine göre daha gösterişlidir. Bu nedenle özel günlerde kullanıldığı söylenebilir.

Tepeliklerin büyük bir kısmının üretiminde kullanılan malzemeler metaldir. Bu metallerin tespit edilebilmesi için tepeliklerden parça alınarak laboratuvar ortamında inceleme yapılması gerekmektedir. Tepeliklerin müze koleksiyonlarında bulunması ve eser niteliği taşıması nedeniyle böyle bir çalışma mümkün olamamış ve malzeme tespiti sağlanamamıştır. Bu nedenle başlıklarda kullanılan metal çeşitlerine göre malzeme özellikleri tablosu oluşturulamamıştır.

Ancak incelenen tepelikleri üretiminde kullanılan malzemeye göre metalden üretilen ve değişik malzemelerden oluşturulan tepelikler olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür.

Değişik malzemelerden oluşturulan tepelikler kendi içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Tepeliklerin, yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen peneslerle oluşturulan, yuvarlak plaka etrafına yerleştirilen paralarla oluşturulan, yuvarlak plaka etrafına boncuk ve peneslerle oluşturulan, yuvarlak plaka etrafına boncuk ve paralarla oluşturulan ve yalnızca peneslerle oluşturulan tepelikler olmak üzere beş farklı şekilde oldukları görülmektedir. Bu gruptaki tepelikler, malzemelerin başlık ya da fes üzerine tutturmasıyla oluşturulmuştur.

Tepeliklerin yüzeyindeki süslemelerde renkli cam ve sentetik boncuk kullanımının yanı sıra doğal taşlarda kullanılmıştır. Bu taşlardan özellikle mercan taşının tercih edildiği görülmektedir. Bu taşın tercih edilme sebebinin ekonomik ve kolay bulunabilen bir malzeme olduğu düşünülmektedir.

Tepeliklerin dış kenar süslemelerinde ise zincir, penes, değişik biçimlerde metal süslemeler, renkli cam ve sentetik boncuklar kullanılmıştır.

Zemininde daha çok gümüş kakma, telkari ve tel işi tekniğinin kullanıldığı tepeliklerde, mine, savat ve delik işi tekniğinin daha az kullanıldığı, süslemede ise mihlamanın (sıvama) ağırlıklı olarak kullanıldığı, kazaz, telkari ve tel işi tekniğinin daha az tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.

İncelenen tepeliklerin zemininde, en çok gümüş kakma tekniğinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun sebebinin tekniğin malzeme açısından her türlü metal üzerine

kolay uygulanabilmesidir. İşçilik gerektiren bu teknik diğer metallere uyum gösterdiğinden bakır gibi ekonomik malzemeye çalışıldığında fiyat düşmekte, gümüş gibi daha pahalı malzemeye çalışıldığında maliyet artmaktadır. Bu nedenle diğer tekniklere göre hem üretici hemde tüketici tarafından tercih edildiği düşünülmektedir.

Gümüş malzeme ile yapılan telkari tekniğinin; maliyetinin yüksek olması nedeniyle, gümüş kakma tekniğine nazaran, daha az tercih edildiği ve gelir düzeyi yüksek kişilere hitap ettiği düşünülmektedir.

Süslemede ise; sıvama mihlamanın tercih sebebinin fazla işçilik gerektirmemesi olduğu söylenebilir. Doğal taş, renkli cam ve sentetik boncukların değerli olmaması, bu tekniğin sıkça kullanımına bir neden olarak gösterilebilir.

Metal tepeliklerde çoğunlukla doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemesi tercih edilmemiştir. Fes üzerine değişik malzemelerle oluşturulan tepeliklerde ise; doğal taş, cam ve sentetik boncuk süslemesinin tercih edildiği belirlenmiştir.

İncelenen ürünlerin süslemesinde en çok yeşil, kırmızı, kahverengi ve mavi renklerin kullanıldığını, pembe ve siyah rengin ise fazla tercih edilmediğini görülmektedir. Tepeliklerin süslemesinde kullanılan bu renkler; doğal taş, cam ve sentetik boncukların renkleri olup, ürünlerin büyük çoğunluğunun süslemesinde doğal taş, cam ve sentetik boncuk kullanılmış olup bazılarında ise; hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir.

İncelenen kare biçimli tepeliklerde cam ve sentetik boncuk kullanılmamıştır. Süslemede renk kullanımı olmayıp yalnızca metalin kendi rengi görülmektedir. Bu kullanıma bazı daire biçimli tepeliklerde de rastlanmıştır.

Süslemesinde boncuk bulunan daire biçimli tepeliklerde; tek renk kullanıldığı gibi birden fazla rengin bir arada kullanıldığı da görülmüştür. Tek renk kullanılan tepeliklerin günlük, birden fazla rengin kullanıldığı tepeliklerin ise; özel günlerde kullanıldığı düşünülmektedir. Bu nedenle, süsleme yoğunluğu ve renklerin özel günlerde kullanılan tepeliklerde arttığı, günlük olanlarda ise; daha sade olanların tercih edildiği söylenebilir.

En çok bitkisel ve geometrik bezemenin kullanıldığını, sembolik bezemenin daha az tercih edildiği, figürlü bezemenin ise; çok az kullanıldığı tespit edilen tepeliklerin süslemesinde daha çok çiçek, nokta, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) ve el motiflerinin kullanıldığı, ağaç, başak, kare, oval, beş köşeli yıldız ve insan motiflerinin daha az tercih edildiği görülmektedir.

İncelenen tepeliklerde, nokta motifi genellikle noktasal tekrarlar şeklinde kullanılmış olup bordürleri oluşturmaktadır. Bu bordürler motifleri vurgulamak, ön plana çıkartmak amacıyla kullanılmıştır. Çiçek motifleri ana motif olarak kullanıldığı gibi diğer motifleri destekleyici şekilde ara motif olarak da kullanılmıştır.

Altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) motifinin, evliliği sembolize etmesi evli kadınların tepeliklerinde kullanıldığını düşündürmektedir. İslam dininde Allah' ın, altı yönün yani tüm evrenin hakimi olduğunu simgelemektedir. Ayrıca kötülüklerden uzaklaştırıp, uğur getirdiğine inanılan bu motifin nazara karşı koruduğu inancı da yaygındır. Bu nedenle Türk kadını, inançlarına dayalı olarak bu motifin Allah'a olan inancını yansıtır, kendisini koruduğunu, güç verdiğini düşünmüş ve tepeliğini üzerinde, dolayısıyla başında taşımıştır. Tepeliklerde bu motifin ağırlıklı olarak kullanılmasının nedeninin dini inançlara dayalı olduğunu söylemek mümkündür.

Bereketin ve bolluğun sembolü olup işleri kolaylaştırıp bereket sağlayacağı inancı taşıyan el motifi, tepeliklerde süsleme unsuru olan penesler üzerinde kullanılmıştır. Bu motifin, altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) motifi gibi İslam dininde kutsal olması, tercih edilme nedeninin yine dini inançlara dayalı olduğunu düşündürmektedir.

Altı köşeli yıldız (müher-ü Süleyman) ve el motiflerinin diğer motiflerin taşıdığı birçok önemli kavramı sembolize etmesi sebebiyle daha çok tercih edildikleri söylenebilir.

İnsan motifine yalnızca tek örnekte rastlanmıştır. İslamiyet gereği süsleme sanatlarında insan figürü kullanılmaması sebebiyle bu motifin tepeliklerin süslemesinde de kullanılmadığı düşünülmektedir.

Merkezi kompozisyon özelliğindeki ürünlerin tamamına yakınının, merkezden başlayan kompozisyon özelliği taşıdığı belirlenmiştir. Belirlenen bu kompozisyon özelliğinin kendi içerisinde, merkezden başlayan ve kenardan başlayan kompozisyon özelliği olmak üzere iki tipte olduğu görülmektedir. İncelenen ürünlerin en fazla merkezden başlayan merkezi kompozisyon özelliği taşıdığı, kenardan başlayan merkezi kompozisyonların ise çok nadir olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tepelik ustası üreteceği tepeliğin üzerindeki kompozisyonu, daha önce üretilmiş bir tepeliğe bakarak ya da kendi yaratıcılığıyla oluşturmaktadır. Usta, bir tepeliğe bakarak ya da kendi zevkine göre, merkezden başlayarak motifleri yüzeye hem daha düzgün hem de daha hızlı yerleştirmektedir. Bu nedenle merkezden başlayan merkezi kompozisyon özelliğinin ustalar tarafından daha çok tercih edildiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda belirtilen özellikler bakımından incelenen tepeliklerden yola çıkarak takı tasarımları oluşturulmuş ve seçilen üç tasarım ürüne dönüştürülmüştür.

Öneriler

Biçim, malzeme, teknik ve süsleme özellikleri bakımından zenginlik gösteren tepelikler farklı alanlarda yapılacak birçok tasarıma ilham vermesi bakımından önemli bir etnografik kaynaktır. Bu açıdan bakıldığında tepeliklerin incelenen özellikleri göz önünde tutularak çok sayıda takı tasarımı yapılabilir. Takı tasarımları yanı sıra ev ve giyim aksesuarı tasarımlarında hazırlanabilir.

Ayrıca hazırlanan teknik çizimlerin tekstil tasarımlarına uygun yapıda olması kumaş tasarımlarında da kullanılabilme özelliği göstermektedir. Teknik çizimlerin tekstil ve kumaş tasarımı alanında da kullanılması önerilmektedir.

Ankara ilinde yapılan bu çalışmanın örnek teşkil ederek diğer il müzelerinde ve özel koleksiyonlarda yer alan tepeliklerin benzer çalışmalarla belgelenmesi önerilmektedir.

Çalışma sırasında Türkiye dışında farklı ülkelerde de tepelik kullanımı olduğu tespit edilmiş olup, benzerlikler ve farklılıkların ortaya konulması bakımından yeni yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bu konuda yapılacak çalışmalara destek verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akar, A. ve Keskiner, C. (1978). *Türk süsleme sanatlarında desen ve motif*. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları:2.
- Akgün, B. (2008). Türk süsleme sanatında hatalar . 38. *Icanas Bildirileri*, I45-59, 771-791.
- Akpınarlı, F. ve Büyükyazıcı, M. (2008). Şanlıurfa kadın takılarında motif ve kompozisyon özellikleri. 38. *Icanas Bildirileri*, I, 61-74.
- Akurgal, E. (1998a). *Anadolu uygarlıkları*. (6.basım), İstanbul: Asır Matbaacılık
- Akurgal, E. (1998b). *Anadolu kültür tarihi*. Ankara: Nurol Matbaacılık.
- Alantar, H. (2007). *Motiflerin dili*. İstanbul: A4 Ofset Matbaacılık.
- Altuntaş, Y. (1994). El sanatlarının dünü bugünü ve sorunları. *Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu*, 1-4.
- And, M. (2003). Osmanlı uygarlığı 1. H. İncelik ve G. Renda (Editörler). *16. yüzyılda gündelik yaşam*. İstanbul. Mas Matbaacılık, ss.420-441.
- Anıtlar Müzeler Genel Müdürlüğü. (2002). *Türkiye Müzeleri*. Ankara: Promat Basım.
- Aşa, H.E. (1993). Osmanlı Ansiklopedisi. *Kadın Kıyafetleri*.(5). İstanbul. Ağaç Yayıncılık, ss.68-73.
- Araz, N. (1985). Bankasını başında taşıyan kadınlar. *Antika Dergisi*, 3(Haziran), 4-7.
- Araz, N. (1989). Atın dişine güzelin başına. *Kültür Sanat*, 3(Ağustos), 37-40.
- Arık, R., Dinçsoy, S., Ersel, M., Günvaran, Ş., Karababa, Z., Kavak, ve diğerleri (1972). *Bölgesel Türk Giysileri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Arık, R. (2000). *Kubad Abad Selçuklu saray ve çinileri*. İstanbul: Mas Matbaacılık.
- Arlı, M., Ilgaz, F. (1992). Türk el sanatları atlası üzerine yöntem ve öneriler. *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, 23-27.
- Arıcı, B. (2004). *Geleneksel Yörük kadını takı ve başlıkları çıkışlı resimler*, Yayımlanmamış Sanatta Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslantaş, G.S. (2007). *Van yöresi geleneksel baş süslemelerinin tarihsel süreç içerisinde incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı. (2005). *Ankara İli El Sanatları ve Beslenme Kültürü*. Ankara: Can Matbaası.
- Aydın, S. (2005). Türk giyim kuşam kültürünün dünü bu günü. *Gelenek-Görenek, Örf-Adet, Giyim-Kuşam*, 15, 29-35.
- Ayter, A. (1996). *Kuyumculuk meslek bilgisi ve mücevherat sanatı*. İstanbul: Asgold Kuyumculuk Sanayi.
- Ayvazoğlu, B. (1999). Osmanlı. G. Eren (Editör). *Osmanlı estetik dünyasına bir bakış*. (10). Ankara. Semih Ofset, ss. 17-28.
- Barborosoğlu, F. (1993). Osmanlı Ansiklopedisi. *Kadın Giyimi*. (7). İstanbul. Ağaç Yayıncılık, ss.172-173.
- Barışta, H.Ö. (1998). *Türk el sanatları*. (1.basım), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Barışta, H.Ö. (2002). Osmanlı imparatorluk dönemi Türk mezar taşlarından bazı takı tasvirleri, *XIII.Türk Tarih Kongresi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi. 1309-1313.
- Barışta, H.Ö. (2005). *Türkiye cumhuriyeti dönemi halk plastik sanatları*. (1.basım), Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık.
- Batıslam, H.D. (2008). Nedim Divanı'ndaki giyim kuşam ve süslenmeyle ilgili unsurlar. *38. İcanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika çalışmaları kongresi bildirileri*, I, 261-281.
- Baykal, H.A. (1986). Gümüş kakmacılık. *Antika*,11(Şubat), 49-53.
- Bayraktar, F. (1995). Emirdağ yöresi giysisi "saya" dan örnekler. *Emirdağ Kültür Araştırmaları Sempozyumu*. 1-4 Haziran. 87- 98. Karaca Ofset, Eskişehir.
- Belli, O. (2001). *Anadolu'da tarih ve kültür*. İstanbul: Stil Matbaacılık.
- Beypazarı Belediyesi (2010). *Nerelede Gezilir*. Web: <http://www.beypazari-bld.gov.tr/NereleGezilir.asp> adresinden 15 Temmuz 2010'da alınmıştır.
- Biröl, İ. ve Derman, Ç. (1991). *Türk tezyini sanatlarında motifler*. İstanbul: Koş Matbaacılık.
- Bingöl, F.R.I. (1999). *Antik takılar*. Ankara: Dönmez Offset Basımevi.
- Bodur, F. (1987). *Türk maden sanatı*. İstanbul: Aksoy matbaacılık.
- Büyük, M. (2006). Tarihe ışık tutan Türk el sanatları. *Karadeniz Bölgesi I. El Sanatları Sempozyumu*. 1-6.

- Büyük yazıcı, M. (2008a). Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Müzesinde bulunan Takılardan örnekler. *Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 335-545.
- Büyük yazıcı, M. (2008). *Trabzon ilinde altın ve gümüş işlemeciliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. (1986). *Ankara*. (2). İstanbul: Milliyet Gazetecilik A.Ş.
- Çağman, F. (1994). Selçuklu ve Osmanlı dönemleri. *Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın*, 42-47.
- Çal, H. ve Ataoğuz Çal, Ö. (2008). *Kastamonu Atabey Gazi camisi ve türbesi hazirelerindeki mezar taşları*. Ankara: Fersa Matbaası.
- Çetin, S., Ünver, D. ve Süyünç, H. (2007). Anadolu Türk halk kültüründe bayan düğün kıyafetleri. *Uluslararası Türk Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, 115-125.
- Çetin, Ö.H. (2008). *Osmanlı imparatorluk dönemi resim sanatında Türk giyim-kuşamı (1600-1700)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çulcuoğlu, S. (2007). *Divriği Kıyafetleri*. Sivas: Esbiçim Ofset.
- Darga, A.M. (1976). *Eski Anadolu uygarlıkları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Demirtaş, P. (1996). *Takı kültürü ve tasarımı üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demirbağ, İ.B. (1996). *Türk geleneksel giyiminde takı ve aksesuar*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dictionnaire Larousse Ansiklopedik Sözlük. (1993). *Ankara*. (1). İstanbul: Milliyet Gazetecilik A.Ş.
- Divin (2010). Önemli Bilgiler - Mıhlama.
http://www.divin.com.tr/onemli_bilgiler_mihlama.php adresinden 22 Şubat 2010'da alınmıştır.
- Erbek, M. (2002). *Anadolu motifleri*. (1.basım), Ankara: Dumat Ofset.
- Erden, A. (1996). *Anadolu giysileri*. (1. basım). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları/2196.
- Erginsoy, Ü. (1978). *İslam maden sanatının gelişimi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları: 265.

- Erzen, J.N. (1999). Osmanlı. G. Eren (Editör). *Osmanlı estetiği*. (10). Ankara. Semih Ofset, ss. 39-56.
- Fırat, N.İ. (1998). *Etnografya müzesi ve eski Türk Ocağı merkez binası*. (1. basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Güler, M, ve Özdemir, M. (2003). Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 5(10), 89-98.
- Güler, M, ve Özdemir, M. (2006). Ankara İli Beypazarı İlçesinde Geleneksel Kadın Giyimi. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 174-193.
- Güler, M. ve Büyükyazıcı, M. (2008). Beypazarı takılarından tılsımın folklor açısından incelenmesi. 38. *Icanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika çalışmaları kongresi bildirileri*, II, 623-634.
- Görgünay, N. (2008). *Geleneksel Türk giyim tarihi*. İzmir: Grafmat Basımevi.
- Gürtuna, S. (1999). Osmanlı kadın giysisi. (1. basım). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (1993). *Türk el sanatları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Hamdi Bey, O. ve Lounay, M. D. (1999). *1873 Yılında Türkiye’de halk giysileri elbise-i Osmaniye*. (çev. E. Üyepazarıcı). İstanbul, Aksoy Matbaacılık.
- İldıroyuk, H. (2009). Anadolu’da gelin başlıkları. W.E. Weick, A. Wiczarek, G. Franke, P. Hesse(eds). *Evet-Fa, Ich Will!* (167-168). Germany: Druckverlog Kettler, Bönen.
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2009). *Ankara Rehberi*. Ankara: Ajans-Türk Basın ve Basım A.Ş.
- İndirkaş, Z. (1990). *Türkler’de taç geleneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İrepoğlu, G. (2000a). Bir imparatorluğun görkemi-Osmanlı mücevherleri. *P Dergisi-Çağlar Boyunca Takı ve Mücevher*, 5, 100-111.
- İrepoğlu, G. (2000b). Padişah portrelerinde mücevher. *P Dergisi-Çağlar Boyunca Takı ve Mücevher*, 5, 112-119.
- İstanbul Araştırma Merkezi, (1996). *Türkler Anadoluda*. İstanbul: Alaş Matbaası.
- Kalafat, Y. (2008). Halk inançlarından el sanatlarına. *Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 238-244.

- Kamiloğlu, İ. E. (2009). *Mardin ili gümüş işlemeciliği ve yörede yapılan ürünlerin bazı özellikleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kamiloğlu, İ. E. (2005). Bursa ili geleneksel kadın başlıkları üzerine bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 3, 1175-1182.
- Kayıkçı, G. (2008). Gaziantep'in tarihi ve kültürel yapısı içinde giysi özellikleri. 38. *Icanas Bildirileri*, II, 771-791.
- Kırtunç, E. (1990). Anadolu kuyumculuğu ürünlerinden kemer ve tepelikler. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 8, 76-78.
- Kırzioğlu, N. G. (1992). Anadolu geleneksel kadın başlıkları. *IV. Milletlerarası Türk halk kongresi bildirileri*, 5, 133-139.
- Koca, E. (2009). 18. ve 19. yüzyıl Osmanlı erkek modası. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırma Dergisi*, 7(Şubat), 63-81.
- Koç, F. (2009). 18. yüzyıl minyatür sanatında Osmanlı kadın modası. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırma Dergisi*, 7(Şubat), 82-98.
- Koç, S. (1985). Ankara Etnografya Müzesi. *Antika Dergisi*, Kasım, 36-40.
- Koçu, R.E. (1996). *Türk giyim, kuşam ve süslenme sözlüğü*. (2. basım). İstanbul: Mart Matbaacılık.
- Köroğlu, G. (2004). *Anadolu uygarlıklarında takı*. (1. Basım). İstanbul: Graphis Matbaa.
- Kulaç, A. (2006). El sanatlarının ekonomik potansiyeli. *Karadeniz Bölgesi I. El Sanatları Sempozyumu*. 11-14.
- Kuşoğlu, M. Z. (1988). Kadın başlıklarında tepelikler. *İlgi Dergisi*, 54, 34-35.
- Kuşoğlu, M. Z. (1994). *Dünkü sanatımız kültürümüz*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kuşoğlu, M.Z. (1998a). *Tılsımdan takıya*. İstanbul: Seçil Ofset.
- Kuşoğlu, M. Z. (1998b). Telkari. *Skylife*, 175, 14-22.
- Kuşoğlu, M. Z. (1999a). Savat. *Skylife*, 188, 32-40.
- Kuşoğlu, M. Z. (1999b). Türk bilezikleri. *Skylife*, 191, 52-59.
- Kuşoğlu, M. Z. (2000). Aynaların arka yüzü. *Skylife*, 201, 66-75.
- Kuşoğlu, M. Z. (2006). *Resimli ansiklopedik kuyumculuk ve maden terimleri sözlüğü*. İstanbul: Baskı Birlik Ofset.

- Kürkçüoğlu, A. C. ve Oymak, M. (1991). Şanlıurfa yöresi kadın takıları. *Kültür ve Sanat*, 3(12), 52-55.
- Macqueen, J. G. (2001). *Hititler*. (Çev.Esra Davutoğlu). Ankara: Özkan Matbaacılık. (Eserin orijinali 1999'da yayımlandı).
- Meriçboyu, Y. A. (2001). *Antik Çağda Anadolu takıları*. İstanbul: Ana Basım A.Ş.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2006). *Megep kuyumculuk teknolojisi mihlama*. Web: http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/modul_pdf/215ESB043.pdf.adresinden 1 Ağustos 2010'da alınmıştır
- Nas, E. ve Hidayetoğlu, H.M. (2005). Osmanlı dönemi Bursa takılarından örnekler. *Uludağ Üniversitesi II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 3, 1253-1273.
- Ogün Silver (2010). Kazaziye Sanatı. http://www.ogunsilver.com/kazaziye_tr.htm adresinden 20 Ağustos 2010'da alınmıştır.
- Ögel, B. (1991). *Türk kültür tarihine giriş*. Cilt: 5, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Onuk, T., Akpınarlı, H.F., Ortaç, H.S., Ayda, D., Küçükkömürler, S. ve Köklü, H. (2005). *Ankara ili el sanatları ve beslenme kültürü*. Ankara: Can Matbaa.
- Onuk, T. ve Akpınarlı, H.F. (2005). Cumhuriyetten günümüze el sanatlarının doğuşu, gelişimi, sosyo kültürel eğitim ve ekonomoik ilişkileri bakımından bugünkü durumu ve geleceği. *Cumhuriyetten Günümüze Türk Kültürünün Dünü, Bugünü ve Geleceği, V. Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*, 27-45.
- Orta Doğu Video İşletmeleri, (1989). Tarihi Türk kadın kıyafetleri. İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası.
- Önder, M. (1997). *Türkiye'nin Şaheserleri*. (2. basım). Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: Pan Matbaacılık.
- Önder, M. (1998). *Antika ve eski eserler kılavuzu*. (2. basım). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara: Minpa Matbaacılık.
- Önder, M. (1999). *Türkiye müzeleri*. (5. basım). Ankara: Promat Basım.
- Öney, G. (1999). Turkish arts., M. Özel (Editör). *Selçuklu seramikleri*. Birinci Baskı. Ankara. Refa Ltd, ss. 74-109.
- Öney, G. (2003). Osmanlı uygarlığı 2. H. İncalcık ve G. Renda (Editörler). *Çini-seramik*. İstanbul. Mas Matbaacılık, ss. 698-735.
- Özbağı, T. (1993a). Geleneksel kadın takıları. *Tüyes Dergisi*, 5, 13-17.
- Özbağı, T. (1993b). Baş süslemelerinde kullanılan Anadolu kadın takıları. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 20, 50-53.

- Özbağı, T. (2004). Ankara- Beypazarı geleneksel takılarından tepelikler üzerine bir araştırma, *Cumhuriyetin 80. Yılında her yönüyle Ankara*, 208-211.
- Özbağı, T. (2008). Metal süsleme tekniklerinde görülen el motifi. *Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 384-388.
- Özbağı, T. ve Erkaplan, E. (2005). Osmanlı dönemi Bursa takılarından örnekler. *Uludağ Üniversitesi II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 3, 1199-1211.
- Özder, L. (1995). *İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları ve Çeşitli Özellikleri*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özder, L. (1996). Günümüzde Ankara ilindeki Türk kadın başlıkları. *I. Türk Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyum Bildirileri I*, 284-251.
- Özder, L. (1999). *İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları ve Çeşitli Özellikleri*. Ankara: Ekip Grafik.
- Özel, M. (1992). *Folklorik Türk kıyafetleri*. Türkiye Güzel Sanatları Geliştirme Vakfı Yayınları: 1, Ankara.
- Özkul, A. A. (2008). *Tepeliklerde kullanılan temel ve yardımcı malzemeler*. Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri, 574-582.
- Öztürk, İ. (1994). El sanatlarının turizm açısından önemi ve kalite sorunu. *Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu*, 357-371.
- Öztürk, İ. (1997). Bazı araştırmalar ışığında Türkiye’de (köylerde) kadının toplumsal durumu açısından geleneksel takıların önemi. *D-8 ülkeleri geleneksel takı sempozyumu bildiri özetleri*, s.19.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. Ankara: Başkent Klişe Matbaacılık.
- Parlar, G. (2001). *Anadolu Selçuklu sikkelerinde yazı dışı figüratif öğeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınevi.
- Payzın, S. (1985). Anadolu takıları. *Antika*, 1(4),44-46.
- Racinet, A. (1990). *The historical encyclopedia of costume*. London: Studio Editions.
- Renda, G. (2003). Osmanlı uygarlığı 1. H. İncelik ve G. Renda (Editörler). *Resim ve heykel*. İstanbul. Mas Matbaacılık, ss.932-967.
- Sakaoğlu, N. ve Akbayar, N. (2000). *Osmanlı dünyasından yansımalar*. Ankara: Üç-er Ofset.

- Sevin, N. (1990). *On üç asırlık türk kıyafet tarihine bakış*. Kültür Bakanlığı Yayınları: 1195, Ankara.
- Söylemez, F. (2009). *Amasya ili Suluova ilçesinde ve köylerinde bulunan yöresel başlıklar ve kıyafetler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2001). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. (6. basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1986). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- Sümbül, M. (2001). Adana giyim-kuşam kültürü. *Folklor Halk Bilim Dergisi*, 5(9), 8-13. Web:http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/muzaffer_sumbul_adana_giyim_kusam_kulturu.pdf adresinden 31 Temmuz 2010'da alınmıştır.
- Sürür, A. (1984). Süsleme. *El Sanatları Üzerine Yazılar. Dokuz Eylül Üniversitesi II. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 7-13.
- Süslü, Ö. (2007). *Tasvirlerle göre Anadolu Selçuklu kıyafetleri*. (2.basım) Ankara: Pelin Ofset.
- Şener, F. (2006). Eskişehir yöresi geleneksel kadın giysileri. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 229-238.
- Şekerci, H. (2008). El sanatlarından tombak işlemeciliğinin yaşatılıp yaygınlaştırılması. *Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 446-456.
- Şimşek, S. (1961a). Başa giyilen çeşitli başlıklar I. *Türk Folklor Araştırmaları*, 139(Şubat), 2333-2335.
- Şimşek, S. (1961b). Başa giyilen çeşitli başlıklar II. *Türk Folklor Araştırmaları*, 140(Mart), 2343-2345.
- Takı Geleneğimiz. (Eylül 2008). *Altın Haber*, s.26-27.
- Tansuğ, S. (1984). Anadolu'da geleneksel Türkmen giyimi. *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*. 535-543.
- Tansuğ, S. (1991). Altınlı başlıkların dili. *Kültür ve Sanat*, (Aralık), 71-76.
- Tansuğ, S. (2007). Anadolu gelinlerinin başlıkları. *Jival*, 3(Kasım), 30-33.
- Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı (1996). *Türkler Anadolu'da*. İstanbul: Alaş Matbaacılık.
- Tezcan, H. (1999). *Topkapı Sarayı Müzesi giyim kuşam koleksiyonu saray kıyafetleri, Osmanlı*, 515-528.

Trabzon İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2010). *Genel Belge*. Web: <http://www.trabzonkulturturizm.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF8EA1CD9E2C2273EFBB24141ED0709C75> adresinden 20 Ağustos 2010'da alınmıştır.

Türe, A. ve Savaşçın, Y. (1985). Anadolu takıları II, Paleolitik- Erken Bronz Dönemleri. *Antika*, 9(12), 8-15.

Türe, A. ve Savaşçın, Y. (1986a). Anadolu takıları III, Hititler, Figler, Lidya, Urartu, Devletleri, Geç Hitit Beylikleri, İyonya ve Greko-Pers Dönemleri. *Antika*, 11(2), 11-20.

Türe, A. ve Savaşçın, Y. (1986b). Anadolu takıları IV. *Antika*, 12(3), 13-19.

Türe, A. ve Savaşçın, Y. (1988). Takı malzemeleri ve teknikleri, varak, tombak, yaldızlama, *Antika*. 34(2), 11-17.

Türkoğlu, S. (2002). *Tarih boyunca Anadolu'da giyim kuşam*. İstanbul: Atılım Basım Sanayi A.Ş.

Ulusman, L. (2008). Hüseyin Azmi Baykal'ın eserleri üzerine bir çalışma. *Gazi Üniversitesi I. El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, 467-474.

Ülgen, A. (1999). Osmanlı. G. Eren (Editör). *Osmanlı kuyumculuğu*. (11). Ankara. Semih Ofset, ss.235-250.

Ülseven, M. (1986). Kuyumculukta kıymetli takılar ve mihlayıcılık sanatı. *Antika*, 18(Eylül), 22-27.

Vitiello, L. (1995). *Modern teknik ve pratik kuyumculuk*. (çev.E.Bonacia). İstanbul, Ajans Türk Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.

World Gold Council, (1995). Altın takı üretimi teknik el kitabı.

Yener, E. (1976). *Ankara kadın kıyafetleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yılmaz, T. (1999). Osmanlı. G. Eren (Editör). *Osmanlı maden sanatı*. (11). Ankara. Semih Ofset, ss.229-234.

Yılmaz, T. (2010). *Maden sanatı*. Web: <http://www.istanbul.edu.tr/Bolumler/guzelsanat/maden.htm>. adresinden 12 haziran 2010'da alınmıştır.

Yurt Ansiklopedisi. (1981). *Ankara*. (1). İstanbul: Anadolu Yayıncılık.

Kaynak Kişiler

Mustafa Keleşoğlu (Gümüş Ustası-Gazi Üniversitesi, Beypazarı Meslek Yüksek Okulu)

Gürkan Aktaş (Gümüş Ustası-Beypazarı)

EKLER

EK- 1. TEPELİK BİLGİ FORMLARI

Örnek No	: 1
Şekil No	: 56
Envanter No	: 20261
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.12.1971
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 14. 3 cm
Boy	: 14. 4 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1. 3 cm
Penes Çapı	: -

Zincir Uzunluğu : -

Kullanılan Malzemeler

Zemin : -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bordüre teğet geçen dışa doğru açılmış yayların birleşimiyle altı köşeli yıldız motifini anımsatan bir şekil bulunmaktadır. Altı köşenin de uç kısımlarında çiçek ve yaprak motifleri yer almaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal hareketli bir bordür ile çevrenmektedir.

Şekil 57. Çizim 1

Örnek No	: 2
Şekil No	: 58
Envanter No	: 20262
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.12.1971
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 13.3 cm
Boy	: 13.3 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bordüre teğet geçen dışa doğru açılmış yayların birleşimiyle altı köşeli yıldız motifini anımsatan bir şekil bulunmaktadır. Altı köşenin de uç kısımlarında çiçek ve yaprak motifleri yer almaktadır. Altı köşeli şekli çevreleyen düz ve noktasal hareketlerin tekrarından oluşan iki sıra bordür bulunmaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlı iki sıra bordür arasına düz bir hattın yerleştirilmesiyle meydana gelen kalın bir bordür ile çevrenmektedir.

Örnek No	: 3
Şekil No	: 59
Envanter No	: 20263
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.12.1971
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 13.5 cm
Boy	: 13.5 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1.2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta)bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bordürün çevresinde dört yarım daire biçimi yerleştirilerek oluşturulan bitkisel bir motif bulunmaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrenmektedir.

Örnek No	: 4
Şekil No	: 60
Envanter No	: 21895
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 12. 5 cm
Boy	: 12. 5 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1. 1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

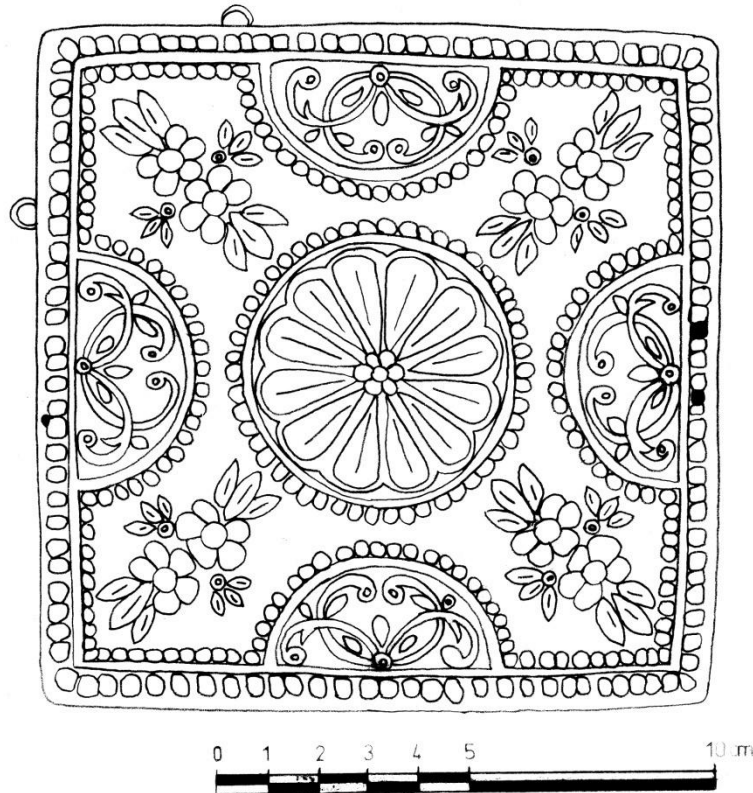
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Kare biçimin dört bir kenarında, ortalanarak yerleştirilmiş, merkeze dönük yarım daire biçimleri bulunmaktadır. İçlerinde kıvrımlı dalların yer aldığı yarım daire biçimlerini içten noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dört köşede merkeze dikey yerleştirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrelenmektedir.

Şekil 61. Çizim 2

Örnek No	: 5
Şekil No	: 62
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı - Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma (Kıbrısçık)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 12 cm
Boy	: 12.5 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1.1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

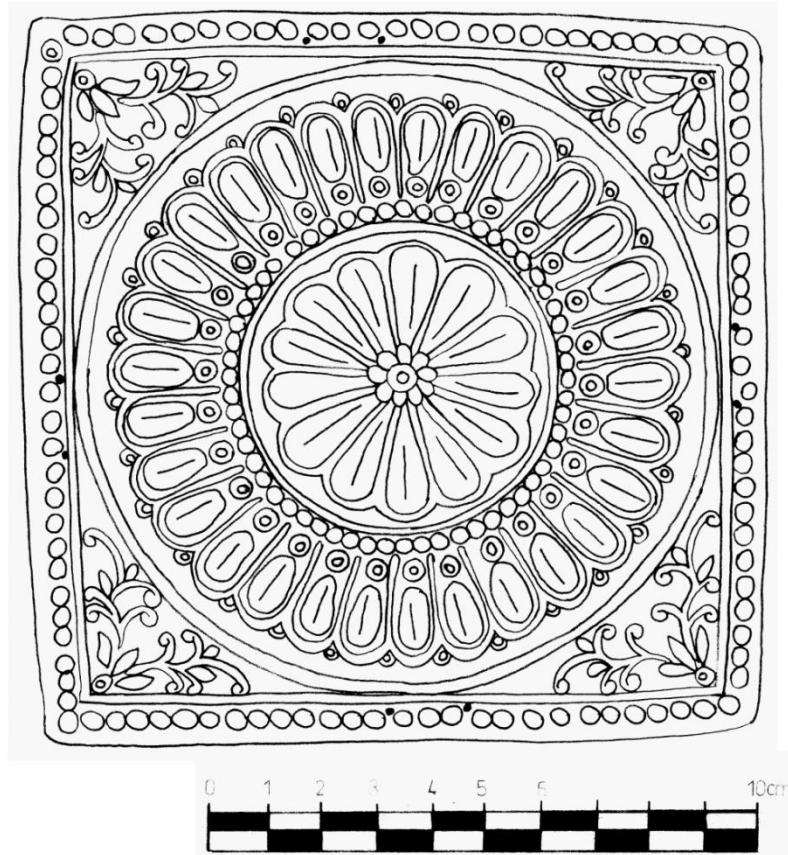
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik(nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürü çevreleyen dairesel biçim içine yerleştirilmiş çok dilimden meydana gelen bir çiçek motifi yer almaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta düz bir hat ve noktasal tekrarlı bir sıra bordür ile çevrenmektedir.

Şekil 63. Çizim 3

Örnek No	: 6
Şekil No	: 64
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Kıbrısçık)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 13. 1 cm
Boy	: 13. 1 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1. 4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin dışında dairesel biçimde bir çiçek motifi daha bulunmaktadır. Çok sayıda dilimden oluşan çiçeğin dilimleri büyüklü küçüklü noktasal motiflerle süslüdür. Dairesel biçimi çevreleyen bir sıra küçük bir sıra büyük noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürü çevreleyen dairesel biçim içine yerleştirilmiş bitkisel bir motif yer almaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta düz bir hat ve noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrenmektedir.

Örnek No	: 7
Şekil No	: 65
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Kıbrısçık)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 12. 4 cm
Boy	: 12. 4 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 0. 9 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme :-

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin dışında dairesel biçimde bir çiçek motifi daha bulunmaktadır. Çok sayıda dilimden oluşan çiçeğin dilimleri büyüklü küçüklü noktasal motiflerle süslüdür. Dışta bu dairesel süslemeyi çevreleyen ince bir hat bulunmaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta düz bir hat ve noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrenmektedir.

Örnek No	: 8
Şekil No	: 66
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Kıbrısçık)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 12. 5 cm
Boy	: 12. 7 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1 cm
Penes Çapı	: 1. 1 cm
Zincir Uzunluğu	: 7 cm (ön zincir)
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bordüre teğet geçen dışa doğru açılmış yayların birleşimiyle meydana gelen on köşeli bir motif bulunmaktadır. On köşenin her uç kısmında çiçek motifleri yer almaktadır. Bu şekli çevreleyen düz ve noktasal hareketlerin tekrarından oluşan iki sıra bordür bulunmaktadır. Kare biçimin dört köşesinde çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. En dışta düz bir hat ve noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrelenen tepeliğin bir kenarı, zincir üzerine belli aralıklarla üç sıra halinde yerleştirilmiş dairesel biçimli sarı peneslerle süslenmiştir.

Örnek No	: 9
Şekil No	: 67
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Kıbrısçık)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 13 cm
Boy	: 13 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1.2 cm
Penes Çapı	: 1.7 cm
Zincir Uzunluğu	: 6 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürün dışında noktasal hareketlerin tekrarından oluşan dairesel bir bordür daha vardır. Dairesel bordüre teğet, üst, alt ve iki yanından merkeze dönük yay biçimleri bulunmaktadır. Etrafı noktasal hareketlerin tekrarıyla çevrili olan bu biçimlerin içerisinde yapraklı çiçek motifleri yer almaktadır. Dört köşede dairesel biçimin dışında çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. En dışta noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrelenen tepeliğin bir kenarında, üzerine belli aralıklarla üç sıra halinde yerleştirilmiş dairesel biçimli peneslerle süslenmiş zincirler takılıdır.

Örnek No	: 10
Şekil No	: 68
Envanter No	: 19305
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 07.11.1968
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Kare
Ürünün Boyutları	
En	: 12. 8 cm
Boy	: 12. 8 cm
Çap	: -
Yükseklik	: 1. 2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

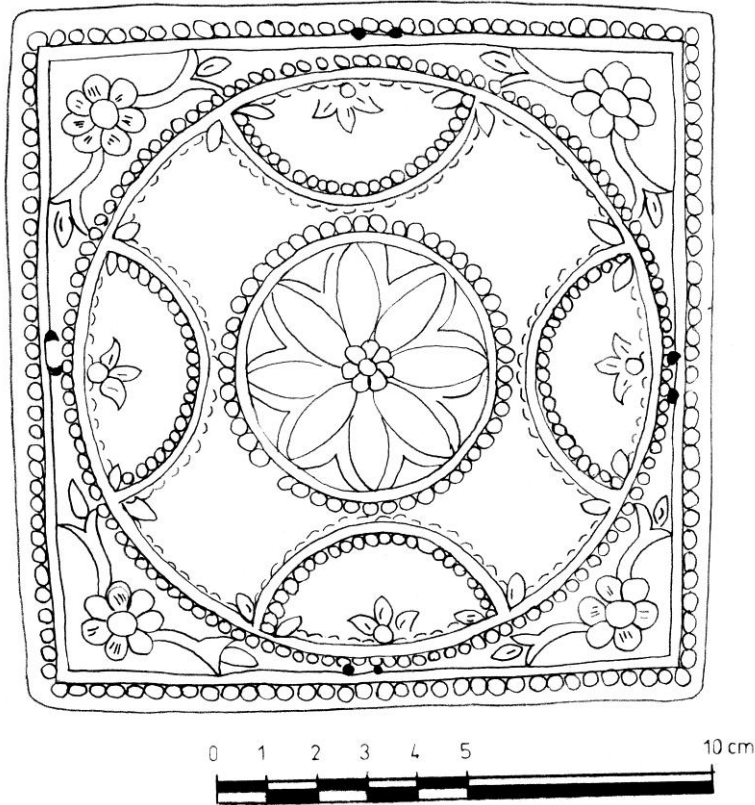
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, kare biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürün dışında noktasal hareketlerin tekrarından oluşan dairesel bir bordür daha vardır. Dairesel bordüre teğet, üst, alt ve iki yanından merkeze dönük yay biçimleri bulunmaktadır. Etrafı noktasal hareketlerin tekrarıyla çevrili olan biçimlerin içerisinde çiçek motifleri yer almaktadır. Dört köşede dairesel biçimin dışında çiçek ve dal motiflerinden meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta düz bir hat ve noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrenmektedir.

Şekil 69. Çizim 4

Örnek No	: 11
Şekil No	: 70
Envanter No	: 22075
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27. 09. 1974
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11. 9 cm
Yükseklik	: 2 cm
Penes Çapı	: 1. 8 cm
Zincir Uzunluğu	: 7. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

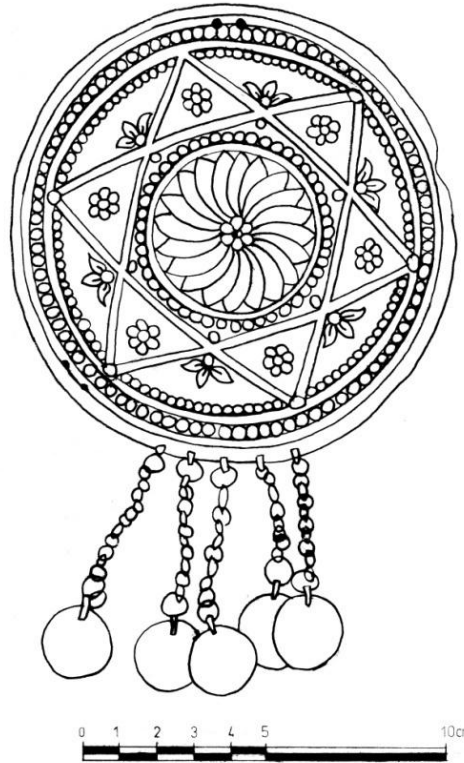
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (nokta) ve sembolik (çarkı felek, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezi çiçek motifiyle süslü dairesel biçimde çark-ı felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen, yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde ve aralarında çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta, noktasal tekrarlardan meydana gelen iki sıra bordürüyle çevrelenen tepeliğin uç kısmında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara, ucunda daire biçimli penesler bulunan zincirler takılıdır. Bazı zincirler ve penesler eksik durumdadır.

Şekil 71. Çizim 5

Örnek No	: 12
Şekil No	: 72
Envanter No	: 25378
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Müsadere
Geliş Tarihi	: 29.02.1980
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı.
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 1.5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) geometrik (nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen, yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde ve aralarında çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara takılı üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler bulunmaktadır. Bazı penesler eksik durumdadır.

Şekil 73. Çizim 6

Örnek No	: 13
Şekil No	: 74
Envanter No	: 21885
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 1.3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 4.5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve sembolik (çarkı felek, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde çark-ı felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak, dış aralarında ise yaprak motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara takılı, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler bulunmaktadır.

Örnek No	: 14
Şekil No	: 75
Envanter No	: 22214
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 03.01.1975
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	:12. 3 cm
Yükseklik	: 1. 9 cm
Penes Çapı	: 1. 6 cm
Zincir Uzunluğu	: 8. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, metal küre, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : Mavi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezi çiçek motifiyle süslü dairesel biçimde bitkisel bir motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen, noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak dış aralarında ise çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrili tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı belli bir düzen olmaksızın üzerinde değişik biçim ve boyutlarda penesler, değişik boyutta kürelerin yerleştirildiği uzunlu kısımlı zincirler bulunmaktadır.

Örnek No	: 15
Şekil No	: 76
Envanter No	: 22660
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm
Yükseklik	: 0. 8 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 6 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve sembolik (çark-ı felek, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde çark-ı felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen, noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak dış aralarında ise yapraklı çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta, noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara takılı üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler bulunmaktadır. İkinci sırada yer alan bazı penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 16
Şekil No	: 77
Envanter No	: 7189
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 26.07.1931
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 8.5 cm
Yükseklik	: 1.5 cm
Penes Çapı	: 1.6 cm
Zincir Uzunluğu	: 5.5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, dal), geometrik (nokta) ve sembolik (sekiz köşeli yıldız) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki kare yapıdan meydana gelen sekiz köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Karelerin iç içe gelmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek, aralarında ise kıvrımlı dal motifleri yer almaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında daire biçimlerinde peneslerin takılı olduğu zincirler yer almaktadır. Bir adet zincir ve penes eksik durumdadır.

Şekil 78. Çizim 7

Örnek No	: 17
Şekil No	: 79
Envanter No	: 1213/ K.E. 563. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Aydın müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 2. 8 cm
Penes Çapı	: 1. 4 cm
Zincir Uzunluğu	: 1 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

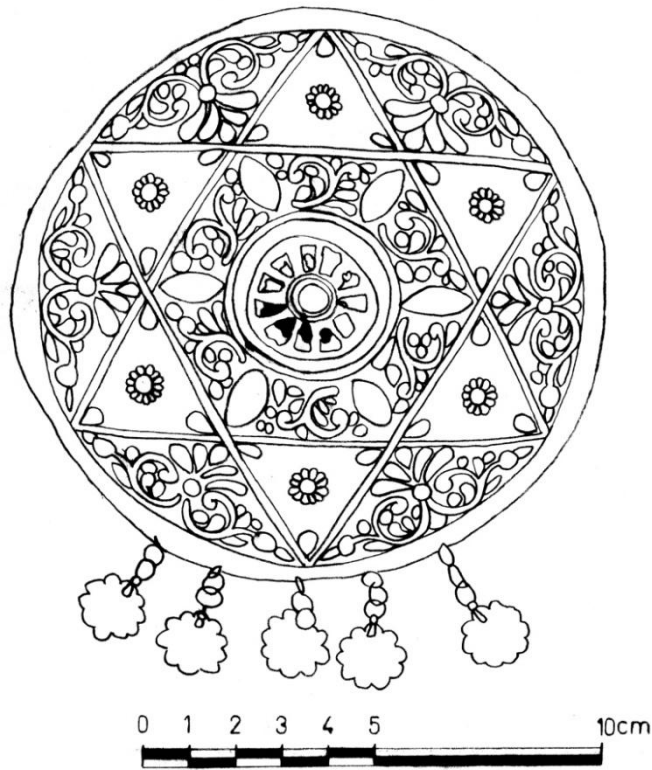
Süsleme : Mıhlama(sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak, dal) ve sembolik bezeme (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman))

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen kıvrımlı dal ve yapraklardan meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızların uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak, dış aralarında ise kıvrımlı dal ve yapraklardan oluşan bitkisel süslemeler bulunmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara kısa zincirle takılı dairesel yapıda ve çiçek biçiminde penesler takılıdır.

Şekil 80. Çizim 8

Örnek No	: 18
Şekil No	: 81
Envanter No	: 559
Bulunduğu Yer	: Prof. Ülker Muncuk Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Armağan
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 27.10.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 8 cm
Yükseklik	: 0. 9 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (nokta), sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bitkisel bir motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak, dış aralarında ise yaprak motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen iki sıra bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır. Bu halkalara takılı üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler bulunmaktadır. Bir adet zincir ve penesleri eksik durumdadır.

Örnek No	: 19
Şekil No	: 82
Envanter No	: 21888
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 2.1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik bezeme (nokta) ve sembolik (çark-1 felek, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde çark-1 felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve yaprak dış aralarında ise çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen iki sıra bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar yer almaktadır.

Örnek No	: 20
Şekil No	: 83
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı.
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 1.2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta alt kenarı olmayan üçgenlerin birleşmesinden meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Motifin dış kısmı, noktasal tekrarlarla çevrelenmektedir. Bu yıldızın iç ve dış kısmında çiçek motifleri yer almaktadır. Tepelik, en dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 21
Şekil No	: 84
Envanter No	: F.75.23.4/ K.E. 450.05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Amasya müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 8 cm
Yükseklik	: 4. 8 cm
Penes Çapı	: 1. 7 cm
Zincir Uzunluğu	: 5. 5 (ön zincir) – 10. 5 cm (arka zincir)
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

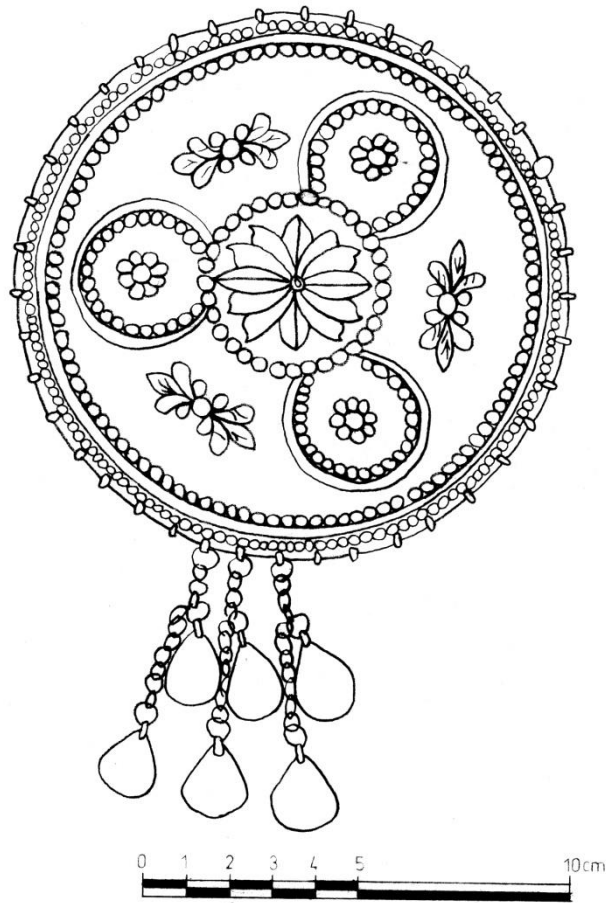
Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, dal), geometrik (nokta, kare) ve sembolik (çark-1 felek, altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde çiçek motifi bulunan dairesel biçimde çark-1 felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür çevrelemektedir. Dışta, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman) motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde çiçek, dış aralarında ise ucu merkeze dönük kare yapı etrafında kıvrımlı dallar bulunan bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, noktasal hareketlerin tekrarından meydana gelen iki sıra bordür ile çevrelenen tepeliğin kenarı kırık durumdadır. Tepeliğin sağlam olan uç kısımlarında zincirlerin takıldığı halkalar yer almaktadır. Bu halkalara, uçlarında dairesel biçimde, üzeri noktasal tekrarlarla süslü peneslerin bulunduğu zincirler takılıdır. Zincirlerin arasındaki üç zincirin boyu diğerlerine göre daha uzundur.

Örnek No	: 22
Şekil No	: 85
Envanter No	: 22658/ K.E. 1165. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm
Yükseklik	: 1. 3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 6. 2 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

- Süsleme** : Zincir, penes
- Kullanılan Teknikler**
- Zemin** : Gümüş kakma
- Süsleme** : -
- Kullanılan Renkler**
- Süsleme** : -
- Süsleme Özellikleri** : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (nokta) bezeme
- Kompozisyon** : Tepelik daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan bir bordür bulunmaktadır. Bordüre teğet, aralıklı üç dairesel motifin içerisinde çiçek, aralarında ise çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Tepelik en dışta iki sıra noktasal bordürle çevrelenmektedir. Tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takıldığı halkalar yer almaktadır. Bu halkalara, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılmıştır.

Şekil 86. Çizim 9

Örnek No	: 23
Şekil No	: 87
Envanter No	: 25050
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Fes - Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 16.02.1987
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13. 5 cm
Yükseklik	: 1. 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Altın penes, gümüş penes, cam boncuk, gümüş püskül kılıfı, iplik püskül

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Telkari

Kullanılan Renkler

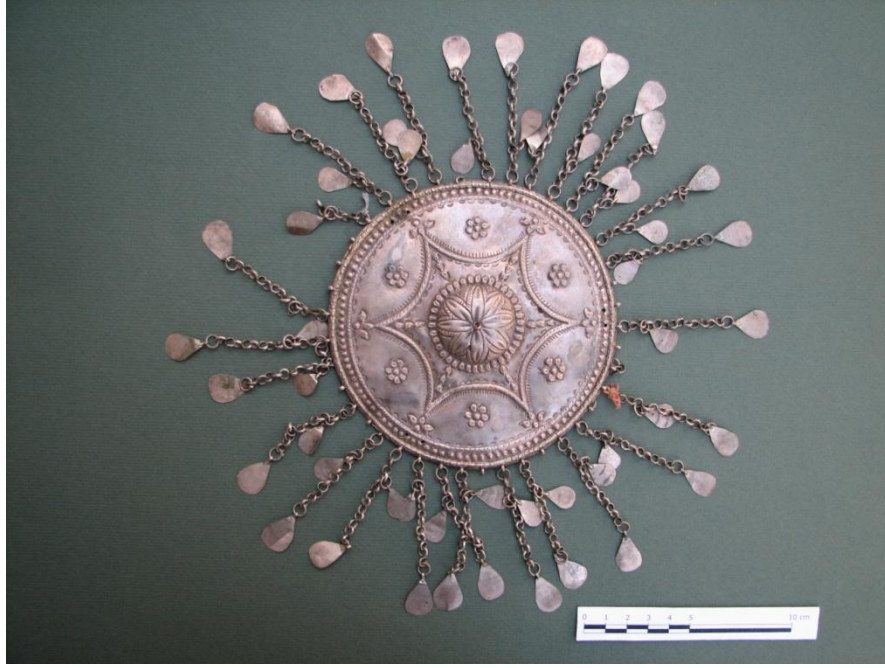
Süsleme : Mavi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (nokta) ve sembolik (çark-ı felek)bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde halka bulunan dairesel biçimde çarkı felek motifi yer almaktadır. Halkaya tutturulan silindirik biçimin üzeri çiçek ve geometrik yapıda motiflerle süslüdür. Bu biçimin içerisinden püskül sarmaktadır. Çarkı felek motifini çevreleyen noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür bulunmaktadır. Bordürü çevreleyen dilimli bir bordür daha bulunmaktadır. Bordürün dışında dışa doğru açılmış sekiz yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Motifin dışında, yayların boşluklarına gelecek biçimde yerleştirilmiş çiçeği anımsatan motifler bulunmaktadır. En dışta, birbiri üzerine binmiş dairesel hareketlerin tekrarından meydana gelen kalın bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Halkaların aralarında tepeliğin iki yan ve arka tarafını çevreleyecek biçimde yerleştirilen cam boncuklar bulunmaktadır. Tepelik bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Fesin uç kısmında birbiri üzerine gelecek biçimde yerleştirilmiş altın penesler bulunmaktadır.

Şekil 88. Tepelik.

Örnek No	: 24
Şekil No	: 89
Envanter No	: 21890
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 6 cm
Yükseklik	: 1. 6 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bordürün dışında dışa doğru açılmış altı yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Altı köşenin uç kısımlarında ve yayların dış ara boşluklarda çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır.

Örnek No	: 25
Şekil No	: 90
Envanter No	: 22074
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 6 cm
Yükseklik	: 1. 2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bordürün dışında dışa doğru açılmış altı yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Altı köşenin uç kısımlarında çiçek ve yaprak, köşelerin iç kısımlarında ise merkeze doğru dikey yönde yerleştirilmiş yaprak motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır.

Örnek No	: 26
Şekil No	: 91
Envanter No	: 22659
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.02.1975
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11. 8 cm
Yükseklik	: 1. 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

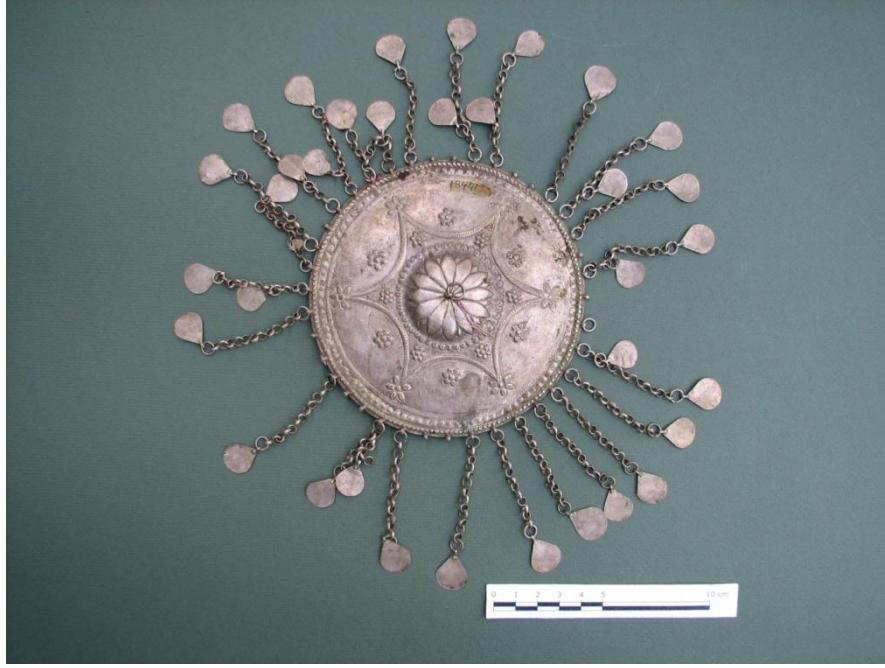
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak)ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bu bordüre teğet, dışa doğru açılmış altı yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Altı köşenin uç kısımlarında çiçek ve yaprak, motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 27
Şekil No	: 92
Envanter No	: 18441
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 08.02.1966
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.3 cm
Yükseklik	: 1.3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7.2 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bu bordüre teğet, dışa doğru açılmış altı yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Altı köşenin uç kısımlarında, uçların iç kısımlarında ve dış aralarında çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 28
Şekil No	: 93
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesine Bağış.
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 1.6 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 10 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürün dışında, dışa doğru açılmış altı yayın birleşmesinden meydana gelen bir motif yer almaktadır. Altı köşenin uç kısımlarında çiçek, köşelerin iç kısımlarında noktasal motifler bulunmaktadır. En dışta iki sıra noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı halka, zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 29
Şekil No	: 94
Envanter No	: 21889
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.5 cm
Yükseklik	: 3.2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

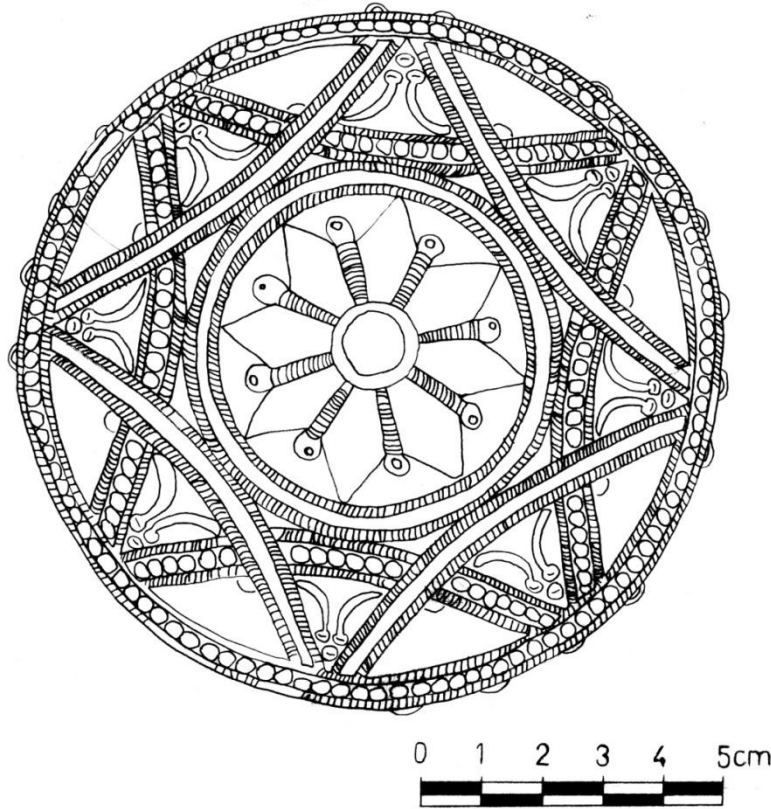
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (nokta) ve sembolik (sekiz köşeli yıldız) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde taş bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin dışında ortadaki dairesel biçime kenarları teğet geçecek biçimde iç içe geçmiş kare yapılardan meydana gelmiş sekiz köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Tepelik, en dışta iki düz hat arasına yerleştirilen noktasal hareketlerden meydana gelen bir bordür ile çevrelenmektedir.

Şekil 95. Çizim 10

Örnek No	: 30
Şekil No	: 96
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Uruş)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 1 cm
Yükseklik	: 2. 1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin dışında ortadaki dairesel biçime birleşik altı adet üçgen biçim bulunmaktadır. Bu görüntüsüyle motif altı köşeli yıldız motifine benzemektedir. Üçgen biçimlerin uç kısımlarında ise dışa dönük yaylar bulunmaktadır. Tepelik en dışta noktasal hareketlerin tekrarından meydana gelen bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 31
Şekil No	: 97
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 9.5 cm
Yükseklik	: 0.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen düz hat ve noktasal hareketlerin tekrarından oluşan iki bordür bulunmaktadır. Bu bordürün arasında, kıvrımlı bir hat arasına noktasal süslemelerin yerleştirildiği kalın bir bordür yer almaktadır. Bu süslemeye teğet alt, üst ve iki yanda dört adet çiçek motifi yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal hareketli iki sıra bordür ile çevrenmektedir.

Örnek No	: 32
Şekil No	: 98
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 9.5 cm
Yükseklik	: 1.7 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, içerisinde çiçek motifi bulunan dört köşesi kıvrımlı bir motif yer almaktadır. Bu motifi, çiçek, dal ve yapraklardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Süslemeden sonra düz bir hat ve noktasal hareketlerin yer aldığı bir bordür bulunmaktadır. Bu bordürün dışında, noktasal tekrarlı bordür arasında eşit aralıklarla yerleştirilmiş dört adet çiçek motifinden meydana gelen kalın bir bordür yer almaktadır. Tepelik, en dışta yine noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 33
Şekil No	: 99
Envanter No	: 1211/ K.E. 562. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Aydın müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 29.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 16. 5 cm
Yükseklik	: 6 cm
Penes Çapı	: 1. 7 cm
Zincir Uzunluğu	: 6. 6 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, kıvrımlı dallarla süslenmiş dairesel bir biçim yer almaktadır. Noktasal tekrarlardan meydana gelen iki bordür arasında eşit aralıklarla yerleştirilmiş kıvrımlı dal ve çiçeklerden meydana gelen üç bitkisel motif bulunmaktadır. En dışta kıvrımlı dal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı halka, zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 34
Şekil No	: 100
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı.
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Onarım görmemiş
Onarım Durumu	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür çevrelemektedir. Bordürün dışında dairesel biçimde eşit aralıklarla birbirini takip eden, çiçek ve yapraklardan motiflerinden meydana gelen bitkisel süsleme bulunmaktadır. Tepelik en dışta iki sıra noktasal hareketli bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 35
Şekil No	: 101
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı - Kent Tarihi Müzesi.
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı.
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 1.3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür çevrelemektedir. Bordürün dışında dairesel biçimde belli aralıklarla bir birini takip eden çiçek, dal ve yapraklardan meydana gelen üç bitkisel motif yer almaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 36
Şekil No	: 102
Envanter No	: 3587
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13.3 cm
Yükseklik	: 3.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında bir çiçek motifi bulunmaktadır. Bu motifin dışında noktasal tekrarlı bordüre teğet, merkeze dönük beş yayın oluşturduğu dilimlerden meydana gelen bir motif bulunmaktadır. Dilimlerin içlerinde çiçek motifleriyle oluşturulan süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlı bir sıra bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 37
Şekil No	: 103
Envanter No	: 21892
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.2 cm
Yükseklik	: 2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

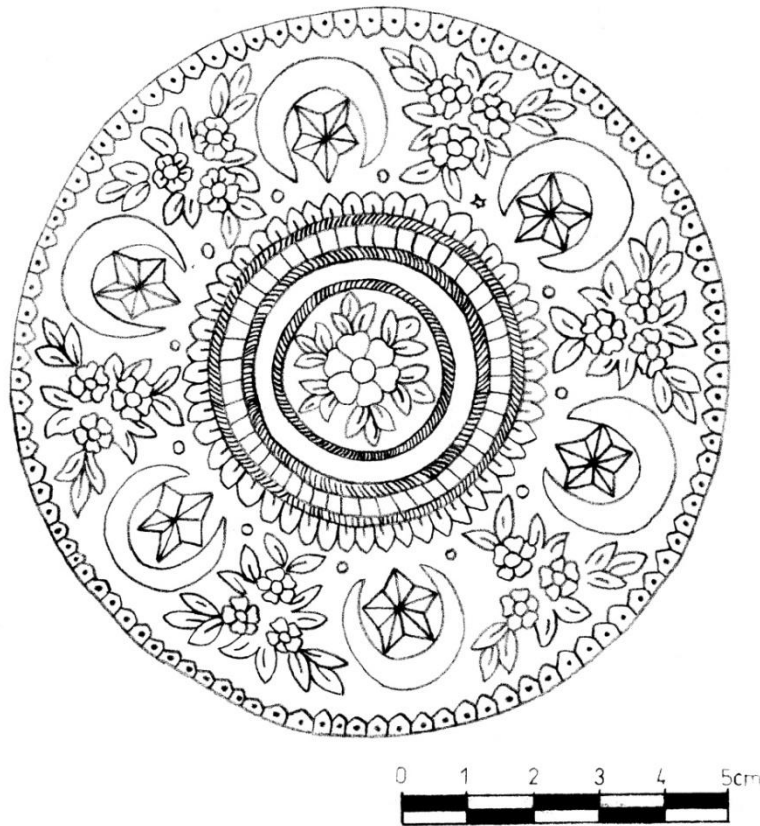
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve sembolik (beş köşeli yıldız, ay) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde çiçek ve yapraklardan meydana gelen bitkisel bir motif yer almaktadır. Bu motifi noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürden sonra uçları sivri, yaprak görünümlü motiflerden meydana gelen bir bordür daha bulunmaktadır. Dışta altı ay-yıldız motifi arasında, çiçek ve yapraklardan meydana gelen bitkisel motifler yer almaktadır. Tepelik en dışta, uçları sivri görünümlü motiflerden meydana bir bordür ile çevrelenmektedir.

Şekil 104. Çizim 11

Örnek No	: 38
Şekil No	: 105
Envanter No	: 653
Bulunduğu Yer	: Prof. Ülker Muncuk Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 27.10.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm
Yükseklik	: 2. 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli püskül

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

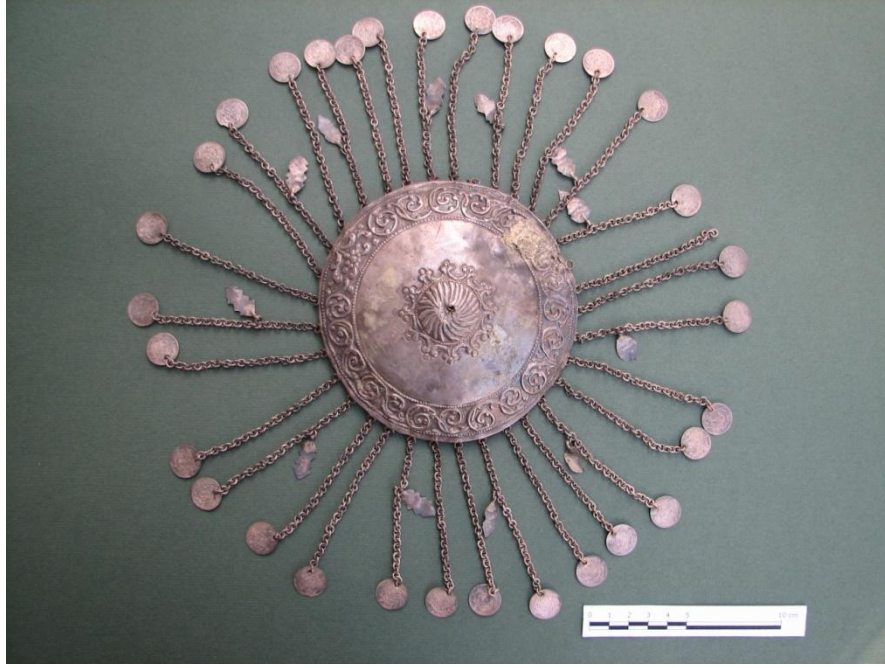
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, oval) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürden sonra uçları sivri, yaprak görünümlü motiflerden meydana gelen bir bordür daha bulunmaktadır. Dışta noktasal tekrarlar arasına, kıvrımlı motifler yerleştirilmiş kalın bir bordür yer almaktadır. Kalın bordürün öncesi ve sonrasındaki süslemeler ile arasında kalan kısımda boşluklar bulunmaktadır. En dışta, ikişer sıra noktasal tekrarların arasına, yan yana ve aralıklı sıralanan oval yapıdaki motiflerden meydana gelmiş kalın bir bordür ile çevrelenen tepeliğin merkezine yakın bir noktada bir çengel yer almaktadır. Bu çengelin ucunda uzunca bir püskül takılıdır. Tepelik bir fes üzerine yerleştirilmiştir.

Örnek No	: 39
Şekil No	: 106
Envanter No	: 13617
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 28.01.1947
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmüş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 2 cm
Yükseklik	: 2. 5 cm
Penes Çapı	: 1. 6 cm
Zincir Uzunluğu	: 10 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

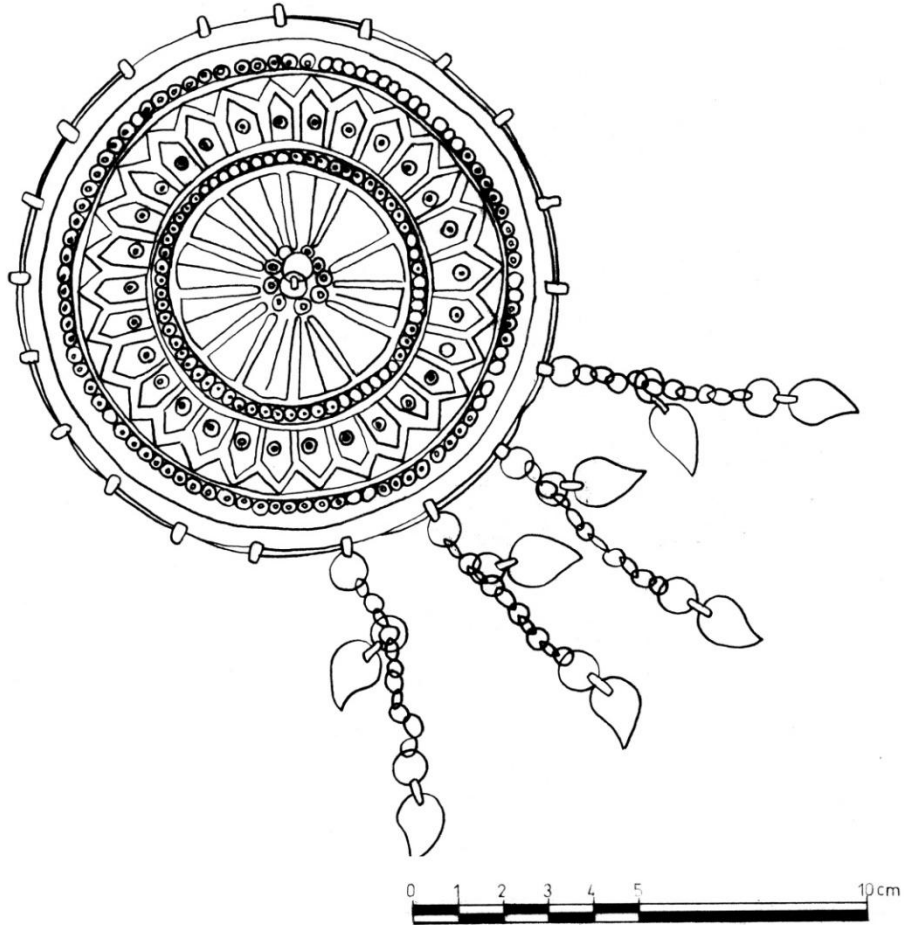
Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve sembolik (çark-1 felek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çarkı felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçime teğet ve bu biçimi çevreleyen, dışa doğru açılmış yayların birleşmesinden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Yayların uç kısımlarında çiçek motifleri yer almaktadır. En dışta kıvrımlı dalların aralıksız tekrarından meydana gelmiş kalın bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerinde yaprak, uçlarında daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

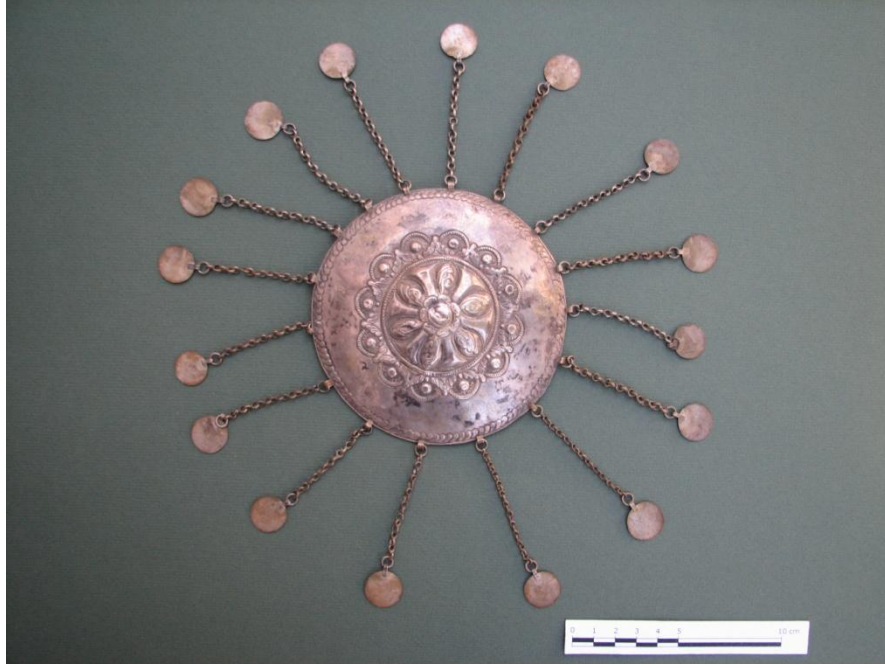

Örnek No	: 40
Şekil No	: 107
Envanter No	: 22076
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.9 cm
Yükseklik	: 1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 10 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

- Süsleme** : Zincir, penes
- Kullanılan Teknikler**
- Zemin** : Gümüş kakma
- Süsleme** : -
- Kullanılan Renkler**
- Süsleme** : -
- Süsleme Özellikleri** : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme
- Kompozisyon** : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürün dışında ve bordüre teğet uçları sivri dilimlerden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerinde ve uçlarında yaprak biçimli peneslerin bulunduğu zincirler takılıdır.

Şekil 108. Çizim 12

Örnek No	: 41
Şekil No	: 109
Envanter No	: 6977
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Mübadele (değiş tokuş)
Geliş Tarihi	: 24.08.1930
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11. 5 cm
Yükseklik	: 1. 6 cm
Penes Çapı	: 1. 7 cm
Zincir Uzunluğu	: 7. 2 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçime teğet, dışa doğru açılmış yayların birleşmesinden meydana gelen bir bordür bulunmaktadır. Yayların üst kısımları merkez dönük yaylar ile kapatılmıştır. İçlerinde noktasal süslemeler yer almaktadır. En dışta, noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında daire biçimli peneslerin bulunduğu zincirler takılıdır.

Örnek No	: 42
Şekil No	: 110
Envanter No	: 22661
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.3 cm
Yükseklik	: 1.5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

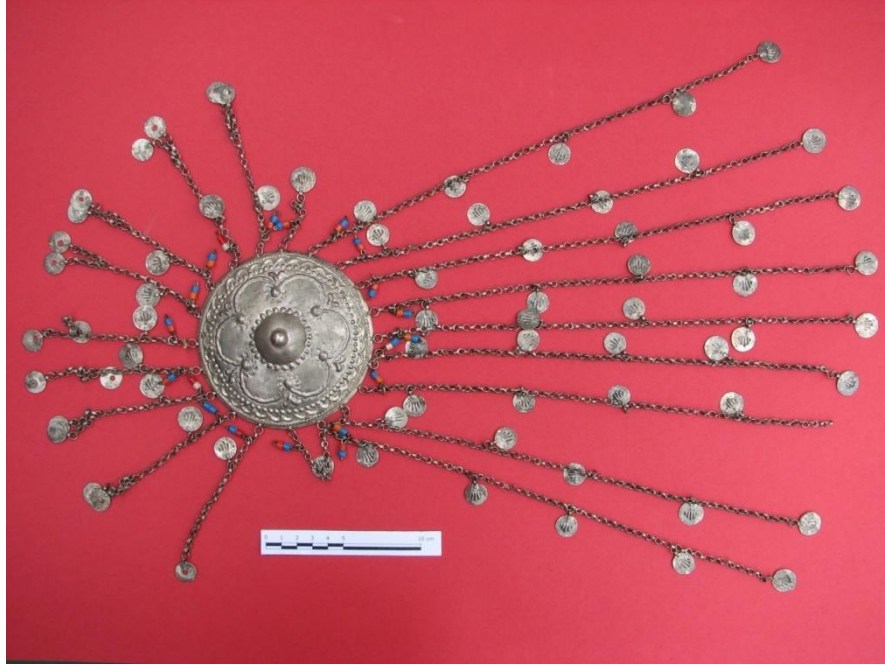
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçim noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Bordüre teğet dört yayın birleşmesiyle meydana gelen bir süslemenin iç kısmı noktasal tekrarlarla çevrelenmektedir. Yayların içleri ve dış araları çiçek motifleri ile süslüdür. En dışta, ince noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Zincir ve penesler büyük bir kısmı eksik durumdadır.

Örnek No	: 43
Şekil No	: 111
Envanter No	: 21884
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11. 4 cm
Yükseklik	: 3 cm
Penes Çapı	: 1. 6 cm
Zincir Uzunluğu	: 12. 5 (ön zincir) – 31. 5 (arka zincir) cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

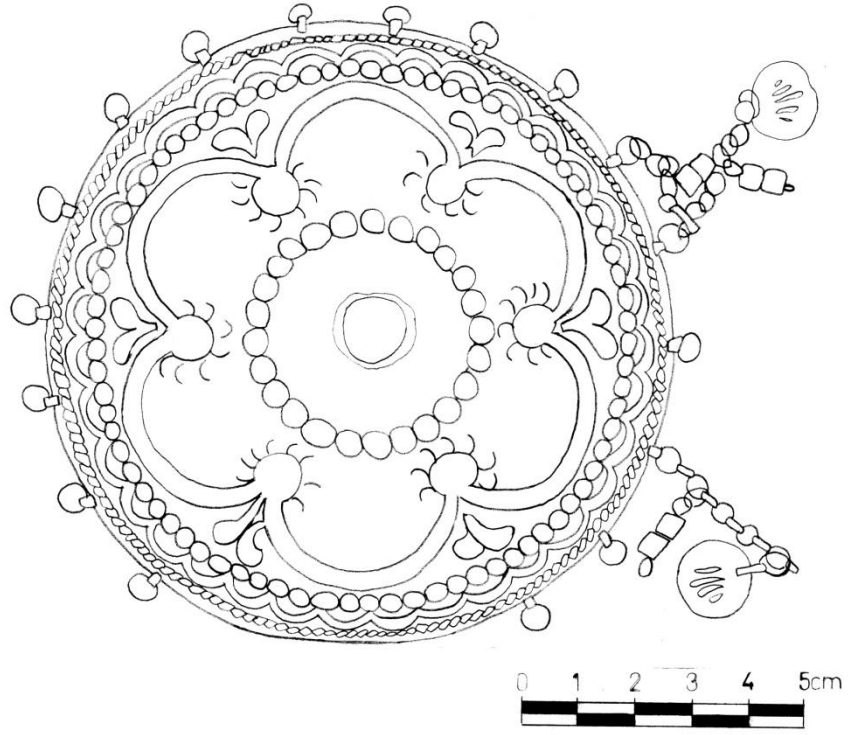
Süsleme : Mavi, turuncu, kahverengi, beyaz

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve figürlü (el) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, dairesel biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde yer almaktadır. Dairesel biçim noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir. Dışta, yayların birleşmesinden meydana gelen bir süsleme yer almaktadır. Yayların birleşme noktalarında çiçek, dış ara boşlukların da ise yaprak motifleri bulunmaktadır. En dışta, noktasal tekrarlı ve dilimli bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde ve uçlarında daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Peneslerin üzerinde el motifleri bulunmaktadır. Tepeliğin ön kısmında bulunan zincirler, arkadaki zincirlere göre daha kısadır. Zincirlerin üst kısımlarında renkli boncuklar bulunmaktadır.

Şekil 112. Tepelik (detay)

Şekil 113. Çizim 13

Örnek No	: 44
Şekil No	: 114
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı - Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma (Karaşar)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, başak) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motif yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal hareketlerin tekrarından oluşan bir bordür bulunmaktadır. Dışta, bu bordüre teğet, dışa doğru açılmış dört yayın eşit aralıklarla yerleştirilmesinden meydana gelen bir süsleme yer almaktadır. Etrafi noktasal hareketlerin tekrarıyla çevrili olan süslemelerin içerisinde çiçek ve yaprak motifleri, dış araları ise merkeze dönük ve dikey yönde başak motifleri bulunmaktadır. Tepelik en dışta noktasal hareketli bir sıra bordür ile çevrenmektedir

Örnek No	: 45
Şekil No	: 115
Envanter No	: 3588
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm
Yükseklik	: 2. 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, oval) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motif yer almaktadır. Motifin dairesel kısmı merkeze yerleştirilmiş olup, dal kısmı tepeliğin kenar noktasından başlamaktadır. Çiçek motifinin etrafında aynı noktadan çıkan noktasal tekrarlar, kalın bir bordür oluşturmaktadır. Bu bordür çiçek motifinin üzerinde taç görünümlü bitkisel bir süsleme ile birleşmektedir. Tepelik en dışta, noktasal ve oval motiflerden meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

Örnek No	: 46
Şekil No	: 116
Envanter No	: 20771
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 05.12.1973
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 6 cm
Yükseklik	: 1. 8 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motif yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında noktasal tekrarlardan oluşan bir iki bordür arasında çiçek, yaprak ve dallardan meydana gelen, eşit aralıklarla yerleştirilmişti altı bitkisel motif bulunmaktadır. Tepelik en dışta, noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

Örnek No	: 47
Şekil No	: 117
Envanter No	: 6974
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Mübadele (değiş tokuş)
Geliş Tarihi	: 25.08.1930
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 17.5 cm
Yükseklik	: 6.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde çiçek motifi bulunan dairesel biçimde bitkisel bir süsleme yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta, bu bordüre teğet sekiz yayın kesişmesinden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Yayların içersinde, çiçek, yaprak ve kıvrımlı dallardan meydana gelen motifler yer almaktadır. Süslemenin dışında noktasal tekrarlı bir bordür bulunmaktadır. Tepelik en dışta yan yana sıralanmış yaprak motiflerinden meydana gelen kalın bir bordürle çevrelenmektedir.

Örnek No	: 48
Şekil No	: 118
Envanter No	: 3586
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 16.4 cm
Yükseklik	: 4.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

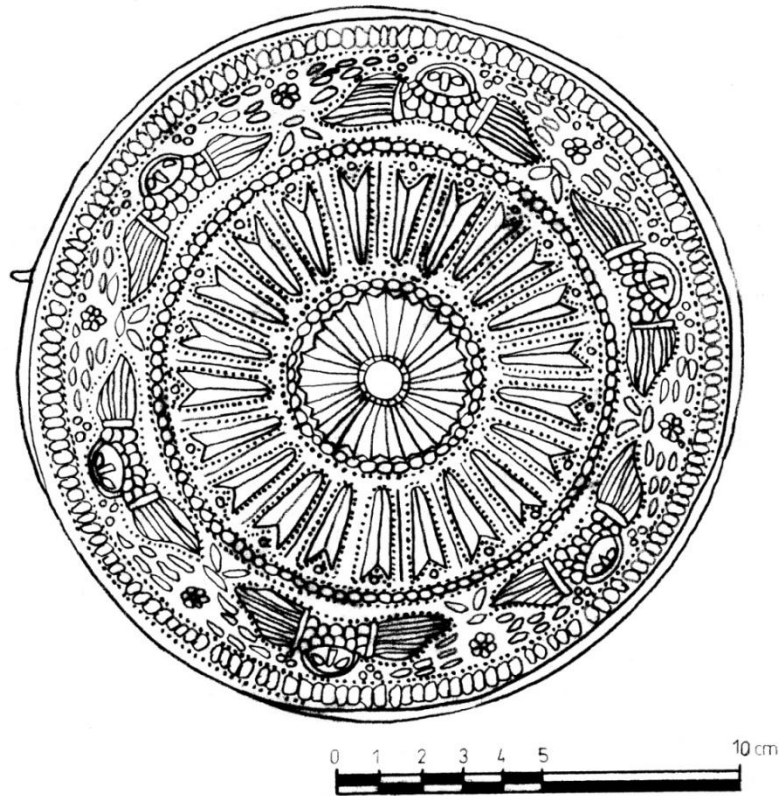
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta) ve figürlü (insan) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir süsleme yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta, çok sayıda dilimden meydana gelen ve karanfili anımsatan bitkisel bir motif bulunmaktadır. Bitkisel motifin dışında yine noktasal tekrarlı bir bordür yer almaktadır. Bordürden sonra aralıklı tekrarlardan meydana gelen insan figürlerinin aralarında çiçek, yaprak ve noktasal motiflerin bulunduğu bir süsleme bulunmaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

Şekil 119. Çizim 14

Örnek No	: 49
Şekil No	: 120
Envanter No	: 23233
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 02.11.1976
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 14 cm
Yükseklik	: 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma, delik işi ve tel işi

Süsleme : Güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak, dal) ve geometrik (nokta, daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir süsleme yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal iki bordür bulunmaktadır. Bordürün dışında kare yapıda bir süsleme bulunmaktadır. Süslemenin dört köşesinde yaprak motifleri, kare yapının kenar ortalarında ise dilimler yer almaktadır. Yaprak motifleri ile dilimler arasında kalan boşlukta ise kıvrımlı dal ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Tepelik en dışta, içleri noktasal hareketli, küçük dairesel motiflerin tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrenmektedir.

Örnek No	: 50
Şekil No	: 121
Envanter No	: 3584
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 3.5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

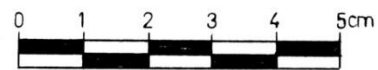
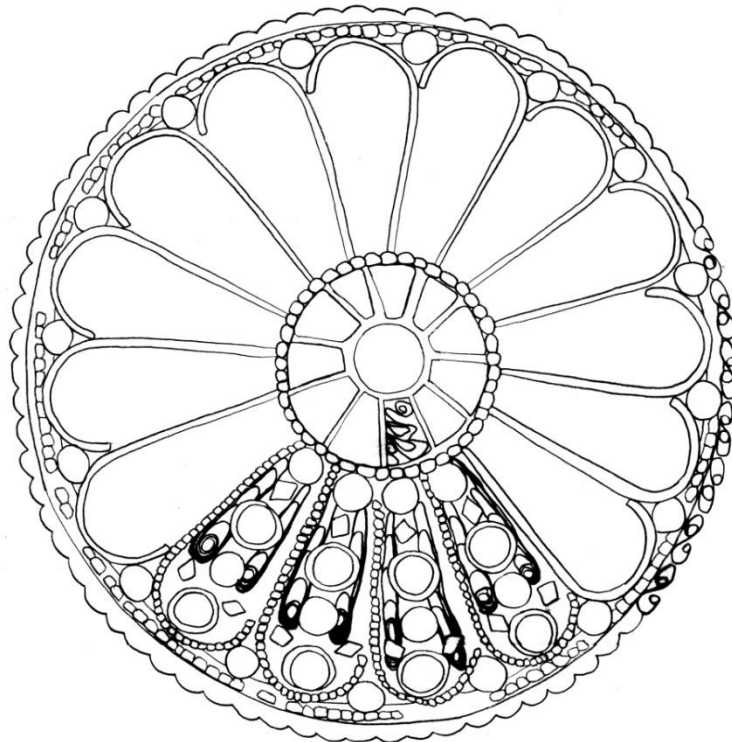
Süsleme : Güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir süsleme yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlı bir bordür bulunmaktadır. Dışta çok sayıda dilimden meydana gelen bir çiçek motifi yer almaktadır. Dilimlerin içersinde dikey yönde bir büyük bir küçük olarak yerleştirilen dairesel motifler bulunmaktadır. Ve aralara eşkenar dörtgen biçiminde süslemeler yerleştirilmiş olup dilimlerin dış ara boşluklarında yine dairesel biçimli motifler yer almaktadır. Tepelik en dışta kıvrımlı hareketlerin tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrenmektedir.

Şekil 122. Çizim 15

Örnek No	: 51
Şekil No	: 123
Envanter No	: 75.26.1/ K.E. 449. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Amasya müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 5. 8 cm
Yükseklik	: 5. 8 cm
Penes Çapı	: 1. 5 cm
Zincir Uzunluğu	: 5. 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma ve tel işi

Süsleme : Telkari, güverse, astar işi

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifi, dairesel biçimlerin ve kıvrımlı motiflerin tekrarından meydana gelen iki bordür çevrelemektedir. Dışta, eşit aralıklarla yerleştirilmiş beş bitkisel süsleme bulunmaktadır. Süsleme, çiçek motifi etrafına yerleştirilen kıvrımlardan meydana gelmektedir. En dışta kıvrımların tekrarından oluşan bir bordür ile çevrelenen tepeliğin kenarında, uçlarında dairesel peneslerin takılı olduğu zincirler bulunmaktadır. Zincir ve peneslerin büyük bir kısmı eksik durumdadır.

Örnek No	: 52
Şekil No	: 124
Envanter No	: 20895
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Müsadere
Geliş Tarihi	: 07.03.1973
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 2 cm
Yükseklik	: 4. 4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimi çevreleyen, dairesel tekrarlardan meydana gelen bir bordür yer almaktadır. Bu bordürden sonra birkaç sıra dairesel tekrardan meydana gelen kalın bir bordür daha bulunmaktadır. Bu bordürü kıvrımlı motifler çevrelemektedir. Bordürün dışında kıvrımlardan meydana gelen bordür sonrasında en dışta tepelik, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

Örnek No	: 53
Şekil No	: 125
Envanter No	: 3585
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 6 cm
Yükseklik	: 3. 3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

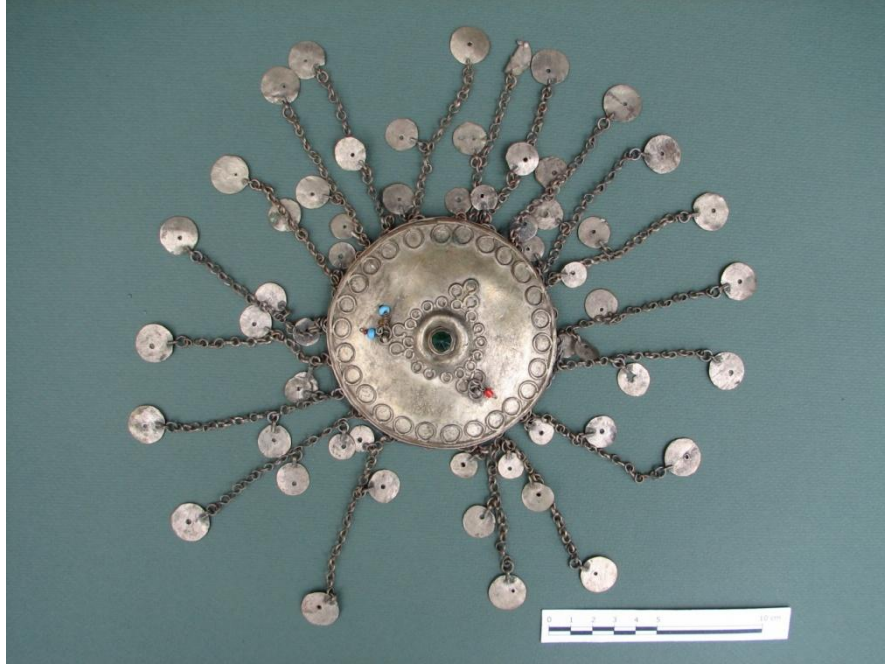
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan çiçek motifleriyle süslenmiş dairesel bir biçim bulunmaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bordürün dışında, iki sıra kıvrımlı bordür arasına aralıklı yerleştirilmiş altı yaprak motifinden meydana gelen bitkisel bir süsleme yer almaktadır. En dışta tepelik, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

Örnek No	: 54
Şekil No	: 126
Envanter No	: 22666
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 1 cm
Yükseklik	: 2. 1 cm
Penes Çapı	: 1. 7 cm
Zincir Uzunluğu	: 10. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Yeşil, mavi, turuncu

Süsleme Özellikleri : Geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, daire biçimli motiflerin üçgen yapıda yerleştirilmesinden meydana gelen bir süsleme çevrelemektedir. Üçgen süslemenin uç kısımlarında halkaya takılı boncuklar bulunmaktadır. En dışta, dairesel tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 55
Şekil No	: 127
Envanter No	: 22667
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 29.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 3.8 cm
Penes Çapı	: 1.8 cm
Zincir Uzunluğu	: 10.3 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, mavi, turuncu

Süsleme Özellikleri : Geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, daire biçimli motiflerin iki sıra halinde yerleştirilmesinden meydana gelen bir süsleme çevrelemektedir. Bu süslemenin karşılıklı iki tarafında yine dairesel motiflerle oluşturulan yaylar bulunmaktadır. Bu yayların tepe noktasında bulunan halkalarda renkli boncuklar yer almaktadır. Süslemenin dışında kıvrımlı bir bordür bulunmaktadır. En dışta, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır.

Örnek No	: 56
Şekil No	: 128
Envanter No	: 22663
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 2.9 cm
Penes Çapı	: 1.9 cm
Zincir Uzunluğu	: 11.6 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

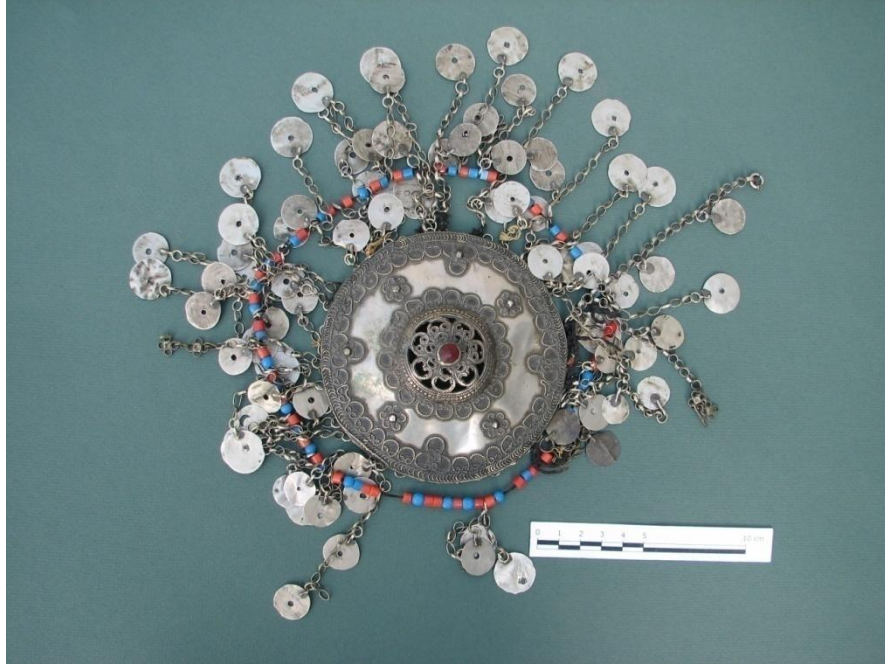
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak) ve geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen dairesel tekrarlardan meydana gelen bir bordür bulunmaktadır. Dışta, eşit aralıklarla merkeze dönük ve dış bordüre teğet üç yapraklı, dört bitkisel süsleme yer almaktadır. En dışta, dairesel tekrarlardan meydana gelen bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Ancak zincir ve penesler büyük bir kısmı eksik durumdadır.

Örnek No	: 57
Şekil No	: 129
Envanter No	: 22657
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 25.02.1975
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.3 cm
Yükseklik	: 3.3 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 14 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk, renkli sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, turuncu, mavi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, üzerinde kıvrımlı süslemelerin bulunduğu dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, dairesel tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta, bu bordür ve dıştaki yine aynı süslemeli bordür arasında, eşit aralıklarla yerleştirilmiş dört çiçek motifi bulunmaktadır. Çiçek motifleri her iki bordürlere de teğet durumdadır. En dışta, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde daire biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır. Zincirlerin orta kısmından geçen ve zincirleri toplayan bir sıra renkli boncuk bulunmaktadır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 58
Şekil No	: 130
Envanter No	: 23306
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 06.04.1977
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

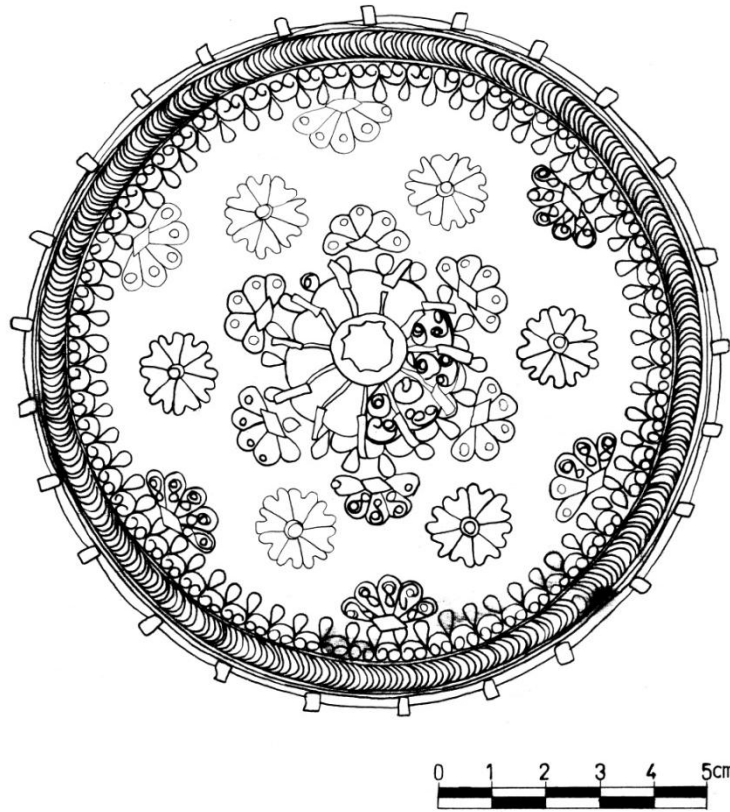
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, üzerinde kıvrımlı süslemelerin bulunduğu dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, eşit aralıklarla yerleştirilmiş altı yarım çiçek motifinden meydana gelen bir süsleme çevrelemektedir. Bu motiflerin dış ara boşluklarında ise yine altı çiçek motifi bulunmaktadır. Çiçeklerin dış ara boşluklarında kıvrımlı bordüre teğet, altı yarım çiçek motifi yer almaktadır. En dışta, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Halkaların tamamı boş durumdadır.

Şekil 131. Çizim 16

Örnek No	: 59
Şekil No	: 132
Envanter No	: 22270
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 14.02.1975
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.5 cm
Yükseklik	: 3 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 11.5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak) ve geometrik (nokta, daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, üzerinde kıvrımlı süslemelerin bulunduğu dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal ve dairesel tekrarlardan meydana gelen iki bordür çevrelemektedir. Dışta, eşit aralıklarla merkeze dönük ve dış bordüre teğet üç yapraklı, üç bitkisel süsleme yerleştirilmiştir. Ancak bu süslemelerden bir tanesinin yaprağı, bir tanesi ise tamamen, eksik durumdadır. En dışta, aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar yer almaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde daire ve damla biçimli peneslerin yerleştirildiği zincirler takılıdır.

Örnek No	: 60
Şekil No	: 133
Envanter No	: -
Bulunduğu Yer	: Beypazarı- Kent Tarihi Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Beypazarı Belediyesi bağışı (Uruş)
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 17.11.2008
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13 cm
Yükseklik	: 1.2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma, tel işi

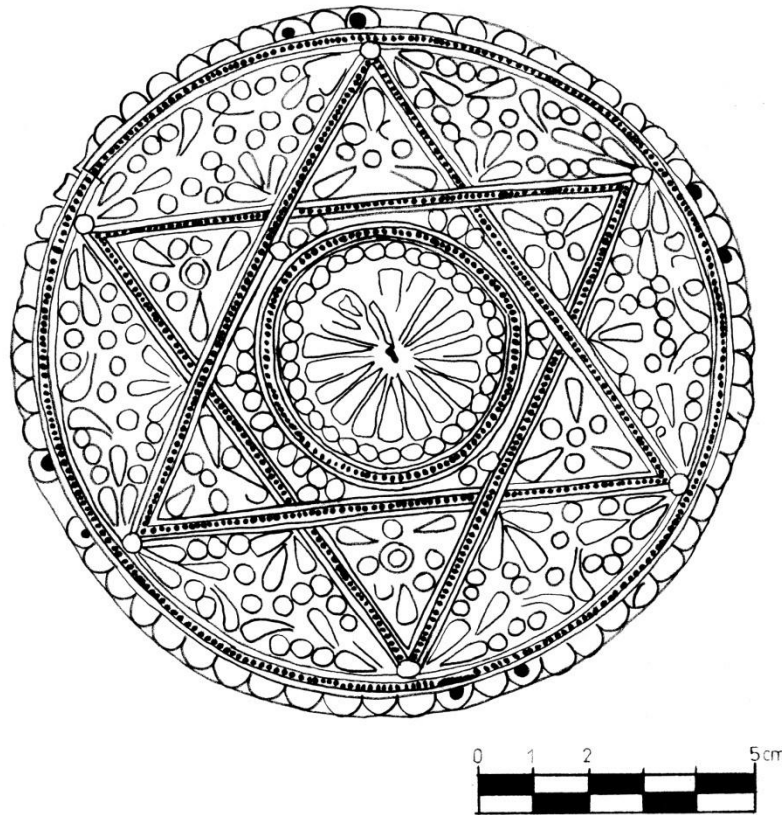
Süsleme : Güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak), geometrik (nokta), sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimi çevreleyen noktasal tekrarlardan oluşan üç bordür bulunmaktadır. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Yıldız motifinin iç ve dış boşluklarında, çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Tepelik en dışta, yayların aralıksız tekrarından meydana gelen bir bordür ile çevrelenmektedir.

Şekil 134. Çizim 17

Örnek No	: 61
Şekil No	: 135
Envanter No	: 24027
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Müsadere (el koyma)
Geliş Tarihi	: 28.05.1981
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.2 cm
Yükseklik	: 2.9 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 2 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Mercan taş, renkli cam boncuk, zincir, farklı biçimlerde oluşturulmuş sallantılar

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi, mine

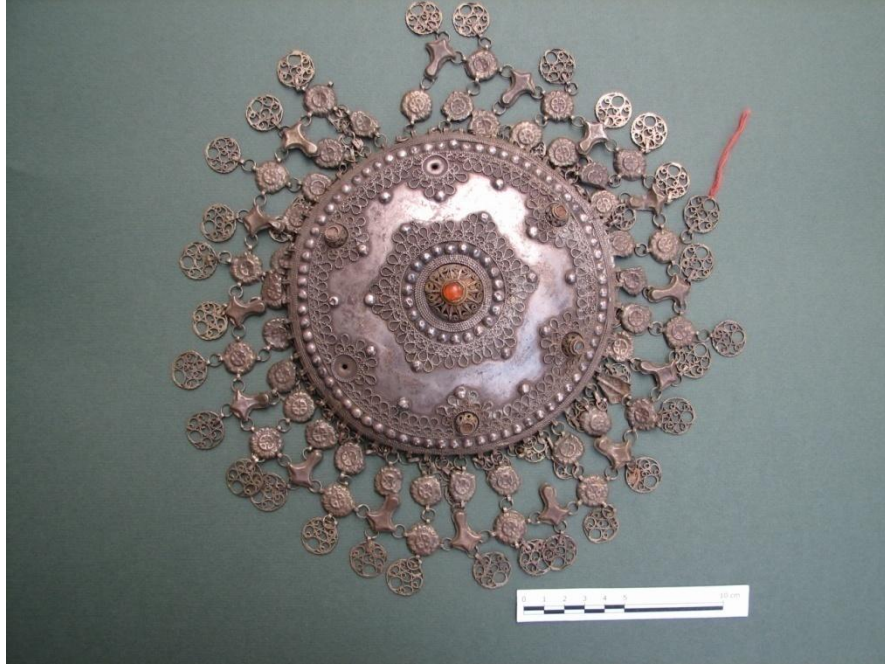
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse,

Kullanılan Renkler

Süsleme : Turuncu, kahverengi, yeşil, mavi (mine tekniği)

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak), geometrik (nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde taş bunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen ve yıldızın uçlarını oluşturan küçük üçgenlerin içlerinde damla biçimli mercan taşlar, dış aralarında ise dairesel biçimde renkli cam boncuklar bulunmaktadır. Yıldız motifinin iç ve dış boşluklarında mine tekniği ile süslenmiş yaprak motifleri bulunmaktadır. En dışta, noktasal tekrarlı bir bordürle çevrelenen tepeliğin ön kısmında, halkalara takılı değişik biçimde birbirine geçirilmiş kısa sallantılar, arka kısmında ise; aralıklı iki halkaya takılmış uzun bir zincir mevcuttur. Arkadaki zincir kopuk durumdadır.

Örnek No	: 62
Şekil No	: 136
Envanter No	: 23307
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 06.04.1977
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 15. 5 cm
Yükseklik	: 4. 5cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 8 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk, bitkisel biçimde metal süslemeler, geometrik biçimde metal süslemeler

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi, telkari,

Süsleme : Mıhlama (sıvama), tel işi, astar işi, kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

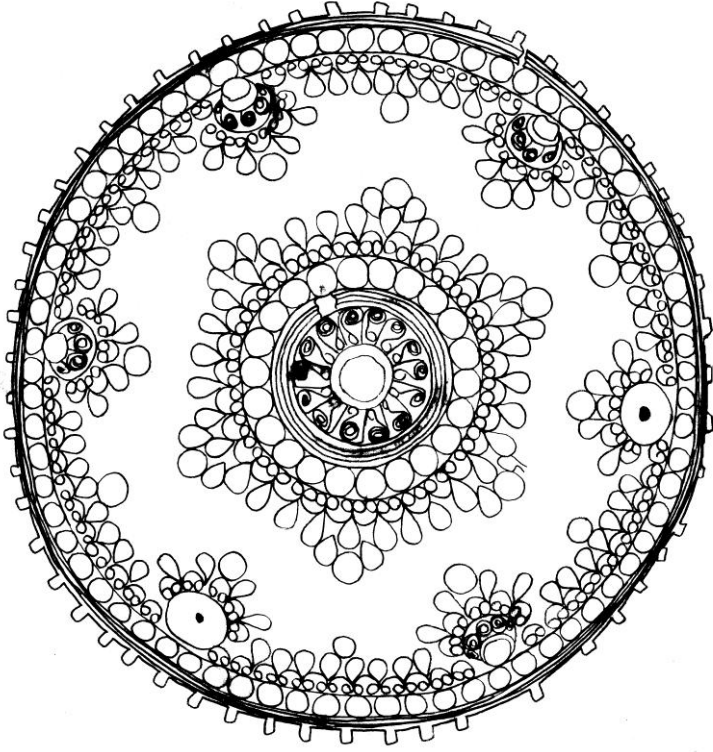
Süsleme : Turuncu

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

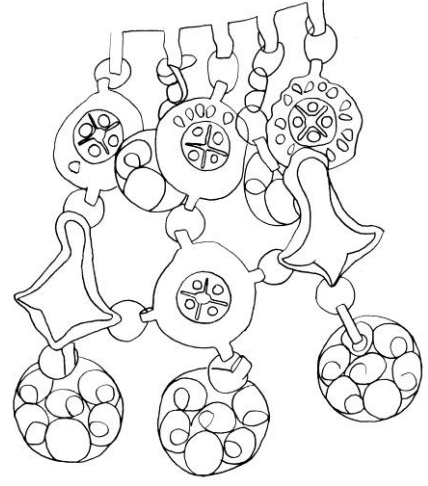
Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde kıvrımlı süslemeler bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta bu bordüre teğet kıvrımlı ve damla biçimli süslemelerden meydana gelmiş altı köşeli geometrik bir süsleme bulunmaktadır. Dışta, altı köşeli geometrik biçimin aralarına gelecek şekilde yerleştirilmiş boncukların etrafında ve aralarında kıvrımlı, damla biçimli motiflerle oluşturulmuş bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, bu süslemenin teğet olduğu noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı, iki sıra çiçek motifli metal süslemenin uçlarına dairesel biçimli süslemenin yerleştirilmesinden meydana gelen sallantılar yer almaktadır. Tepeliğin yüzeyinde bulunan bazı boncuklar eksik durumdadır.

Şekil 137. Tepelik (detay)

Şekil 138. Çizim 18

Şekil 139. Çizim 19 (detay)

Örnek No	: 63
Şekil No	: 140
Envanter No	: 22404
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 14.02.1975
İnceleme Tarihi	: 22.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 14. 4 cm
Yükseklik	: 3. 9 cm
Penes Çapı	: 1. 8 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk, renkli sentetik boncuk, bitkisel biçimde metal süslemeler, geometrik biçimde metal süslemeler

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi, telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), tel işi, astar işi, kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

Süsleme : Yeşil, mavi, kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde kıvrımlı süslemeler bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta bu bordüre teğet kıvrımlı ve damla biçimli süslemelerden meydana gelmiş altı köşeli geometrik bir süsleme bulunmaktadır. Dışta, altı köşeli geometrik biçimin aralarına gelecek şekilde yerleştirilmiş boncukların etrafında ve aralarında kıvrımlı, damla biçimli motiflerle oluşturulmuş bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, bu süslemenin teğet olduğu noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı, çiçek motifli metal süslemenin uçlarına dairesel biçimli süslemenin yerleştirilmesinden meydana gelen sallantılar yer almaktadır. Bu sallantıların aralarında ise kısa dairesel biçimli süslemeler bulunmaktadır.

Şekil 141. Tepelik (detay)

Örnek No	: 64
Şekil No	: 142
Envanter No	: 1097/ K.E. 495- 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Gaziantep müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 15. 5 cm
Yükseklik	: 3. 8 cm
Penes Çapı	: 2. 2 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk, renkli sentetik boncuk, bitkisel biçimde metal süslemeler, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi, telkari

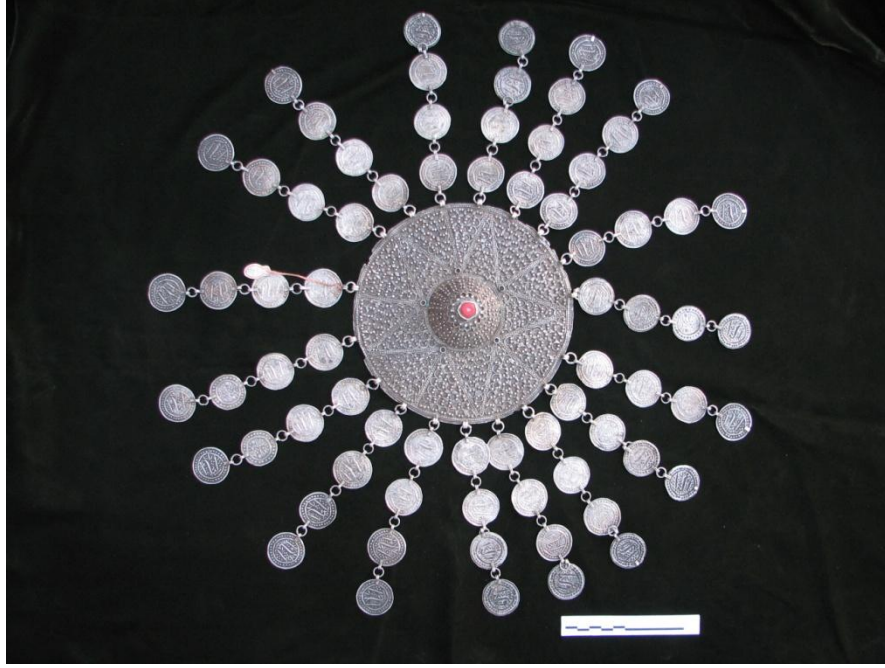
Süsleme : Mıhlama (sıvama) , astar işi

Kullanılan Renkler

Süsleme : Mavi, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde kıvrımlı süslemeler bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi, noktasal tekrarlı bir bordür çevrelemektedir. Dışta bu bordüre teğet kıvrımlı ve damla biçimli süslemelerden meydana gelmiş altı köşeli geometrik bir süsleme bulunmaktadır. Dışta, altı köşeli geometrik biçimin aralarına gelecek şekilde yerleştirilmiş boncukların etrafında ve aralarında kıvrımlı, damla biçimli motiflerle oluşturulmuş bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, bu süslemenin teğet olduğu noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı, iki sıra çiçek motifli metal süslemenin uçlarına dairesel biçimli peneslerin yerleştirilmesinden meydana gelen sallantılar yer almaktadır.

Örnek No	: 65
Şekil No	: 143
Envanter No	: 21886
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 18.2 cm
Yükseklik	: 8.6 cm
Penes Çapı	: 3 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Sentetik boncuk, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

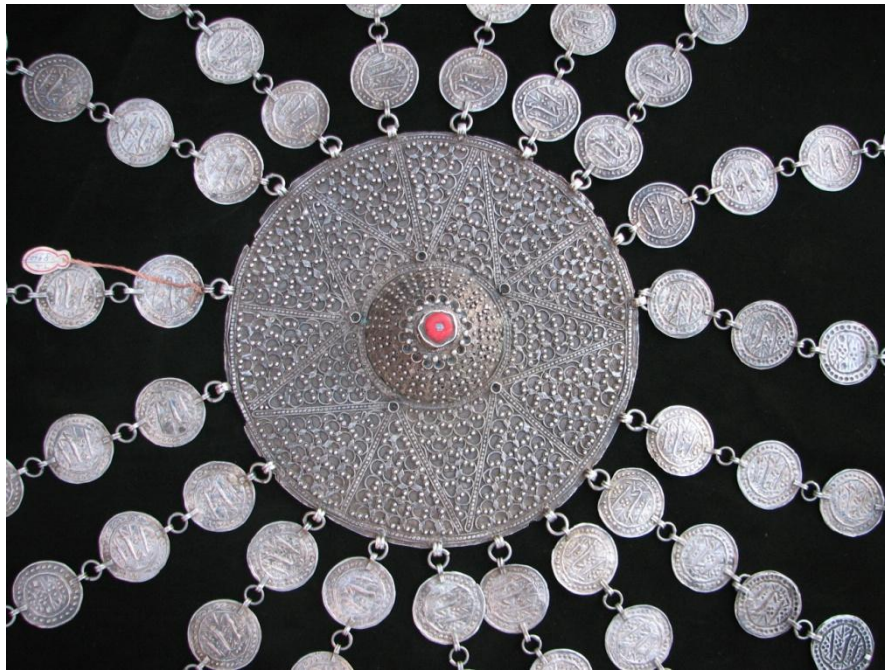
Süsleme : Mıhlama (sıvama), kalıpla kabartma, güverse

Kullanılan Renkler

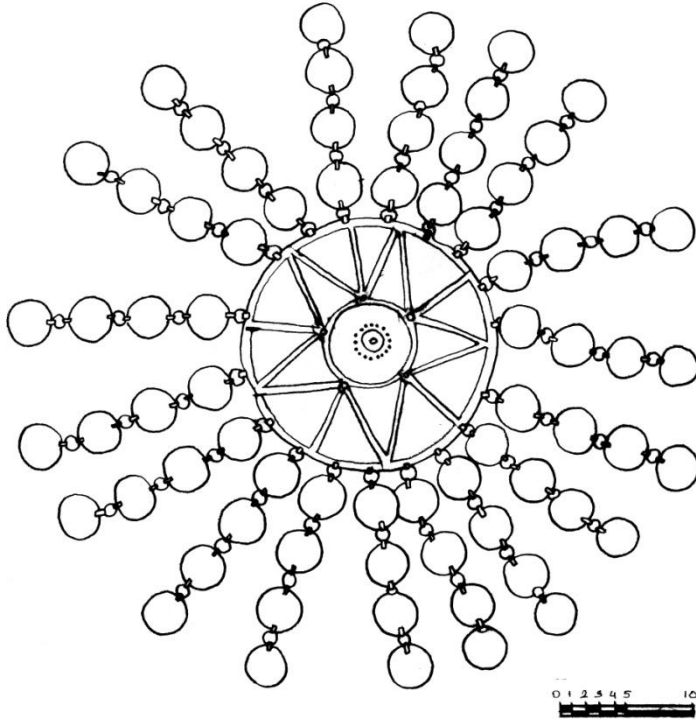
Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Geometrik (nokta, eşkenar dörtgen), sembolik (beş köşeli yıldız) bezeme

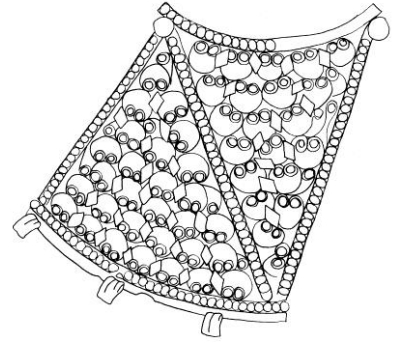
Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde noktasal süslemelerin bulunduğu dairesel yapıda yüksek bir biçim yer almaktadır. Dışta, dairesel biçime teğet, beş köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldız motifinin dış ara boşlukları dikey bir hat ile iki bölünmektedir. Ve tepeliğin yüzeyinde çok sayıda üçgen bölme meydana gelen gelmektedir. Bu üçgen bölmelerin içlerinde eşkenar dörtgen, nokta ve kıvrımlı motiflerden meydana gelen süslemeler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında peneslerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara, dört sıra halinde dairesel biçimli penesin yerleştirilmesinden meydana gelen sallantılar takılıdır.

Şekil 144. Tepelik (detay)

Şekil 145. Çizim 20

Şekil 146. Çizim 21(detay)

Örnek No	: 66
Şekil No	: 147
Envanter No	: 22764
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 09.04.1975
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 19. 9 cm
Yükseklik	: 8. 6 cm
Penes Çapı	: 2. 7 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme	: Cam boncuk, sentetik boncuk, penes
Kullanılan Teknikler	
Zemin	: Tel işi, güverse
Süsleme	: Mıhlama (sıvama), kalıpla kabartma
Kullanılan Renkler	
Süsleme	: Kırmızı, mavi
Süsleme Özellikleri	: Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme
Kompozisyon	: Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde noktasal süslemelerin bulunduğu dairesel yapıda yüksek bir biçim yer almaktadır. Bu biçimin etrafı bir sıra boncukla çevrilidir. Dışta, tepeliğin yüzeyinde kıvrımlı ve noktasal süslemeler bulunmaktadır. Bu süslemelerin aralarında çiçek motifleri yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında peneslerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara, dört sıra halinde dairesel biçimli penesin yerleştirilmesinden meydana gelen sallantılar takılıdır. Bazı penesler eksik durumdadır.

Şekil 148. Tepelik (detay)

Örnek No	: 67
Şekil No	: 149
Envanter No	: 24031
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Müsadere (el koyma)
Geliş Tarihi	: 28.05.1981
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 14 cm
Yükseklik	: 1.3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

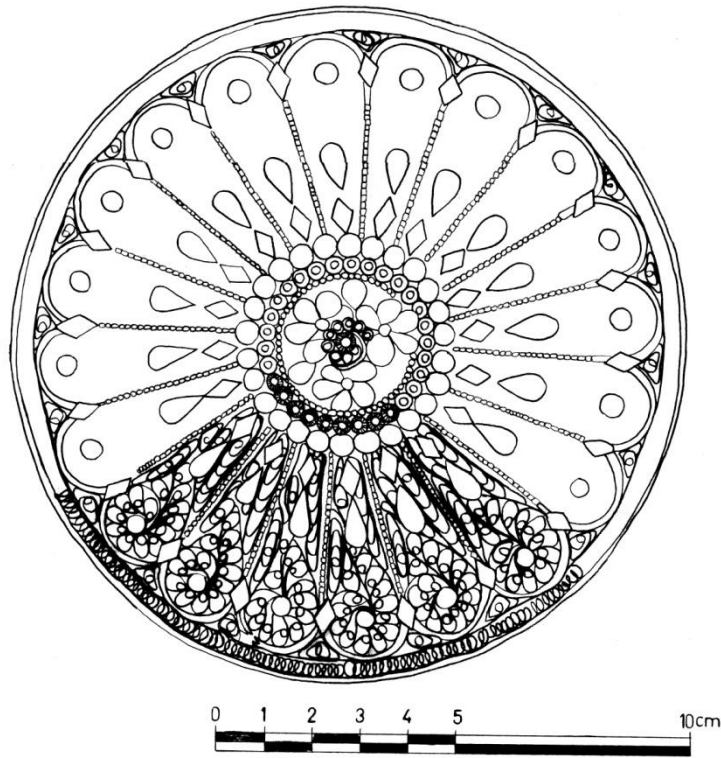
Süsleme : Mine, güverse, tombak

Kullanılan Renkler

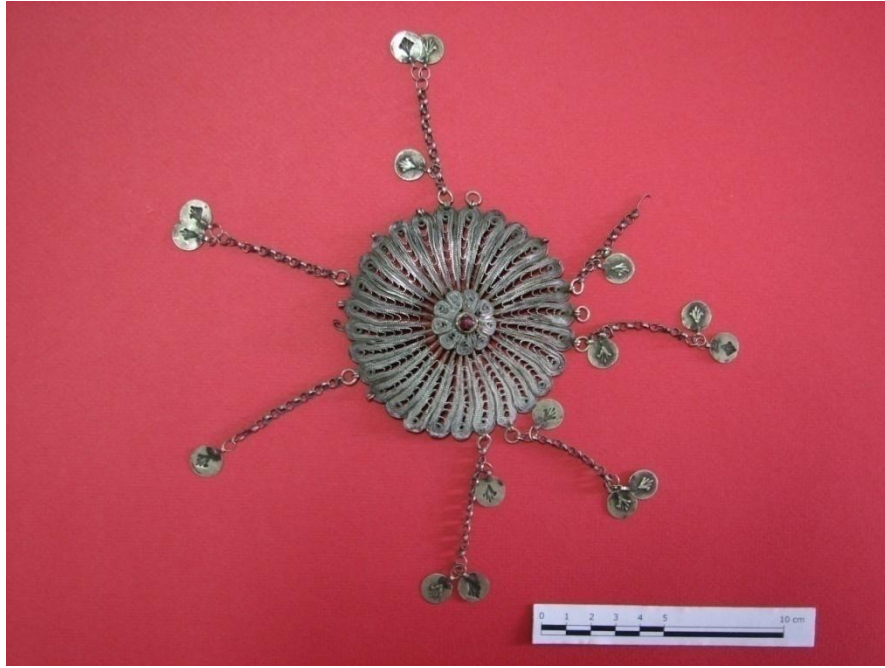
Süsleme : Turkuaz (mine tekniği)

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, eşkenar dörtgen) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde çiçek motifi etrafında üç çiçek motifli bir süsleme bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimi noktasal tekrarlı iki bordür çevrelemektedir. Dışta, içi helezonik kıvrımlı çok sayıda dilimden oluşan ve çiçeği anımsatan bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Bu dilimlerin içindeki helezonik kıvrımların üzerinde eşkenar dörtgen, damla ve noktasal süslemeler yer almaktadır. Tepelik en dışta aynı yönde aralıksız yayların tekrarından meydana gelen bir bordürle çevrelenmektedir.

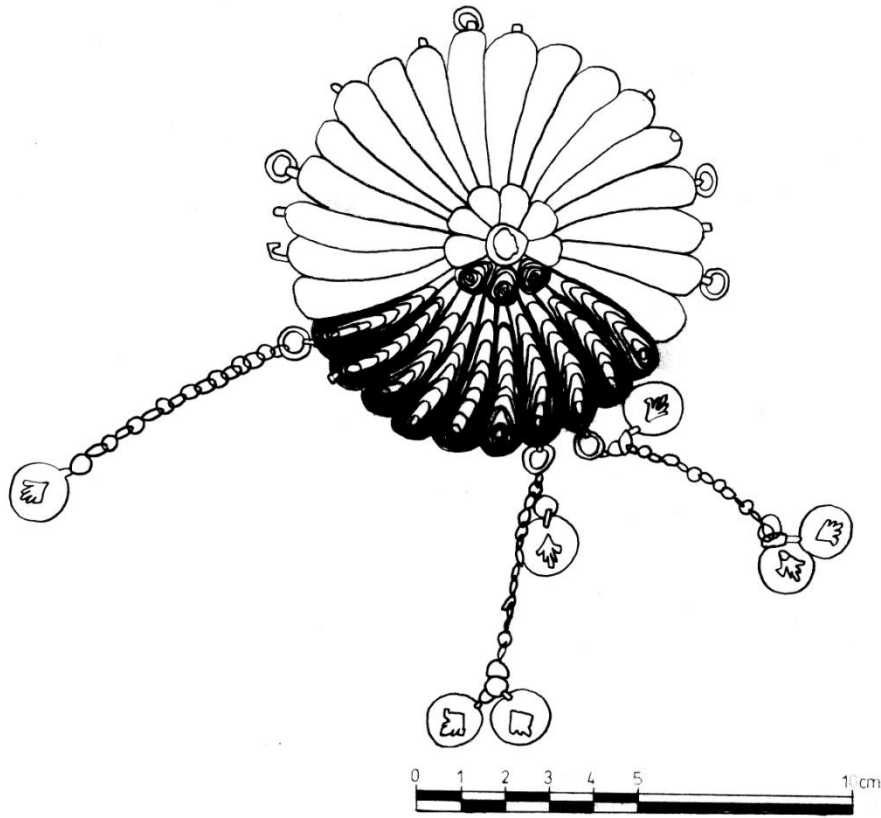

Şekil 150. Çizim 22

Örnek No	: 68
Şekil No	: 151
Envanter No	: 14599
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 19.11.1951
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 9.3 cm
Yükseklik	: 1.9 cm
Penes Çapı	: 1.3 cm
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme	: Zincir, penes, renkli sentetik boncuk
Kullanılan Teknikler	
Zemin	: Telkari
Süsleme	: Mıhlama (sıvama), kalıpla kabartma
Kullanılan Renkler	
Süsleme	: Kırmızı
Süsleme Özellikleri	: Bitkisel (çiçek), sembolik (el) bezeme
Kompozisyon	: Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Dilimler çark-ı felek görünümünde düzenlenmiş olup aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara, üzerinde ve uçlarında dairesel biçimli peneslerin bulunduğu zincirler takılıdır. Üzerinde el motifleri bulunan peneslerin ve zincirlerin büyük bir kısmı eksik durumdadır.

Şekil 152. Çizim 23

Örnek No	: 69
Şekil No	: 153
Envanter No	: 21893
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 9 cm
Yükseklik	: 2. 6 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

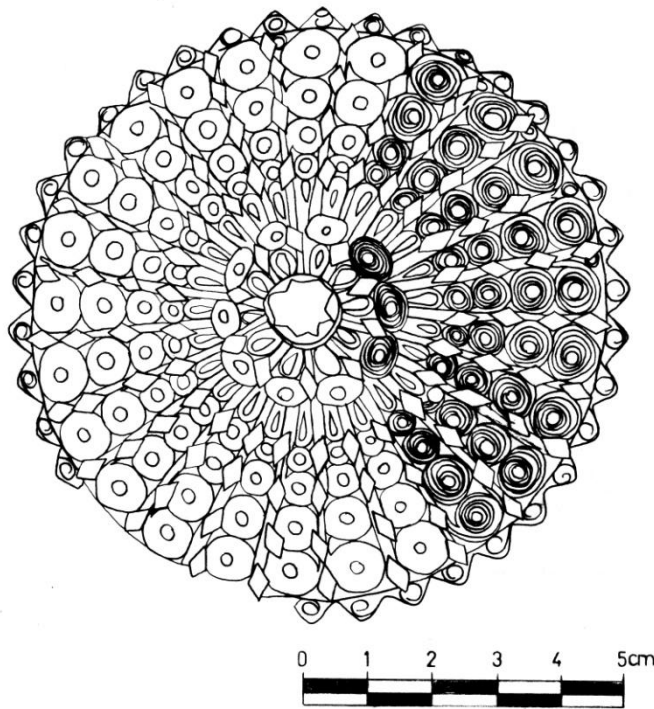
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, eşkenar dörtgen, daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dilimlerin içlerinde, merkezden dışa doğru büyüyen dairesel motifler yer almaktadır. Dairesel motiflerin ara boşluklarında ise eşkenar dörtgen motifler bulunmaktadır. Bu motiflerin her birinin merkezinde noktasal süslemeler yer almaktadır. En dışta tepelik, uçları sivri dilimlerin tekrarından meydana gelen bir süslemeyle çevrelenmektedir

Şekil 154. Çizim 24

Örnek No	: 70
Şekil No	: 155
Envanter No	: 21901
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.2 cm
Yükseklik	: 1.6 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel bezeme (çiçek)

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süslemenin üzerinde yine aynı dilimlerin içerisinde helezonik kıvrımlı motiflerin yer aldığı bir süsleme daha bulunmaktadır. Bu iki süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır.

Örnek No	: 71
Şekil No	: 156
Envanter No	: 22454
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.02.1975
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 7.7 cm
Yükseklik	: 4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Beyaz

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan, çok sayıda dilimden meydana gelen dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Tepelik, bu dairesel biçimin, üç farklı boyutun üst üste küçülerek yerleştirilmesinden meydana gelmektedir.

Örnek No	: 72
Şekil No	: 157
Envanter No	: 20268
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.12.1971
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11. 8 cm
Yükseklik	: 1. 9 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik bezeme (daire)

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Bu motifin dışında, yaprağı anımsatan dokuz motiften meydana gelen bitkisel bir süsleme bulunmaktadır. Yaprakların üst kısımlarında çiçek motifleri yer almaktadır. En dışta, dairesel tekrarlı bordür ile çevrelenen tepeliğin uç kısımlarında zincirlerin takılacağı halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara kopuk birkaç zincir takılıdır.

Örnek No	: 73
Şekil No	: 158
Envanter No	: 10.7.79/ K.E. 469. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Ödemiş müzesinden devir
Geliş Tarihi	: 11.05.2005
İnceleme Tarihi	: 30.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 15. 5 cm
Yükseklik	: 3. 3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, mavi, yeşil, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen) ve sembolik (çark-1 felek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Çark-1 felek motifini anımsatan bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dilimlerin uç kısımlarında eşkenar dörtgen motifleri yer almaktadır. Tepeliğin yüzeyinde renkli cam boncuklar bulunmaktadır.

Örnek No	: 74
Şekil No	: 159
Envanter No	: K.E. 451. 05
Bulunduğu Yer	: Estergon Kalesi Türk Kültür Merkezi Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Amasya müzesinden devir
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 29.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12 cm
Yükseklik	: 2. 3 cm
Penes Çapı	: 1. 8 cm
Zincir Uzunluğu	: 12 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme	: Zincir, penes, renkli cam boncuk,
Kullanılan Teknikler	
Zemin	: Telkari
Süsleme	: Mıhlama (sıvama), astar işi, tombak
Kullanılan Renkler	
Süsleme	: Mavi, yeşil, kahverengi
Süsleme Özellikleri	: Bitkisel (çiçek) ve geometrik (daire, eşkenar dörtgen) bezeme
Kompozisyon	: Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dilimlerin içlerinde, kıvrımlı süslemeler yer almaktadır. Tepeliğin yüzeyinde renkli cam boncuklar, daire ve eşkenar dörtgen biçiminde motifler bulunmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara, üzerine üç sıra halinde yerleştirilmiş dairesel biçimli peneslerin bulunduğu zincirler takılıdır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Örnek No	: 75
Şekil No	: 160
Envanter No	: 20928
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 26.02.1973
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmüş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 14. 8 cm
Yükseklik	: 4. 6 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Tombak, güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, eşkenar dörtgen) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dilimlerin içlerinde, kıvrımlı motifler yer almaktadır. Tepeliğin yarısında tombaklama tekniği ile sarartma işlemi yapılmıştır. Tombaklama yapılan kısımdaki motiflerin üzerlerinde noktasal ve eşkenar dörtgen biçimli süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta, kıvrımlı motiflerden meydana gelen kalın bir bordür ile çevrelenmektedir.

Örnek No	: 76
Şekil No	: 161
Envanter No	: 21894
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.2 cm
Yükseklik	: 3.6 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse, astar işi

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, yeşil, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dışta, çok sayıda bölüme ayrılmış olan kısımlarda boncuk, noktasal ve dairesel biçimde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Örnek No	: 77
Şekil No	: 162
Envanter No	: 23305
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 04.04.1977
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 3.1 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Mercan taş, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse, tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, yeşil, mavi, turuncu, sarı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk ve üzerinde çiçek motifleri bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde mercan taş ve eşkenar dörtgen biçimli motifler, diğer boşluklarda ise renkli boncuk, eşkenar dörtgen ve çiçek biçimli motifler yer almaktadır.

Örnek No	: 78
Şekil No	: 163
Envanter No	: 21790
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 06.09.1974
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.2 cm
Yükseklik	: 3.3 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Mercan taş

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

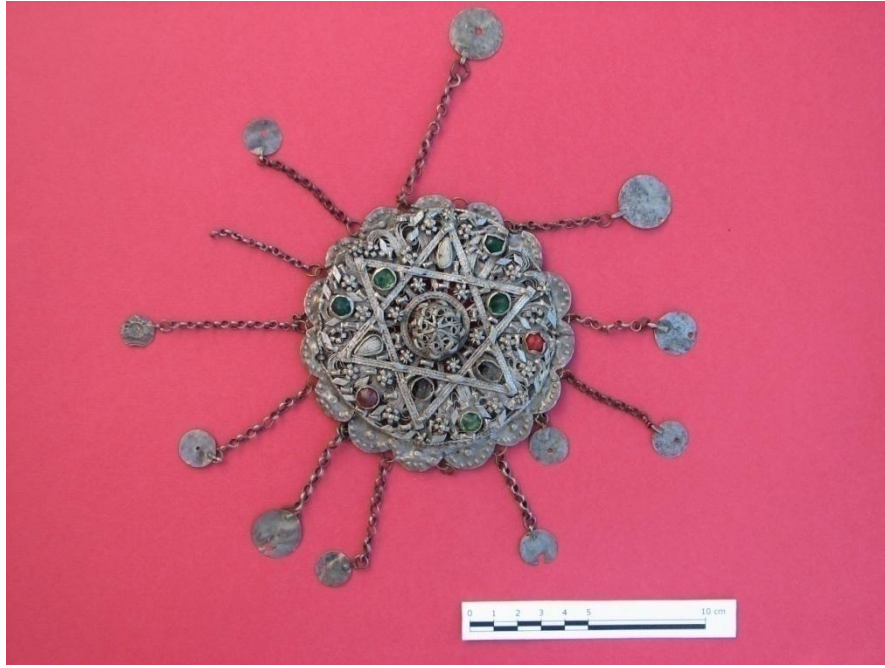
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse, astar işi, tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : Turuncu

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, üzerinde kıvrımlı motifler bulunan dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde çiçek biçiminde motifler, diğer boşluklarda mercan taş, çiçek ve dairesel biçimde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Örnek No	: 79
Şekil No	: 164
Envanter No	: 16369
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.11.1959
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.3 cm
Yükseklik	: 2 cm
Penes Çapı	: 1.5 cm
Zincir Uzunluğu	: 9.3 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk, renkli sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

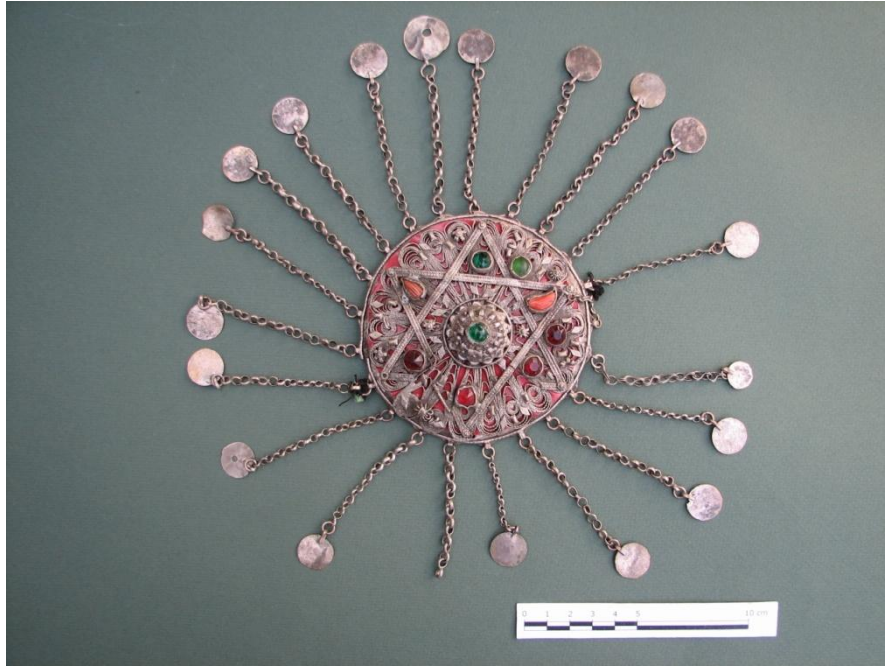
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, beyaz, yeşil, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, dikdörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde taş ve renkli cam boncuk, diğer boşluklarda renkli cam boncuk, eşkenar dörtgen, dikdörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, dilimli bir kenara sahip olan tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı uçlarında dairesel biçimli peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır. Üzerlerinde yıldız ve ay motifleri bulunan peneslerin ve zincirlerin bazıları eksik durumdadır.

Örnek No	: 80
Şekil No	: 165
Envanter No	: 22665
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 21.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10 cm
Yükseklik	: 3 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 9.3 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, mercan taş, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, kırmızı, yeşil, turuncu

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, dikdörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde mercan taş ve renkli cam boncuk, diğer boşluklarda renkli cam boncuk, eşkenar dörtgen, dikdörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı uçlarında dairesel biçimli peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır. Peneslerin ve zincirlerin bazıları eksik durumdadır.

Örnek No	: 81
Şekil No	: 166
Envanter No	: 16368
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 2.7 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 7 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, taş, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

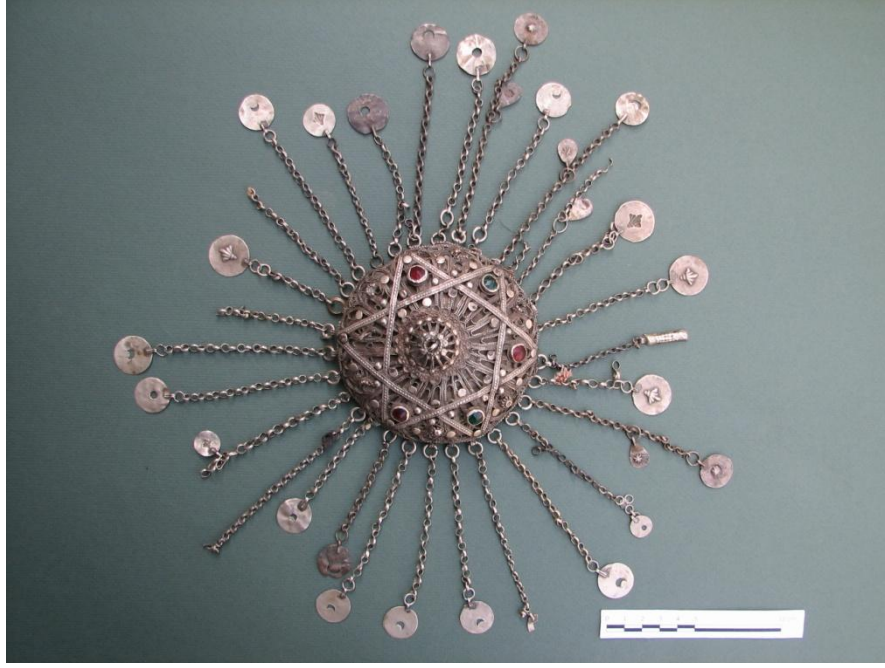
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, bordo, yeşil, beyaz

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi ve bu motifi çevreleyen dairesel tekrarlı bir bordür yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde taş ve cam boncuk, diğer boşluklarda renkli cam boncuk, eşkenar dörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı uçlarında dairesel biçimli peneslerin bulunduğu zincirler yer almaktadır. Peneslerin ve zincirlerin bazıları eksik durumdadır.

Örnek No	: 82
Şekil No	: 167
Envanter No	: 19903
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 13.10.1970
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 2 cm
Yükseklik	: 5. 3 cm
Penes Çapı	: 2. 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 14. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse, kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

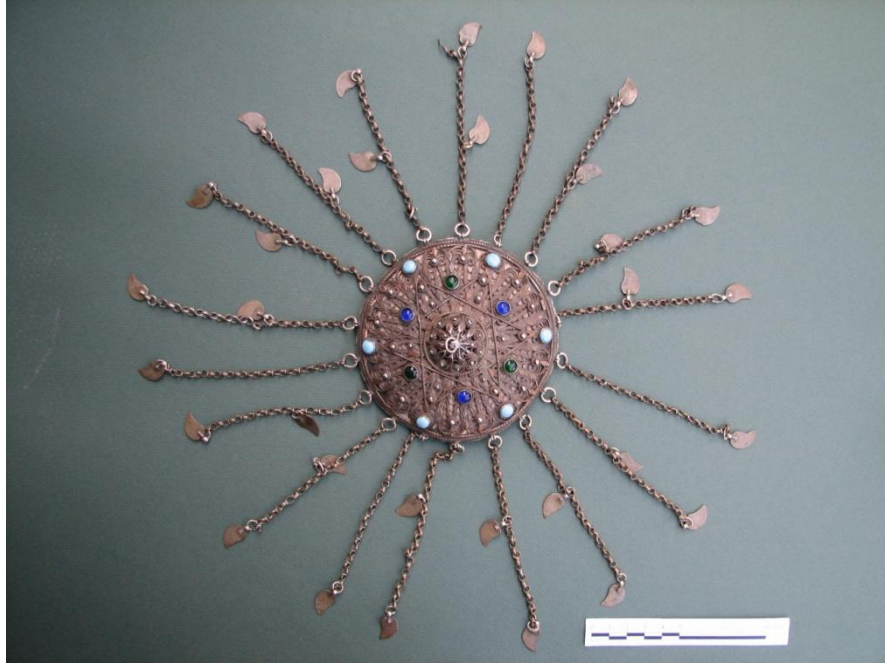
Süsleme : Kırmızı, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (müühr-ü Süleyman), sekiz köşeli yıldız, ay, el) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel bir biçim ve bu biçimi çevreleyen dairesel tekrarlı bir bordür yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde cam boncuk, diğer boşluklarda daire ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalara takılı, uçlarında dairesel biçimli peneslerin ve metal süslemelerin bulunduğu, farklı boylarda zincirler yer almaktadır. Üzerinde yıldız, ay ve el motifleri bulunan peneslerin bazıları eksik durumdadır.

Şekil 168. Tepelik (detay)

Örnek No	: 83
Şekil No	: 169
Envanter No	: 22213
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 03.01.1975
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 7 cm
Yükseklik	: 3. 5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 12. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

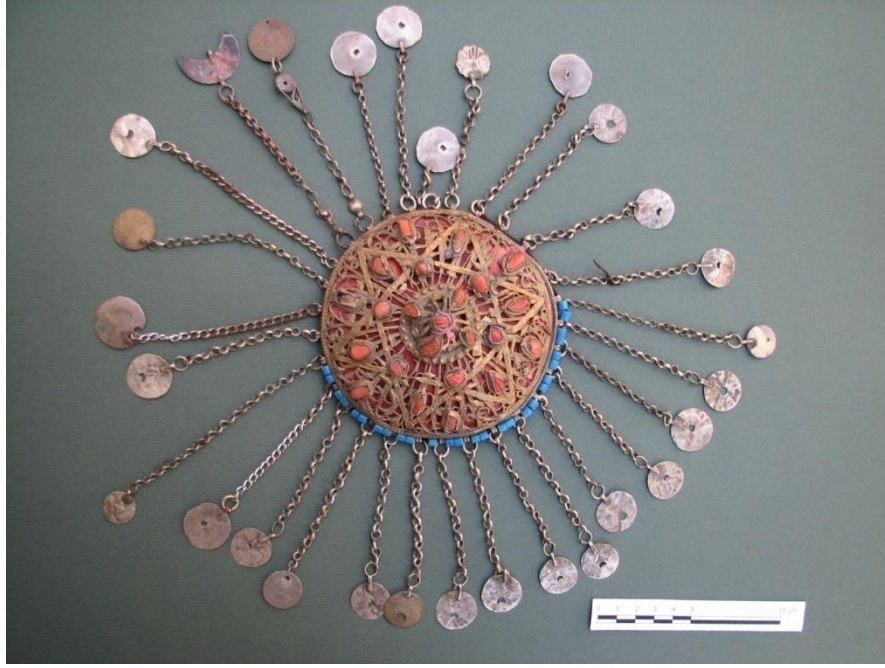
Süsleme : Mavi, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde çiçek ve eşkenar dörtgen motifleri, diğer boşluklarda renkli cam boncuk, eşkenar dörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde yerleştirilmiş yaprak biçimli peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır.

Şekil 170. Tepelik (detay)

Örnek No	: 84
Şekil No	: 171
Envanter No	: 20264
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 24.12.1971
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmüş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 5 cm
Yükseklik	: 4. 2 cm
Penes Çapı	: 2. 3 cm
Zincir Uzunluğu	: 12. 5 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, para, mercan taş, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

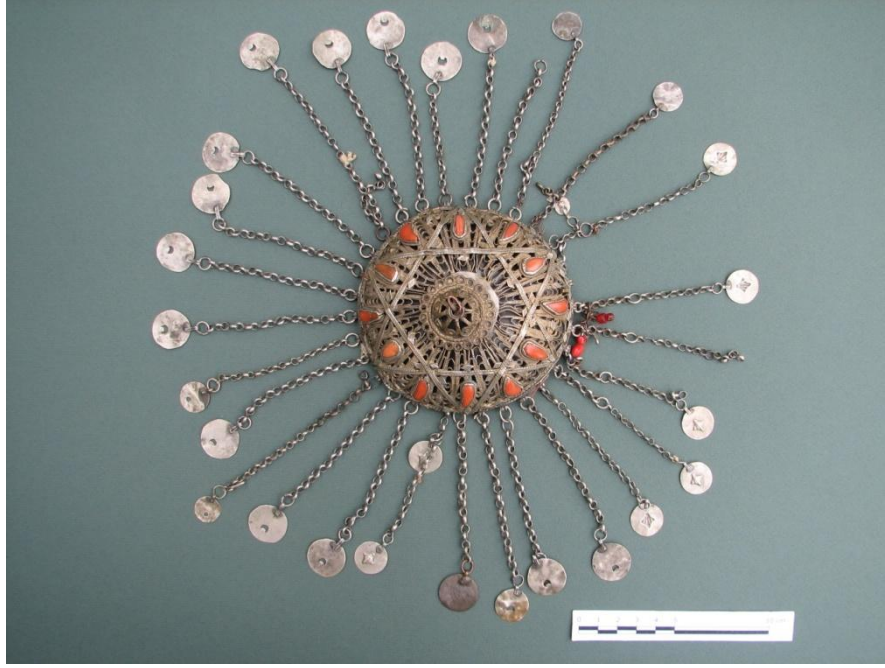
Süsleme : Mıhlama (sıvama), tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : Turuncu, mavi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, nokta) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman), ay, el) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, üzerinde mercan taşların bulunduğu, noktasal tekrarlı bordürle çevrelenen dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde mercan taş ve eşkenar dörtgen motifleri, diğer boşluklarda mercan taş, eşkenar dörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkaların aralarında tepeliğin yarısına kadar gelecek şekilde yerleştirilen cam boncuklar mevcuttur. Halkalarda, uçlarında dairesel biçimde peneslerin, paraların ve metal süslemelerin takılı olduğu zincirler yer almaktadır. Zincirlerden bir tanesinin ucunda ay biçiminde metal bir süsleme takılıdır. Bazı peneslerin üzerinde ay ve el motifleri bulunmaktadır.

Örnek No	: 85
Şekil No	: 172
Envanter No	: 19901
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 13.10.1970
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10 cm
Yükseklik	: 4.5 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 13 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Altın, zincir, penes, mercan taş

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), tombak, kalıpla kabartma

Kullanılan Renkler

Süsleme : Turuncu

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman), ay, el) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi ve bu motifi çevreleyen dairesel tekrarlı bir bordür yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında, iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde ve dış ara boşluklarında mercan taş ve eşkenar dörtgen motifleri, yıldız motifinin iç kısmında ise eşkenar dörtgen biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında dairesel biçimde peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Peneslerin büyük çoğunluğunun üzerinde ay ve el motifleri bulunmaktadır. Bazı penesler eksik durumdadır.

Şekil 173. Tepelik (detay)

Örnek No	: 86
Şekil No	: 174
Envanter No	: 23304
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 3.5 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

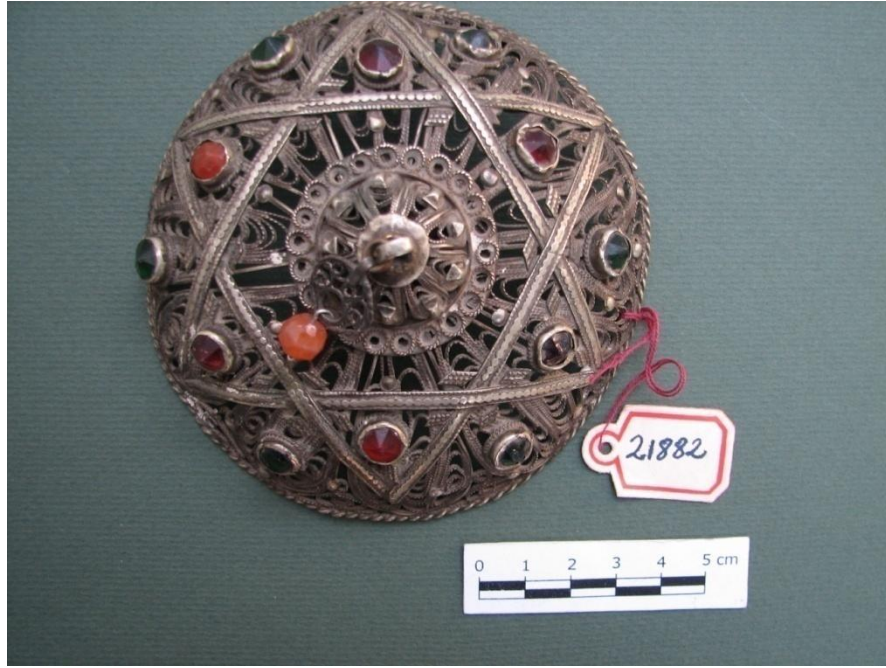
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse, tombak

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kahverengi, yeşil, siyah

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir boncuk yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki taşın dış kısmında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde ve dış ara boşluklarında çiçek motifleri, uç kısımlarında renkli cam boncuklar yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Örnek No	: 87
Şekil No	: 175
Envanter No	: 21882
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.2 cm
Yükseklik	: 3.8 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Akik taş, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Bordo, yeşil, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, nokta, daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi ve bu motifi çevreleyen dairesel tekrarlı bir bordür yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel çiçek motifinin dış kısmında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde ve dış ara boşluklarında noktasal ve eşkenar dörtgen biçiminde motifler yer almaktadır.

Örnek No	: 88
Şekil No	: 176
Envanter No	: 22113
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün i	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 3.4 cm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: 9.2 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), tombak, kalıpla kabartma, astar işi

Kullanılan Renkler

Süsleme : Bordo, kırmızı, siyah, yeşil, kahverengi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, daire) ve sembolik (el, ay) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan, eşkenar dörtgen motiflerle süslü dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimi aralıklı dairesel ve çiçek motifleri çevrelemektedir. Dışta, eşkenar dörtgen biçimindeki motiflerin dairesel düzende aralıklı tekrarından meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, yine aynı düzende cam boncuk ve dairesel motiflerle süslenen tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında dairesel biçimde peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Peneslerin üzerinde ay ve el motifleri bulunmaktadır.

Örnek No	: 89
Şekil No	: 177
Envanter No	: 21881
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13.5 cm
Yükseklik	: 3.2 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	:

Süsleme : Mercan taş, cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Turuncu, yeşil, bordo

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen, daire) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin üçünün içinde mercan taş, diğer üçünün içinde renkli cam boncuk yer almaktadır. Dış ara boşluklarda ise cam boncuklar yer almaktadır. Bu boncukların bazıları noksanıdır. Tüm yüzeyde eşkenar dörtgen biçimli motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Örnek No	: 90
Şekil No	: 178
Envanter No	: 21883
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.09.1974
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.5 cm
Yükseklik	: 3.8 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Cam boncuk, metal süslemeler

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Bordo, yeşil, mavi, turuncu

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi yer almaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde renkli cam boncuk ve çiçek motifleri bulunmaktadır. Yıldız motifinin uç ve dış ara boşluklarda ise cam boncuklar, eşkenar dörtgen ve çiçek biçiminde motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar ve bu halkalardan bir kaçında da metal süslemeler bulunmaktadır.

Örnek No	: 91
Şekil No	: 179
Envanter No	: 19907
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 3.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

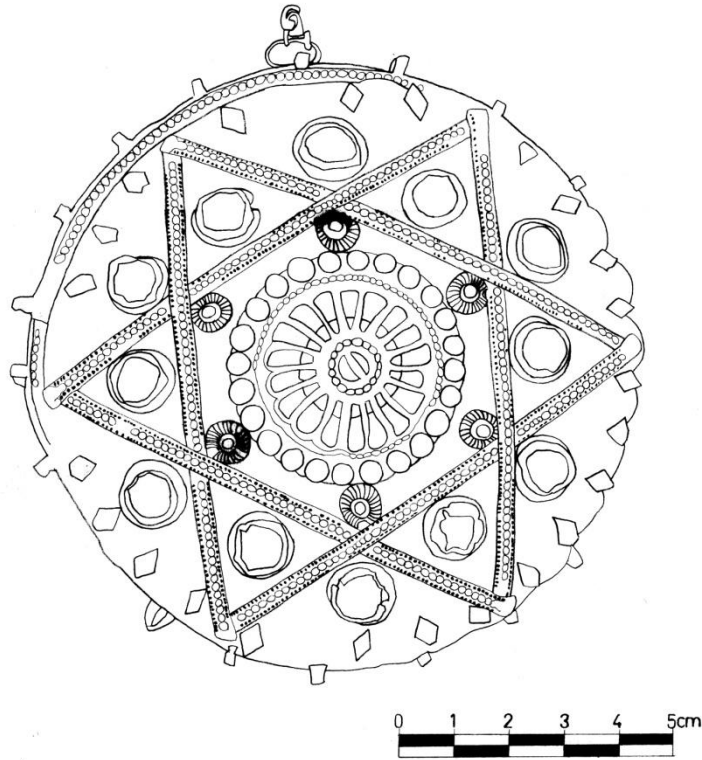
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Bordo, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (eşkenar dörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel tekrarlardan meydana gelen bordürle çevrili dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde cam boncuklar, dış ara boşluklarında cam boncuk ve eşkenar dörtgen biçiminde motifler yer almaktadır. Yıldız motifinin iç kısmında ise çiçek motifleri bulunmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Şekil 180. Çizim 25

Örnek No	: 92
Şekil No	: 181
Envanter No	: 22112
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: -
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 4.4 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Bordo, mavi, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek), geometrik (dikdörtgen) ve sembolik (altı köşeli yıldız (mühr-ü Süleyman)) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde halkaya takılı zincir bulunan, dairesel biçimdeki çiçek motifini dairesel tekrarlardan meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımdaki dairesel biçimin dışında iç içe geçmiş iki üçgen yapıdan meydana gelen altı köşeli yıldız motifi bulunmaktadır. Üçgenlerin iç içe geçmesinden meydana gelen küçük üçgenlerin içlerinde cam boncuklar, dış ara boşluklarında çiçek motifleri yer almaktadır. Tüm yüzeyde dikdörtgen biçimli motifler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır.

Örnek No	: 93
Şekil No	: 182
Envanter No	: 5979
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Gelin fesi
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 0.3 mm
Penes Çapı	: 1.2 cm
Zincir Uzunluğu	: 8 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

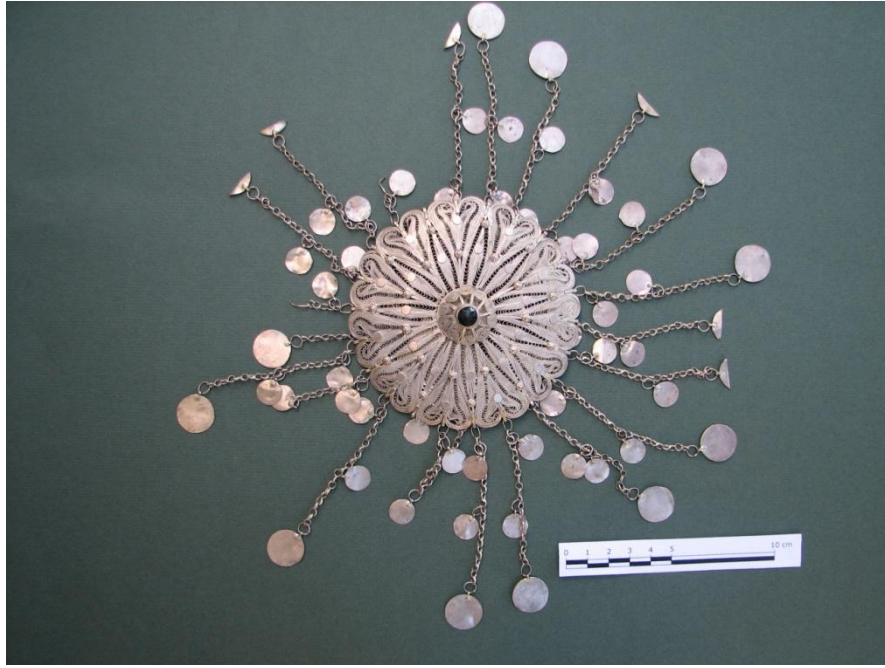
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, pembe, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta, eşkenar dörtgen) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Çiçek motifini, noktasal tekrarlardan ve dairesel cam boncuklardan meydana gelen iki bordür çevrelemektedir. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu dilimlerin içlerinde kıvrımlı motifler yer almaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Dilimlerin içersinde, dairesel cam boncuklardan meydana gelen bordürü, eşkenar dörtgen motiflerin tekrarından meydana gelen bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürün dışında noktasal tekrarlı ve damla biçimli bordürler iki bordür daha bulunmaktadır. Dışta kıvrımlı motiflerin ortasında cam boncuklar yer almaktadır. Dilimlerin dış ara boşluklarında eşkenar dörtgen biçimli motifler bulunmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarında dairesel biçimde peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Bazı penesleri eksik olan tepelik bir fes üzerine yerleştirilmiştir.

Örnek No	: 94
Şekil No	: 183
Envanter No	: 25231
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Hediye
Geliş Tarihi	: 09.03.1992
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı.
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 6 cm
Yükseklik	: 2. 8 cm
Penes Çapı	: 1. 8 cm
Zincir Uzunluğu	: 10. 1 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Gümüş

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımda bulunan dairesel biçimin dışında çiçeği anımsan büyük bir motif yer almaktadır. Çiçek motifinin aralarında bir birine dönük kıvrımlı motiflerin oluşturduğu bir süslemeler bulunmaktadır. Yüzeyde çiçek ve dairesel motiflerin aralıklı tekrarından meydana gelen iki bordür yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine üç sıra halinde yerleştirilmiş dairesel biçimde peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Bazı zincirler kopuk, bazı penesler ise kırık ve eksik durumdadır.

Örnek No	: 95
Şekil No	: 184
Envanter No	: 7183
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 27.06.1931
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12.5 cm
Yükseklik	: 2.8 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	:

Süsleme : Mercan taş

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

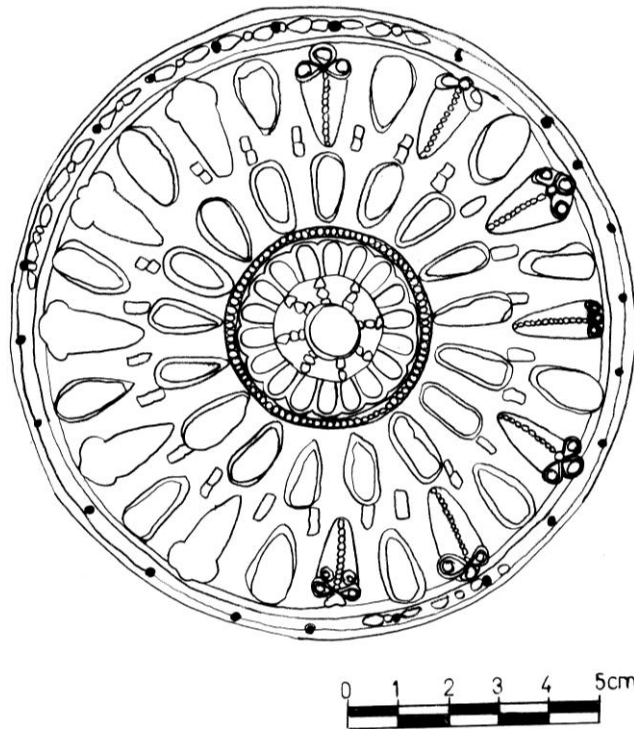
Süsleme : Mıhlama (sıvama), mine, güverse, tombak

Kullanılan Renkler

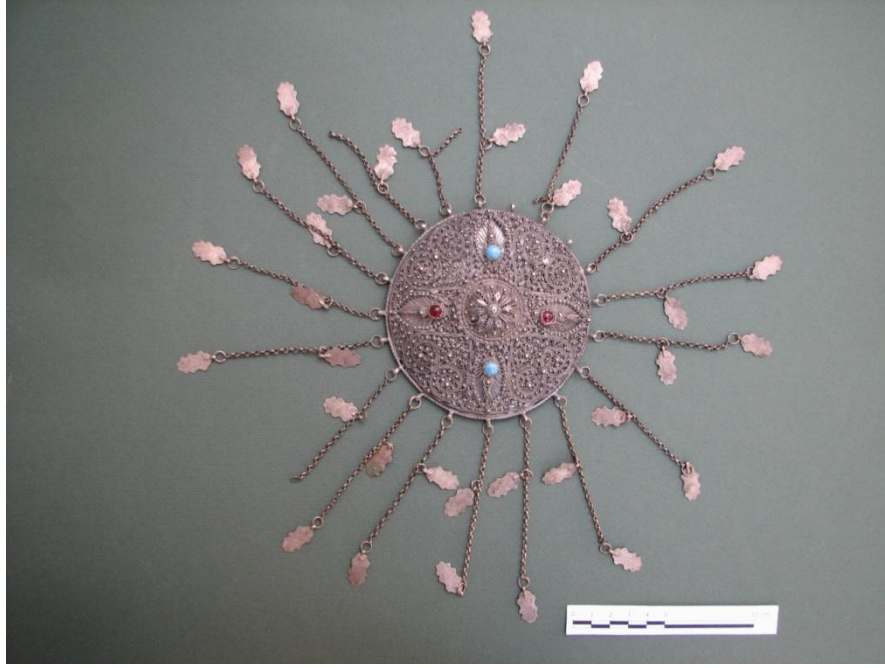
Süsleme : Turuncu, turkuaz (mine tekniği)

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, ağaç) ve geometrik (nokta, eşkenar dörtgen) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında çok sayıda dilimden meydana gelen bir süsleme bulunmaktadır. Bu süsleme aynı zamanda zemini oluşturmaktadır. Orta kısımda bulunan dairesel biçimi, damla biçimli mercan taşların aralıklı yerleştirilmesinden meydana gelen bir süsleme çevrelemektedir. Dışta, bu süslemeyi çevreleyen bir damla biçimli mercan taş, bir ağaç biçimli motifin yerleştirilmesinden oluşan bir süsleme daha bulunmaktadır. Tepelik en dışta eşkenar dörtgen ve nokta tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir. Bu bordürün tam üzerinde zincirlerin geçirilmesi için açılan delikler bulunmaktadır.

Şekil 185. Çizim 26

Örnek No	: 96
Şekil No	: 186
Envanter No	: 11624
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 29.04.1939
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10. 7 cm
Yükseklik	: 2. 7 cm
Penes Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: 11. 4 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

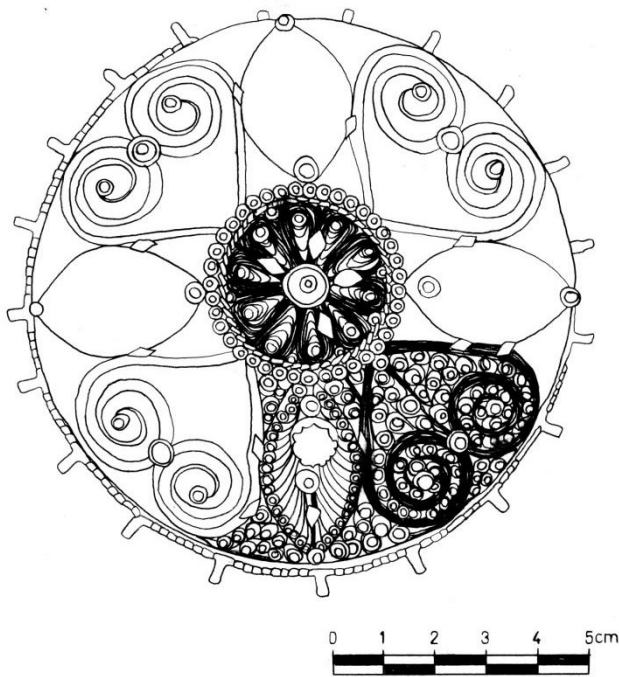
Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

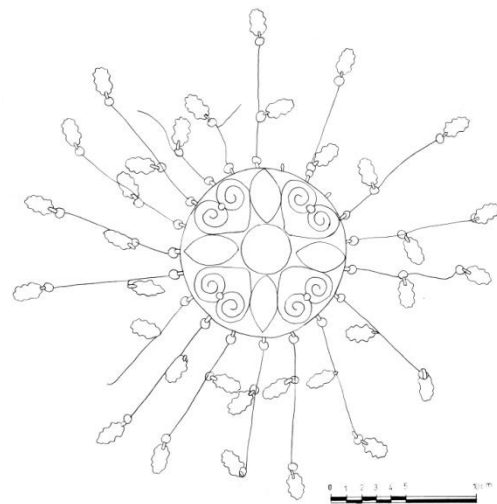
Süsleme : Mavi, kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (yaprak) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında, aralıklı dört yaprak motifi bulunmaktadır. Bu motiflerinin üzerinde birer tane renkli cam boncuklar yer almaktadır. Yaprak motiflerin aralarında kıvrımlı kalp motifini anımsatan motifler bulunmaktadır. Motiflerin üzerinde noktasal süslemeler yer almaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerine iki sıra halinde yerleştirilmiş yaprak biçimli peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Bazı zincir ve penesler eksik durumdadır.

Şekil 187. Çizim 27

Şekil 188. Çizim 28

Örnek No	: 97
Şekil No	: 189
Envanter No	: 25120-161
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Fes-tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 17.08.1990
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm
Yükseklik	: 5 cm
Penes Çapı	: 1. 8 cm
Zincir Uzunluğu	: 8 cm
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Gümüş

Süsleme : Zincir, gümüş para, altın para, mercan taş, sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Telkari, astar işi

Kullanılan Renkler

Süsleme : Mavi, kırmızı

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak) ve geometrik (daire, eşkenar dörtgen) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde bir çiçek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimli çiçek motifi, dairesel tekrarlı kalın bir bordürle çevrelenmektedir. Bordürün dışında, aralıklı altı yaprak motifi bulunmaktadır. Bu motiflerinin aralarında çiçek motifleri yer almaktadır. Çiçek motifleri etrafında eşkenar dörtgen süslemeler bulunmaktadır. Tepelik en dışta eşkenar dörtgen ve nokta tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir. En dışta, dilimli bir yapıya sahip olan tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, uçlarına daire biçimli peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Tepelik bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Fesin alt kenarlarına dikilen mavi kumaş üzerinde, altın ve gümüş paraların bulunduğu bir düzenleme bulunmaktadır.

Şekil 190. Tepelik (detay)

Örnek No	: 98
Şekil No	: 191
Envanter No	: 21468
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 08.05.1974
İnceleme Tarihi	: 16.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13.9 cm
Yükseklik	: 2.8 cm
Penes Çapı	: 1.9 cm
Zincir Uzunluğu	: 11.5 cm (ön zincir), 25 cm (arka zincir)
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Zincir, penes

Kullanılan Teknikler

Zemin : Savat, gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme :-

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal), geometrik (nokta) ve sembolik (çark-ı felek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, dairesel biçimde çark-ı felek motifi yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında kalan kısımda, dışa doğru açılan dört yay ve ön tarafta iki yayın arasında oval bir alan bulunmaktadır. Yayların içlerinde, ortasında damla biçimli süslemelerin sol ve sağ tarafına yerleştirilen çiçek, yaprak ve dallardan meydana gelen bir süsleme yer almaktadır. Ön kısımdaki oval kısmın içerisinde de damla biçimli bir süsleme bulunmaktadır. Tepelik en dışta noktasal tekrarlı bir bordür ile çevrelenmektedir. En dışta, tepeliğin ön kısımdaki uçlarında halkalar bulunmaktadır. Bu halkalarda, üzerinde üç sıra halinde yerleştirilmiş daire, damla ve yaprak biçimli peneslerin takıldığı zincirler yer almaktadır. Bazı peneslerin üzerinde ay motifleri bulunmaktadır. Tepeliğin arka kısmında aralıklı iki halkaya takılı zincirin üzerinde yaprak biçimli penesler yer almaktadır.

Şekil 192. Çizim 29

Örnek No	: 99
Şekil No	: 193
Envanter No	: 22765
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 09.04.1975
İnceleme Tarihi	: 22.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 13 cm
Yükseklik	: 4.5 cm
Penes Çapı	: 1.8 cm
Zincir Uzunluğu	: 15 cm (ön zincir), 9.5 cm (arka zincir)
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	:

Süsleme : Zincir, penes, renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Savat

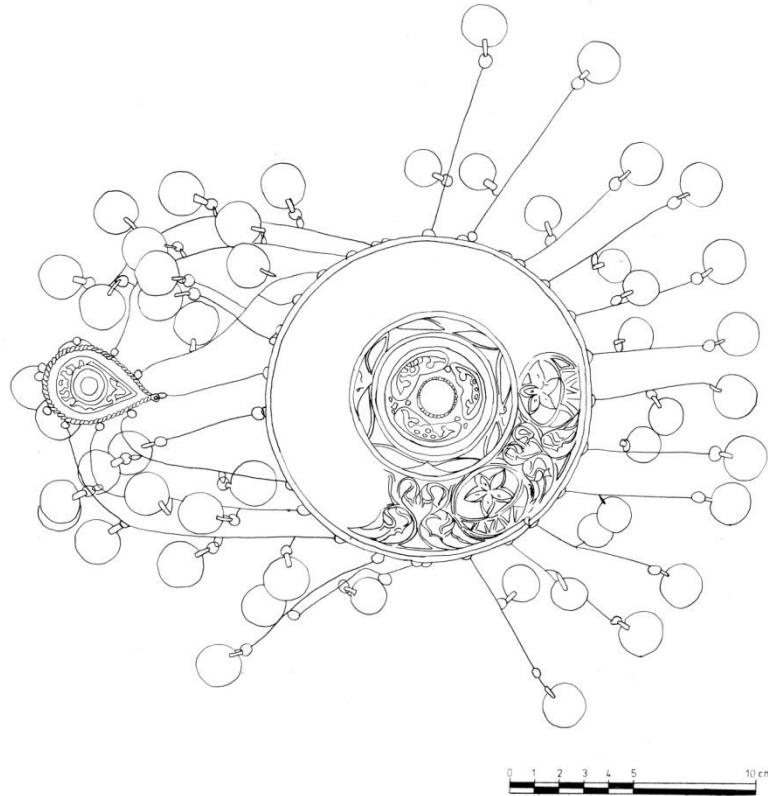
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek, yaprak, dal) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde boncuk, üzerinde çiçek ve yaprak motifleri bulunan dairesel bir biçimde yer almaktadır. Dairesel biçimi, birbirine birleşik yaprak motifi bir bordür çevrelemektedir. Bu bordürün dışında, çiçek, yaprak ve kıvrımlı dal motiflerinin tekrarından meydana gelen kalın bir süsleme bulunmaktadır. En dışta, tepeliğin uç kısımlarında halkalar bulunmaktadır. Tepelik merkezinde boncuk bulunan damla biçimli metal süslemeye ön kısımdaki zincirlerle birleştirilmiştir. Ön kısımdaki zincirlerin üzerinde yuvarlak biçimli penesler mevcuttur. Arka kısımdaki zincirlerin üzerinde iki sıra halinde yerleştirilmiş yine dairesel biçimde penesler bulunmaktadır.

Şekil 194. Çizim 30

Örnek No	: 100
Şekil No	: 195
Envanter No	: 2066
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Bağış
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 20.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	:
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10.1 cm
Yükseklik	: 3.4 cm
Penez Çapı	: -
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: -

Süsleme : Püskül

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : Tombak, kazaz

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel bezeme (çiçek, yaprak, dal)

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Orta kısımda, merkezinde püskül bulunan çiçek motifini, çiçek ve yaprak motiflerinden meydana gelen süslemenin çevrelediği dairesel bir biçim yer almaktadır. Dairesel biçimin dışında, çiçek, yaprak ve dal motiflerinden meydana gelen bir süsleme yer almaktadır.

Örnek No	: 101
Şekil No	: 196
Envanter No	: 17925
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Başlık
Geliş Şekli	: Türk ocağından devir
Geliş Tarihi	: 22.10.1964
İnceleme Tarihi	: 12.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 0.2 mm
Penes Çapı	: 1.5 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Metal plaka, penes

Süsleme : Renkli sentetik boncuk, penes, gümüş para

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik (nokta) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Merkezinde boncuk bulunan dairesel biçimde metal plaka çok sayıda dilimden meydana gelmektedir. Dilimlerin içlerinde, ortadaki boncuğu çevreleyen noktasal, çiçek motifi ve kıvrımlı motiflerin tekrarından meydana gelen süslemeler bulunmaktadır. En dışta yedi renkli cam boncuk arasında damla biçimli süslemeler yer almaktadır. Tepelik, daire biçimli metal plakanın dış kenarına, küçük peneslerin bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmesinden meydana gelmektedir. Kumaş bir başlığın üst kısmına yerleştirilen tepeliğin daha küçük biçimli başlığın ön kısmında da bulunmaktadır. Başlığın uçlarında yaprak formu penes ve zincirler yer almaktadır. Yan kısımlarından kumaş üzerine tutturulmuş, büyüklü küçüklü gümüş paralar sarkmaktadır. Paraların yanlarından, uçlarında dairesel biçimde penesler bulunan süslemeler sarkmaktadır.

Şekil 197. Tepelik (detay)

Örnek No	: 102
Şekil No	: 198
Envanter No	: 13487
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelikli takke
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 05.07.1946
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 5 cm (öndeki plakanın çapı: 9. 7 cm)
Yükseklik	: 0. 2 mm
Penes Çapı	: 1. 3 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Metal plaka, penes

Süsleme : Renkli cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Tel işi

Süsleme : Mıhlama (sıvama), güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, mavi, yeşil, pembe

Süsleme Özellikleri : Geometrik (eşkenar dörtgen, daire) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Dairesel biçimdeki metal plakanın merkezinde boncuk bulunmaktadır. Boncuğu daireSEL tekrarlı bir süsleme çevrelemektedir. Dışta, merkezden dışa doğru çizgilerle altı parçaya ayrılmış bölmelerin içlerinde eşkenar dörtgen biçiminde motifler yer almaktadır. Metal plaka, en dışta yine daireSEL tekrarlı bordürle çevrelenmektedir. Tepelik, daire biçimli metal plakanın dış kenarına, küçük peneslerin bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmesinden meydana gelmektedir. Kumaş bir başlığın üst kısmına yerleştirilen tepeliğin aynı düzende hazırlanmış bir örneği ön kısmında da bulunmaktadır. Yan ara boşluklarda ise küçük benzerleri yer almaktadır. Başlığın ön kısmında üç sıra halinde tutturulmuş küçük penesler bulunmakta, yan kısımlarından ise kumaş üzerine tutturulmuş büyük gümüş paralar sarkmaktadır.

Şekil 199. Tepelik (detay)

Örnek No	: 103
Şekil No	: 200
Envanter No	: 23106
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Aşiret başlığı
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 11.06.1976
İnceleme Tarihi	: 15.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 7.2 cm
Yükseklik	: 0.3 mm
Penes Çapı	: 1.3 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Metal plaka, penes

Süsleme : Renkli sentetik boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Sıvama mıhlama, güverse

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) ve geometrik bezeme (nokta, daire)

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Dairesel biçimdeki metal plakanın merkezinde boncuk bulunmaktadır. Boncuğu noktasal tekrarlı bir süsleme çevrelemektedir. Dışta, metal plaka çok sayıda dilimden meydana gelmektedir. Dilimlerin içlerinde, kıvrımlı, daireSEL ve çiçek biçimli motifler yer almaktadır. En dışta dört renkli cam boncuk arasında noktasal süslemeler bulunmaktadır. Tepelik, daire biçimli metal plakanın dış kenarına, küçük peneslerin bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmesinden meydana gelmektedir. Kumaş bir başlığın üst kısmına yerleştirilen tepeliğin aynı düzende hazırlanmış bir örneği ön kısmında da bulunmaktadır. Yan ara boşluklarda ise küçük benzerleri yer almaktadır. Başlığın ön kısmında beş sıra halinde tutturulmuş küçük penesler bulunmakta, yan kısımlarından ise kumaş üzerine aralıklı tutturulmuş büyük gümüş paralar sarkmaktadır.

Örnek No	: 104
Şekil No	: 201
Envanter No	: 24933
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Niğde Başı
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 13.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 7.5 cm
Yükseklik	: 0.3 mm
Penes Çapı	: 2 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Altın para, inci, gümüş, metal plaka

Süsleme : Cam boncuk

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

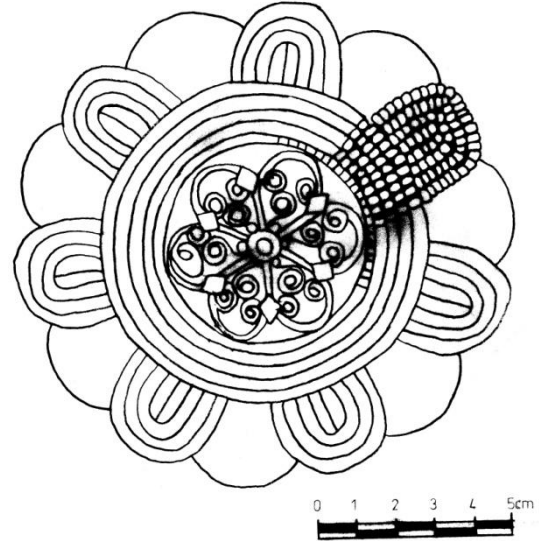
Süsleme : Beyaz (opak), mavi

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (çiçek) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Ortada, merkezinde boncuk bulunan bir çiçek motifi yer almaktadır. Dışta, boncuklarla oluşturulmuş altı dilimli çiçek motifinin aralarına daire biçimli paraların yerleştirilmesinden meydana gelen tepelik siyah iplikle kaplanmış bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Başlığın uç kısmında, kırmızı kumaş üzerine tutturulmuş metal süslemelerin uçlarında takılı küçük altın paralar bulunmaktadır. Ön kısımda, kırmızı kumaşın altında bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş küçük altın paralar yer almaktadır. Başlığın arkasında siyah iplikten hazırlanmış saç örgüsü ve kırmızı kumaştan bir fiyonk bulunmaktadır.

Şekil 202. Tepelik

Şekil 203. Çizim 31

Örnek No	: 105
Şekil No	: 204
Envanter No	: 21902
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Başlık
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 29.07.1974
İnceleme Tarihi	: 13.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 1.4 cm
Penes Çapı	: 2 cm (ortadaki paranın çapı: 2.8 cm)
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Altın para, cam boncuk

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : -

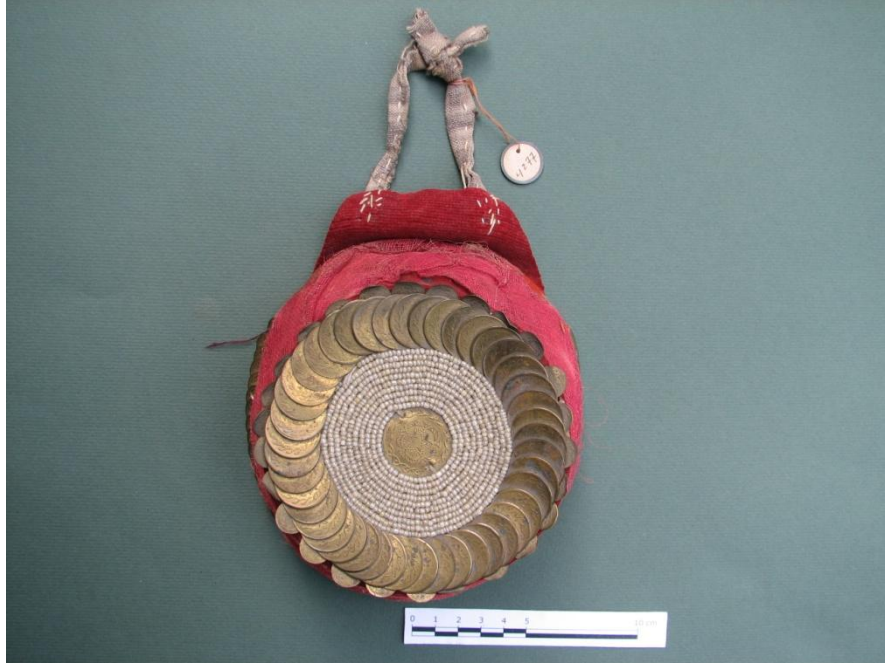
Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : Beyaz (opak)

Süsleme Özellikleri : -

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Merkezindeki metal plakanın etrafı birkaç sıra boncukla çevrelenmektedir. Boncukların dışında, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır. Bu paraların dışında, dikey yönde aralıklı yerleştirilmiş paralar bulunmaktadır. Tepelik, kadife ile sarılmış bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Başlığın alt kenarında bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş küçük altın paralar yer almaktadır. Arka tarafta, siyah iplikle oluşturulmuş uzun bir püskül bulunmaktadır.

Örnek No	: 106
Şekil No	: 205
Envanter No	: 4277
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Başlık
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: -
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11 cm
Yükseklik	: 0.5 cm
Penes Çapı	: 2 cm (ortadaki para çapı: 2.8 cm)
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Para, inci

Süsleme	: -
Kullanılan Teknikler	
Zemin	: -
Süsleme	: -
Kullanılan Renkler	
Süsleme	: Beyaz (opak)
Süsleme Özellikleri	: -
Kompozisyon	: Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Merkezindeki metal plakanın etrafı birkaç sıra inciyle çevrenmektedir. Boncukların dışında, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır. Bu paraların dışında, dikey yönde aralıklı yerleştirilmiş paralar bulunmaktadır. Tepelik kumaş ile sarılmış bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Başlığın alt kenarında, birbiri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş küçük altın paralar yer almaktadır.

Örnek No	: 107
Şekil No	: 206
Envanter No	: 6942
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Zenne fesi
Geliş Şekli	: Mübadele (değiş tokuş)
Geliş Tarihi	: 25.08.1930
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 10 cm
Yükseklik	: 1.5 cm
Penes Çapı	: 2.1 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Altın para, cam boncuk

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : -

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : Beyaz (şeffaf)

Süsleme Özellikleri : Sembolik (sekiz köşeli yıldız, ay) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Ortada, cam boncuklarla oluşturulan ay-yıldız motifinin dışı birkaç sıra boncukla çevrelenmektedir. Dışta, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır. Bu paraların dışında, dikey yönde aralıklı yerleştirilmiş paralar bulunmaktadır. Tepelik kumaş ile sarılmış bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Başlığın alt kenarında bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş küçük altın paralar yer almaktadır. Tepelik, bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Ön kısmında incilerden meydana gelen süslemelerin haricinde taşlı süslemelerin bulunduğu başlığın arkasında, siyah iplikle oluşturulmuş uzun bir püskül bulunmaktadır.

Şekil 207. Tepelik

Örnek No	: 108
Şekil No	: 208
Envanter No	: 22212
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Başlık
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 03.01.1975
İnceleme Tarihi	: 13.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 11.5 cm
Yükseklik	: 0.4 mm
Penes Çapı	: 1.6 cm (ortadaki plaka çapı: 5 cm)
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Altın para, metal plaka, renkli cam boncuk

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Telkari

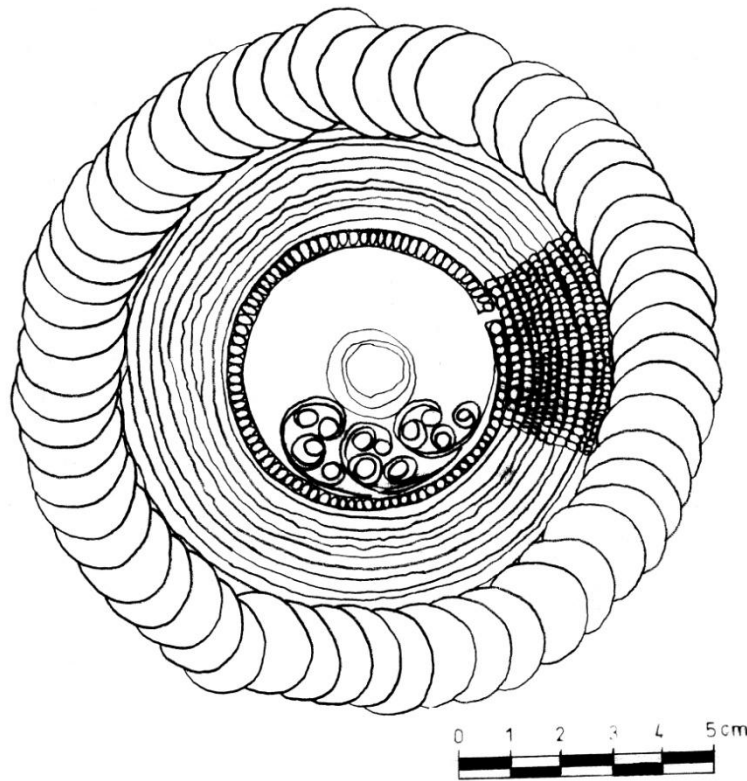
Süsleme : Mıhlama (sıvama)

Kullanılan Renkler

Süsleme : Kırmızı, mavi, yeşil

Süsleme Özellikleri : Bitkisel (dal) bezeme

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Ortada, merkezinde boncuk, üzerinde kıvrımlı dal motifleri bulunan dairesel biçimde metal bir plaka bulunmaktadır. Plakanın dışı birkaç sıra renkli boncukla çevrelenmektedir. Boncukların dışında, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır. Tepelik, bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Başlığın arka tarafında siyah iplikle oluşturulmuş uzun bir püskül bulunmaktadır.

Şekil 209. Çizim 32

Örnek No	: 109
Şekil No	: 210
Envanter No	: 16473
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelikli fes
Geliş Şekli	: Satın alınma
Geliş Tarihi	: 11.06.1960
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 12. 2 cm (metal plaka çapı.8. 5 cm)
Yükseklik	: 0. 4 mm
Penes Çapı	: 1. 9 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Para, metal plaka

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : Gümüş kakma

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

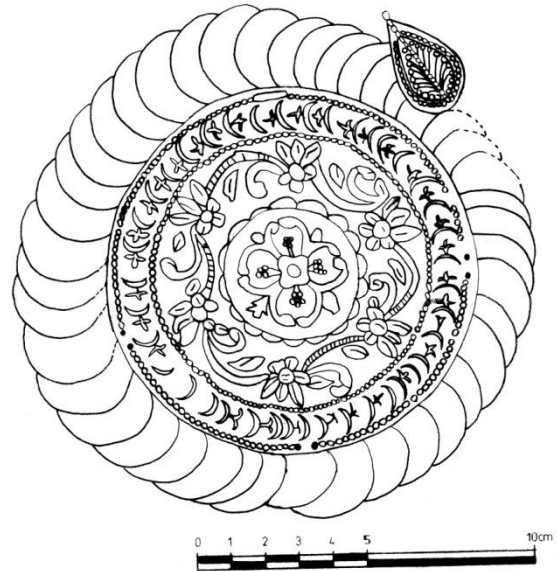
Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : Bitkisel bezeme (çiçek, yaprak)

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Ortada, merkezinde çiçek motifi bulunan dairesel biçimde metal bir plaka bulunmaktadır. Çiçek motifini, yaprak ve çiçeklerden meydana gelen bir süsleme çevrelemektedir. Bu süslemenin dışında, birbiri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş dairesel motiflerden meydana gelen bir bordür bulunmaktadır. Plakanın dışında, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır. Tepelik, bir fes üzerine yerleştirilmiştir. Fesin ön kısmında, dairesel biçimde boncuklu bir süsleme ve zincire dizilmiş büyük paralar bulunmaktadır. Uç kısımda ise kumaşa bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş altın paralar yer almaktadır.

Şekil 211. Tepelik

Şekil 212. Çizim 33

Örnek No	: 110
Şekil No	: 213
Envanter No	: 7109
Bulunduğu Yer	: Ankara Etnografya Müzesi
Ürünün Adı	: Tepelik
Geliş Şekli	: Devir (Asari Atika Müzesinden)
Geliş Tarihi	: 17.15.1931
İnceleme Tarihi	: 14.11.2007
Dönemi	: Osmanlı 19 yy. -20 yy. başı
Onarım Durumu	: Onarım görmemiş
Ürünün Biçimi	: Daire
Ürünün Boyutları	
En	: -
Boy	: -
Çap	: 6. 2 cm
Yükseklik	: 1. 8 cm
Penes Çapı	: 1. 3 cm
Zincir Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzemeler	
Zemin	: Altın penesler, keçe

Süsleme : -

Kullanılan Teknikler

Zemin : -

Süsleme : -

Kullanılan Renkler

Süsleme : -

Süsleme Özellikleri : -

Kompozisyon : Tepelik, daire biçimli yapı içerisinde merkezi bir kompozisyon özelliği göstermektedir. Ortada, merkezdeki penesin dışında, dairesel biçimde, bir biri üzerine kaydırmalı şekilde yerleştirilmiş küçük altın peneslerden meydana gelen bir düzenleme yer almaktadır. Bu düzenlemenin boyutu genişleterek alt kısmına birkaç kat eklenmesiyle oluşturulan tepeliğin arka ve iki yanında, yine küçük altın peneslerin kaydırmalı yerleştirilmesinden meydana gelen üç kordon bulunmaktadır.

EK- 2. TASARIMLAR

Şekil 214. Tasarım 1 (Yaka iğnesi, küpe, bilezik).

Şekil 215. Tasarım 2 (Yüzük, yaka iğnesi).

Şekil 216. Tasarım 3 (Yüzük, küpe).

Şekil 217. Tasarım 4 (Yüzük, küpe).

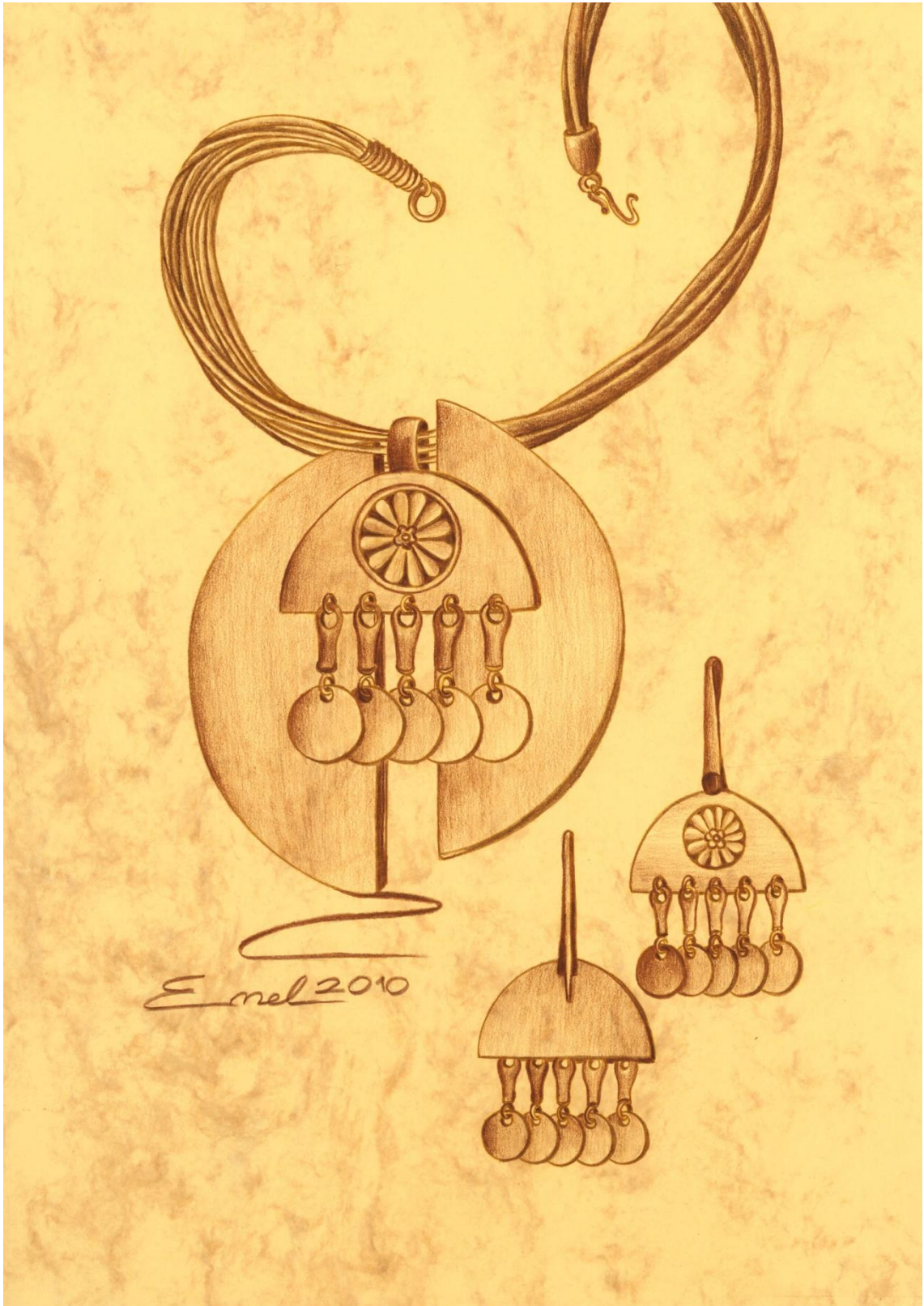
Şekil 218. Tasarım 5 (Yüzük, küpe).

Şekil 219. Tasarım 6 (Yüzük, küpe, kolye).

Şekil 220. Tasarım 7 (Yüzük, küpe, kolye).

Şekil 221. Tasarım 8 (Kolye, küpe).

Şekil 222. Tasarım 9 (Kolye, bileklik).

Şekil 223. Tasarım 10 (Kolye, yaka iğnesi, küpe).

EK- 3. UYGULAMALAR

Şekil 224. Uygulama 1 (Kolye).

Şekil 225. Uygulama 2 (Küpe).

Şekil 226. Uygulama 3 (Yaka iğnesi).